THZOLOOICT8

tfmut U

racTAra ia 3acp?ficio uueas

Qt»«rtio ucaxn

tuctatos ra kackmc.so FaE'JinaarA3

5o»d*ii om« uxxry - uxnx

(Ad usus Stadontlt» 1n UnlTOroltat!*

I.v01»r*i> Fk.ult.1a FhU«0|U>U.)

J 0Ql-1 ‹3-,▷ ' ⁑.r TV> 0 'ro/LZ.

JQANNIS A SANCTO THOMA. v
CURSUS THEOLOGICUS . V ?"x

In Summam Thoologloam D. Thotnae

Tomus IX

IN TERTIAM D. THOMkE

Do Saorlflolo Mlsaao

Quaestio LXXX.III

Do Saoramoxibo Poenltonblao

Quaosttonos TJGQCIV - LXXXIX

Parisiis
l^udovlous, Vlvds, Editor
13, via Delambro

1885

QUAESTIO LXXXIII.

## DE SiOHinC.IO MISSAE.

I. In quaestione L2CXXII agit S. Thonas de minietro, resolvitque in primo articulo, proprium esse sacerdotis consecrare istud sacramentum, quia solum illi datur potestas supra corpus Christi. Resolvit in secundo, plures sacerdotes simul posse eamdemmet hostiam consecrare, ut patet in ordinatis, qui simul cum episcopo eamdem consecrant hostiam; ad quod dicit Innocentius III, quod intentio omnium debet ferri ad id-im consecrationis instans. In terr.io, scium ad sacerdotem pertinere huV-us sacramenti dispensationem : quoi palet tum em facto Christi, qui in coena ocrpus quod consecravit ipse, elixa sumendum dedit; tum ex eo quod ad tangendum noc sacramentum, propter ipsius maximam reverentiam, requiritur consecratio; solum autem manus sacerdotis consecrantur, unde nulli tangere licet, nisi in necessitate, ut si caderet in terram, verbi gratia. In quarto, asserit teneri sacerdotem consecrantem hoc sacramentum. sumero, quia simul est sacrificium quicumque autem sacrificium offert, dehet illius fieri particeps. In quinto, quod etiam malus sacerdos consecrare potest, si quidem ei, quantumvis peccator sit, non aufertur character, seu potestas in ordine sihi data. In sexto, non minus valere missam mali sacerdotis, quam honi, quantum'ad rationem sacrificii, non vero quantum ad fructum seu efficaciam quam hahent orationes, quae in missa dicuntur ex devotione sacerdotis. In septimo, posse etiam haereticos, schismaticos et et excommunicato8 consecrare, quia in eis remanet character, licet non licite possint.- Idem etiam propter eamdem rationem asserit articulo VIII, de degradatis. Tandem in nono resolvit, non licere sacerdoti omnino a celebratione cessare, sed teneri eaitem in praecipui»; festis. Reprehenduntur enim II ilat-ch. IV, qui Jam nen circa altaria officia, oam essent sacerdotes, dediti erant, contcrcpoo templo, et sacrificiis neglectis, ipoetolusque hortator II ad (iorinth. VI : i,e in vacuum gr.-vcia Dei recipiatur.

II. Celebrationem sacramenti eucharistiae, quae sacrificium est, nomine ritus hujus sacramenti S. Thomas appellat. Et primo agit de eo quod pertinet ad substantiam sacrificii, ostendens articulo primo, quod in hoc sacramento Christus immolatur : haec enim est substantia sacrificii : deinde in reliquis articulis agit de accidentibus et circumstantiis illiue, scilicet de tempore quo celebrandum est, de loco, de dictis seu orationibus, quibus celebratur; de factis seu actionibus, quae in illa celebratione fiunt; et tandem de defectibus, qui possunt occurrere in hac celebratione, et quomodo supplendi sunt.

DISPUTATIO XXXII.

## DE SACRIFICIO MISSAE.

I. Rem hanc, quia multum moralis est, ita dividemus per articulos, quod in quolibet articulo plura dubia excitabimus, ut ea quae moralia sunt, facilius expediamus, praemittendo tamen in priori et secundo articulo ea quae pertinent ad essentiam et valorem hujus sacrificii, quae aliquid"amplius de metaphysica disputatione continent,

I- Pari sacrificia tan evidens st no- tun sct orciibu». quam notum ost dari apud onnee nationes, et fuisse senper aliquod nonan religionis, et cultum seu veneratio¬ nem protestntlvnm dirlnltatls, siro verae, elve'falsae. Ut enlo Inquit Augustinus XIX contra Tauetun : 'In r.ullua nOMB re¬ ligionis, ssu verum. cou falsus, coaduna¬ ri honlnes possunt, nlsl aliquo signacu¬ lorum, seu sacramentorum visibilius con¬ sortio colligentur." Et quldes apud veri Del cultores frequentiasinis est tn sa¬ cris litteris socrifioli nonan. non solus ln loge veteri, sol etlan ante legen, ln sacrificii» Abrnhao st Boo : lio ot In Ipso xundi Initio ln eacrlficlo Abel et Caln: ut prolnds rocta Augustinus <5>let. XLIX, quaest. III dixerit : 'Intellicen- dua ast, quan antiqua ros sit sacrificium, quod non nlsl uni vero Deo offerri dobere veracos ct sacrao llttorao son.oot." In- tor cultores autem Ambobus et Idolorum, etlan lnnolatlonos st sacrificia vigue¬ runt, oxlstinantee Illo genere cultus non¬ nisi divinitatem ot numsn aliquod religio¬ so coli. Ideoque ut dicitur Actor. XIV : 9PP. Bftc.rdqg Jovlf v^llQt sacrificaro Paulo, et 3eg,aba«L—exl»tlnane._q8.;.e..»l.nl lat-jtl». g.giqgy-swy»* 'bsi : Ylyi quid heee facitis T Et noe nor tale». SUBtf .-li¬ ni l es vobis honlnos, quia scilicet judica¬ bant nctloneo sacrificandi eeee Singula¬ rem protestationem ipsius divinitatis: quae fuit ratio ut daenones tam sollicito anblnrlnt sacrificia slbl fleri, st ani¬ malia insolari ab hominibus, quia, ut recto dixit Augustinus llb X do civitate cap. X7I : "Daenones non cadaverinis odo ribue. sed divinis odoribus gaudent." Quare uotieslcun ost, nomino sacrificii lntelligl proprium cultum debitum ipsi divinitati; Ideoque lntor praecipuo» ac¬ tus religionis numeratur a S. Ihona 2-2, quaeet. LXXV7. Eis suppositis quaeritur prino, in quo consistat fornalitor sacri¬ ficium, ot pro quo dlrscto supponat.

II- Circa quod treo suit sententiae principales. Quidam dicunt consistere in genere signi externi, atque adeo ln gene¬ ro relatlonle, quia dicit Augustinus 7 de Civitate, cap. V : "Q;cd visibile sacrifi¬ cium signum est invisibilis sacrificii ot X de Clvitato. C«p. 7 Inquit : "Quod sacrificio ln quadam significantia offe¬ runtur." Et sacrificium do so est quae¬ dam protestatio divinae excellentiae, et subjectionis ad ipsam : quae protes¬ tatio aliquo signo flori dabot. 3t S. rhomae 2-2. quaest. IXXX7. articulo pri¬ mo probat osso de logo naturae offerre Deo sacrificia, quia naturnlo ost honlnl aliquibus signis uti offerendo Illa Deo ln signum debltao oubjootlonle et hono¬ ris.

III. Alii existimant sacrificium con¬ sistere ln actione, quatenus ros aliqua per aliquam actlonen innatatur et (557> consumitur ln honorem Del: ut quando oc¬ cidebatur anlnal, vel consumebatur vic¬ tima ln signum subjectionis ad Doun, ta¬ lis mactatio vel consumptio dicitur sa¬ crificium: quod prlna eautentia non co¬ gat. sed dicit istam actionem materiali¬ ter et praesupposltlvo so haboro ln sa¬ crificio: foraallter vero constitui per Illam protostatlonen olgnlficatlvnn —- divinae excellentiae, quam eigelficatlo- nea non negat secunda sententia, sed Ju¬ dicat materialiter ee habere ad sacrifi¬ cium, ld ost. ex parte natorlao, seu rei oblatae, quatenus offertur Deo ld quod est protestatiwj dlvinuo excellentiae. Sicut quando regi offertur tributum ln signum subjootlor.ls, Illa significatio tenet ee ex parte rei exhibitae, forwill- ter vero est illa actio, qua traditur et exhibetur tributum: et similiter ln sa¬ crificio, quod oot tributum dirlnltatls, a creatura formali ter exhibetur Deo per actlonen quno ost religionis cultus: ex parte autem rei oblatae datur Illa sig¬ nificatio subjectionis

17. Jertla denique sententia affir¬ mat. sacrificium neque esse foroaliter ln genere relationis ut signum, neque os¬ se ln praedicamento actionis ut kmta- tlo; sed formlltor esso ln praedicanec. to qualitatis, quia fornallter est actus religionis: rsllglo autem ost in volunta te. et actus voluntatis pertinent ad qua¬ litatem, sicut ot olli actus Immanentes. Et licet exterius exerceantur per ali¬ quam actionem lnrutativam, taaor. hoc na-

terlalltcr se habet ln f>ctu hunono, quia actus husanus exterior pertinet fortrall-tsr ad speclea actus interioris, id rero quod szterr.ua est, solua naterlallter se habet. Sacrlflclun auten Inter actus re-liglonle. quaö est virtus noralis. nune-ratur a S. Thona loco cItato.

V. Eihllonlnue dlcendun est, socrlfl-ciun posse dupliciter considerarl : uno nodo in genere actus ocralle, sicut aliae actiones taonao, ut eloensoayra. oratio, Je Jur.lun. etc. alio nodo ln genero oujuedai: caorenonlao rellgioeae. qua colitur Dene et fit proteetatlo divinae ozcollentiae. Prino nodo est ln genere norall actionis procedentis a rollglone : secundo nodo est in eenere norall signi, oou rolatlo-nle ex Institutione seu placito signlflcen-tia subjcotlonen nostras ad Deus. Conpa-rando auten Istae duae fornalltatos. ot rationes lator se. haec secunda se habet satoriolitor. eoa ex porto naterlae in sacrificio; prlna auten fornalltor : ld-oocue simpliciter loquendo, sacrlflclun est in genero actionis roligioeao sicut adoratio at votus, et oblatio declaorun; quao onr.la nunorot 8. Tboune inter actus oxtomos religionis 2-2, quaestione LXXCV. Eatio auten epoolfica noreiIto tle, ton ln actitas Internis quas exter nle. non consistit ln genere qualitatis, sed respectae et ordinis ad objectan xora-ia. ut dlxlnus In tractatu do bonitate ot nalitla actuum hunanoivn: quod vero actua voluntatis st intellectus sint in gonere qualltatle. hoc pertinet ad ratior.en phy-elcan. non ad spsclon roralon lllorun ac-tuus; et Ita lxpertlnentor ponitur forxa lis ratio sacrificii ln genaro qualitatis, otlaa lnquantun actae noralis eat, quia actus lllun esse qualitates, portlnot ad id quod nhyeicun est ln actltaa hunania (quod utique naterlallter eo habet) non ad id quod norale est.

VI. Tota haec resolutio sunitur ex S. Thona. Xau in prinis ln quaestione 1XCCV cltata. articulo III, docet : '$iod sacri-flclun eat quldan specialia actua hnbcnn ax hoc quod ln divlnan rovaror-tian fit; propter ouod ad detemiratan virtu-ton nertlnet faclllcet ad rellglonon") (538) ubi fatotur S. Thonna sacrlflolun pertinere ad gonus actae moralia, eeu virtutis. $jod vero sit actae exterior roliglonls; petot tun, quia 8. Dhonao Ibi-den ln prlnolpio quaesVlamis LffQfTT dlcilt, consideraoiuB esse deinceps de actibus nxterlorltae lotriae. ut adoratio, sacri flclun. etc. St ln quaestione LXXV se¬quenti dicit : 'Quod considerandus est de actitas, qultae aliquae ree exterlo-rloros Deo offorur.tur.* St prinus oet sacrificium, de quo agit lblitun, quia ln articulo tortio ad tertius inquit : "Qiod sacrificia proprie dicuntur, quan-do clrda ree Deo oblatas aliquid fit : sicut quod anlsalla occidebantur, ot pa-nis frangitur, ot conedltur, et bocedlcl-tur. Et hoc lpeus nosen sonat.non sa crlflclun dicitur ox hoo quod heno ali¬quid eacrun facit.*

VII. Et ratio nanifoeto vldotur. quia eacardotlun et sacrlflclun eunt cor relatlva. et ubicunque repertua est sa¬criflclun, ropertus ost ot sacordotluc, ut docet Cone Ilius PrideatiMS eeee XXIII. cap. X. Sacerdotlun auten eat potestas offerendi et ooneserandi, ut Ibi dicitur; suniturque ex Paulo ad Eebr. V. ubi Inquit : -aod rar.ie pontifex ex Meaatva.; .rpj.jj.ltas .agn»! rat nacrlftola utM nocentia : ergo ei nacrifioiun ost propriun corrolotivis sacerdotii, et eacordoiiua est poteetaa coneocror-dl ct offerendi, oportet quod eacrlflclun ait aliqua actio cor.socratl-ve ot oblative, quia onris potestas fil¬recte datur ad aliquos actlonoa; at tunc dicious flori oacrlflolux. cua aliquid sacrum fit ln honoren et cultun Del.

VIII. Kec potest Instari : Quia otlaa •accrdos ost minlstor aacrai.entorun, et tacen eacranenta fornallter non cor.ale-tunt ln actlono. sed ln signo rol sacrae, aespondetar enln, quod aacordotlus por se et diroote non requiritur ad sacrat/en-te. eux possent vera sacracer.ta flori a non eacordotltas; sicut natriaonlca fit a contrahentibus, et baptlenus potest conferri a lalco: sed sacerdotlun direC-te constituitur por ordines ad sacrifl-cius. Voluit auten Chrletae eoe qui :erdotes facoro sinistros nllquo-rua sacramentorum, propter aliquae sacras fucctiocee qultao conficiuntur.

IX. Secunda pars oonclusionle. quod sacrlflclun ax parte caorenonlao sacrae ot roligioeao consistat ln aliqua olgnl-flcatione. sumitur ex elsden locle S. Thocae. l'on ln quaostlono LXCfY citata

inquit : "Quod naturale est homini quibusdam rebus sensibilibus uti, offerens eas Deo in signum debitae subjectionis et honoris, secundum similitudinem eorum qui dominis suis aliqua offerunt in recognitionem dominii :" et articulo secundo inquit : "Quod oblatio sacrificii fit ad aliquid significandum : significat autem sacrificium exterius, interius spirituale sacrificium, quo anima se offert Deo." Et ratio istius est, quia per sacrificium non quilibet cultus offertur Deo, sed publicus, et cum aliquo mysterio sacratus. Unde non pertinet ad quemlibet privatum offerre sacrificia, sed ad potestatem sacerdotalem, quae publica est, et auctoritatem habet in Ecclesia et republica; ideoque sacrificium correlativum est sacerdotii : ergo illa actio sacrificandi, in quantum publica et solemnis est, et per aliquam religiosam caeremoniam fit, oportet quod aliquid mysterii contineat, et aliquam protestationem subjectionis ad Deum; quod totum ad rationem significationis pertinet. Neque est novum in istis rebus moralibus pertinere aliquid (539) ad duplicem speciem, dummodo una se habeat essentialiter et principaliter,.alia accidentaliter et accessorie, ut constat in multis actibus humanis.

X. Tertia denique pars conclusionis probatur, supponendo prius duplicem significationem distingui ab auctoribus in sacrificio; alteram moralem, alteram mysticam. Morali8 est, quae significat actum interiorem, quo ipsa anima se offert Deo, eo quod in actibus humanis exterior actus repraesentat et significat interiorem; mystica, quia est significatio alicujus rei sacrae, vel alicujus mysterii 8upernaturalis ex inqpositione et beneplacito ejus, qui instituit sacrificium; sicut antiqua sacrificia repraesentabant Christum ejusque passionem; et nostrum sacrificium repraesentat sacrificium crucis, aliosque effectus pertinentes ad Christum. Unde talis nystica significatio non convenit sacrificio ex sola natura rei, id est, ipsius actus moralis externi, sed ex beneplacito instituentis sacrificium; et quando significat mysterium aliquod divinum, significatio illa supematuralis est, nec potest convenire sacrificio ex natura rei. Ex quo sequitur manifeste, quod ista mystica significatio non est de essentia et qulddditate sacrificii, quia sacrificium est de lege naturae, cum sit naturaliter debitus Deo supremum honorem illi deferre, qualis est in sacrificio : ergo in ista supernaturali significatione non potest reperiri vera et formalis quidditas sacrificii in pura lege naturaef Qjiod si invenitur mystica significatio, erit materialiter et per accidens, quatenus illa materia quae offertur Deo in cultum, elevatur et imponitur a Deo ad significandum aliquid supernaturale.

XI. Ibc hi8 probatur tertia pars conclusionis, quia sacrificare est idem quod sacrum facere, quatenus exteriori actione offertur Deo debitus cultus supremi honoris in immutatione alicujus rei; hoc autem salvatur posita actione externa morali oblativa illius cultus, sine hoc quod sit in genere signi primo et per se, non minus quam aliae actiones morales : ergo formaliter sacrificium non consistit in genere signi, sed in genere actionis moralis. Minor probatur, quia si formaliter et per se primo esset in genere signi, vel esset in genere signi moralis, vel mystici et supematuralis. Si primum, non recedit a genero actionis, neque primo et per se constituitur in genere signi, ut patet manifeste in aliis actibus moralibus externis, qui simpliciter ponuntur in genere actionis, verbi gratia, actus fortitudinis vel justitiae, licet ex ipsa natura rei, hoc ipso quod est actus externus humanus, significet et repraesentet interiorem; sed hoc est ex consequenti, et generaliter convenit actui externo. Si secundum dicatur, constat illam significationem non esso de ratione sacrificii, quia salvari potest verum sacrificium sino tali mystica significatione, ut in pura natura; sed si id convenit sacrificio, erit accumulativo ot materialiter, quatenus Dous imponit et elevat naturam illius sacrificii ad significandum aliquod mysterium supornaturale, vel homines id faciunt ex instinetu Dei.

## SOLVUNTUR ABflUMEivTA..

XII. Objicies : Sacramentum primo et per se constituitur, in genere signi : ergo et sacrificium. Consequentia patet, quia in tantum aliqua actione fit sacrifioium, in quantum fit aliqua caeremonia

religiosa in cultum Dei, tamquam protestativa divinae majestatis; sed ex eo (540) sacramentum simpliciter ponitur in genere signi, licet fiat per aliquam actionem, quia illa actio est caeremonia reiigi08acum significatione rei sacrae : ergo eodem modo sacrificium simpliciter erit in genere signi ob eamdem rationem. Secundo, quia sacrificium dicit aliquid sensibile factum in honorem Dei; sed nihil sensibile potest pertinere ad oultum Dei, nisi aliquid sacrum significet ; ergo per ipsam rationem signi ultimate et formaliter constituitur ratio sacrificii. Minor probatur, quia actio externa materialiter sumpta (verbi gratia Jugulatio arietis aut vituli) eodem modo fit ab occidente, et a sacrificante, quantum ad actionem externam sensibilem; et primo modo non habet rationem sacrificii, quia non fit in signum honoris : ergo esse'in signum est ratio ultima formalis et difforentialis sacrificii. Denique ad hoc faciunt auctoritates D. Augustini et S. Thomae supra relatae :"Quod sacrificium visibile est signum invidibilis sacrificii : etquod sacrificia in quadam significantia offeruntur." It quod dicit S. Ihomas : "Convenire homini uti sensibilibus signis ad significandam subjectionem debitam divinae majestati; et tale est sacrificium ergo sacrificium formaliter est signum.

XIII: Ad primum negatur consequentia; ad probationem redditur dieparitas inter sacramentum et sacrificium; quod sacramentum est aliquid ordinatum ad cultum Dei, et ad reddendum illi debitum honorem et subjectionem; res autem sensibilis non potest sanctificare nos ex vi actionis suae, sed ex aliqua elevatione et impositione divina ordinante rem illam ad id, quod supematurale est in nobis : unde sacramentum non sequitur rationem actionis, sed divinae impositionis et elevationis. Viuit autem, Doub imponere sacramenta ad significandum, etsignis illis sensibilibus noshram sanctificationem subjicere et.alligare. At vero in sacrificio vice versa, nos offerimus Deo cultum tamquam inferiores superiori :• et ideo .sacrificium principalius perficitur actionibus, quam inqaositionibus et significationibus, licet quod alias significatum est, possit etiam subjicere et offerre Deo, sed hoc tenet se ex parte materiae oblatae; sufficit enim ad sacrificium illa actio moralis offerendi, et significatio moralis quae illam necessario concomitatur et sequitur.

XIV. Ad secundum respondetur, quod aliquid senBibile potest pertinere ad cultum Dei dupliciter : uno modo in quantum est actio humana et moralis, derivata ab interiori cultu et subjectione ad Deum, quam significat per modum actionie externi i alio modo in quantum est caeremonia quaedam religiosa specialiter imposita ad aliquid sacrum significandum. Primo modo est formaliter actio et concomitanter, seu consecutive signum, in quantum. omnis actio humana exterior est significativa interioris; secundo modo est formaliter signum, et materialiter potest esse actio, si id quod imponitur ad talem significationem actio sit; et ita occisio animalis.ut est actio destructiva illius praecise, non est sacrificium, sed in quantum est actio moralis procedens a virtute religionis in cultum Dei, sic est sacrificium; sed per hoc non extrahitur a ratione actionis moralis, licetconcomitanter habeat rationem signi, ea generali ratione qua omnis effectus significat causam, et omnis actus exterior Interiorem, a quo dimanat.

XV. Quod si instes : Quia hac ratione potius dicetur sacrificium consistere in qualitate, sicut dicabat (5^1) tertia sententia, quia actus exterior non dici tur moralis et humanus ratione ipsius actionis exterioris, sed ratione interioris actus, a quo denominatur, et ille qualitas est,respondetur quod actus exterior dicitur moralis, in quantum derivatur ab interiori moraliter, et non physice tantum; actus autem interior est qualitas entitative et materialiter consideratus. Dicitur autem moralis prout est regulatus regulis rationis, quia attingit objectum sic regulatum; actus autem exterior secundum quod denominative participat illam regulationem rationis dicitur moralis, non secundum quod procedit ab illo actu ut qualitas quaedam est; hoc enim pertinet ad lineam generis entitativi et physici, non moralis.

XVI. Ad auctoritates S. Augustini et 8. Thomae respondetur, ipsos appellare sacrificium signum, ratione significationis moralis, non mysticae. Significatio autem moralis competit consecutive vel

concomitanter actui morali externo, prout derivatur ab interiori : non autem directe et per se primo dicit rationem signi; sed primario rationem actionis moralis directe et per se, et secundario significationem actus interni. Quod autem sic loquantur patet, quia Augustinus dicit, quod sacrificium visibile est Signum sacrificii invisibilis; sacrificium autem invisibile est sacrificium spirituale, quod fit in anima per actus interiores, et significatur per exteriores. Idem expressius significat S. Thomas quaestione LXXXV citata, articulo secundo, dum inquit : "Quod oblatio sacrificii fit ad aliquid significandum; significat autem saorificium exterius, interius et spirituale sacrificium, quo anima se offert Deo;n haec autem est significatio moralis respectu actus interni, et invisibilis-: ergo de illa loquuntur praedictae auctoritates:

XVII. Ex dictis colligitur, quaenam sit significatio in sacrificio, ad placitum, vel naturalis : item an sit privata, vel publica. Dicendum est enim quod quidquid pertinet ad significationem mysticam, vel ad caeremoniam religiosam, qua aliquid sacrum significatur, est significatio ad placitum ex humana impositione dependens, quidquid autem pertinet ad significationem moralem, reducitur ad signum naturale. Satio est, quia ut actus exterior significet interiorem, non requiritur aliqua inqpositio facta a republlca, sed sufficit quod procedat ab actu interiori, tamquam effectus illius; per quam dependentiam suscipit denominationem moralitatis, quatenus eisdem regulis rationis regulatur quibus actus internus a quo procedit. Significatio autem effectus ad causam, non est ad placitum, sed naturalis, quia naturaliter effectus a causa procedit. Diximus tamen reduci ad signum naturale, quia revera deficit aliquo modo a signis pure naturalibus, eo quod actus exterior solum quoad entitatem physicam procedit naturaliter a sua causa; in linea autem morali procedit moraliter ab actu interno, ut imperante et dirigente : tamen ista moralitae non est denominatio impositionis, quae requiritur pro signo ad placitum; sed est moralitas regulationis, quae potius reducitur ad sigriificationem naturalem, quia est significatio effectus' respectu suae causae. Caeterum ad significatIonem mysticam^vel caeremoniae sacrae requiritur destinatio et impositio ad id significandum,, quia neque ex sua natura illa actio sacrificandi, in quantum actio materialis est (verbi gratia occisio animalis) nec in quantum humana et moralis est praecise, habet simificare mysterium aliquod, aut:rem (542) sacram, quae per talem caeremoniam designatur, quia ad hoc omnino est indifferens, nec habet connexionem determinatam cum tali mysterio,sed solum in quantum actio est repraesentat suam causam, sive moralem, sive physicam. Ad repraesentandum ergo aliquid mysticum, id est, aliquod mysterium particulare, impositione indiget,

V

XVIII. Quod autem quaeritur de auctoritate instituendi sacrificia, an sit pu.-lica, vel privata, respondeo, quoad sighificr.tionem moralem non dependere ab auctorioafce publica, quia haec solum habet auctoritatem ad imponendum signa ad placitum; moralis autem significatio non est ex impositione, ut diximus, sed ex eo solum quod actus exterior dimanet ab lu¬teriori; quod utique a publica auctoritate non dependet. Quoad significationem autem mysticam, et quantum ad detcrminationem rerum et actionum quibus debet offerri sacrificium, et modi seu caeremoniae quibus offerendum est, per se per¬tinet ad potestatem publicam id instruere, et maxime ad institutionem Dei; per accidens autem potest aliquando pertinere ad personam privatam,

XIX. Declaratur hoc, quia sacrificium est cultus publicus, quem non solum privatae personae, sed etiam tota communi¬tas tenetur offerre Deo, eo quod subjeotio ad Deum et recognitio servitutis supremae pertinet ad totam communitatem; sicut reddere tributa regi non solum pertinet ad privatam personam, sed etiaarad totum regnum; saorificium autem est tributum divinitatis, et ita soli Deo offertur; deb6t ergo per publicam auctorltatem designari, et determinari quibus acticnibus, et rebus, et quibus caeremoniis ist6 cultus reddendus sit; sicut pertinet ad publicam potestatem regni determinare in quibas rebus tributa reddendasint, et que observantia colenda sit majestas regia. Pertinet .-etiam religiosus cultus, et caeremoniae colendi Deum ad hoc ut homines in una republicavel communitate adunentur : sicut enim debet esse unum regimen, et unus modus legum, ita ei unus

modue colendi Deun; alloquln valde boslnee dloaociantur, ei ln variae «actae circa religiones dividuntur; ergo caxlse conve¬nit adunari per pubi Icon potoetatoo ln no¬do aacriflclorua et rltuu», et non pernlt-tore quod quilibet eua privato auctorita¬te eacrificla inetltuat. St ideo Apostolus ad Hebraeos V eacerdotlux ponit toaquan publicas potestaten ab hoalnlbue oseunp-tan, dun inquit : Onnle contlfox sx hopi-nlbue aeeunotue. pro honlnlb-e constitui¬tur in Me qw «u-.t c3 Pouji, ut glXgfll dona ot eacrificla rro rcccatls. Sl au¬tem as honlnlbie aseusltur, utlquo ad pu-bllcan poteetat«n epeotat, quia fit a nul-tle; ot cun conetltuatur ad eacrificla of¬ferenda. utlquo loquitur de por.tifico ra¬tione eaceMotll, quia eacerdotlu* e» ea-crlficlus correlatlve ee habeat, ut docet Tridentlnua eeee. XXIII. capito I v orgo eacriflcius etlaa pertinet ad [AiOlcaa po-tootatea, quia o«t actuo proeclpuue eaoer-dotie, eeu pontificie, qui eet publica po-tcetae. Maxlrv autee portlnet ad Deus, qui oet euroa poteetae, eacrificla lnstl-tuere, quia eleut pertinet ad potestate* reglns designaro quid elbi offerendus elt in tributus, otian portlnet ad potoetateo divinas tributus divinitatle deelgnare, quod oet eacriflcius. St plurusque honinee qui eacrificla lnetltuerunt in loge natu-rao. ax inatlnctu Doi ld focrunt ut Abol, Koe. Melchleedech, ete. inc et agnue pae-chnllo, qui orat eacriflcius oblatus a pri¬vatio (5**3) pereonla ln euie doaibue, erat tenon inetltutus auctorltato divina, Eto-dl XII. Bon tasoo per hoc tollitur, quin atlas roseto divino inetlnctu poeait quoc-llbet reepublica, attento Jure naturali, eacrificla lnotltuoro ln honoros Del. qul-a lpeo Jure naturae tenentur honinee Deo offerro cultus 1111 mxino proprius ot de¬bitu., quod eet eacriflcius. Bon taser. eet elnlle de lnetltutlonc eaernaentorus. quia sacrasenta ooeantlolijer ordinantur nd nanotlficandus noe per gratias, quas eignlflcant; gratias autee eolue Deue da¬re poteet. et coneoquaator eolue inetltuo-ro eaornsonta. 8aerlflclus voro ordinetur ad reddendus Deo debitas subjectiones, quod hono tonetur facoro por solpeun.

XX. Caeterus per accidone poteet otian privata pereona lnetltuoro ot dotarr.lna-re eaorifica, quia licet oonnaturale elt honinl socialiter vivere, poteet tacan por aocldone ln aliquo casu solitari an vi-tnn agere, et tunc poterit Deo rodiore sacrificia, quia lpeo Juro naturae tone¬tur Deus colore olgno aliquo eenelbill euprenae eubjeotionie, quod eet sacrifl-cius. Jt fcoo oot attenta natura fcottl-nun eecundua ee. et quantus eet ax lpeo Jure naturali praeoleo : altanto enin Juro poeitlvo divino, rodo nor. eet po-toetas ln hoslnibue ad instituenda ea¬crificla vero Deo, quia extra Eacloei-ns noc oot oacrldleius, ot cultue vari Del : ln Xcoleela autes tantus ect uni¬cus eacriflcius institutus a Christo Do¬ni no ln eacroconto cuchariotlao, quia I * Uno explevit sacrificio variares dlf-forostlas viotisomn,• ut Inquit 3. Dos pnna eerneno 711 do pqjoelono ; do quo Infra latlue dlcesue.

XXI. Collieltur denique ex dlctle, dari praeceptus Jure naturali ad offe¬rendus Doo eacriflcius, loquendo ln cot>-Utl et vage; hoc enla, vel illud eacrl-ficius doternlnaro, portlnet od Jue po¬sitivus Dei vel relpublicae; et rodo de-tercinatus eet in>nova lege eaorlficlus eupernaturale, ad quod offerendus nor. tenetur boro naturali Jure absolute, «od euppoelta ejus institutione tenetur Ju¬ro poeitlvo divino, ot connaturcllter ad tale* inetltutionan offerro illud Doo; et offerendo illud aatlefoclt Juri naturali de offerendis sacrificiis.

§ XXXI. Declaratur hoc, quia ut docob . Ihoroe 3-2, quaeotlone 1XXXV citata articulo prino i • Hoslnoe lpeo Juro na¬turae tenentur praestare Deo subjectio¬nes. non solus interioribus actibus, eod ollqulbue elgnle vlelbilibus, quia horo els^llclter eet ree sensibilis constans corpore et nnlm;* et eio non oolua per actus enlsao, sed etlaa corporaliter te¬netur Deo offerre cultus; id eois exi¬git notura honlnus ut visibile sacrifl-clus Deo offeratur, eleut docet Triden¬ti oun ocnc. XXII, cap. II i orgo tench-tur aliqua exteriora elgna Deo offorro in recopiltloncm hujus eubjectlonle; ot hoc vocaaue eacriflcius.

XXIII. Dlooe, sufficere offerro Deo laudea, vel adorationes, vol oratlonen extornas, aut aliud rodus cultue, praeter eacriflcius. Respondetur non eufficere, quia per eolas laudem, vol orntlonas, aut ollus cultus externus nondun offer¬tur Doo ld quod proprllssims eet ln recognitiones euprenl doslnil; hoc onlo

fit praecipuo per socrlflolum. Sicut o-nln nor. sufficit pro recognitione doalnll revalle ipsum resen laudare, rei etlan a-doraro. aut precee porrigere: eod ultori ue requiritur trlbutua 1111 praestare et Toctlgol lr. reeo^ltionem dominii llllue. Juxta Illud Apostoli ad Ron. XIII : Reddite panibus debita, cui •-rld.itun -.ritutua. cul vectigal vectigal : (^*) Et Christus Dorlnua lucao << ; Reddito ergo oune eunt CaeearlB Caesari : Ita etlan non sufficit ad recognoscendus auprtun doninlun Del ln hac vita eola laus, rei adoratio et oratio extorna: eoi otlan oportot aliquid offerre ad nodum specialis tributi dlvi-r.ltatle, quod vooams oacrlflclun; ad o.uod etlan facit quod ln omi lege, et ln orail natione habento Del notltlan eenper curatu» eet ut sacrificia Deo offerrentur; orgo signum oet onnes lntollexlsse Ipeo Jure na tume et lumine mtlonle, debero Deo offerri hoc genae cultae, et non euf-fIcero allun nodun colendi, quia per le¬tum principaliter et vpeolallter fit pro-toatatio dlvlnltatle. Et Ideo daeeones milno elbi eocrlfloarl nmbiobant, quia ln hoc opero praecipue Intelllgltur reco¬gnitio divinitatis Unde etlan ln lege voteri eub poena aortlo prohibobotur alte¬ri sacrificare quam Deo, quia erat pro¬prius cul Vae Dol; non tonon prohlbobatur laudare vel orare alterun, ut patet Xxod. XXII i ftil lnoolat dlle, occidetur, prae-

XXIV. Quod voro Juro natumo non eit det eminatun hoc vel Illud ln particulari offerro in oacrlflclun conotat, quia ln dlvorels teaporlbie et legibue varia sa-crlficla ordinata eunt, ot Ullo omlbas eatlefiebat huic praecepto: ergo ex prae¬ciso Juro naturae non dotaralnatur quid offerendun elt, eed Jure poeltlvo, divino toɪ hntnno ld tornlnntua ot doolgnatun eet. elcut honlnee Jure naturae tenentur euetontaro ministros Dol; quod vero talla detemlnato quantitas detur Ulle (scill cot doclon pnre fructuum) hoc ost. de Jure poeltlvo; et dare tributa r^lbue oet de Juro naturae : doolgnoro nutem quaetua de-boat dari, pertinet ad Jue poeltlvun re gle, vel regni. Quod, el Deue designat pro sacrificio aliquid eupemAturalo, vel rei eupematurolls elgnlflcatlTun. oblieabun-tur honlnee ad illud offerordum Juro pooi-tlvo supemnturall: eatiefaclunt tanen per illud praocepto Juris naturalio. quin Illud oacrlflclun taliter est eupematura-le. quod otlan continet determlnationen Juris naturalis ln exhibendo Dec cultum deterninatun; et sic eninentlori aedo a-dlsplot jus raturao : sicut qui ex chorl-tate supematurall onat proxlaun. et Il¬li benefacit, inplot Jus naturale anendi Ipsun secundum ordinem raturao.

$IAE RES Sir OrTXREDA 12 SACRIFICIO. ET QUA A0TI0S3 T

XIV. Sscundo inquires, an sit do ra¬tione sacrificii conmnltcr dicti, quod offeratur Deo aliqua res permanens, et qua actlono ld doboat flori. Bospondotur, quod oacrlflclun proprie dictum exigit quod roe aliqua pornnnons Offeratur Deo actione aliqua externa lsrctatlva Ullus ln honoran Dol. Ita sunltur ex S. Choma 2-2. quaestione 1X07, ort. IXI ad tor¬ti uo. tonent conmnlter theologi. Pro quo notandun sicque ast, qued divlnue cultus non solun fit actibus lr. terni e. qui luo anina subjicitur Deo (ut oratione et devotione) sed etlan actibus extorria, quibus aliquid sensibiliter Deo offertur, vel erga Ipsum exorcotur, ut oet adora¬tio externa, genuflexlo, laus, esu ora¬tio vocalle, votum, sacrificium, oblatio prinitlamn aut decimarum. vel allero» qunjumcunquo rorux in honores Dei. Elnc fit, quod aliquando per tronslatlonen et metaphoram euaatur sacrlficlua pro omni opero, in quo cultus aliquis Doo exhibe-tur. aut quomodocumque el eervltur: ali¬quando vero nunitur sacrificium proprie pro illo opere proteetatlvo (5^5) dlvl-nao oxcellantiae. quod fit por publicam potestatem. et relative ee habet ad ea cordotlun; et hoc vocant theologi sacri¬ficium proprie et principaliter: aliud vero Improprie ot lato nodo, contra hae¬reticae noetrl toaporls, qui negant sa-crlflelun visibile debere offerri Deo.

xxn Et sic lntolllgltur. quomodo ln Scriptura saepe vocantur sacrificia ope¬ra bona, et Justa quao fiunt ln honorem Del. ltproprio et lato nodo: elcut Peal. IV : Secrlfloato _aacrlflol'3n Justitiae : et Peal. I : fi^lfl2AaR_PgO_«Plrt contribulatus : ot do laude externa dicl-tur Peal.ttlX : SyritlUm rlflcablt me : et de operibus mlBoricor-diao ad Hobr. XIII : Bonaflcout!Ao_o£

ealn hostiis promsrotuf ⌊jus~ot genera liter de omni opere bono dicitur I Petr.

etiac ratione dixit Augustinus X de civi¬
tate cap. n i Vena sacrlflclua est
oene opus quod agitur, ut sancta soclota-
te Eoo Inhaereatur;* quod lntellleltur e*-
ee verun sacrlflclua vorltate erga Deoa,
non vorltoto aoternao caosoaoniao ln pro-
tootationo» divinitati», quae proprie sa¬
cri flciua appellatur.

XXVII. Unde tatoeme etlan ln Scriptura
speciali ot proprio oodo dici sacrlflolua
Illua cultua externo», qui correlatlve di¬
citur ad eocerdotiua, distinguitur^uc ab
allia oblationibus, Juxta locua Apostoli
saepe repetitu» ad Hobr. T t Onnls pontl-

conetltultur ln ile eiuit ad E.

Juxta quod docloravlt Trldontlnan eoae.
XXIII, cap. I, quod sacrlflclua et eacer-
dotluu a: habent correlatlve. Unde dls¬
tinguitur sacrlflclua proprlun ab allle
operibus bonis ct oblationlbu», ut Caoao

ct holocaaata: quibus loci» sacrlflclua,
victi , hlocauetu» condistirguuntur ab
allia bonle operibus et oblationibus.

XXVIII. Ut quibus peraplcuo dsduoltur,
doboro dari sacrlflclua proprie et speci¬
aliter dlctua. qiod dicitur requirere obla¬
tione* allcujue rei percanentla, aau all-
cujua Bubatar.tlno oenolbille, cun alloua
actione lscutatlve facta in boaoron Do.
Probatur, na» ln osalbue aacrlficile, al¬
ve ln lego naturae, alvo ln loge veteri,
aut ln nootra constat sacrificia per ali¬
qua» oblatione» fleri, Ita quod aacrlfica-
ro et offerre^ Iden alnt, ut Qenes.YIlI :

ai Ioni. I : :ie offeratle ultri- a-crl-
m fruatra ; ot Apootolua de ccl
pontifice dicit : ft»* ol-
ferat dona et oacrlfloln. Eoe aut an quod
offerebatur Deo, nor. quoxodocunque offer¬
ri debebat, ut oaaet aacriflclun, na» otl-
a» ln templo offerebantur pecuniae, aurua
et argeetun, lapidea pretiosi, ot alia
snlta donario, et etla^ oade f/nmntur
pro ornAtu tnopll, nec to»en eunt sa¬
crificia, nec oportet fleri a sacerdo¬
tibus ; ooi tunc oblationes eruat sacri¬
ficia, quando fit aliqua lonolatlo. et
‘ mutatio circa rea oblatae ln henorem
Del, ut Jugulatio arletie, effUelo 11-
quorla : ot nodo cui panlo ot calix con-
eecratur et suxltur ln honore* Del.
Do» enln per lwrutatlonen talluc reru®
flat alibile cultua cpeclalla in hono-
rea Del, nec allue ait cultua publicae
a poteatate publica factua, nial
late, oportet aliquo apoclali nonlno ap¬
pellari. Bt alc vocatur ln Scriptura
sacrlflclua, victlsa aut hAlocauetun;
ergo diemdun oet, quod aacriflclun dlo-
tun epeclnliter lnportat actionem liw
mtatlvan allcujua eubatantlao, ac rei
pornanentla ln honor,-e Del.

XXIX. Eoo objici potost Kolchlsedoch
obtulleee Deo eacrlflelua, noc taaen a-
llquld ln Illo imutaaao, quia eoius le¬
gitur Oenea. XI7 : ftiod XalcMtedecfc

tur enln, quod licet Scriptura nor. refe¬
rat quonedo lacutnrerit ree Illae 1'elchl-
aedcch, dubitando» tanen non est, aliquid
circa lllaa fecleae, alve llbatlonen vi¬
ni, nive froctlonen, aut dtotrlbutlcnen
panle. JTeque enln protulit lllaa speci¬
es, ut iteru» eecun ferret, sod ut Deo
consecraret et dicaret. Dicitur enln oa
protulisse, quia erat sacerdos; quae cau¬
salis non elspllcen prolatlonen signifi¬
cat, sed sacriflcatlvan.

XXX. An vero requirantur pluroe acti¬
ones ad Ista» lmutatloneu facionda».
aliqui requirunt una* actlor.cc pmeparo-
tivas rei offerendae, ali an oblativa»,
ecu consecrat lvnn illius. In qua perfi¬
ciatur sacrlflclua; sod tonen quidquid
sit, an aliquando pluree actiones Inter¬
veniant ln eacriflolo, tasao Illa per
quan fit laautetlo ad divinus cultun of¬
ferendo rea aliqua», sufficit constitu*-
to aacrlflolu». verbi gratia, nactntlo
arietis, fractio panis, libatio liquoris,
et quidquid anpllus fit, non pertinot
ad sacrlflcion essentialiter sed diepo-
eltlve et antec edenter.

XXXI. Dande» ex dlctle elici potest
definitio sacrificii ot divisio. Defi¬
nitio sacrificii proprie et generlce eua-
ptl est : * Oblatio externa soli Doo

facta par legitimum ministrum, in qua res aliqua permanens immutatur in honorem Dei, et protestationem supremae ejus majestatis, et nostrae servitutis. Ponitur ohlatio externa loco generis, quia communis est omnibus oblationibus. Dicitur sola Deo facta, ut designetur actio religiosa specialiter pertinens ad cultum Dei. Per legitimum ministrum, ad designandum quod sacrificium est actus publicus correlative se habenstad sacerdotium, quod est ministerium publicum. A privatis enim hominibus etiam multa offerri possunt, quae non sunt sacrificia, ut argentum, vinum, oleum, candelae, etc. Quod dicitur esse oblationem rei permanentis, ponitur.ad differentiam rei transeuntis oblatae Deo, ut genuflexionis, adorationis, precum, laudis vocalis, etc. Dicitur fieri cum mutatione rei, quae offertur, ad differentiam oblati<?nis, quae aliquid consecrat Deo, ut in ejus cultum permaneat et conservetur; sicut qui offert Ecclesiae bona mobilia aut immobilia, ut in ea conserventur : sacrlflctam autem offert rem, non ut permaneat, sed ut destruatur vel immutetur pro honore Dei, licet non semper requiratur totaliter rem destrui; sed sufficit aliquo modo eam immutari, ut liquorem effundi, vel libari. Denique dicitur, quod fiat in honorem Dei tamquam protestatio divinae majestatis et nostrae servitutis, ad designandum intentionem sacrificantis, et proprium finem religiosi cultus specialiter divinam majestatem manifestantis. Ex hac autem parte, qua sacrificium protestativum est divinae majestatis, potest etiam sacrificium induere aliquam mysticam significationem respectu alicujus mysterii supernaturalis, si Deus vellet sic fleri talem protestationem : sed hoc non est de necessitate sacrificii, aod ex abundantia, ut supra dictum est.

ICCII. Divisio sacrificii multiplex (547) est; potest tamen reduci ad quinque capita. Ham primo potest dividi sacrificium ex parte materiae : secundo, ex parte actionis seu formae : tertio, ex pat*te modi : quarto, ex parte effectus t. quinto ex parte status. Ex parte materias dividuntur sacrificia in libamina, quibus res liquidae offerebantur; in victimas et hostias, quibus pecora immolabantur, et alia similia. Jfc: parta formae seu actionis dividitur in holocaustum, quando totum animal cremabatur et - consumebatur in honorem Dei; in hostias pacificas, vel pro peccato, in quibus aliquid consumebatur, aliquid vero servabatur sacerdotibus. Ex parte modi distinguitur tacrificium in cruentum et incruentum; illud fiebat per effusionem sanguinis, sicut quando pecora occidebantur, et sicut Christus fuit immolatus in cruce; istud fiebat sine cruore, ut quando fructus terrae offerebantur et modo species eucharistiae. Ex parte effectus distinguitur sacrificium propitiatorium, quod est pro remissione peccati, aut poena illius; eucharisticum, quod est bona gratia, seu in actionem gratiarum pro beneficiis acceptis; et impetratorium, quod fit pro beneficiis recipiendis; quae omnes forraalitates, seu rationes in nostro sacrificio conveniunt. Ex parte status distinguuntur sacrificia legis naturae, legis veteris, et legis novae, quae secundum varias significationes mysticas distincta sunt; nihil tamen antiqua sacrificia conferebant ex opere operato, sed secundum fidem operantis effectum sortiebantur.

## Articulus II.

De sacrificio novae 1 uid
sit. et in auo consistat.

I. Primo inquiritur, an sit de fide dari proprium et verum sacrificium in le¬ge nova. Negant haeretici hujus temporis, dicentes solum debere dari sacrificium spirituale et improprium, quia : Veri ado¬ratores in spiritu adorabunt Patrem, ut dicitur JoanT iV. Caeterum Ecclesia tam¬quam de fide certum sentit, dari verum et proprium sacrificium in lege nova, sicut et verum sacerdotium, ut definit Concilium Trinentinum sess. XXII, agens de proprio et visibili sacrificio : et in sess. XXIII, agens de sacerdotio, cum tamen haeretici (et specialiter Calvinus) dicant Christum Dominum dedisse nobis mensam in qua epu¬lemur, non altare suppi* quod victimas of¬feramus; non sacerdotes consecrasse qui immolent, sed ministros qui sacrum epulum distribuant : ideoque ipsi suos parochos ministros vocant, non sacerdotes.

II. Nihilominus tamen praeter Eccle¬siae definitionem, quae pro catholicis sufficit, oontra haereticos qui Ecclesiam non suscipiunt, deducitur argumentum ex Scriptura. Nam apertissime Malach. I praenuntiatur futurum sacrificium in lege evangelica, cum dicitur : Ab ortu solis usque ad occasum magnum est nomen meum in gentibus : et in omni loco sacrificatur et offertur nomini meo oblatio munda. Qui locus non potest intelligi de sacrificiis Judaicis, quia illa non fixerunt in genti¬bus, nec in omni loco ab ortu solis ad oc¬casum, sed solum in Judaea. Quod, si Ju¬daei per totum orbem sunt dispersi, non tamen in illis, sed in gentibus offeren¬dum dicitur hoc sacrificium. Nec etiam intelligi potest de sacrificiis gentilium fidelium (aliqui enim gentilium habuerunt veram fidem Dei) qui tunc inveniebantur, ut interpretatur Arias Montanus super ca¬put primum Malachlae : hoc enim omnino stare non potest; tum, quia gentiles isti fideles, qui tunc erant, paucissimi in-(5^8) veniebantur; propheta autem loquitur de sacrificio futuro in gentibus in omni loco a solis ortu usque ad occasum; tum etiam, quia non erat tunc in gentibus ali¬qua oblatio ita munda, quod superaret in puritate et sanctitato sacrificia Judaica, cum apud Judaeos esset tunc expressior Dei sedes, notitia et cuitua, quam rpud alias gentes; quomodo ergo prae illis sacrifi¬ciis Judaicis dici potest munda oblatio, et sacrificium illorum gentilium fide¬lium, qui tunc erant; praesertim cum ibi significetur futuram unam oblationem tan¬tum, cula apud gentiles variis modis sacri¬ficia ifeta essent diversa.

" III. Nec denique valet responsio Cal¬vini, quod loquitur propheta de sacrifi¬cio invisibili et spirituali, quod con¬sistit in bonis operibus, et in fide cru¬cis Christi. Et probat ex Augustino li-bro II contra litteras Petiliani, capite Lxxxn, ubi hoc sacrificium Malachlae de sacrificio laudis interpretatur; idem docet Hieronymus super caput primum Mala¬chlae.

IV. Nam contra est, quia si solum lo¬queretur propheta de sacrificio laudis et aliis sacrificiis improprie dictis, qualia sunt opera bona et fides Christi, non contra poneret illud Judaici6 sacri¬ficiis; neque enim illis succedunt, sed omnibus Justis communia sunt, tam Judaeis quam gentilibus; et in quocumque loco fuit fides veri Dei, fixit etiam hoo genus sacrificiorum, id est, opera bona et fi¬des passionis Christi : at in illo loco expresse loquitur propheta de aliquo sin¬gulari sacrificio contraposito sacrifi¬ciis Judaici8,illisque successuro, non in ipsis Judaeis, sed in gentibus; sic enim dicit propheta ; Ad vos 0 sacerdotes qui despicitis nomen meum, et offertis super altare meum panem pollutum : non est mihi voluntas in vobis, dicit Dominus exerci¬tuum. et-pftafo.8 non suscipiam de manu ves¬tra; a solle enim ortu usque ad occasum, etc. ubi manifeste loquitur Dominus de oblatione facta a sacerdotibus super al¬tari; ergo loquitur de sacrificio proprie dicto, quod est correlativum sacerdotii et altaris : spiritualia autem sacrificia et opera bona, neque requirunt altare, neque sacerdotium. Dicit autem propheta, oblationes istas et sacrificia esse reji¬cienda, successuram autem oblationem mun¬dam, quae sacrificanda est in gentibus : ergo loquitur de sacrificio proprie dicto, utpote quod succedit sacrificiis Judai¬cis, quod absolute et sine termino dimi-

nuuntc sacrificari dicitur : quo* denique eingulariter dicitur oblatio Sinda, quae aliquid certus et deternlnatua desiliat; nacriflcla aaton spiritualia tot suat, quot opera bono.

7. Ad AngostInuo autan et Eieronysun, quoe pro ee citat Calvina», rnspondoo Auguotinim lntellexleae illun locus Halachlac de sacrificio laudle, non oxcludendo proprius oacrlflclun. 7nc ree ora aacrlflciun nlssao atlas cun laude offertur, ot vocari potos! sacrlflclus laudle, duaoodo non excludatur proprlun oacrlflclun. Son exclusisse auten Auguetinun constat eor.1-faste ex libro XVII dc civltnto, cop. XXXV ubi post verba Malochlao relata, inquit 1 ' Eoe eacrlflolus por 6acordotlu» Christi eecundus ordlnen Melchlsedech, cun osnl loco a sollo ortu usquo od occaeus Jac vldean.it offerri, otc.* Et 8. Sleronjms Illo ipso loco Malachiae, otsi lntelllgot spirituales victlnae. et thymi m» oratloi.ud succoesurun vlctinls carnalibus, nddlt tanm : " Offerri ln osnl loco oblotlor.on sundoa ut ln cnorononiis Christiano rus;" quod utique sst sacrlflcium proprlun. 2'on ergo Illud cseludnnt patras, quando(3*5) de sacrificio oratlonun intelligunt.

VI. Deiodo constat prophotla Btnlslio cnpito XII, tenpora nntlchristi offorer.dua esso Juge socrlClciun, ut at et ln Illis verbis : Bt n t carere, cur, -lblritun fttgrl*. ,1'igM BatJlfaClja Ut aaaltu X^ai.% r.boalnatlo ln dosoletloner-, lies --lllc ducmtl noimAdntP. quod ternus conranltor Ir.ielllgitur de regno anticlitletl quo' durablt tribus annis cun dlnldlo. Undo non loquitur lbl propheta de regno Antiochi, elcut rapito nroecodsr.ti, quia hoc rsgnoa non durabit solo Illo tenpore, sed ioqultur exproeee de antichrlsto; Bacrlficlus autsn quod ablaturus est ar.tickirotun, non est sacrlflclua veteris legis, quia hoc Jns a nuitis anule desiit; ergo ablaturus est sacrificlun Eocleolao nodo existentls, con¬tra ouas peraecutlonen noturus eet; ereo supponitur Jan ln *cclesla esse sacrificiun quod auferar.dun ost, qulo tunc publicus ejus usus cessabit.

VII. Denique ln Ecclesia Christi datur altaro; orgo ct sacrlflciun. Patot cor.ncquentla, quia sacrificia spiritualia, ct bona opera non Indigent altari, ut fiant, sed solus sacrlflclua prourlo dic tua. Antecodens negatur a Cnjvlno, qad docotur ab Apoetolo a* Hebr. Eli : gignas eltara. da quo odoro non habent potoatatcQ. ergo verua at proprlun oecrifioltri In lego nora reperitur. alcut perpetua traditione ot obcorvar.tla Ecclesiae stabilitus eet.

7III. Et ratio opertlselsB ld suadet, naa Chrlatua Ecclesias ouoa inctituuns, et novan le^SB condono, non debuit ear destituero oo ger.cro cultus, quo -asino Deoe colitur, ejuoque euprenos potostntos proteetanur. et quod onnl honinuo generi ot nationi notissima fuit, ut Dean son slblllbus signis recognosceresua; cor. pro prlun sit naturae honlnua sensibilibus signis Deus coloro, ot ox vlolblllbuo ad divina consurgere. Slnlliter transtulit Deus sacerdotiun Aaron antiquus in sacordotlun novun secundun ordlnen Kelchlse doch, dicente Apostolo ad Eebrnooc 711

41£i T gmieJalft. A|,).? Mtffr&Ug.. P.VjU. se est ut ot legis translatio flat; ergo ln lege rnva. ad quan transferebatur lex antiqua, datur sacerlotius ceour.dun ardineo Melchlsedech (nenpe in oblatione panls ot vlnl) sod hoc sacerdotiun, ot haec oblatio secundun ordinen Melchlsedech non fuit a Christo oxocutlor.1 nandnta. nisi ln coena. quando obtulit Patri, et eonsecmrU panon ot vlnun. 3t r.on fuit Ibi finito ot extlncta talis oblatio, sl quldon Ipso praoccplt Apostolus ot oucconso ribus suis sic faccro. sicut Ipee focit: orgo sl Ilion oblotlonon focit Christus per eacardotlus suus, utlquo foclt vorun sacrlflclua; ergo etlan In Xcclesla ost sacrlflclua ot eacerdotlux, quia Illud quod tunc factus oBt, dolndo flori Chrlstus praecepit,

SGLTU2TO8 A300M3BXA.

IX. Jlindancntua haerotlcorun nullius ost noaentl. Dicunt snln sacrlflciun non esse necessarius ln lege nora. quia id probat Apostolus od Hobraocc X. ex oo os¬tendens Insufficientias legis antiquas quia ornis sacortfoe tunc quotidie slnletrahat, aaaden offeror.s hostias; Chrlstas autee unan pro peccatis offerens hostlan. in socpltornun nodet ad deateras Dol; una una snln oblatione consuonavit ln aeternun sacctiflcatoa; ergo oacrlflclun non

(550) servit amplius ad sanctificandum, neque ad propitiandum Deum, et sic non est sacrificium propitiatorium, sed ad summum sacrificium improprium, quod est sacrificium laudis vel gratiarum actionis. Imo injuriam facit oblationi crucis, qui aliam vult superinducere, si quidem unica illa oblatio consumipavit sanetificatos.

X. Si dicatur sacrificium nostrum non esse ad consummandum redemptionem, sed ad applicandum fructum illius nobis, contra hoc urgetur ratio Apostoli, quia ideo probat fuisse imperfecta sacrificia antiqua, quia saepius indigebant iterari; ergo si nostrum sacrificium tale est, quod saepe iterari oportet, imperfectum est sicut illa; ergo incongruum et indecens pro lege gratiae, quae omnia ad perfectum adduxit. Et eodem modo fit injuria dignitati sacerdotii Christi, quia si alios sacerdotes ponimus, illud sacerdotium Christi non erit unicum, neque perfectum, sed indigens aliis, quod inconveniens est-

XI. Denique ipse Christus Dominus Samaritanae interroganti, an deberet Deus coli et adorari in templo, vel in monte illo, respondit Joan. IV : Mulier, crede mihi, quia venit hora quando neque in monte hoc, neque in Hierosolymis adorabitis Patrem : et subdit rationem, quia : Veri adoratores adorabunt Patrem in spiritu et veritate. Spiritus est Deus et eos qui adorant eum, in spiritu et voritate oportet adorare, ubi adoratio secundum communem intelligentiam sumitur pro cultu externo, qui praecipue exhibetur in sacrificiis : ergo pro lege nova solum constituit Dominus sacrificia spiritualia et invisibilia, non externa et visibilia.

XII. Respondetur probare illud argumentum Apostoli, non esse necessarium iterari sacrificium et oblationem crucis; haec enim unica consummavit omnem redemptionem nostram, non tamen probat,, neque 'Intendit Apostolus, non esse necessarium iterari et continuari sacrificium applicativum virtutis sacrificii crucis. Quare hoc sacrificium non poni6 in numero cum illo ex parte rei oblatae, et ita non iterat illud, sed continuat et applicat nobis, quia offerendo illud mortem Domini annuntiamus donec veniat, ut dicit idem Apostolus I ad Corinth. XI ; ergo nomine unius oblationis, qua Christu,s consummavit sanctificatos, intelligenda venit non solum oblatio crucis, sed etiam sacrificium corporis ejus, quia utraque una oblatio est; illa, ut consummativa redemptionis; haec, ut applicativa ad fideles : et sic non recedimus ab unica oblatione, nec illam multiplicamus ex parte rei oblatae et valoris ejus, cum eucharistiam dicimus esse sacrificium, quia idem quod oblatum est in cruce, idemque valor et fructus continuatur in hac mystica repraesentatione ejus.

XIII. Ad replicam respondetur Apostolum recte concludere imperfectionem veterum sacrificiorum, comparatione ad sacrificium crucis, quia antiqua sacrificia indigebant iterari ob defectum valoris, quia de se nullum habebant, sed operabantur in fide offerentium, quam oportebat iterari, si sacrificia iterabantur: sacrificium autem crucis habuit summum valorem, et ideo non indiget iterari ob defectum valoris, bene tamen ejus applicatio iterari debet propter indigentiam suscipientium et multitudinem illorum. Quando ergo valor sacrificii indiget iterari, optime inde infertur infirmitas sa orificiorum et imperfectio; quando autem iteratur non proptef indigentiam valoris, sed propter applicationeia ad suscipientes, talis iteratio non infert imperfectionem (551) sacrificii, sed dependentiam nostram ab illo. Virtus autem et valor sacrificii crucis et nostri, non indiget iterari, sed est unus et idem semper; applicatio autem ejus indiget iterari : sacrificia vero antiqua non erant applicativa valoris Christi, quia non operabantur ex opere operato; iterabantur ergo ex defectu valoris, et secundum fidem offerentium solum operabantur, et ideo ex illorum iteratione recte probavit Apostolus eorum imperfectionem.

XIV. Ad ultimum respondetur affirmasse Christum, quod neque in illo monte, neque in Hierosolymis adoraretur Deus illa adoratione et sacrificiis carnalibus Judaicis; non tamen negavit futuram aliam adorationem et sacrificium, quod.omnino spirituale esset qufcad suam virtutem, et modum existendi rei oblatae, quae invisibili et sacramentali modo continetur hic, licet sit visibile ex parte specierum, quibus continentur, et caeremoniarum quibus celebratur. Unde qui hoc sacrificio

Deam colit, in spiritu et veritate adorat; nec fit injuria sacerdotio Christi ponendo plures sacerdotes in Ecclesia, quia isti sunt sacerdotes et ministri. Christus ut principalis; et in hoc non hahet socundum.

XV. Secundo inquires, an sacrificium evungelicum sit ipsum sacramentum eucharistiae, et ita unicum, quod non sit potestas in Ecclesia vel repuhlica aliud sacrifidun instituendi, respondetur affirmative. Est de fide definitum in Concilio ?ridentino sess XXII, cap. I, et canone I et II : quia vero haeretici hujus temporis (praesertim Calvinus et Petrus martyr) vehementius in hanc veritatem invehuntur, nec in missa agnoscunt nisi tantum quoddam improprium sacrificium, id est, sacrificium laudis, aut nudam quamdam memoriam crucis, non vero proprium sacrificium, quod propitiatorium sit; ideo Concilium oanone primo definivit missae sacrificium non esse solum sacrificium laudis et gratiarum actionis, aut nudam commemorationem sacrificii crucis, sed etiam propitiatorium; et haec probatio pro catholicis sufficit:

XVI. Pro haereticis vero ex duplici fonte derivatur evidens probatio hujus veritatis, scilicet ex Scriptura, et ex communi Ecclesiae veterumque patrum traditione, sine qua nuda Scripturae verba calumniis patere solent haereticorum. Ne tamen cum haereticis extra lineam difficultatis disputationem tendamus, adverto aliquos ex illis fateri quidem hanc es6e patrum traditionem et Ecclesiae sententiam, sed nihilominus contemnunt, ut Lutherus in libro contra regem Angliae, et in tractatu de missa jiivata; vel etiam alii dicunt apertissimo mendacio missas, et ritum sacrificandi a temporibus S. Gregorii papae incepisse. Cum his non disputamus, quia primi contemptores contemnendi sunt, et ut negantes principia relinquendi : secundi voro manifeste convincuntur ex liturgiis, seu missis Jacobi Apostoli, Basilii et Chrysostomi, et ex auctoritate Clementis papae libro II constitutionum, cap. LXI; Cypriani Augustini, Eieronymi, et aliorum, qui longe ante tempora Gregorii fuerunt, et missas atque sacrificia cognoverunt.

XVII. Alii haeretici moderatius, sed non minus falso dicunt Scripturam et patres loqui de sacrificio improprie dicto, quale est sacrificium laudis, vel gratiarum actionis, :aut nuda commemoratio sacrificii crucis. Contra hos disputaznas, et ostendimus eiicharistiam esse verum et proprium sacrificium. Nam Christus Dominus hahet sacerdotium rigorose et proprie dictum, secundum ordinem Kelchisedech ; (552) ergo id quod ohtulit secundum ordinem et ritum talis sacerdotii, est sacrificium proprie dictum. Coi.requentia patet, quia illud est proprie dictum sacrificium, quod correlative se hahet ad sacerdotium proprie dictum, juxta regulam Apostoli ad Hehraeos V : Quod omnis -pontifex constituitur ut offerat dona et sacrificia -pro peccatis; sicque intellexit Ecclesia in Concilio Tridentino sess. 2QCII, cap. I. Antecedens vero prohatur (scilicet, quod i^lud sacerdotium Christi sit proprie dictum) quia ut retulimus supra ex Apostolo ad Hehr. VII : Si consummatio osset -per sacerdotium loviticum quid adhuc necessarium fuit secundum ordinem Molchisedech alium surgere sacerdotem ? Tranelato enim sacerdotio, nocesse est ut et legis translatio fiat.

XVIII. Unde sic deducitur argumentum: Sacerdotium leviticum fuit sacerdotium proprie dictum; sed hoc translatum est in aliud sacerdotium secundum ordinem Melchisedech, per quod etiam lex translata fuit : ergo sacerdotium secundum ordinem Melchisedech est verum et proprium sacerdotium,; si quidem succedit sacerdotio Aaronis, quod erat verum et proprium sacerdotium, atque ejus legem transtulit in evangelium; ergo tam verum et proprium est hoc sacerdotium, sicut illud Aaronis; ergo et sacrificium oi correspondens est verum et proprium sacrificium; sed ordo et ritus sacerdotii Melchisedech est oblatio^panis et vini, ut constat Gen. XIV : Protulit -panem et vinum; erat onim sacerdos Del altisslml; ergo<.otiam ordo et ritus sacerdotii Christi, est prolatio panis et vini. Illa enim prolatio Melchisedech fuit per modum sacrificii, et functionis sacerdotalis, ut significat illa causalis : Erat enim sacerdos Dei altissimi. Christus autem non obtulit panem et vinum, noc surrexit secundum ordinem Melchisedech sacerdos, nisi quando in coena panem et vinum, consocravit, et eucharistiam fecit, tradidit

que discipuli8, et sic semper faciendum praecepit; ergo in illa oblatione eucharistiae, et ndn in aliquo alio consummatur sacrificium secundum ordinem Melchisedech.

XIX. Ex eodem principio deducitur hoc sacrificium esse unicum in Ecclesia, nec posse aliud dari; et ita singulare sacrificium appellavit Tridentinum sess. XXII, in principio. Et ratio est manifesta, quia ut Apostolus probat necessarium fuit alium surgere sacerdotem secundum ordinem Melchisedech, et non secundum ordinem Aaron dici; ergo non est in Ecclesia aliud sacerdotium quod succedat levitico, nisi sacerdotium secundum ordinem Melchisedech; ergo neque aliud sacrificium quam secundum ordinem Melchisedech, scilicet in pane et vino, eo modo quo Christus Dominus obtulit, et offerendum praecepit, dicens Apostolis : Hoc facite in meam commemorationem. Et ita perpetuo in Ecclesia observatum est, ut unicum tantum eucharistiae sacrificium agnosceretur. Unde dicitur in quadam oratione Ecclesiae: "Deus qui legalium differentiam victimarum unius sacrificii perfectione sanxisti." Et S. Leo papa sermone VII de passione : "Ut uno ait expleretur sacrificio variarum differentia victimarum;" quod etiam docet Chryso8torau8 supra Psalmum LXX7I, aliique patres communiter.

XX. Congruentia autem hujus esse potest, quia sacrificium ad hoc deservit, ut colatur Deus per illam supremam protestationem, offerendo illi optimum quod potest offerri in recognitionem summae majestatis, ad obtinendam propitiationem peccatorum, et alia beneficia et gratias pro illis reddendas. Ad haec autem (553/ omnia non potest dari aliquid aut melius aut efficacius, quam ipsa eucharistia; neque aliquid aequale, cum ex parte rei oblatae sit ipsemet Christus, qui oblatus est in cruce; ergo conveniens est illud tantum offerri Deo, quia quidquid praeter illud offerretur, esset inferius et inefficacius, et sic minus gratum Deo. Conveniens ergo obI, quod sacrificium istud sit unicum. Denique sacrificium hoc ex parte rei oblatae est infiniti valoris, ct repraesentat sacrificium crucis; imo est idem cum illo in substantia. Constat autem quod sacrificium crucis ratione infiniti valoris fuit unicum : Una enim oblatione consummavit in aetemvlrn^sanetiflcatoc. ut inquit Apostolus; ergo etiam hoc sacrificium, quod est perfecte repraesentativum illius, et ejusdem valoris infiniti, debet unicum esse, quia perfecte repraesentat illud, et continuatur cum illo.

SOLVUNTOR ARGUMENTA.

XXI. Objicies primo : Sacrariita multiplicantur, cum sint septem, nor. obstante quod per illa nobis communicatur tota efficacia sanguinis et passionis Christi : ergo etiam possunt multiplicari sacrificia, quorum unum sit perfectius alio, sicut unum sacramentum est perfectius altero; et sic non est inconveniens, quod res tanta, qualis est passio Christi, variis modis repraesentetur, et in sacrificium Deo offeratur. Et con firmatur ex auctoritate Ecclesiae, quae in oblatione cerei paschalis dicit : "Suscipe sancte Pater incensi hujus sa crificium vespertinum :" ergo aliquid potest per modum sacrificii offerri praeter unicum eucharistiae sacrificium.

XXII. Respondetur esse diversam rationem de sacramentis et de sacrificio; sacramenta enim primo et per se ordinantur ad sanctificandum nos, et ad dandum nobis effectus gratiae per redemptionem, et sanguinem Christi; sacrificium autem or dinatur ad reddendum cultum Deo. ITon repugnat autem effectum gratiae et redemptionis Christi Domini multiplicari, etiam si ipsa passio et redemptio non multiplicetur. Unde cum sacramenta respiciant istos diversos effectus, non repugnat multiplicari; praesertim quia diversae dispositiones exiguntur ad istos diversos effectus (verbi gratia, ad obtinendam primam gratiam, vel augmentum illius) sacrificium autem repraesentat ipsam passionem Christi ut ost in se, et non solum in effectu suo, id est, in gratia nobis collata, imo est idem in substantia cum illo sacrificio. Unde sicut fuit una illa passio in se, ita congruenter unico sacrificio repraesentatur.

XXIII. Ad confirmationem respondetur, incensum dici sacrificium lato et improprio modo, non proprie et rigorose, quia oblatio incensi non requirit sacerdotium, cujus correlativum est sacrificium; potest enim offerri a diacono; et de facto ita offertur in benedictione illa cerei paschalis.

XXI7. Objiciunt secundo herstlcl : Sl eucharistia eat sacrlficlua, anxius ld de¬ duceretur «x facto Christi quando Ulan Instituit, ot Ecclesiae celebrandum connl- slt: eod neque ex rerMt ejus. neque ax factis Chrlotl colligitur tolle lnetitutlo: ergo no.t est dicendos «ucharlstlaa obbo sacrlficlua Consequentia patet, quia ros tar.ta. quallB est oacrlflciux ojuequo Ins¬ titutio. et exclusio veterun sacriflolo- run, non debuit a Scriptura praetsraltt1, r.ec potest Bufflclontor oonstaro do volun- tato instituentis, nlsl per reTolatlonen Scrloturae Antecedens aut «a probatur : lior. cor.Btat ex verbis (554) Christi, quia Joao. 71 solun proni sit aacraaor.Vua. di - cor.s : « !.m. «as Lr- aot«rr.ua: qui utiquo est offootua gratlao, et eorreepondot nacraaento. Quucido auton Illud Instituit, eolua vocavit testoaan- tun. dicens : Elc ca;ix novus tpotarent— est lu rtoo eangal.,e. Luc. IOCI, nusqua. aut en appellavit sacriflclux. Hon ost nu- ton id en sacranentua et eacriflciun. cur. ancronentur ordlnotur ai soiictlficandun nce eacrlficlux ad reddendun cultus Deo. Er factis vero Christi nullator.ua colligi¬ tur ratio sacrificii, quia Christus Insti¬ tuit convlvlun. non lmoiatlonan; posuit ner.san. non altare; aodsndo et coenaado, non orando vel adorando illud fecit. JTon dixit Patri : Offero tlbl hoc sacrlficlua. i*or. dixit discipulis auls : Sacrificate et offerte: sed : Accipite et consdl.te letor 7oa. ot nonducate : Bibite ax eo ornos. etc. undo ergo habanus verba ol.r.iflcantio eacriflciun.

XX7. Hoo obotnt. quod dixit : Bjc faci¬ to. quia solun dixit ut faceront ld.quod Ipso faciebat: ipso autec non significabat eo sacrificare, nec dixit Ulle : Hoc fa¬ cito Ircolando, sacrificando: sed : Hoc

rletia aolua deservit pro nocrorla ot ro- praoaoctatlonj sacrificii otucIb. non pro voro ot proprio sacrificio: praesertlc quia eacriflciun oxlglt lmolatlonan ot lnautatloaon. eoa aactationan hostiao, quae sacrificatur; hic autes eolun est lnago, aut repraesentatio lToolationls factae In cruoe; r.oa voro eat ime latio rora ln bo, ollas oportorot pluries Chrlstun pati ot 1 boo lari, quod tunon negat Apostolus dicens nd aobr. I* : 'quod ei sneniua nocesaorlun

XX7I Conflrsatur, qulo si Ista obln tlo est vora ot propria innolatlo Chris¬ ti. ergo tantas efficaciae et v1rtulis est. sicut totus sacrlficlua oblatus la cruce: ergo ln hoc sacrificio, et non ia cruce ceneunaaTet nostro* redenptlo nec. quod est contra Scripturae. Pate* consequentia, quia Illa oblatio facta fuit a Christo ronlno duc orat Ir. stetu viatoria ante rnrten : ergo operabatur Infinitum satlefactionea ac rodanptlonec argo suporfluun orat norl. ot gratis Christus nortuas est sl ante aorten aa an oblatus et lznOl&tUB est eacriflcio proprio dicto ln eucharistia. exhauricn- to oanla peccata, non alnus quas sacri flclun crucie, quia nlcorlo virtutis est.

XXVII. Hespordetur negando ontece- dene Ad probatlonen respondetur. cons¬ tare ratior.en sacrificii ln ouchnriBtla praecipue ex Ipso facto Christi, prefe- ronto opoclca pai.is ot vlr.1 secundum or- dlnen Xelchisedech. ot verbis suis prae clplar.dc Apootollo ut hoc lpt»m fecerant. Itaquo non ost necesse quod verba Chrle- tl sl^.1flcont in actu signato so sacri¬ ficare. et innolars Deo Illud corpus et sanguinee- nequo cmin talla verbo requl runtur ad offerendus vorun sacrificium: ros etlan nucordotes veteris logis quando lncolatant victlaas ot offero- lont hostias, non dicobar.t ln actu signa to. hoc sacrifico, vel hoc offoro Doo: sod Ipso oxorcltlo significabant aa an crlflcare. Sic ergo Christus aliquando exercuit offlclun sacerdotii sui socun 3u~ ordinet Kolchleedoch, eocumlm quan ut ait Apostolus* Eoccsaerlum fttlt allun surgoro eae ordo tcc. et r.on eocun duxwdiifEAapp/. c.:cl,, ilusquas auton Invenitur Christus tales ordines sacer¬ dotii oxerculsse nlsl quando obtulit panen et vlnun. quod pertinet ad ordinea Kslchleedoch, et sic faclendun praecepit ln (555) Ecolosla. quod solun Invenitur ln ultlJo cosna. ln qua panen ot vinus in corpus et sanguinea suus convertit, ot por rodus tostanentl proposuit : sicut vetus tectasontus ln san.-pulne sacri ficio- nin sancitus fuit.

XXVIII. Ei hoc foeto Chrlotl, et ver blo quibus illud praecepit, colligitur eacriflciun bbbo fnctun ln Eoi cultun. et ln nesorlon passionis Christi oblatus:

maxime autem colitur Ddus memoria talis passionis : nec potest assighari quod ali-bi obtulerit panem et vinum secundum ordinem Melchisedech, nisi in hoc facto;' ergo illud quod faciebat Christus tunc, Bufficienter comprobatur fuisse sacrificium hoc ipso quod comprobatur juxta ordinem sacerdotii Melchisedech fuisse, id est, proferendo panem et vinum; neque enim alibi legitur id fecisse. Qqod autem in mensafuerit et sedendo et coenando, nihil de ratione sacrificii diminuit, quia Christus tunc substantiam sacrificii instituebat, non caeremonias, quarum dispositionem commioit Ecclesiae. Conveniebat autem tunc ita offerro in coena, ut umbra agni paschalis veritati quam significabat, conjungeretur; et sic in ipsa coena agni vetus pascha novo excluderetur : sacrificio et in ipsa ultima coena, et hora qua transiturus erat ad Patrem illud instituit, quia per modum testamenti, quod ante mortem fit, illud condebat. Nec repiignat eamdem rem secundum diversas considerationes et sacramentum esse, quatenus ordinatur ad sanctificandum nos; et testamentum novum, quo Christus seipstim nobis relinquebat; at sacrificium quod in cuitum Dei proponebat : nam, ut inquit Augustinus libro IV de Trinitate, cap. XIV ; "Qpid tam grate offerri et suscipi posset, quam caro sacrificii nostri, corpus effecta sacerdotis nostri.n

XXIX. Ad replicam autem, quia Christus dicendo : Hoc facite, non significabat se sacrificium offerre, jam diximus id significasse ipso exercitio, quatenus exercebat illam oblationem panis et vini secundum ordinem Melchisedech; quem ordinem non legimus alibi exercuisse. Nec obstat, quod praecipiebat ut facerent hoc in sui commemorationem; bene enim stat, quod illud factum sit secundum ordinem Melchisedech, et tamen sit in memoriam Christi. Sicut antiqua sacrificia erant repraesentativa passionis Christi : Quia omnia in figurae contingebant illis; et tamen vera et propria sacrificia erant; ergo bene stat, quod eucharistia offeratur in memoriam sacrificii crucis jam transacti, et tamen in se sit sacrificium secundum ordinem Melchisedech. Et similiter dicitur immolatio, non quidem cruenta et realis, sed mystica, quatenus sanguis ponitur seorsum in speciebus vini,et coipus seorsum a sanguine in speciebus^panis. Nec oportet ainnia sacrificia esse mactationes, aut immolationes cruentas; nam etiam pa* nes propositionis, aliique fructus et liquores offerri poterant in sacrificium, non tamen .per. modum immolationis «iit nactationis. Et quando Apostolus-dicit, Christum non posse pluries offerri, lo.-quitur de oblatione cruenta in cruce, quia-fuit consummativa redemptionis;,saorificium autem eucharistiae non -est consummativum redenptionls, sed applicativum ejus consummatae, et sic raultiplicari potest quantum ad applicationem, propter multitudinem offerentium et communicantium : est tamen unum quautum ad valo-rem, quia eoe parte rei oblatae ect idem cum sacrificio cnicis. '

XXX. Ad confirmationem respon- (556) 'detur negando potuisse consummari redemptionem nostram in illa oblatione eucharistiae facta a Christo, licet esset ejus dem valoris et efficaciae cum sacrificio crucis; tum, quia eadem ratio poterat currere de omnibus aliis operibus Christi, quia cum essent a persona infinita, et valde meritoria et satisfactoria, bene poterat Christus, si vellet, in quolibet illorum consummare nostram redemptionem ; caeterum de facto noluit illam consummare nisi in cruce, ut copiosa esset redemptio, et magnum patientiae praeberet exenplum; oblatio ergo eucharistiae, quoad sufficientiam consummare posset redemptionem; de facto tamen non consummavit, quia id reservatum erat sacrificio crucis; tum etiam illa oblatio eucharistiae facta a- Christo Domino habebat rationem testamenti, dicente ipso : Calix novum testamentum est, etc. testamentum autem non potest valere nisi interveniente morte testatoris; ergo neque illa oblatio eucharistiae valorem consummatum habere poterat, nisi per mortem Christi; tum etiam, quia illa oblatio fiebat a Christo, et praecipiebatur fieri in commemorationem sanguinis sui realiter effasi in cruce ; ergo ex ipso modo instituendi dependebat a sacrificio crucis, et ordinabatur ad illud; et sic non poterat sine illo consummaro nostram reaenptionem.

OTIie ISOIBB ET HOC AHTIOTLO, IS aa
Acciaa csssiwir umncTM ammnus
Ii- qOAITUM SXCBISICIOM.

XXXI aeepondetur, plures actiones ad lntud sacrificiua concurrero, aod non ax aequo, aut In oodea gradu; nar. quaedea ac¬tiones eant praeparator ia a. quibuo pmo-parantur anisi audientium et sacerdotis ad tale sacrificiua devota porugandun ot consecrandus; aliae sunt coneecrativae lpaarun npeclexam. sub quibus ponunt Chri-sto» DoBlnoB, separando cystice san^uinen a corpore, qui roalitnr, in cruce sopora tus est; aliae sunt consecutae ad conee-cratlonon, ut cosounlcatlo sacrificii ot eui^tio illius a sacerdote pro se, parti • cipatlvo auteo ab assistentibus: et ton¬des gratlania actio pro sacrificio oblato.

XXXII. Ee prino genere actlonun oor-tua eet non poese in illle coneletere es-sentlalitor oacrifioiur. quin llloo actio¬nes solun sunt praoparatlvae ipsius sato¬riae reuotae, quae net panis et vir.ua; haec auten non eet Ipsa rateria. seu res oblata in sacrificio, quia ros oblata et iunolAta eet lpeuiuiet oorpue Chrletl Donl-ni. Juxta quod definit Coaciliun Tridontl-r.un sese. XXII, cap. II : '^iod In hoc di¬vino sacrificio Iden ille Christus conti¬netur et laxolotur, qui in ara crucis ee-nel selpsua cruento obtulit." It infra : 'Una oadonquo oot hostia, idem muic offo-rens eacordotun ministerio, qui eelpsun tunc in cruco obtulit, sola offorondi ra tione diversa ergo ipsa substantia panis ot vini, ot quaeeuxque actloaos cir¬ca illan er.to consocrationan non possunt constituere essentialiter hoc oacriflciua, Cuo auten dloisus corpus Christi osso ren oblatas, non excludlme species ipsos ea-ernnentalos, sub qulbuo continetur, at qui bue aediantlbis hoc sacrificium redditur vi sibilo, ot fit socundun ordinen Xclchi-eeieoh in specie panis ot rlnl : pertinent argt ad aacrlflolua, non tenqunc substan¬tia lpea et res oblata, sed tamquam con¬tenti vun cxt:rnun et vlslbilo rol oblatae

XXXIXX. Circa alias aotlor.es, quao vel sunt ipsa consecratio, vel post (557) consecrationen fiunt, variae eunt theolo-rorun santontiao; quao tanen reduci pos¬sunt ad trss praecipuae. Prina afflmat rationem sacrificii eucharistiae oesontlo-llter «insistor* ln consecratione par.is et vini, lloet reepeolun £) <qrmtatlor.effl dl-cat ai ipsa* eunptionen, qulo sacrlfiol-un ita Deo offortur, quod consuni debet et coxaunlcari ipsi saoerdotl et populo, Juxta quod dicit Paulus I ad Corlnth. X:

ne cosaur-lcatlo can,tulnle Chrletl oet: «* !UL-J£!££jaEtl£*J£ tlo corporie Eonlni est ι Pro hac «en-tentia Saarer hic dleput. LXXV citat S. Shoxaa hac quaestione IXXXIII. art. 17, Oabrlelem, 5co#o. Cano, Bellarninua, et alioe. Secunda sententia axiotimt con¬eletere essentialiter rationes sacrifi¬cii in lpoa eiuritlono facta a eacerdote. licet praeeupponat essontloliter conse¬cratione» faotan, quia eine lpea non po¬test res consecrata sunl; pro qua ocuiien tla citantur plures Tfeonistao. ut Soto, Cano, ledesna st alii apud Suarox ibi¬de» sectione quinta.

XXXIV. Tertia lententia nxiotluat in quacunque actione ex his quae sequuntur post oonsecrationo, pessa conrletero eaeentlam sacrificii, quia quaelibet est actio religiosa circa corpus Christi fac¬ta in cui tua Dei : non tanon requiritur deterulnare et in singulari leta vel il¬la. sod quoollbet aufflclt; sicut ln nume¬ro quaelibet ar.ltas potest esse ultima, et ln loco quaelibet superficies potest continere locatus. Ita nagieter Dugno hic quaeet. LXXXIII, art. X, ln oocunda parte, dub. I, difficultate IX; et nagls-ter Cono lib. XII de locle, cap XIII dicit qua tuor actiones principales, quae fiunt in hoc sacrificio (ecllicet conse¬crationes, oblationes voce.lea, fractionen hootiao ot sanptlonec) pertinere ad inte¬gritate» hujus sacrificii. It non dixit pcrtluore ad aessntlon : undo tando» pos¬set aliquis nxistlnaro, hoc oacriflciua non coneistere ln unica lndirislblll ac tione, sed ln aggrojTxto ex pluribus, quia onnes illae ad integritate» eacrlficii concurrant.

XXXV Ut auten quod probabilius eet ln hac parte tradam*, adverteudun est, quod cun tota essentia hujus eacrlficii pendant ex lnstltutlono Chrletl, noque ojus institutio constet ellunde quon ex ejus facto, nor. licet nobis ollas aotio-nen desi^are pro essontioli ratione hu¬jus eacrlficii, quan illan qua Christus Donlnus sacrificavit, quia con or.t dubium Chrlstun Donlnun obtulisse 4unc essentia¬le et vorun eacrlficlun oeeundun ordinai

Melchisedech, ut testatur et definit Concilium Tridentinum sess. XXII, cap. I; imo in tantum nunc offertur Deo sacrificium verum et essentiale, in quantum facimus idem quod Christus fecit, quia ipse praecepit : Hoc facite in mean commemorationem : ergo in eadem actione essentialiter debet consistere sacrificium, in qua Christus Dominus illud obtulit et perficit; alias non faceremus nunc id quod ipse fecit sacrificando.

3D37I. Ex quo principio, in hac parte certo, manent exclusae ab essentiali ratione sacrificii plures actiones quae nunc fiunt post consecrationem, et non constat eas fecisse Christum Dominum; sicut est verbalis oblatio quae fit post consecrationem elevatio hostiae et calicis cum proponuntur populo adoranda, benedictiones quae super ipsum sacramentum fiunt, et *-liae similes actiones; nam sine illis factum est hoc sacrificium a Christo, et modo si omittantur ex aliquo accidenti, non propterea desinet esse verum®crificium; et ipsa verbalis oblatio post consecrationem fit in persona Ecclesiae, ut patet (558) in illis verbis canonis : MUnde et memores, Domine, nos servi tui, etc. offerimus praeclarae majestati tuae, etc.1l Sacrificium autem debet offerri in persona Christi, qui est principalis sacerdos. Unde etiam colligitur, non posse hoc sacrificium constitui in quacumque actione quae fiat post consecrationem circa corpus Christi; tujn, quia non est verisimile quod Christus Deus in designando sacrificio novae legis, quod excellentissimum est, non determinaverit actionem per quam fieret, cum tamen in antiquis sacrificiis designandis ita minutim explicaverit Scriptura quomodo et quibus actionibus essent facienda, ut patet in toto Levitico.

XXXVIi. Tum etiam, quia multae ex istis actionibus fiunt in persona Ecclesiae, non Christi, ut oblatio verbalis, elevatio hostiae et calicis, etc. Multae etiam se habent per modum caeremoniae accidentalis; tum denique, quia multae ex istis actionitus non repraesentant mystice oblationem factam in cruce; oportet autem hoc sacrificium esse idem quod in cruce oblatum est, sola ratione sacrificandi diversum, ut inquit Concilium ubi supra; unde incongruenter, affertur exemplum de ultima unitate numeri, aut de superficie ambiente in loco, quia ibi quaeli^qt ,uni casQrt <m|^jiibet superficies eodem modo se habent, et per accidens est quod sit ista vel illa; in praesenti autem actiones quae fiunt post consecrationem, non eodom modo versantur circa corpus Christi : aliter enim se l?abet fractio hostiae, alitor oblatio vocalis, aliter elevatio calicis et hostiae; ergo non aeque potest quaecumque illarum hanc immolationem consummare.

XXXVtu. Inter actiones ergo quas exercuit Christus Dominus constat de tribus, scilicet benedictione, fractione, et sumptione sua, et communicatione ad alios, juxta quod narrant evangelistae, et Paulus dicit I ad Corinth. XI : Quod accepit Jesus -panem et benedixit. ac fregit, deditque discipulis suis etc. illa autem benedictio si antecessit consecrationem, ut aliqui sentiunt, non potuit esse sacrificativa actio, quia nondum versabatur circa corpus et sanguinem Christi, tamquam circa rem oblatam; si autem fuit ipsa consecratio, ut S. Thomas et plures sentiunt, idem erit dicere talem benedictionem esse actionem sacrificativam, atque ipsam consecrationem, de quo statim; sicut etiam dicemus de sumptione, quam'constat Christum Dominum exercuisse. De fractione non possumus dicere quod in illa consistat sacrificium; tum, quia fractio ista solum fit circa panem, actio autem sacrificativa debet conplecti utramque speciem, quia facit sacrificium secundum ordinem Melchisedech, quod consistit in prolatione panis et vini; tum, quia fractio solum est quaedam praeparatio ad sumptionem; frangitur enim ut possit convenienter sumi, et distribui panis; tum, quia si fractio omittatur, non manebit imperfectum sacrificium quantum ad valorem, ut docet S. Thomas quaest. LXXXIII, art. VI ad' sextum, et constat si casu hostia ante fractionem caderet in calicem : tunc enim convenienter non posset frangi, et sic deberet relinqui usque ad sumptionem : ergo fractio non est essentialiter ipsa sacrificatio : et eodem modo distributio adalios, quam mediante fractione Christus fecit, non pertinet ad essentialem rationem sacrificii, quia potest salvari sacrificium missae vere et licite, sine hoc quod populus communicet, ut docet Concilium Tridentinum sess. XXII, cap.VI, et can. VIII; tura, quia distributio ista supponit sacrificium Jam peractum, et rem oblatap, ^ illa commu"

nicatio est participatio de ipso sacrificio, juxta quod dicit Paulus I ad Corinth. X : ITоime qui edunt hostias, -participes sunt altaris ? Ergo. Item illa distributio potest fieri a non sacerdote (scilicet, a diacono pro aliquo casu, saltem distributio sanguinis) distributio autem solius panis fit quidem a sacerdote, sed non tangit utramque speciem, sicut requiritur ad sacrificium.

XXXIX. Restat ergo tota controversia inter consecrationem utriusque speciei, etsumptionem prout fit a sacerdote, quae etiam utramque speciem includit; et in consecratione e3t difficultas,quomodo per illam fiat sacrificium, cum potius fiat materia sacrificanda, scilicet ipsum corpus Christi; oblatio autem sacrificativa supponit materiam sacrificandam, non constituit, quia illam immutat, et immolat Deo; res autem quae hic offertur, est ipcum corpus Christi, ut saepe dictum est. In sumptione autem est difficultas, quia id quod sumitur est participatio rei oblatae Deo et sacrificatae, juxta dictum Pauli citatum : Xonne qui edunt hostias •participes sunt altaris ? "omine altaris intelligendo rem oblatam in altari. Similiter sumptio non est actio facta in persona Christi, sed in perbona ipsius sumentis, et pro suo beneficio; sacrificium autem hoc fit in persona Christi, qui est ipse principalis offerens ec sacerdos.

XL. Ex his ergo concludo resolutionem nostram, et dico, essentialem rationem sacrificii consistere in consecratione, non absolute, sed prout separativa sanguinis a corpore sacramentaliter et mystice, et ita essentialiter requirit consecrationem utriusque speciei : aliae voro actiones (praesertim sumptio) possunt portinorc de connotato ot in obliquo, vel saltem ad integritatem sacrificii, quia ad hoc hrdinatur sacrificium, ut participatur at sumatur. Declaratur conclusio sic : Quia cum hoc sacrificium sit idem quod in cruco oblatum est, sola ratione seu modo sacrificandi differons, ut ox Tri&entino dictum est, et similiter hoc sacrificium fiat a sacerdote in persona Christi, ita eniod Christus sit principalis offerens, sacordotes autem, solum sunt ministri et instrumentalos causae ipsius; illa actio essentialitor constituit sacrificium, in qua per so ot essentialiter concurrunt istao conditiones; it^q^d i^Jii^e ot propriissime repraesentet effusionem sanguinis Christi, quao cruente facta est in cruce, sacramentaliter autem et mystice in hac sacraiaentali separatiore', et similiter per se et essentialiter fit in persona Christi; hoc autem non reperitur in alia actione, quam in consecfatione sic considerata; non enim in sumptione : ergo, etc.

XLI. De aliis actionibus constat, ut jam diximus; de sumptione probatrr ex dictis.; tum, quia sumpoic i'.triu3que speciei supponit factam istam separacionam mysticam et sacramentalem, quit supponit consecratam utramque-spocifam, et conaequenter sanguinem cepare.~um a cci-pcre ex vi verborum et eacramentaliter . ergo antecedenter ad sumptionem, inveriva- totum quod requiritur, ut ho<. saemicium sit idem quod oblatum eso in c^n.ec, sola ratione sacrificandi diversam, nam in cruce oblatum est sacrificium por separationem realem sanguinis Christi a corpore; ergo illa actio quae separat mystico et sacramentaliter istum sanguinem, est idem sacrificium quod in cruce, solum differons in modo,quia hic sacramontaliter, ibi realitor. Sihil autem amplius requirit Concilium ad rationem hujus sacrificii. Similiter sumptio non fit in persona Christi, (560) quia sumptio ost participatio do fructu sacrificii, ec in proprium beneficium ordinata; per illam enim sacerdos et populus conjunguntur ipsi Christo, et participant ipsum : ergo talis actio non fit in persona ipsius Christi, sod ipsorum communicantium. Actio autem sacrificandi fit in persona Christi, quia ipse est principalis offerens, sacerdos autem solum ministerialis : consecratio autem fit in persona Christi, quia illa verba : Hoc est corpus meum, non possunt vorificari in persona sacerdotis, sed Christi : fit etiam consecratio ista in utraque specie, panis et vini, et consequenter secundum ordinem Melchisedech; ergo ox omni parte concurrit in consecratione sic.considerata tota osBentiasacrificii eucharistici, prout est idem quod in cruce oblatum est. Denique sumptio, etiam utriusque speciei, potest fieri a non sacerdote, ut quando laici communicabant sub utraque specie; quod etiam nunc possent, si Ecclesia concederet : ergo iila actio sumendi praecise non est sacrificatio, quia haec actio debet osse talis, quod a solo sacerdote

fieri possit, cum sint reciproca, ut sae¬pe diximus, sacerdotium et sacrificium, seu relativa.

30,11. 3bc quibus constat actionem is¬tam ut separativam sanguinis a corpore, per se et essentialiter habere omnia, quae ad hoc sacrificium componendum concurrunt; et esse immolationem Christi mysticam, quatenus modo sacramentali seorsum ponit sanguinem a corpore, sicut in cruce rsali¬ter separatus est; similiter supponit ma¬teriam sacrificabilem (scilicet ipsum cor¬pus Christi) quia prius ponitur corpus sub specie panis, deinde sanguis sub specie vini; et prius intelligitur actio illa ut conversiva absolute in corpus et sangui¬nem Christi,quam separativa sanguinis ex vi verborum; ergo sufficienter salvatur positio corporis Christi, ut super ipsum cadat effusio mystica sanguinis, id est, separatio sanguinis sacramentalis ex vi verborum; ergo ipsa od nseeratio ut immola-tiva, et separativa sanguinis supponit corpus. Quod si inverteretur ordo, et prius aliquis consecraret calicem quam pa¬nem, esset nihilominus verum sacrificium, quia semper esset separatio sanguinis a corpore, si prius consecraretur panis; vel corporis a sanguine, si prius sanguis con¬secraretur. Et sic semper supponeretur res et materia oblata ex parte Christi, separando unum ab alio; licet magis ordi¬nato modo fiat consecrando prius panem, et deinde calicem, ut videatur separari san¬guis a corpore, quam e converso separando corpus a sanguine; licet utroque modo fiat substantialiter sacrificium.

3LIII. De mente S. Thomae paucis dici¬mus. Existimo ipsum plane sentire sacri¬ficium hoc essentialiter perfici consecra¬tione. lTam supra quaest. L3QDCII, art. IV ad primum inquit ; "Quod consecratio chris¬matis, vel cujuscumque alterius materiae, non est sacrificium, sicut consecratio eu¬charistiae et in articulo X dicit : "Sa¬cerdotes teneri ad sacrificandum, non so¬lum propter ministranda sacramenta populo, sed principaliter per comparationem ad Teum, cui in consecratione hujus sacramen¬ti sacrificium offertur :" et solutione ad primum inquit : "Hoc sacramentum perficitur in consecrationo eucharistiae, in qua sa¬crificium Deo offertur deinde in'hac quaestione LXIII, art. I dicit : "Qp.od ce¬lebratio hujus 8acramen$4 dicitur Christi immolatio." Consta/t a-iUiQ)oyOff^amentum celebrari quando consecratur, non quando sumitur : ergo. Ac denique articulo quar to singulas actiones (561) missae comme¬morans, inquit : "Deinde accedit sacer¬dos ad ipsam consecrationem, in qua pri¬mo petit consecrationis effectum, cum dicit : Quam oblationem, etc. secundo, consecrationem peragit per verba salva¬toris : tertio, excusat praesumptionem per obedier.tiam ad mandatum Christi cum dicit : Unde et memores, etc. quarto, petit hoc sacrificium peractum esce Deo acceptum, cum dicit : Supra quae propi¬tio, etc." Sentit ergo S. Thomas, qued cum sAderdos dicit illa verba, Jam sa-crificlvun est peractum, quod utique an¬te sumptionem dicit, immediate post ca¬licis -elevationem verbalem, qua dicit : Offerimus praeclarae majestati tuae, etc. sed constat in elevatione calicis, et in illa verbali oblatione non fieri sacrificium, quia non sunt actiones fac¬tae a Christo, noc fiunt in ejus perbo¬na, sed in persona Ecclesiae, tamquam caeremonia accidentalis : ergo intelli-git in consecratione peractum esso sacri ficium.

XLIV. Omitto plures auctoritates pa¬trum, quia licet frequenter dicant immo¬lari sacrificium in altari, non tomen ita minutim explicant qua actione in par ticulari peragatur essentialiter ipsum sacrificium; unde non facimus in illis multam vim.

SOLTtMUE ASGUMZtfTA,.

XLV. Objicies quod Jam supra tetigi¬mus : Quia immolatio sacrificii debet praeBUpponere victimam, seu hostiam sa¬crificandam, ita quod senper distingui¬tur praeparatio seu productio victimae ab ejus immolatione. Corpus autem Chris¬ti est res immolata in hoc sacrificio : consecratio autem ponit et constituit corpus Christi in hoo sacramento : ergo non est immolatio ipsius; et sic diffe¬runt specifice consecrare, et offerre ren consecratam; actio autem sacrificatlva essentialiter est oblatio.

3GLVI. Confirmatur primo, quia conse¬cratio est invidibilis, cum ponat hic Christum invisibiliter, non autem immu¬tet eum modo sensibili; sacrificium au¬tem debet esse vig^b^^ : ergo fit per oblationem v^jibU.em : Msepyiion consistit

in ipsa consecratione. Unde Concilium Tridentinum seas. XXIII, cap. I, et can. II dicit, tradi in sacerdotio potestatem consecrandi, et offerendi corpus et san¬guinem Christi : ergo alia est actio con-seorare, alia offerre; alias frustra eas distingueret Concilium.

XLVTI. Confirmatur secundo, quia in una sola specie potest fieri sacrificium, ut patet in die parasceves, in quo non consecratur calix, et tamen offertur Deo sacrificium, et fit missa; tenentur enim fideles illam audire, si dies festus in tali die venerit : ergo falso dicimus in oblatione utriusque speciei consistere sa¬crificium. Quo argumento utitur magister Nugno ubi supra; et generaliter tam illa actio, quae tunc fit, quam etiam aliae actiones, quae nunc fiunt post consecra¬tionem, sunt actiones religiosae; ergo falso dicimus in oblatione utriusque spe¬ciei consistere sacrificium. Denique con¬firmatur, quia si in consecratione fieret sacrificium, cum ipsa consecratione appli¬carentur fructus illius, cum tamen cons tet post consecrationem applicari defunc¬tis in secundo momento, ergo signum est post illud fieri sacrificium; nullus enim sacerdos intendit in ipsa consecratione applicare fructum sacrificii, vel offerre illud.

XLVIII. Ad primum respondetur ex dic¬tis, nullum esse cinconveniens eamdem ac¬tionem secundum diversas formalitates es¬se consecrationem et oblationem, cum ipse S. Thoraas dicat verbis supra relatis, in ipsa consecratione offerri Deo (562) sa¬crificium, et ipsacelebratione sacramenti fieri immolationem Christi, quatenus fit repraesentatio passionis ejus; sic ergo eadem actio est praeparativa et factiva victimae quatenus est physica et realis conversio substantiae panis et vini in corpus et sanguinem Christi. Est aut6m oblatio et sacrifioatio, quatenus est ta¬lis actio sacramentalis, separans ex vi verborum mystice sanguinem a corpore, ut repraesentant effusionem cruentam crucis, quae sunt formalitates valde distinctae, et de potentia absoluta possent separari, quia bene posset converti panis in corpus Christi sine conversione sanguinis seorsum a corpore. Imo de facto potest sacerdos solum consecrare panem, et non calicem; quo caeu non offerret^sacrificium, ut su¬pra diximus hiHjQuand . ergj> \\toijL^ue fit ear dem actione, non repugnat simul esse con¬secrationem, quae praeparet et faciat victimam, constituendo hic corpus Chris¬ti, et simul sit immolativa et oblativa ipsius, separando mystice sanguinem a corpore.

XLIX. Ad primam confirmationem respon¬detur, consecrationem esse invisibilem ratione virtutis et effectus, quen facit physico; sacramentaliter tamen ense vi¬sibilem ratione verborum quibus fit, et specierum in quibus fit, sicut alias ac¬tiones quae fiunt circa corpus Christi invisibile, et in quibus constituitur ratio sacrificii, redduntur sensibiles ratione specierum. Ad locum Concilii Tridentini dicitur dari potestatem sacer¬dotibus ad consecrandum et offerendum, non tamen ut id faciant distinctis actio¬nibus, sed una habente omnes illas forma¬litates. Et'praetorea non repugnat a sa¬cerdote separari istas actiones, ut li consecraret unam tantum speciem; tunc enim valide consecrat illam, et taraon non offert sacrificium, quia hoc requirit u-tramque speciem, ut sic sacrificium se¬cundum ordinem Melchisedech.

L. Ad secundam confirmationem negatur in die parasceves fieri sacrificium, aut illam caeremoniam, quae tunc fit, esse missam, ut supra disputatione secunda os¬tendimus; nec tenentur fideles audire il¬lam, si sit dies festus, ut Constat ex declaratione congregationis cardinalium sacrorum rituum,quam ibi retulimus; et magister I?ugno non potuit illam videre, quia post ejus mortem facta est. Imo in¬de nos confirmamur in nostra sententia, quia illa caeremonia non est missa, et tamen sumitur ibi una species; ergo sa¬crificium non consistit in oblatione, vel sumptione unius speciei. Fit autem illa caeremonia a solo sacerdote; tum, prop¬ter repraesentationem ipsius Christi pa¬tientis; tum, quia debet tangere immedia¬te ipsum corpus Christi, quod solum per tinet ad sacerdotem. Quod autem sit cae¬remonia religiosa illa vel aliae quae fiunt post consecrationem, non sequitur quod sint sacrificium, quia hoc Bolum po¬test constitui in ea actione, quAm Chris¬tus instituit, ut repraesentaret suam passionem, non in alia actione, etiamsi religiosa sit.

LI. al.fr. detur, non esss

necessariam quod effectas sacrificii conferatur quando fit, sed toto tempore quo durat sacrificium est locus applicandi fructum illius. Et ut advertit S. Thomas hic quaestione LXXXIII, art. IV, post consecrationem petit sacerdos ipsius sacrificii et sacramenti effectum quantum ad ipsos sumentes, et quantum ad mortuos, et quantum ad ipsos eaoerdotes offerentes: et similiter pro vivis offert sacerdos ante consecrationem, et tamen non applicatur fructus sacrificii nisi post consecrationem ex priori intentione. Fructus ergo sacrificii non confertur (563) solum in illo instanti, quo .fit sacrificium, sed juxta applicationem sacerdotis toto tempore qio durat,

331V0 3LU2I'.VR. Ai- SACRI n CIUM ISWH Hl-BIAT TAIOaXK IMPETRATI T0K ST PROPITIATO-RTJM PRO P3TCAIIS.

I. Respondetur efflniative. Zet de fide definita in Concilio Tridentico sons. XXII, c*r>. II. et car.. III. ubi definitor offorri ot prodesse hoc sacrificium pro fldellun peccatis poenis et satisfactio¬nibus. et ollis necessitatibus; et oro fie-functle nondua in Christo pleno purgatis. St ratio eunltur ex eo. quin hoc eacrlfi-cluc nor. ont ninoris efficoclao, quan sa¬crificia ontiquoo legis, si quiden sacer dotium ar.tlqao» erat litperfectlue, et ad illiue consiucntioaen necesse fuit eurgo-ro BBcer.lotaa secundum ordlnon Kelchlsc dech, ut argumontatur Apostolus ad Sebr. VII: ergo etlsn sacrificlxut secundun ordi¬nati Molchieedech est perfectius: sed sacri flcia antique. proderant pro peccati* vlvo-run et nortuorun; nan pro rivis oonstat pmocipuc ex capito IV ot V Levitici, ubi ponitur rltue sacrificiorum, pro quibus di¬citur dlaitti honinlbas peccata voi pro¬pitiari Deun : pro delimetis auten constat ex secundo Macchobeoonni XII, ubi dicitur Judoa cis Isso Hierosolynaa offerri pro peccatie aortuorua eacrlficlua : orgo a fortiori nostrae sacrlflelua valet pro ri¬vi e et delimetis.

IX. Constat secundo ex traditione Ec closlao, in qua sacerdotltue datur potes •as in corun ordinatlono ad offorondun ea crlficiua pro vivis et delimetis : et ex comsml usu fldellun, qui hoc sacrlflelua offerri faciunt pro vlvio ot defunctis; ot nx ipsi8 orationibus Xcclosiao quas recitat in cissis pro qultuocuaquo neces¬sitatibus tan vlvorun, quaa defunctoroa.

SKUITO IKCgJIRES. UTRUM 3X SACRInCIUM HA331T ALICUBI ETOCTUM IX <2X32 OPERATO rtt SOLUM a OPERI CPaPALTIS.

III. Respondotur utroque nodo habere effectum. Tletlngultur nutec effectus ex oporc operato ab offectu ex opere operan¬tis. quod ille datur intuitu noritoroa Christi.ot ex institutione lpelue, quia ae rite eua applicuit vol tali operi: ef foetus outon nx opero operantis datur in tuita.yroprii uorit^ ft^s- Mj^spue: ot ta lis valor crescit vel ninultur Juxta dls-positionoc aut valcron ipsius norontis. Cicinus ergo, quod hoc sacrlflclus. non eolun in quantum aaermontua (quod solon prodost lpsl suaor.ti) sod etian it. quan tua sacrlflelua. quod offertur pro allio, habot valor on ex oporo operato, oeu intui tu nerltonut Chriati; et otlaa ex opero operantis, tan ln persona Ecclesiae, quan sacerdotis $iod valent ex opere operato doducltur ex Concilio 7rldentlno citata sessione EXII. cap. I. ubi inquit : 'R»-liquioso Chrlstun Scclosioo visibile oa crlficiua. quo cruentua illud in cruco sonel poragerdua repraesentaretur, ejus-quo neaoria in finen usque saeculi pormo-norot, ojusquo salutaris virtus ln renle-oior.em eorun. quae a nobis quotidie com-aittuntur, peccatorun applicaretur;• eoi virtus illa salutaris, quae ln hac obla-tlono applicatur, est virtus noritoroa ot satisfactionis (<$0 Christi : or;» habot valerea ax oporo operato

IV. St conflrnatur cx pnpetu tradi¬tione Icclesiae lntelllsentls sacrificium hoc nulla sacerdotis indignitate coinqui¬nari. sod saxaor sortiri suun prlnclpolem effecturi aliae senper fideles eeeent in¬certi, ot anxii do fructu sacrificii, praesertia pro defunctis: #1 non haberet valoreo ex opere operato Christi, sod ex opero operantis tontua; tunc onin si sa¬cerdos non esset in gratia, periret illo valor fUcdatuo in nerlto ipsius-

V. $aod otlon haboat cffoCtum ex ope ro operantis, est coirainls sententia, et docetur catechlsxm Pii V. sub flncn trac¬tatus de socrlflcio. It constat, quia est actus noxlne norltorlue et oatisfaoti-rus. cun sit actus religionis axeollentls-siojs. et inoerutus a fido, quae aaxlao ln hoc nystorio resplendet : ergo habot valoreo fUndatun in nsrlto ipsius oporan tis. Itcc quia sic valetant sacrificia antiqua, ut colligitur ex illo Eanlal III: Sicut lr. h9]eca-v«io.aricti:aj^ Ja21204.

sic fiat BAcrif.cii.n .-,oe;.-'.:i i:, ccn enectu t^pJiodlp- m_plac_e«t_ti^l.. ete. erge et ion nostran sacrificium valet ex opere operantle. Ubi discernendun ost. quod sa crlflclun prout orocellt a Christo ut a

principali offerente, non est modo actio meritoria aut satisfactoria, quia modo Christus non eet in statu merendi $t satisfaciendi, sed prout procedit a ministro in persona Ecclesiae militantis. Similiter quantum ad meritum de condigno pro gratia, non valet pro aliis, sed pro ipso operante tantum; quoad satisfactionem autem et meritum de congruo, etiam pro aliis vaIere potest.

TERTIO INQUIRES AD QUID VALEAT SACRI3PICIUM TAM EX OPERE OPERATO, QUAM EX OPERE OPERAETIS; AH PRO REMISSIONE CULPAE, VEL POENAE,

VI. Respondetur distingui debere sacrificium in quantum propitiatorium, et inxpetratorium. Nam loquendo de ipso ut impetratorio, non solum ad poenam relaxandam, sed etiam ad remissionem peccatorum obtinendam, et ad augmentum gratiae, et ad quamcumque necessitatem se extendit, etsi non semper infallibiliter. Dicit enim Tridentinum, sessione KCII citata, capite II, ex Augustino X de civitate, cap. XX : "Quod hujus oblatione placatus Deus, gratiam et donum poenitentiae concedens, erimina etiam ingentia dimittit." Et concludit generalibus verbis :"Quod non solum pro fidelium vivorum peccatis poenis, satisfactionibus, et aliis necessitatibus; sed etiam pro defunctis nondum ad plenum purgatis rite offertur." Quibus verbis omnia genera bonomm, sive temporalium, sive spiritualium includuntur. Nec tamen ex indignitate ministri offerentis haec inpetratio effectu caret, quia habet vim impetrandi ratione rei oblatae, quae gratissima est Deo, et ratione Christi principalis offerentis; qui licet non sit in statu merendi, bene tamen in statu orandi et impetrandi : ac denique in persona Ecclesiae, quae semper est grata Deo, et virtutem habet impetrandi; et ratione hujus sacerdos qui celebrat in peccato, non privat fideles fructu sacrificii, nec tenetur aliam missam celebrare pro eo qui dedit stipendium, quia illa missa satisfacit etiam dicta in peccato mortali. Quod vero non habeat impetrationem hanc infallibilem ex eo colligitur, qudd ista inpetratio (565) non fundatur in aliqua speciali promissione facta ipsi sacrificio infallibiliter, sed solum in ipsa natura sacrificii, et generalibus promissionibus impetrandi per orationem quod a Doo petimus; quod tamen aliquando propter occulta Dei Judicia, vel manifesta peccati impediri £(^os^7^q ^1c

711. Loquendo vero de sacrificio in quantum propitiatorio, sic habet effectum infallibilem ex opere operato quantum ad remissiondm poenae, non quantum ad infusionem gratiae, et remissionem peccati. Sumitur ex S. Thoma supra quaest. LXXIX, art. V, ubi distinguit de eucharistia ut est sacramentum, et ut est sacrificium; et dicit, quod ut est sacramentum, habet directe illum effectum ad quem est institutum, scilicet, nutrire nos in charitate et unione ad Christum, quod utique pertinet ad gratiam; in quantum vero est saorificium, habet vim Batisfactivam, et sufficit ad satisfaciendum pro omni poena. Et potest deduci fundamentum ex verbis Concilii sessione XXII citata, capite primo.ubi inquit : "Quod per hoc sacrificium illud cruentum repraesentatur, atque ejus virtus salutaris in remissionem eorum, quae a nobis quotidie committuntur, peccatorum applicatur." Sed virtus crucis applicata facit effectum ex opere operato, quia intuitu-ip8ius satisfactionis, et meriti crucis datur; ergo per hoc sacrificium datur aliquis effectus ex opere operato, qui pertinet ad remissionem peccatorum. Rursus remissio peccatorum soIum est duplex, scilicet, quoad culpam, vel quoad poenam; sacrificium autem in quantum sacrificium non tollit culpam, quia ista solum tollitur per gratiam; dare autem gratiam pertinet ad sacramentum I*l quantum sacramentum, quia est signum rei sanctificantis nos; distinguitur autem ratio sacrificii in eucharistia a ratione sacramenti, quia in quantum solum prodest sumentibus, in quantum autem sacrificium etiam non sumentibus prodest; ergo debet intelligi Concilium de remissione peccatorum quoad poenam; praesertim cum postea capite secundo satisfactiones et poenas numeret inter effectus sacrificii.

VIII. Dices valere posse sacrificium ex opere operato pro peccatis venialibus, quia Concilium dicit valere in remissionem quotidianorum peccatorum, pro nomine peccata venialia designari solent. Distinguit etiam in effectibus, quos num.rat capite secundo, quod valeat pro fidelium peccatis, poenis et satisfactionibus; ergo non solum valet pro remissione poenae, sed etiam culpae; cum dicat pro peccatis et poenis.

IX. REspondetUr aliquos ita sentire,

inter quos est Canas libro XII de locis, cap. XIX ad nonum habetqu.o fundamentum in citatis verbis Concilii : et quia sacramentalia, ut aqua benedicta, tunsio pec¬toris, benedictio episcopalis, et alia si¬milia valent ad remissionem peccati veni¬alis, et probabile est, quod ex opere operato; nam inter ista sacramentalia nu¬meratur auditio missae. Alii tamen oppo¬situm tenent, quia non extat promissio facta pro remissione venialis per hoc sa¬crificium. Quidqufl. tamen sit de hoc, di¬cimus ex ipsa natura sacrificii directe et per se solum habere vim satisfactivam ut diximus ex S. Thoma quae respicit oc-ablationem poenae, et constat, quia hoc sacrificium aeque offertur pro vivis et defunctis, in defunctis autem solum tol¬lit poenam, non culpam : haec enim suppo¬nitur remissa in hac vita : vel si aliqua venialia tolluntur in alia vita, per pri¬mum actum charitatis elicitum ab anima separata remittuntur. Ex quibus omnibus (566) colligitur, hoc sacrificium non prodesse ex opere operato, nisi existentibus in gratia, quia non potest remitti poena, nisi prius sit remissa culpa.

QUARTO INQUIRES, AN VALOR HUJUS SACRIFICII SIT INFINITUS, PRAESERTIM EX CCPERI OPERATO.

X. Et non loquimur de valore ex opere operantis, quia iste fundatur in meritis ministri et Ecclesiae offerentis, quae merita sunt finiti valoris : actio autem qua Christus modo offert hoc sacrificium ut principalis sacerdos, non est merito¬ria vel satisfactiora, quia est extra sta¬tum viae, licet sit infinitae dignitatis ut est a persona. Loquendo autem de va¬lore ex opere operato (scilicet intuitu passionis Christi) et de vi impeV^ativa ratione rei oblatae, dicimus hoc sacrifi¬cium habere valorem infinitum quoad suffi¬cientiam, et quantum est ex se; quoad ef¬ficaciam autem,seu ex parte effectus, senper esse aliquid finitum. Unde opor¬tet hic valde distinguere valorem sacrifi¬cii et effectum. Valor pertinet ad aesti¬mationem et pretium rei, effectus vero ad fructum quem in nobis consequimur. Sicut valor sacramentorum est ex parte virtutis meritorum Christi sufficiens ad quamcum-que gratiam dandam, effectus vero est il¬la gratia quam de facto consequimur;et haec semper in nobis finita est, sicut etiam fructus sacrificii, qui est remis¬sae poenae.

XI. Valor autem ipsius sacrificii et suffidentia infinita est, quia est va¬lor sacrificii crucis, ut dicit Tridentinum, sessione XXII, capite primo. Hic autem v«Qor est infinitus, sicut etiam valor sacramentorum, quoad sufficientiam infinitus est, quia ad quamcumque grati¬am deservire potest ex meritis Christi. It thesaurus indulgentiarum infinitus est, quia innititur satisfactioni Chris¬ti, quae est infiniti valoris; ergo simi¬liter valor hujus sacrificii ex sua suf¬ficientia infinitus est : ideoque S. Thomas dicit quaestione LXXIX citata, arti¬culo V : "Quod haec oblatio ex sui quan¬titate sufficit ad satisfaciendum pro omni poena."

QJJINTO INQUIRIS, AN EFFECTUS PROVENIENS EX VALORE HUJUS SACRIFICII, DETERMINETUR ET MENSURETUR JUXTA DISPOSITIONEM RECIPIENTIS; AC JUXTA INTENTIONEM MINISTRI OF¬FERENTIS.

XII. Respondetur duplicem esse opi¬nionem. Quidam enim tenent fructum sa¬crificii taxari et mensurari juxta inten¬tionem applicantis; alii vero tenent men¬surari Juxta dispositionem recipientis. Et haec sine dubio est sententia S. Thomae, quaestione L2QCIX citata, art. V, dicentis : "Quod quamvis haec oblatio ex sui quantitate sufficiat ad satisfacien¬dum pro omni paeria, tamen solum fit satisfactoria illis, pro quibus offertur, vel etiam offerentibus, secundum quanti¬tatem suae devotionis, et non pro tota poena." Offerentes autem qui eint infra dicetur, ubi adnotandum, quod remissio poenae ex meritis Christi dupliciter da¬tur in Ecclesia : primo, per indulgenti¬am ex thesauro Ecclesiae : secundo, per sacrificium missae, quatenus habet vim ex opere operato fundatam in valore pas¬sionis Christi, ut diximus. Primo modo determinatur remissio poenae Juxta inten¬tionem applicantis, non juxta devotionem recipientis. Unde in conceseiono indul¬gentiarum ipsi pontifices detorminant quantitatem hujus remissionis, quia ali¬quando (567) concedunt plenariam inc.v.l-gentiam quae remittit totam poenam, ali¬quando vero concedunt tot.annos, vel tot dies; et tunc illam partem poenae tollunt quae correspondet eatisfactioni solven¬dae in illis diebus, vel annis, si impo¬neretur a sacerdote, sicut in re debetur; per sacrificlumra:atem non isto modo de-

terminat sacerdosquantitatem poenae relaxandae in his, pro quibus offert; eed relinquitur taxanda juxta devotionem et dispositionem recipientium. Hoc enim est consentaneum ipsi naturae sacramentorum, et cujuscumque rei habentis valoram ex opere operato; semper enim fructus, seu ^«ffectiwr ejus determinatur Juxta determinationem dantis.

XIII. Unde etiam in praxi Ecclesiae, et communi usu hoc habetur, quod sacerdos offerens non determinat quantitatem poenae, quae per hoc sacrificium remittenda est. Si enim id posset facere, in arbitrio sacerdotis esset unico sacrificio tantam quantitatem poenae tollere, et non plus, quantum necesse esset illis animabus, pro quibus offertur, quod si hoc non est in ejus arbitrio, sed solum in qualibet missa Deus posuit determinatam quantitatem poenae, quam posset tollere, et non plus, Juxta applicationem sacerdotis, hoc erit retrocedere, et negare quod hoc sacrificium habeat infinitum valorem ex se, et ex opere operato; quod tamen ex Concilio Tridentino, ot S. Thoma supra probavimus. Restat ergo quod taxetur et determinetur ista quantitas juxta devotionem recipientis; et non potest id determinari Juxta dispositionem ipsius ministri celebrantis, quia alia missa facta a sacerdote in peccato nihil valeret, quod est absurdum, et contra communem praxim Ecclesiae.

XIV. Objicies ex S. Thoma, qui in IV, :~rcLi8t.~i£Y, quaest. II, art, III et IV, videtur dicere, quod suffragium quod prodest alicui ex applicatione alterius totum pendet ex intentione applicantis; ita ut remoto impedimento tantum applicetur, quantum ipse vult; ergo non dependet id ex dispositione recipientis suffragium. Item, quia si hoc sacrificium prodest Juxta dispositionem recipientis et alias est infiniti valoris, posset sacerdos offerre pro quibuscumque vellet, et omnibus prodesset. Imo unica missa posset satisfacere pro multis petentibus illam, quia omnibus prodest Juxta dispositionem recipientium.

XV. Respondetur illa verba non eo modo reperiri apud S. Thomam, sed solum ponit generalem doctrinam, quod suffragia pro sunt illis, pro quibus fiunt, et eis solis pro qu^.b^, «tppl^ca^tp' ox|£ntentione facientis suffragium : non tamen dicit quod quantitas fructus ex suffragio provenientis mensuratur penes voluntatem applicantis, et non penes devotionem suscipientis. Et i licet hoc dieereturde suffragio, quod est praecise ex opere operantis, et ita juxta voluntatem ipsius determinatur, ut in eleemosyna, jejunio, etc. tamen in sacrificio missae hoc non habet locum, quia nititur meritis Christi infinitis, et applicatio determinata eorum ex dispositione recipientis dependet.

XVI. Ad secundum dico, vadere sacrificium pro omnibus pro quibus offertur, licet non eodem modo : vel quia non offertur socialiter pro illis, sed generali ratio:.- cua offertur pro tota Ecclesia;- vel quia non eodem modo omnes sunt dispositi : non tenetur autem sacerdos pro omnibus offerre specialiter, sed solum pro illis quibu6 obligatur ex aliquo debito, vel pro quibus gratiose vult. Quomodo autem non possit (568) unica missa pro multis debitis, seu stipendiis satisfacere, dicemus articulo sequenti;

ULTIMO INQJIRES, QUIBUS PERSONIS PROSIT HO SACRIFICIUM, ET PRO QUIBUS DEBEAT OiTERHI.

XVII. Respondetur generaliter includi omnes istas personas in duplici genere, quia vel sunt offerentes, vel illi pro quibus offertur, ut patet in illis verbis canonis : Pro quibus tibi offerimus, vel qui tibi offerunt. Et S. Thomas quaest. LXXIX, art. V dicit : "Prodesse sacrificium his, pro quibus offertur, vel etiam offerentibus." Inter offerentes diversae numerantur personae. Primo, qui faciunt pro se celebrari missam : secundo, qui assistunt et cooperantur illi ; tertio, ipse sacerdos, cujus ministerio fit sacrificium. Qp.1 offerri faftiunt adhuc dupliciter se habent : quidam nimis remote, et quasi in habitu offerunt (scilicet omnes fideles, qui constituunt corpus Ecclesiae, si quidem sacrificium nomine Ecclesiae offertur, cum sit publica ejus actio.) Alii vero proxime et in actu cooperantur, et faciunt offerri, ut qui dant eleemosynam pro stipendio, aut qui instituit aliquam fundationem cum onere missarum. Qpi offerunt solum remote, et quasi in habitu, dicuntur accipere fructum sacrificii ex intentione generali sacerdotis, quae dicitur generalis, quia ad omnem Ecclesiam se extendit, etL specialiter ad praelatos,

et explicatur in illis verbis canonis : In primis quae tibi offerimus pro Ecclesia tua sancta, etc.

XVIII. Unde aliqui suspicantur, ex ista generali applicatione, seu intentione non provenire omnibus fidelibus effectum aliquem ex opere operato, quia nec illis applicatur per specialem intentionem, nec aliqua sensibili actione communicant sacrificio, sicut assistentes et facientes offerri : nec in ipso canone petitur pro illis remissio poenae, quae est effectus ex opere operato, sed effectus aliquis impetrationis, ut pacificare, custodire, et regere dignetur. Quia vero specialiter pro papa, pro antistite, id est, pro episcopo illius dioecesis, pro rege, etc. illis particularibus personis aliquem fructum ax opere operato proveniri verisimilius est.

XIX. Seoundo, inter offerentes computantur qui missae assistunt, vel illi ministrant. Unde etiam pro illis orat sacerdos in canone, dum dicit : Et omnium cirdum8tantium, quorum tibi fides cognita est., et nota devotio, ubi rursum confirmatur dispositionem, seu devotionem recipientium attendi pro fructu sacrificii determinando.

EC. Tertio, ipse sacerdos qui est minister offerens, participat de fructu sacrificii duplici titulo. Primo, ut minister publicus Ecclesiae in persona Christi : secundo, ut privata persona, quatenus est unus de circumstantibus. Et his omnibus applicatur de fructu sacrificii, tam ex opere operato, quam ex opere operantis, Juxta dispositionem suam, et majorem vel minorem cooperationem ad tale sacrificium. Sicut qui dat eleemosynam et stipendium, magis cooperatur, quam qui gratiose petit sacrificium; et qui dat abundantiorem eleemosynam magis cooperatur, et melius disponitur ad fructum sacrificii, caeteris paribus.

XXI. Inter eos autem pro quibus offertur hoc sacrificium, computantur omnes illi pro quibus specialiter sacerdos applicat fructum sacrificii, vel ex obligatione stipendii, vel ex gratiosawoluntate, vel ex alio (569) debito, et pro quibus orat in utroque memento, sive sint vivi, sive defuncti. Ec ista si quidem applicatione dirigitur ad illos fructus 3acrifici£)jg'tam: ex VipsQ ojWrat0, quam ex opere operantis; licet quantitas illius juxta fidom et devotionem eorum deterrainetur.

QUI VEHO SI1IT CAPACES HUJUS ERUCTUS, TAM XX OPERE OPERA2TTIS, QJJAM XX OPERE OPERATO

XXII: Respondetur inter defunctos solum prodesse animabus purgatorii, quibus prodesse est de fide, ut constat ex Tridentino sessione XXII, cap, II, et sessione XXV in principio. Et certum est illis provenire effectum ex opere operato, quidquid aliqui senserint in contrarium, quia dicunt non esse membra Ecclesiae, quae est in hac vita. Sed oppositum est certum, quia fructus qui provenit illis, non dependet ex meritis sacerdotis, quia etiamsi sit in peccato, prodest illis sacrificium : ergo ex meritis Christi tantum dependet : ergo ex opere operato. Et licet illae animae non sint Ecclesiae membra visibilia, sunt tamen invisibilia, mediante fide, in qua nobiscum communicant. Unde damnati, qui nec habent fidem, nec sunt in statu redemptionis, nihil participant de fructu hujus sacrificii. Beati autem illo non indigent, licet magnum gaudium accidentale ex oblatione sacrificii participent.

XXIII. Inter viventes autem sunt capaces hujus sacrificii, quantum ad fructum ex opere operato, omnes fideles baptizati qui sunt in gratia, et non sunt excommunicat!. ITam infideles qui non sunt baptizati, nondum sunt capaces sacramentorum, neque sacrificii, et cujuscumque alterius communicationis rei sacrae, ex opere operato. Similiter qui non sunt in gratia, non possunt accipere remissionem poenae, quia haec supponit culpam remis8am. Excomnunicati etiam privantur suffragiis Ecclesiae, et communione fidelium, et ideo pro illis orari non potest publica oratione, qualis est missa, nec illis applicari fructus sacrificii. Et idem est de haereticis et schismaticis, quia excommunicat! sunt. Per modum autem impetrationis potest prodesse omnibus istis sacrificium, etiam non baptizatis, sicut etiam pro omnibus illis orat Ecclesia in die parasceves. Eirecte tamen non potest orari pro excommunicatis oratione publica, licet indirecte etiam pro illis oretur, quatenus petitur etiam a Eeo pro haereticis, ut resipiscant£)i et projiomnibus errantibus ut roducanlAi^l/^slViBLN^^&RM-j-ft bene tamen

poteBt aliquib in oratione privata commendare Deo excommunicatos. Pro catechumenis autem qui in fide decesserunt ante baptismum, prodest sacrificium hoc per modum impetrationis, vel ex opere operantis, quia fructus ax opere operato, sive per sacramenta, sive per sacrificium non potest illiB communicari, nec aliquis est capax illius nisi post baptismum,

## Articulus IV.

### De stipendio missarum, et de obligatione circa illas, et de reductione mlssarum.

PRIMO QUAESITUS, QUOMODO STIPENDIUM B3SCIPIATUH PHO MISSA SINI PECCATO SIMCttJIAI, CUM VIDEATUR DABI PEO SE SACRA.

I. Communiter respondetur, hoc stipendium non dari pro ipsa missa; sed pro sustentatione ministri, quae aliquid temporale est; quae est solutio S. Thomae. 2-2, quaest. C, art. II. Sed contra hoc est instantia : Primo, quia idem possemus dicere de ministratione aliorum sacramentorum, vel collatione "beneficiorum. Posset enim quis dicere, quod pro conferendis ordinibus, vel beneficiis accepit pecuniam, non pro ipsa re sacra, sed pro sustentatione sua; cur ergo ista solutio admittitur in stipendio sacrificii, et non in collatione alterius sacramenti, vel beneficii : secundo, quia in sacerdote accipiente stipendium nascitur obligatio ex justitia, dicendi illam missam pro tali obligatione : ergo pactum directe cadit super ipsam rem sacram, quia ipsam tenetur applicare alteri ; si autem solum ad sustentationem ministri datur, non ex justitia sed ex religione vel gratitudine tenebitur illam missam dicere, sicut ecclesiastici eo quod recipiunt decimas a fidelibus non tenentur ex justitia pro illis orare, vel sacramenta miniBtraro, sed solum ex religione; neque enim tonentur restituere, si oppositum faciant : tortio quia stipendium missae non datur pro integra sustentatione ministri, alias abundantius stipendium deberet tribui, quam communiter datur, aut posset sacerdos pro pluribus stipendiis unam tantum missam dicere, ut integram sustentationem haberet ; ergo signum est tale stipendium non dari prosuetentatione, sed pro illa actione.

II. Respondetur, quod ut bene notat S. Thomas loco citato, accipere aliqua ad sustentationem eorum, qui sacramenta Christi ministrant secundum ordinem Ecclesiae, etconsuetudines approbatas, non non est simonia, neque peccatum. Non enim sumitur tamquam pretium, sed tamquam stipendium necessitatis. Quare ut hujusmodi stipendium quod datur, et pactum quod intercedit liberetur a simonia in oblatione sacrificii, pt non in collatione>aliorumi sacramentorum et beneficiorum, recurrendum est ad ordinationem Ecclesiae,quae hoc modo designat sustentationem ministri in missarum oblatione, non autem in aliis ministeriis sacris. Nam de ministratione altaris dicit Apostolus I ad Corinth. IX r Quod oui altari deserviunt, de altari •participant : unde quidquid ad altare offertur (vulgo et -ple de altar) jure accipitur a ministris pro sustentatione : et ista donaria, seu oblationes altaris computantur etiam stipendia missarum, et ideo ex ordinatione Ecclesiae pro sustentatione ministri accipiuntur.

III. At vero in collatione beneficii suffidenter Ecclesia providit pro sustentatione ministri in redditibus, et aliis bonis, quae assignantur episcopis, vel collatoribus beneficiorum. Unde non potest titulo sustentationis aliquid accipi pro beneficio, quia hoc non ordinavit Ecclesia. Similiter pro ministrandis aliis sacramentis sufficienter provisum est ministris per decimas et primitias, aliosque redditus ecclesiasticos, vel per generales eleemosynas, quae dantur regularibus; ideoque non ordinavit Ecclesia ut titulo sustentationis aliquid amplius recipiatur pro ministratione sacramentorum, quin potius in novo rituali Romano Pauli V, in rubricis de sacramentis in genere statuitur, quod non possit aliquis recipere quidquam in ministratione sacramentorum, nisi in casu quo aliquid gratis detur post administrationem factam, et sit in usu, et non prohibeatur ab episcopo;

IV. Ad secundum respondetur, obligationem istam esse ex justitia, non ex par tecommutationis rerum, sed ex parte oneris personarum, quia non fit commutatio inter ipsas res, quasi pro stipendio temporali, tamquam (571) Pro pretio detur applicatio sacrificii (hoc enim simoniacum est) sed quia persona ministri recipit sustentationem a plebe, cum illo onere dicendi missam; et tale onus facit debitum justitiae ex parte personae, ad implendum illud, quia fundatur in contractu, vel quasi contract^ Quando autem onus

istud etiam ex pacto admittitur ob sustentationem ministri, non est simonia, quia non est ex pretio rei, sed ob necessitatem ministri, juxta ordinationem Ecclesiae; quod tamen in collatione 'beneficiorum, vel ordinis non currit, quia Ecclesia non ordinavit quod ibi detur aliquid ob sustentationem ministri : unde si datur, erit ratione pretii, et consequenter simoniacum.

V. Ad tertium dicitur, illud stipendium missae dari pro sustentatione ministri, sed non integra et totali, quia non est occupatio totius diei, sed quantum illi labori et occupationi correepondet, et ratione illius potest imponi illis onus dicendi missam.

SECUNDO INQUIRES, AH ETIAM SACERDOS DIVES ET QUI NOR INDIGET SUSTENTARI AB ALIIS, POSSIT ACCIPERE STIPENDIUM PRO MISSA.

VI. Respondetur affirmative, quia illud stipendium non datur titulo paupertatis, aut eleemosynae gratuitae, sed titulo ministerii et laboris, ratione cujus habet jus qui altari deservit, ut de altari vivat et participet; quo jure non privatur quia sit dives. Unde licet no^n indigeat sustentatione absolute et in se, tamen in quantum operarius et minister, utitur jure suo, et potest sustentationem petere, quae ratione talis juris debetur, licet ipse alias habeat unde sustentetur: hoc enim per accidens est.

TERTIO INQUIRES, AN POSSIT QUIS ACCIPERE PLURA STIPENDIA PRO MISSIS, ET POSTEA DISTRIBUERE ALIIS, RETENTA-.SIBI AXIQUA PARTE, DUMMODO JUSTUM STIPENDIUM TRIBUAT.

VII. Verbi gratia, recipit quis triginta argenteo8 pro una missa, et postea jubet alteri illam dicere dando illi duos argenteos juxta taxam dioecesis illius, an possit hoc fieri. Aliqui affirmant ut Suarez hic disput. LXXXVI, sect. III, et citantur Soto, Sa, et alii;eo quod nulli fit Injuria in hoc, nec danti stipendium, quia Jam assignatur ei una missa, sicut eam petivit, nec sacerdoti illam dicenti, quia Jam datur ei juxta eleemosyna et stipendium : ergo.

VIII. Oppositum tamen dicendum est. Neque illa sententia est probabilis, neque tuta; praesertim pos^ dfe^si <wi«jm .sacrae congregationis rituum 21 julii 1625, et in decretis de celebratione missarum,

IV, ubi dicitur : Qui missam suscipit celebrandam cum certa eleemosyna, non potest eamdem missamalteri celebrandam committere parte ejusdem sibi retenta Et idem habetur in eisdem decretis, dubio quinto. Ratio est, quia non habet titulum, neque jus retinendi illam partem, nec titulo gratuito, quia illinon; fit donatio talis partis a vero domino; neque titulo oneroso, quia ipse non subiit onus dicendi missam; neque ratione ministerii in quaerendo sacerdotem, quia sua voluntate id facit, eo quod non vult dicere illas missas; neque ille labor est tanti momenti, ut debeat retinere illam partem; quare facit injuriam vero domino, et sacerdoti dicenti illas missas, quia sine consensu illorum retinet sibi partem destinatam stipendio missae.

IX. Est tamen advertendum, quod qui habet beneficium, cui est annexum onus missarum, si commendat alteri sac^rc.oti illas missas, non tenetur dare stipendium ad rationem reddituum beneficii, sed sufficit quod tribuat eleemoc^iiam congruam secundum morem illius Icci, nisi aliud in fundatione caveatur. Ita resolvit dicta sacra congregatio in eisdem decretis, dubio octavo. Judicavit enim congregatio beneficiarium habere Jus titulo beneficii ad retinendum aliquid de illis redditibus, etiam ultra satisfactionem pro missis; et sic non currit ratio facta, quod ille non habebat titulum ad retinendum illam partem; hab6t enim titulum, scilicet beneficium, cui alias est annexum onus recitandi divinum officium, et alia similia onera. Unde quando commendat missas aliis, ut satisfaciat dicto oneri, tamquam proprius dominuu id facit, et sic non tenetur nisi consuetam eleemosynam dare.

QpARTO INQUIRES, AN $JI OBLIGATUR CELEBRARE RiTIONE BENEFICII, CAF^L^TtAE, • LEGATI Ai*T SALARII, SI PRO MISSIS ELEifiMOT/tlAM RECEPERIT, POSSIT iADEtf MISSA UTRIQUE OBLIGATIONI SATISFACERE.

X. Sacra congregatio respondit, non posse, in dictis decretis, dubio quarto, cui annectenda est alia declaratio cardinalium I septembris, anno 1629, quod parochi pro diebus quibus tenentur missam

celebrare, non possunt pro ea manualem et ordinariam eleemosynam recipere; intellige ly pro ea, id est, pro eadem missa; nam si ipse parochus commendat alteri (ut potest per alterum satisfacere illi missae, quam ratione beneficii tenetur dicere) Jam manebit liber, ut possit pro illa manuali eleemosyna celebrare. Item alia declaratio notanda est 28 aprilis 1623, quod sacerdos duplicem eleemosynam recipiens non potest unica missa satisfacere duabus 0-bligationibus, nisi in ipsa fundatione expresse cautus sit, quod non teneatur sacrificium applicare.

QUINTO INQJJIRES, AN POSSIT ALIQUIS ANTICIPATAS DICERE MISSAS PRO HIS, Q(JI SIBI OFFERENT POSTEA STIPENDIA; ET ITA QUANDO DANTUR ELEEMOSYNAE, SATISFACERE^APPLICANDO MISSAS JAM DICTAS ILLA INTENTIONE.

XI. Sacra congregatio 10 novembris 1605, consuit esse praxim omnino tollendam.

XII. Respondetur circa hoc varias fuisse praxes, tum ratione privilegiorum, tum ratione necessitatum. Ratione privilegiorum, tum ratione necessitatum. Ratione priviltgiorum, Julius II,. concessit genera Li-Crdinis'-Mihordm,:.'-qui tunc erat, ut in sua visitatione posset in multitudine missarum dispensare, ut in qualibet missa possent poni novem orationes seu collectae et quaelibet collecta valeret pro una missa quam concessionem extendit Leo X anno 1613, ut quilibet generalis futurus idem facere posset. Qjias constitutiones refert Pararillus in libro privilegiorum, fol. 45 et 58. Et super valore istarum concessionum consultus Navarrus respondit libro V consiliorum, titulo de privilegiis, valere eam concessionem, (573) licet ea utandum osset cum magna consideratione; nec posse sino magna necessitate rocipi talem numerum missarum cum proposito decipiendi eos qui pro tali numero missarum eleemosynas offerunt.

XIII. Et simile privilegium refertur concessum a Loono X pro fratribus Minoribus, quod si- eleemosyna non aequivaleret uni regali, possent unica missa satisfacere, etiamsi duas, vel tres, aut quatuor colebraturi essent, occasione plurium eleemosynarum, ut refertur in compendio privilegiorum fratrum Minorum, verbo missa, licet talis concessio ab illo auctore pro subreptitia habeatur. Modo autem omnia ista privilegia revocata sunt, ot ordinatum a sacra congrogationo in dictis decretis supra citatis, anno 1625, dubio tertio, teneri sacerdotes accipientes stipendium minus congruum celebrare missas ab offerente praescriptas, et privilegia omnia abrogata sunt. Quae constitutio in Hispania publicata fuit ct in usu; imo ut ad notitiam omnium perveniret, in hac Toletana dioecesi in librantiie apponi Jussa est.

XIV. At vero ratione necessitatis in praxi multorum ost, quando stipendium taxatum in aliquo episcopatu est maxime tenue, aut eleemosynae maniriles minus congruae sunt, minuere numerum missarum, illasque reducere ad Justum stipendium, et sic celebrare tot missas, quot correspondeant illis eleemosynis ad Justum stipendium redactis. Alii vero Juxta necessitatem suam tantum sumunt de stipendiis, quantum pro congrua sustentatione unius sacerdotis necessarium est.

XV. Alii etiam extendunt ad congruam sustentationem non solum ipsius sacerdotis, sed etiam patris et matris ejus, aut sororum pauperum, quia omnes istae sunt personae conjunctae, ad quas naturali obligatione tenemur. Qjiibus favere videtur illa concessio Tridentini sess. XXV de reformatione, cap. IV, qua conceditur, ut episcopi et generales ordinum in suis capitulis possint reducere ad minorem numerum missas, quae ob tenuitatem non facile inveniant, qui onus celebrandi eas suscipiant.

XVI. Caeterum quod attinet ad facultatem Concilii Tridentini constat illam pro isto casu non favere, quia ibi solum datur ista facultas episcopis in sua Synodo dioecesana, et generalibus ordinum in Buis capitulis generalibus. Unde non potest extendi facultas ista ad privatas personas, nec ad aliquos praelatos sine capituli vel Synodi celebratione. Item illa facultas intellecta est a sacracongregatione cardinalium de oneribus miBsarum impositis ante Concilium, non post, ut ex Sorbo, Confac,tio, et aliis auctoribus refert Barbosa in libro de officio et potestate episcopi parte II allegatione XXIX, numero II. Et tamdem in decretis

de celebratione missarum 8* II, sacra congregatio resolvit XXI julii 1625, pro his oneribus impositis post Concilium Tridentinum moderandis, reducendis aut commutandis, recurrendum esse ad sedem apostolicam; quod valde his temporibus notandum est. Nec denique facultas illa Concilii intellecta est fuisse concessa pro moderatione stipendii missarum manualium, quae solent quotidie offerri, sed pro impositione onerum in aliquibus fundationibus impositorum.

XVII. Quod vero ratione necessitatis reductio ista justificari solet a privatis personis vel communitatibus, res est valde perplexa, nec nisi in extrema, vel gravi necessitate consulenda. Quapropter a sede Apostolica multis decretis sancitum est, (574) conventus aliquis plures religiosos habeat, quam quos ex certis redditibus et consuetis eleemosynis sustentare commode potest, ut constat ex decretis in tomo IV bullarii, in bullis Urbani VIII Imo in supradictis decretis de celebratione missarum, dubio septimo determinavit sacra congregatio cardinalium,quod ecclesiae et loca pia, seu illorum administratores nullam portionem ex eleemosynis missarum retinere possint ratione expensarum quas subeunt in missarum celebrationibus, scilicet in vino, dandelis, etc. nisi cum ecclesiae aut loca pia non habent redditus; quo 8 in usu earumdem expensarum ee..' rogare licito possint; et tunc quam portionom retinebunt, nullatenus debet excedere valorem expensarum, quae pro ipsomet tantum sacrificio necessario sunt subeundae. Zt nihilominus 00 etiam casu curandum est, ut ex pecuniis quae supersunt (expensis ut supra deductis)tot missae celebrentur, quot praescriptae fuerint ab offerentibus eleemosynas. Ita sacra congregatio, cujus decisio magnum pondus in hac parte facit, ne de facili ratione necessitatis sacerdotum missarum numerus minuatur, sed semper tot dicantur, quot fuerint praescriptae; cum etiam in casu quo ecclesia non possit expensas pro celebratione missarum aliunde habere (quod utique maximae necessitatis est) permittatur ex eisdem eleemosynis eas deducere quoad id, quod necessarium est, dicendo alias quae ex residuo computandae sunt. Quomodo ergo pro sustentatione sacerdotum permitti potest quod numerus missarum minuatur, praesertim cum multoties non pro ipsa praocise necessitate, sed etiam pro aliis non multum necessariis expensi? istae eleemosynae extrahantur. Sed tamen quia necessitas caret lege, pro extrema vel gravi necessitate non audeo reprobare hunc stylum, si moderato id fiat : 00 vero modo, quo passim a multis fit, omnino reprobandum est.

Haec sufficiant de hac materia.

## QJ3AESTIO ucmv.

## DE SACRAMENTO POE17I TEUTIAE.

I. Ordinem D. Thomae in sacramentis explicandis, et ordinanda hac materia de sacramento poenitentiae, non est necasse hic a nobis exolicari, cum exacte sit traditum I tom. primae partis, tractatu de connexione omnium partium theologiae : sufficit in praesenti solum advertere, quod D. Thomas acturus de sacramento poenitentiae, adoduo respexit; ad poenitentiam scilicet ut sacramentum, et ad poenitentiam virtutem, sine cujus actibus sacramentum ipsum non sit. Et quidem poenitentia, quae est sacramentum, explicatur quantum ad essentiam, substantiam et quidditatem in communi sunpta, in hac quaestione LXXXIY. Ejus vero partes, ex quibus integratur et constat materia sacramenti, incipit tractare quaestione XC. ITec ultra progressus est morte praeventus. Poenitentiam vero virtutem, ejusque effectus tractavit per quinque quaestiones, a quaestione scilicet L300CV, usque ad XC exclusive.

IX. In hac ergo quaestione LXXXIV, in qua agit de sacramento poenitentiae secundum se, tria praecipue tractat D. Thomas Primo, id quod pertinet ad essentiam hujus sacramenti,tribus prioribus articulis; nempe ostendendo articulo primo quod sit sacramentum : deinde, quae sit ejus materia, et quae forma articulo secundo et tertio. Et quia nonnulli putabant requiri ad constitutionem hujus sacramenti manuum irapo• sitionem quae fit a ministro, removit hoc D. Thomas, tamquam ad essentiam hujus sacramenti nullatenus requisitum. Secundo loco considerat necfessitatem hujus sacramenti ad salutem, .non absolute, sed ex suppositione peccati post baptismum commissi, ratione cujus dicitur convenienter secunda tabula post naufragium ; indeque dependet scire quem locum habeat poenitentia inter reliqua sacramenta, nempe post baptismum, confirmationem et eucharistiam. Et de his agit duobus articulis, scilicet quinto et sexto. Tandem tertio loco considerat accidentia quaedam hujus sacramenti per reliquos articulos, nempe institutionem ejus quandc facta fuerit. Secundo, durationem illiuc. quod scilicet durare debet per totam vitam, quantum ad interiorem doloren, et abominationem peccati; non quantum ad exteriorem confessionem et satisfactionem : tertio continuitatem ejus; debet enim continuari poenitentia, si non actu, saltem in habitu : quarto, iterationem ejus, quia constat posse hominem pluries poenitentiae sacramentum repetere.

I- Necaverunt hoc haeretici antiqui: ne-cant ot rocentloros novatoroe ox dlver 8la principii». 2x antlqole Kovatlanue affirmavit poat baptlnaun nullam lapsio dandae, poonltoctlaa, nec pro eorun reparatione dari aliquod eacrauentu*. Alii autan haeretici apud S. Augustinum llhro do poenitentia, afflrnaruat eeee qulden uti len poonltontlan post baptlaram, ced non poeee dari nlei eeoal. Tero non ogr.oecebant sacrononțun poenltentlao, quala nunc habeme, cun nultotlee Iteretur. At roro haorotlci noetrl tenporle. non ex dlfficui tote veniae ln lap.le post baptisma negant sn-ramentum poenitentiae, aed ex ninia facilitate, quia r.on putant eeso nocessarlax poccatorun confeeeionen ad eorun ronleelonen; sed eolam flden sufficere afflrnant, qua qule credit elbi peccata eeee reni eoa. 7oro asserunt poonltontlan oolun ea ratione eeee eacranentun. quatenue baptismis ln nenorlar revocatus cum fido renloelonls peccatorum, eufflclt ad peccata delenda.

XI. Corta nihilominus ot do fide eet noetra concluelo. ecllicot, dari unun ex septen sacramentis a reliquis distinctum, quod poenitentia appollatur. $uae concluеio, quantun ad catholicos, faellle probotior.le eot, cum sit definita in Concilio Trldentlno sons. VIX, conono prino de eacrancntlo ln gonerc; ot eeee HI. cano no prino. Et ln Concilio Florentino ln docreto pro Armocls, ot capito ad aboiendnn. do haarotlele. $uoad haeroticoe auton, qui dofinltlonee Istas non admittunt, neque traditiones Ecclesiae, sod nudUB verbum Pol. dlfflclllorle probationis est. Potest tanon probari quoad duo. Prlxx», quo«d hoc. quod poenitentia eet pro Iapeto poet boptlsnum: quod proponitur ln Scrlptura contra Sovatlanoe. Socundo, quod aliquid distinctum a baptleno ponitur pro poonltwtla, ot rltie^latlnetuj ac caorauoRio ad conferendan gratlan. ot rnxlttocda peccata.contra hnjue tatporle .novatoreo.

XIX- Prinum qulden. ex variis locis Scripturae, qulbue et baptleatis datur poenitentia, ot ad oan exhortantur : na Actuum VIII dixit Petnus ad Stagnem nag nua. qui (ut lbl dicitur) Jan crodldorat. et baptl-catus erat : Poenltentlam age a6 hac nequ-tla tua, ot ro^a Doum._sl forte reolttaVr tlbl haec co/rltatlc cordie tui : lt m Act. XIX : Multi credentium v.cnletftn.^. ggp.ftlfty.tft»- et_anr,UAtlMteB actus suyS : et I Oorlnth. V Paulae tra dicit fornlcarlun Satanao ln interitum cornis, ut epiritue salvus esset ln die Eonlnl. <ul postea pepercit ot indulolt Et II Cos. II : Sufficit, inquit, 1111 aul hu1mo>dl ost, obJureatlo toec cuao fit a plurltos : Ita ut e contrario ng/r donetis, ot coneolonlnl. Ite» I ad Corlr-th. XI dicit : Prpbot auton solpsuc hoao. et elc de pane .Illo .edat., ot da ci ileo bibat : quan probatlonan perpetuo ln XccleMa Intellectam eeee de poenitontla, quae fit por sacranentun confessionis.decrevit Concilium Erlder.tlnun sons, XIII. cap. 711. Slnllllter Apoe. III dlcitur ad angelum Eccloelao (577) Sardis : In nente h-?V> m-»litor acceperis ot audi erle: et °srva et no on Itent 10.71 are. Et taner. illo angelus, eou episcopus boptliatue orat, alloquln non esset eplecopua Ecclesiae : ergo datur poenitentia poat sacramentum baptismi,

IV. Secundum vero, ecllicot, quod poenitentia quao baptleatla datur ln Ecclеeia elt distincta a baptismo, st ot ab ejus monorla probatur, non qulden ex eo quod tantum unlcue baptieoue eot, ut fldoe docot. hoc enim non negant haeretici neque enim ipel docent baptlasum lllerandum assa u peccantibus, poetquar; Illud re-

ceperunt. sed dicant taapt larum lllua ne-
norla reoetltun.nor. re. cun fide remissi¬
onis peccatorum. oeno poenitentiam. Pro¬
bandum eet ergo eeee diversum eacraaer.
tun. at ic ritu, at ln caorenonla exteri¬
ori. ex allie Scripturae locis Probatur
orgo ex Illo Joonnle XX : Accipite Sulrl-
t°° : nana skasssJMm. asan.
remittuntur eis, ot ouorux retinueritis.
retant» enat : Hatth. XTI : it tibi dabo
Clavae roiSil coelorum- Xt quo.dfittnque 11
flaveris super torran. erit -Irntun ot ln
aiL att.oAwftUtf-JOlvorle «oanif. ier-
rax erit eolutun et l;i coolla : et Matth.
XVlll': Amo.-. dicc vobis. aJAocuaouj Ufl»
vcrla super terrea, orunt llgat^j^Lifl
coelo, otc. IS quibus testimoniis fit ar¬
gumentum ! 3<xr.l«»lo peccatorum proclttl-
tur ct proponitur hic aedlante poteetate
Judiciali et clavlbue. quibus paccota
possunt retineri aut solvi; hoc aatcr. non
potent exerceri nola meaorla baptlsnl. et
fide remissionis, sed Judicio et mr.lfee-
tatlone peccatomn facta sacordotibua :
nec poteet exerceri eupra non baptizato*,
aed nupra fldelea : orso poenitentia pro
baptizatln oot dlotlnctun rltun a sacra-
uento baptleal, et alile. Major oor.etr.t
ex locie allatle Scripturae. Mnor pro¬
batur. quia seacria baptismi cum fide re
ulsslonle nihil iupcrtat do Judicio et os¬
tentate clavium,quae poaelt eolvoro aut
retinere : hoc onin flori r.en potest niol
cun cognitione causae, et Juriedlctlcne
Judicia logltiml, qui pro meritis cauaao
aut retineat.aut solvat : neao auton ia
sua causa potent enso Judox, ut colpsua
conlonnot : ergo non poteet abeolutto. aut
rotentio poccatorun connlntore in nola no-
ssorla baptismi cun fido reni asionis-

V. Confirmatur. quia ln poteetate cla¬
vium. et ln Spiritu nancto Apostolis dato
designatur actus, sdlllcet solvendi et ro
tlnandi peccata, non eua, eed alioruc.
Dicit enlo : Quorum rcglaerltln, rnr.l-.v_-.
tur : guogn retlnu.srU1s.. jat j ,t h .
qiodcunoue eolverltle euper terran. et

ot quaeeuxquo. non propria, sed allorus
poccata designat. licet auton per baptis¬
mus ot alia sacramenta dotor gratia ot
remissio poccatoxu», tamen rotentio aon
potoat cadere nlel euper pueeata manifes¬
tata et dicta, alloquin Indlocroto proco-
dorot naCordoB aut sinister, el elne nanl-
fentatlone culparum illud retliceret, et

nollet inpertirl renlesionon. eeu sacra-
aontua lpsun remissivum lcnoncorc. St
suito alnus poteet leta retentio pocca¬
torun alienorum flori per noasrlnn bap-
tlanl. ot per fldee remissionis, quia
llcot leta neosrla traioat eo ex porto
ministri, sicut ex parte habontln potet
taten olar Sun. vel ax parte lpelue pec¬
catorie, nor. tanen perficit sacramentum:
nan ex parte minletrl necorla baptismi,
nequo nui. neque alterius, quidquan ope¬
ratur ergo altorum. sagis quam nonorla
alteriue sacramenti, vol alterius actus
od Juotlflcatlonoo ordinati. Koquo ap¬
paret quonodo per talen sororior. et
(576) rldon do remissione pcccctorum
flori potoat rotentio lllosu», non exor
condo actun allquoa Juri edictioni e ox-
tamao circo no poccata, quae retinen¬
tur : orgo sola sonorla baptlsnl cu» fi¬
de resurrectionis Chrletl r.on poteet
instituere absolutlonon istam vel rn-
tantIonem peccatorum, neque potestatem
explicare ln solvendo et ligando quae-
cuaquo ligari, vel solvi possunt «uper
terran.

VI. Convenientia auten Instituendi
hoc sacramentum tamquam a reliquis dis¬
tinctum. pro fidelibus baptizatis, dedu¬
citur ex duabus rationibus, cuac propo¬
nit D. Thonas hio articulo prlrxi. tum
ln erguseato Sed contra, tum ln corporo
articuli. In argumento Sol contra ratio
ad hanc formor reducitur : Xor. minue de¬
buit provideri paccatls fidelium, ne
poet Wptleau: peccantes sine renodio
nancront, ct ln doopcrationom Inciderant,
quam peccati e geetlllua ot infidelium,
ut tolli possint par baptismum, '."ndo
ot actuun VIII dicit Petrue Sloonl Jan

quiti» tu«. 11 orgo pro lnfldelllwe In¬
stituit Christus Dominus eacranentun re¬
missivo» peccatorum, ta» orlglnalle,
quam actualle quod est baptlamc. coc-
reniar.tisclxun ntle» fuit pro laoale
post baptleain eacranentun aliud Insti¬
tuere. ln quo peccata Ipsa renlttorontur
Quod vero haec remissio flat ln baptiza
tle per novu» ac dletlnctua eacranentun
patet, quia sacramentum baptleni non po-
toot Iterari : ergo oportuit aliud ea-
eranentuo lnetltul. Sequo sufficit ao-
oorla baptismi, qui» huoc est aliquid
Internum et Invisibile; eacranentun au¬
ton visibile el/iiun osse debat.

VII. Secunda congruentia est in corpore articuli, ad explicandam naturam hujus sacramenti, et formatur in hunc modum : Sacramentum consistit in aliqua significatione rei sacrae, sive ejus quod sancte accipiendum est; sed in poenitentia significatur aliquod sanctum, tam ex parte poenitentis, quam ex parte sacerdotis absolventis : ergo poenitentia, quae in Ecclesia agitur, est sacramentum. Minor probatur, quia actus poenitentis, quibus dolorem suum significat, et peccatum suum confitetur, cor ejus significant a peccato recessisso : actus autem sacerdotis significant per id quod ipse agit, et dicitur, Deum remittere peccata : ergo actus ex parte poenitentis et sacerdotis absolventis aliquod sanctum significant, rout sanctum, seu prout sanctificans nos scilicet remissionem peccatorum) et hoc est esse sacrqmentum.

SOLVUNTUR ARGUMENTA.

VIII. Objicies contra dicta, et primo contra rationem D. Thomao, quae inconvenienter probat ex significatione istorum actuum significationem sacramentalam : Nam quod actus poenitentis ostendant poenitentem habere dolorem, est ex sua naturali significatione; vel si id verbis significetur, erit ex institutione reipublicae; significatio autem sacramentalis est ox peculiari institutione Christi ut auctoris gratiae : ergo inconvenienter probat D. Thomas ex significatione actuum poenitentis et absolventis rationem sacramenti, quia supponit quod est probandum. Unde enim constat has res sic significantes remissionem peccati esse ex Christi institutione; hoc enim negant haeretici, nempe quod sacerdotis absolutio requiratur ad significandam Dei acceptationem. Deinde instatur eadem ratio, quia probatio illa applicari (579) potest cuicumque caeremoniae, seu actioni quae versatur circa rem sacram, quam significat, neque tamen inde probatur esse sacramentum ; ergo neque hic. Major probatur, nam in sacrificiis, in decimis et primitiis solvendis, et in alii6 pertinentibus ad Dei cultum, per actum externum ostendit homo cultum et venerationem suam et animum erga Deum; et similiter in actu externo charitatis ostendit amorem suum erga Deum; et sacerdos acceptans decimas et primitias, et sacrificia offerens, ostendit ea placore Deo, ab eoque acceptari : ergo illao actiones erunt sacramenta; consequentia autem non valet : ergo neque oa quam conficit D. Thomas.

IX. Secundo, objicies contra rationem, qua probamus ex sacra Scriptura contra haereticos hanc veritatem ; Qjiia vel ista probatio nititur solis testimoniis Scripturae ad convincendos haereticos, vel etiam intelligentia et traditionibus Ecclesiae. Si hoc secundum, nihil convincimus contra haereticos, quia isti non admittunt Ecclesiae auctoritatem in his veritatibus tradendis : si primum, non convincunt testimonia Scripturae, quia potestas illa clavium, solutio ac retentio, seulligatio est communis ad absolutionem et retentionem censurarum et peccatorum : ergo non est de ratione constitutiva sacramenti. Antecedens est certum, oum potestas clavium etiam ad forum judiciale se extendat, et in illo ligare possit et solvere. Consequentia vero probatur, quia sacramentum petit specialem materiam et formam, ac significationem rei sacrae ut sanctificantis nos : ergo non potest tradi illis verbis speciale sacramentum, quibus generalis potestas traditur, non solum ad remissionem peccatorum, sed etiam ad causas externas et forenses, in quibus non potest sacramenti ratio consistere et tradi, quae est potestas ad rem sacram prout sanctificantem nos.

X. Item illa verba : Quorum remiseritis peccata, etc. non explicant specialem formam, aut modum sacramenti, vel ejus materiam determinate, verbi gratia, confessionem, seu manifestationem peccatorum; hanc enim non exprimunt : poterunt ergo intelligi etiam illa de remissione et retentione poenarum ; ministrare et non ministrare sacramenta, quibus fiat remissio peccatorum, ut est baptismus, eucharistia, et reliqua : si enim haec ministrantur, remittuntur peccata : si non ministrantur, sed suspenduntur, peccata non remittuntur,sed retinentur. Cum ergo hoc pertineat ad ministerium generale omnium sacramentorum, et sufficienter possint ita intelligi praedicta verba, nm bene probamus loqui Scripturam in illo testimonio de speciali quodam sacramento quod in confessione et absolutione consistit. Itaque haec est difficultas, un-

de probemus Ibi loqui Christum do speciali sacramento, non de generali administratione aliorum sacramentorum et praedicationis evangelii, ex quibus excitetur fides in nobis. Et hoc urgent Calvinus et alii haeretici. Denique faciunt vim in hoc, quod baptismus operatur remissionem peccatorum excitando fidem : ergo et poenitentiam. Ad hoc autem sufficit memoria baptismi suscepti, per hoc enim excitatur rursus in nobis fides remissiva peccatorum : ergo non requiritur speciale sacramentum.

XI. Respondetur ad primum, D. Thomam sine dubio loqui de significatione ex institutione Christi,cum expresse loquatur de poenitentia, quae in Ecclesia fit. Et in majori apponit illa verba : "Sacramentum (58O) consistit in aliqua significatione rei sacrae;" haec enim significatio sacramentalis esse non potestex natura rei, sed ex divina institutione. Deinde subdit, quod in poenitentia concurrunt actus poenitentis et actus sacerdotis vice Dei; et quod illi significant recessum poenitentis a peccatis, isti ipsam remissionem ex parte Dei, quae significationes non possunt esse nisi ex institutione, quia sacerdotis actus non potest hic adhiberi nisi ex institutione Christi, non ex natura rei. Loquitur ergo D. Thomas de sacramentali significatione, quae est ex divina institutione. Ad Instantiam ergo (scilicet, quod supponit probandum, hanc sollioet dari institutionem) respondeo non supponere, quia haec ratio D. Thomae non est ad probanddm quod Christus hoc instituerit, seu ipsum an est hujus institutionis, sed supponendo institutionem quoad an est, solum ostendit ei convenire definitionem sacramenti, quod est explicare quidditatem sacramenti poenitentiae, non ipsum an est talis sacramenti et ejus institutionem. Qp.od autem hanc materiam et hanc formam et hos ministros Christus instituerit, et quod ex ipsa institutione habeat efficaciam sacramentum poenitentiae, probat D. Thomas infra articulo septimo, ubi ostendit institutionem hujus sacramenti factam esse a Christo, et quomodo ex ejus institutione determinata sit materia et forma, ut habeat vim et efficaciam sacramenti. Et sic ratio D. Thomae stat inconcussa, ostendens definitionem sacramenti convenire illi ritui, quia tunc solum explicabat quldditatem et naturam, nempe quod sit sacramentum;^ supponebat vme9 Abi institutionem factam a Christo, ut ritus iste sacramentum esset, quia illud probandum erat infra, cum non pertineret ad quidditatem, de qua sola in hoc articulo loquebatur, sed ad ipsum an est talis institutionis. Ad aliam vero probationem dicimus, in aliis actibus exterioris cultus posse intervenire illam significationem talium actuum, quos ibi numeravimus; sed non significationem rei sanctificantis nos prout talis, quod requiritur ad sacramentum, licet reperiri possit significatio alterius rei sacrae pertinentis ad divinum cultum.

XII. Ad secundam objectionem respondetur, nunquam excludendam esse traditionem Ecclesiae, quae maximam vim habet ad intelligentiam sacrae Scripturae. Ipsa enim observantia et antiquissima consuetudo in quacumque republica est quae maxime ostendit, quomodo in tali republica accepta sit legum intelligentia, et modus earum legum, quibus disponitur et gubernatur. Constat autem perpetua Ecclesiae traditione, sic intellectam esse Scripturam, ut poenitentia specialis sacramenti rationem haberet; neque eodem modo et ministerio peragitur sicut baptismus, sed ministerio sacerdotum, et confessione poenitentis. De quo videri possunt Tertullianus libro de pooniten- tia; Ambrosius libro I de poenitentia, cap. VI, et libro II, cap. XXV; Chrysostomus homilia III de sacerdotio, Hieronymus dialog. II contra Pelagium; Augustinus libro I de adulteris conjugibus capite ultimo, et libro II, cap. VI; Cyrillus libro XII in Joannem, cap. XXXVI et alii veteres passim, quotquot poenitentiam vocant secundam tabulam post naufragium. Addimus etiam, probasse nos contra haereticos non admittentes Ecclesiae traditiones ex ipsa proprietate Scripturae, ut vidimus.

XIII. Et ad impugnationem dicitur, quod illa potestas clavium extenditur ad omnem absolutionem (£>61) et ligationem, tam pro peccatis, quam pro censuris : sed pro capacitate qua peccata solvit et ligat, sacramentum constituit, quia gratiam causare potest, dum causat remissionem peccati Alio modo etiam causat quam baptismus, quia peccata ligare potest, quod baptismus non facit, qiia non procedit baptismus in vi potestatis clavium, et per modum judiail^^icut procedit poe-

nitentia. Et cum dicitur, quod sacramentum traditur per specialem materiam et formam, et significationem gratiae, respondetur, hoc ipso quod traditur per modum judicii et absolutionis, tradi per specialem materiam et formam (scilicet per illam quae absolutiva est) et consequenter supponit cognitionem causae et peccatorum : quae utique haberi non potest nisi ex oo nfessione rei, seu ipsius po.enitentis, cum debeat esse voluntaria, sive spontanea confessio, alias-non posset ordinari ad remissionem peccati, quia haec fiori non potest nisi voluntate mutata, et recognoscente suum peccatum, Juxta illud Psal. L : Dele iniquitatem meam : quoniam meam ego cognosco : et Juxta illud Tsal. XXXI, Dixi : Confitebor adversum me injustitiam meam. Domino, et tu remisisti impietatem peccati mei.

XIV. Ad instantiam contra testimonium ex capite XX Joannis respondeo, quod licet ibi non .exprimatur materia hujus sacramenti nomine confessionis, aequlvalenter tamen proponitur, dum Dominus loquitur de peccatis expositis ordinationi remittentis, vel retinentis peccata, cum hic ordo remittendi ac retinendi nequaquam exerceri possit, nisi manifestato delicto,et confessione ipsius delinquentis, quia debet esse voluntaria et libera confessio, non coacta, et per alios comprobata : ergo in ipsa peccatorum (581) exhibitione per «abjectionem ad retinendum et remittendum, implicite et aequivalenter explicatur materia hujus sacramenti, quae consistit in actibus poenitentis, quibus sua peccata subjicit retentioni et remissioni, quod sine confessione stare non potest. Ecco materiam, Forma autem significatur per ipsum remittere cum potestate retinendi, quod utiquo est absolutio per modum judicii, quia ubi fit absolutio seu remissio cum potestate condemnandi, seu retinendi, talis absolutio procul dubio Judicialis est, quia potestatem habet retinendi, et non tantum remittondi : quod in alio loco per clavos explicatur : quae potestas significat Judicium ad introducendum et expellendum a regno coelorum. Qpare non possunt illa verba intelligi de administratione aliorum sacramentorum, vel retentione eorum aut de potestate praedicandi verbum Doi, quia haoc omnia non fiunt cum judicio et cognitione causae, exponendo ipsa merita et demorita, sino^quo, retinpri non possunt delicta aut absolvi. Verba autem Domini loquuntur non do retentione aut administratione sacramentorum, sed de retentione et de remissione Ipsorum peccatorum. Non possunt autem delicta retineri et absolvi absque cognitione eorum, et sic exigunt confessionem peccatorum, quia solum per confessionem ab ipso reo factam possunt peccata notificeri. Hoc ailtem non contingit in aliis sacramentis, quae perfici non possunt tali peccatorum cognitione et confessione, neque pon praedicationem evangelii, noc pqr mqj*>riam baptismi, quia haec neque condusunt, ad cognitionem causae, ob quam remitti possunt peccata aut retineri, neque ad ipsam remissionem vel retentionem peccatorum : ergo frustra de illis intelliguntur in (582) sensu plano et vero ipsius litterae.

XV. St sic manet responsum ad instantiam, quae exposcit, unde probamus Christum loqui de speciali sacramento, non de generali omnium administratione. Dicimus enim id constare ex ipsa littera Scripturae, quia Christus dedit potestatem ibi super ipsa delicta et hominum peccata, ad retinenda illavel solvenda : non possunt autem retineri et remitti, nisi praemissa cogniti one causae. Demittere autem peccata cum cognitione causae et potestate retinendi aut absolvendi, est specialis modus collativus gratiae, et remissionis culpae, et significandi illam sensibilibus actibus judicii et confessionis ipsius rei : ergo est speciale sacramentum. Ad id vero quod dicitur de excitatione ad fidem per baptismum respondetur, excitationem fidei non sufficere sine aliis dispositionibus praeparativiB ad gratiam, quae requiruntur ad Justificationem, et absque participatione passionis et sanguinis Christi, quae fit per sacramenta, ot specialiter per poenitentiam.

XVI. Instant haeretici generali illa promissione facta a Christo pro baptismo Manci ultimo : Qui crediderit, et bantiza.tus fuerit, salvus erit : et Apostolus ad Sphes. V habet : Christum mundare Ecclesiam lavacro aquae.in verbo vitae : ergo omnis Justificatio fit ratione baptismatis : ergo etiam qui Justificatur post baptisma, per memoriam illius rursus excitabitur ad fidem, et reparabitur a peccato. OriUnde Augustinus, libro de

nuptlla et concuplecentla, capite XXXIII, locua cltatun Apostoli explicat sic i * ^iod lavacro regenerationi* non tantua pe¬ ccat* prnotorlta, *od otlaa poatoriu* ivd- mleea ronlttontur :• creo operatur neaori- n bnptlanl ni rar.laalor.c3i poccati. Bt S. Jlileer.tlu* libro de do fldo'ad Potrua capite XXX, vocat baotlema aacraaontun fldoi ot a Oonltontlno, Juxta quod ln evan- i.ello seri O.tur de «Toanr.o, l/ac. III i Qv.al tptiI* -,'rn/*lianT« hmitlatun rannltan- tla e ln rc nlflali inc.u ixiccatoron. Danicuo 8Uf rraj-atur Cyrlllue libro XII in JoannaB, oaplto LYI, circa fluon ubi docot locuo letua exponens, discipulos Girlatl iuoiua nodib peccata reoittero : urino, por bap- tlsam; secundo, por poenitccitlax Ena aut crodor.te», ot vitae eanctlnonta proba¬ tos honlnoB ad bontinnux irduount, ao de- lndo lndlenoa diligenter expellunt; aut Zccloela f1lile, poccactlbua quldan lncro- patlonoa adhibent poonltontlbus nutee ln- dul&ent : * orgo Illo locue juxta Oyrll- lun do aacraaonto iaptlenl loquitur.

X7II. Boepondetur proaleeior.ro Chrleti pro baptiaoo factori oeao quantus ad prlana honlnla rogoaoratloncn ot Juatlflontlor.co, ac «gerogntlonco ad Ifecloslnc. non dc oa oanctlficntlono quao fit ife laoala poet baptlanm; hoc onin docot Apootolus nd Ec~ bracoe 71, dun ait i IiriOBBlbllo oeao rur- aaiuraavprJ aA. ld «•*. «*- bub l-iaa ronovatlono nnptianl anntlfIcari, ut exponit D. Thoaaa loctlone prlna, ubi refert Hovatua caput Eovatlanqruo, quen expugnat| atqua adoo sonorlar baptlaol hic excludit, quae oxnlno lnportlnontor ae habet ad rcparatlonon poaso lapeua. oxn nihil oat Scriptura poaltua ait dc ntcorl- n t^ptlaid poet lanaux. Undo orys ld col- llguat haorotlci, qui tantoporo ln Scrlp- turio gloriantur T Sas aselgnent nobln locun, ouo proalttltur reparatio pocca¬ to mn 'er xanarlan baptlaol. $iod enln por iterationes baptla;ol non poeelnt peccata rccltt1, lpal otia- fatentur cun conetet unun tantus oeee ioptiauux. A- aoatolna etlan dun dicit ! Mundari Xccia- elax lavacro apuae. do prlna awdntiono loquitur, non do (533; eocunda rcpnrnti- one; neque Ibi qpldquon loquitur de no¬ toria baptlosl. Dirue nuten Auguotlr.ua tribuit baptleno non eolua praeterita, aod otian poot ejun auaceptionen ndnla- ea peccata tollere et non proxlne. aed rocoto ot rodicalitor, quatonue pnr ba>- tlenus capace* reidinir eacrasontl poe¬ nitentiae roclpiondno, el pteoavorima. St fcoe ln ao testmonlo naalipiat Augu*- tlnua eubjaivrene s * Qxod non prodoooct vel nate baptlooux poenitentia, nlsl bao- tlania aequorctur : vol poeton, nlsl proocosaerlti' undo ln epistola XXIII, Inquit Anguetimia s " $1 parvulu* baptl- latua grandaevus faotus propria Incepe¬ rit habere peccata, >er quas cratio» renlttentur I Son rosonoratloc*, ood a- lla curatione reeorolri poaoo.* D. Tul- santlua loquitur de poenitentia, quae a- & debet nnto bwitiemn. quae ©et dispo¬ sitio ad lllua; ln ao auton non cet aa- crunontux. Koa voro loqulmr do ;>oc«il- tontln poet baptlenua. S. Oyrrlllue ax- preaao distinguit duoe zodoo religionis, nltorun por boptlenun, oltorun per poo- nltontias. Bt llcot Chrlotua Doidr.ua In Illo tcetlnonlo dedorlt Apoetolle Spri- rltua sar.tua pro roxdealono focleoda per poanltantias, rolult tracn Cyrlllue on- noe aodoe nuaeraro, qulbue Apostolla oon- cedobotur faccro ronlaelonca t non tn- ccn lnt«idlt hinc negaro quod por rftera- sentua poonltnntlac fit.

## AHIICULUS II.

### Quo temnore Christus Dominae insl rit sacramentum poenitentiae.?

I. Omni tempore fuisse sacramentum poenitentiae, et in omni statu testatur D. IFhomas in IV, dist. XXII, quaest. II, art. III, quaest. II, scilicet in lege naturae, veteri, ac in lege gratiae, in remedium peccati actualis praeteriti. Et rationem reddit, z^m omni tempore, staAu ac lege fuere plura sacramenta in remedium peccati, ne deficeret medicina oontra morbum. Et ideo omni tempore oportebat contra peccatum originale medicinam esse: ita et contra peccata actualia indiguit homo sacramento poenitentiae in remedium quotidiani morbi. Et in hoc convenit universa theologorum corona : idque etiam intendit glossa de poenitentia, dist. IV, dum asserit sacramentum Institutum a Beo Genes. III et IV, ubi expostulat Deus ab Adam et Eva confessionem criminis perpetrati. Id etiam intendit Waldensis tomo secundo de sacramentis, cap. CXXXV, et sequentibus, dum habet institutum fuisse in lege veteri, Levitici XXVI, ubi habetur : Propter peccata patrum suorum affligentur. donec confiteantur iniquitates suas : et Psal. XXXI : Dixi, Confitebor adversum me in.lustitiam meam Domino, et tu remisisti impietatem peccati mei : et Harc. I, Judaei accedebant ad baptismum Joannis : Confitentes peccata sua. In hoc ergo omnes consentiunt. Discrimen VBpo sacramenti poenitentiae in his statibus perspicuum est, cum in lege nova praecellat ex auctore, et ex gratia quam confert, et ex modo conferendi; in aliis namque statibus deficit maxime a perfectione, qua eminet in lege evangelica. Et hoc solum intendit magister Soto in IV, distinot. XI, quaest. II, art. III, et dist. XIV, quaest. I, art. VII, ubi asserit, in lege naturae 4t in lege scripta non fuisse sacramentum poenitentiae, id est, ejusdem speciei atomae cum poenitentia legis gratiae; quod est verum, cum specie subalterna differat sacramentum poenitentiae nostrum a poenitentia legis naturae et veteris legis.

II. Cujus rationem perpulchre attingit D. Thomas hic art. VII ad primum et secundum, et in quarto, loco citato; nam variato aliquo quqdr^est essqntia rei, ros transit ad aliam essentiam, cum essentiae rerum in Indivisibili consistant, ot sint sicut numeri. Modus autem in poenitontiae sacramento novae logis, et in eo observatus tamquam quid essentiale conveniens, utpote ex Christi instituto, in eo consistit, quod poenitens conteratur cum proposito confitendi in speciali sua peccata, et satisfaciendi pro eis * et hoc coram sacerdote habente potestatem clavium, ligandi scilicet ac solvendi ad arbitrium suum, cui etiam subjicitur satisfactio. Poenitentia autem legis naturae ab his cadit, quia in ea nihil erat determinatum, sed unusquisque quod sibi ad illum finem conveniens judicabat, id faoiebat. Undo teste nugone libro de sacramentis, parte XI, cap. III "Omnia sacramenta legis naturae voto celebrantur, sive beneplacito celebrantis " Poenitentia etiam legis veteris cadit a poenitentia nostra., quia contritio non ordinabatur ad confessionem et satisfactionem, nec confessio fiebat habenti potestatem clavium, nec satisfactio subdebatur arbitrio, sacerdotis: etconsequenter sacramentum poenitentiae non sumpsit originem usque ad adventum Christi.

III. Inquires : Cur sacramentum poenitentiae non sumpserit originem a lege naturae aut veteri, et anto legem gratiae ? Respondetur, quod nulla a priori potest assignari ratio, nisi voluntas Christi, quae est adaequata ratio, a qua desumitur essentia omnium sacramentorum materia ac forma, ac reliquae circumstantiae temporis, etc. Patio enim signi ad placitum ex mera coxb tituentis voluntate adaequate desumitur. Nihilominus supposita institutione adaptari potest congruentia cum gravi fundamento, quae stat in eo, quod efficacia sacramentorum fluit ex plenitudine redundantis passionis, et loquor de sacramentis novae legis, et meritorum Christi, ante cujus adventum omnia saoramenta erant vacua elementa, infirma et egena, ut testatur Apostolus ad Qalatas IV, et ita ante adventum Christi non debuerunt sacramenta ubertate gratiae plena esse : sufficiebat

quod praestarentur in umbra et figura veritatis immediate exequendae post Christum. Ex ordine etiam quam servavit ipse, constat, nam poenitentiae sacrardentum ordinatur ad delenda pecoata post baptismum commissa, et consequenter supponere debet baptismi institutionem, quae nullatenus fuit ante Christi adventum.

IV. Eis suppositis, solum restat in praesenti duo resolvere. Primum est, quis sit auctor et institutor hujus sacramenti post adventum Christi : secundo, quo tempore celebrata sit ejus institutio. Circa primum haeretici nostri temporis absolute negant sacramentum poenitentiae institutum fuisse a Christo Domino. Petrus quidem oxomensis Salmanticae primarius professor, ait efficaciam remittendi peccata, quae est in hoc sacramento, non ex Christi institutione, sed ex naturali Jure et virtute propria provenire. Erasinus, quem refert Petrus de Soto lectione III de confessione, affirmat hoc sacramentum institutum esse ab Ecclesia vel ab Apostolis, quam sententiam sequitur S. Bonaventura in IV, dist. XVII, parte II, art. I, qu. III, quatenus ait poenitentiam tantum fulsse insinuatam a Christo Domino, ab Ecclesia et Apostolis institutam, et a Jacobo promulgatam; cui subscribit Mamilius in IV, quaest. II, articulo secundo.

V. Cujus sententiae fundamentum (585) est, quia in lege gratiae non fit expressa mentio confessionis sacramentalis nisi illis verbis Jacobi V : Confitemini alterutrum -pecoata vestra : nec Christus usus eat potestate clavium, quod manifestum est indicium non fuisse tunc sacramentum institutum, cum Christus sacramentis omnibus institutis sit usum, quae non afferunt repugnantiam aut indecentiam; utpote in eucharistia, qua 8elpsum cibavit in coena, et *.in sacramento ordinis, quod administravit ordinando Apostolos in sacerdotes: nullam autem repugnantiam aut indecentiam involvit administratio poenitentiae : imo excellentiam prae se fert maximam, scilicet omnipotentiam, quae in remissione peccatorum fulget, prout fit in sacramento poenitentiae.

VI. Nihilominus dico primo : Sacramentum poenitentiae institutum est a Christo Domino Immediate. Ab hac conclusione nemo recedere potest salva^ide, cum expresse definiatur in Tridentino generaliter quidem sessione VII, canone primo in quo anathematizatur qui dixerit : "Sacramenta novae legis non fuisse a Christo Domino instituta;" et specialiter de sacramento poenitentiae sess. XVII, cap. I et canone I definitum sit : "Si quis dixerit in catholica Ecclesia poenitentiam non esse vere et proprie sacramentum a Christo Domino institutum, ana.thema sit idem dicitur in bulla Sixti IV, qua approbat acta congregationis Complutensis, et sententiam contra Petrum Oxomensem, quae habetur immediate ante Concilium Lateranense in summa Conciliorum : non autem diceretur Christus institutor hujus sacramenti per solam insinuationem aut consilium, vel tacitam voluntatem; neque esset institutor absolute, si Ecclesia immediate illud instituisset. Ideo enim Christus non est institutor rituum et caeremoniarum Ecclesiae, etiamsi ab eo derivetur ad Ecclesiam potestas condendi leges, instituendi ritus et caeremoniae, ut testatur Concilium Tridentinum citato canone XIII, appellans ea omnia ritus et caeremonias Ecclesiae, non Christi, cum •contraponat eis quae habent esse ex Christi institutione. Et sessione XXI, capite II, determinat posse Ecclesiam mutare ritus sacramentorum non substantiam. Unde sentit Concilium, substantiam sacramentorum (utpote a Christo immediate institutam) ab ipso solo pendere. Sx quibus constat Chrfetum immediate instituere hoc sacramentum : id enim intendit Tridentinum definire, quod negabant haorotici, Christum scilicet non immediate instituisse poenitentiae sacramentum.

VII. Ratione etiam fulcitur nostra conclusio, nam ad eum spectat instituere sacramentum, apud quem residet potestas excellentiae ad fundandam Ecclesiam supra tales bases et fundamenta, et ad fulciendum munimine necessario ad salutem fidelium : unde et instituit Christus baptismum contra originale, et reliqua peccata ante ipsius susceptionem commissa : ergo post ingressum ad Ecclesiam post baptisma, ad fundatorem spectat superaddere poenitentiam, in cujus Ixb titutione splendet potestatis excellentia, utpote peccatorum remissiva : item quia humanitas Christi est instrumentum excellentiae physicum remissionis peccatorum, et oausa principalis moralis .meritoria ac satisfac-

toria : ergo non debuit committere Ecclesiae (etiamsi posset) institutionem poenitentiae, in qua specialiter viget omnipotentia instrumenti physici, et excellentia instrumenti physici, et excellentia causae principalis meritoriae et satiifactoriae.

VIII. Ad fundamentum oppositae sententiae respondetur, non solum (586) in testimonio Jacobi, sed alibi saepius geri mentionem hujus sacramenti in sacra Scriptura, ut constat ex testimoniis allatis articulo praecedenti, et afferendis statim conclusione sequenti. Ad id quod objicitur, Christum non usum fuisse sacramento poenitentiae, respondetur cum D. Thoma articulo VII ad quartum, et in IV, dist. XXII citata, quod aliud est instituere sacramentum, aliud ministrare. Instituit ergo Christus sacramenta, non tamen omnia administravit, sed aliqua. Propter commendandum sacramentum, in quo ipBe est sacerdos et hostia, usus est eucharistia; et ipse ordinavit Apostolos propter eumdem finem, cum eis conferat potestatem supra suum corpus verum. Deinde potestatem tribuit administrandi omnia sacramenta, unde non fuit neoesse ipsum administrasse baptismum et poenitentiam, et reliqua, quae non constat administrasse, quia non deerant ministri qui administarent, et quia auctor sacramentorum non ligabatur instrumentis a se institutis ad conferendum eorum effectus. Cum enim non haberet peccatum, non potuit poenitere; et quoad alios non administravit poenitentiam, ut ostenderetur sacramentorum dominus, qui absque sacramentalibus effectus praebebat sacramentorum.

IX. Quantum ad secundum, scilicet, quoad determinatum tempus in quo colebrata f\iit sacramenti hujus institutio, non conveniunt catholici; nam. Armacanus libro XI de quaestionibus Armenorum, cap. XIV et XV, ait fuisse institutum Matthaei XII, et Lucae VI, dum Christus misit Apostolos praedicare evangelium, ne diminuta potestate incederent. Auctor de operibus cardinalibus apud Cyprianum sermone de ablutione pedum, insinuat fuisse institutum dum praecipitur a Christo Matthaei IV; alii quando declaratur medium necessarium ad salutem, Luc. XIII : ITisl -poenitentiam egeritis, omnes simul -peribitis. D. Thoinas subindieat hic, et in iY, distinet. XXII citata, institutum fuisse per partes; nam Matth. IV instituitur materiae utilitas, Lucae XIII necessitas, Matthaei XVI potestas clavium, et eadem i: tituitur Matthaei XVIII, et Joannis XX. Modus tamen instituitur Jacobi V jam allato : sed post defensionem Tridentini nulli jam licet opinari in hac re.

X. Dico secundo : Sacramentum poenitentiae institutum fuit a Christo post resurrectionem, in illis verbis Joannis XX : Accipite Spiritum sanctum; quorum remiseritis peccata, etc. Haec conclusio expresse definitur in Tridentino sess. VI, cap. XIV, et sessione XIV, capite III sic definit ; "Dominus autem sacramentum poenitentiae tunc paercipue instituit cum a mortuis excitatus insufflavit in discipulo8 suos, dicens : Accipite Spiritum sanctum : quorum remiseritis peccata, etc." Ratio conclusionis est, nam hoc sacramentum tunc vere instituitur, et non antea, cum erigitur tribunal judicii poenitentialis, et consequenter cum Judicibus tribuitur judiciaria potestas, id est, absolutiva et retentiva virtute clavium, ut juxta marita delinquentis liget aut solvat; nam etiamsi detur causa ut cognoscantur delinquentium peccata, nequis ferri sententia deficiente potestate judiciaria : unde tunc vere erigitur tribunal, cum a superiori tribuitur potestas ad cognoscendum causas delinquentium, et ad solvendum Vel condemnandum juxta merita : ergo cum sacramentum poenitentiae sit spirituale judicii tribunal, tunc vere instituitur, cum sacerdotibus confertur potestas clavium ad cognoscendum forum animae, et discernendas causas, ut facta accusatione a poenitente, juxta illius dispositionem et merita sacerdos (587) absolvat, aut condemnet : potestas vero clavium traditur Joannis XX verbis allegatis : ergo tunc instituitur sacramentum poenitentiae, et non antea.

XI. Inquires causam dilationis in instituendo hoc sacramentum post resurrectionem. Respondetur causam a priori esse voluntatem Christi instituentis poenitentiam quoad substantiam et circumstantias omnes. Aliqualis etiam assignari potest congruentia ex S. Thoma supra quaest. LXVT, axt. II, quam affert de baptismo, quia scilicet potestas clavium

conferenda erat, sacerdotibus, qui ordinati non fuere usque ad ultimam coenam. Ideo autem tunc non fuit institutum, quia oportebat Chriwtum pati, et resurgere a mortuis die tertio, et praedicari in nomine ejus poenitentiam et remissionem peccatorum in omnes gentes, ut testatur S. Lucae citatus a S. Thoma hic articulo septimo, in argumento Sed Contra. Nam ex virtute nominis Jesu Christi patientis et resurgentis habet poenitentia efficaciam remittendi peccata : et propter mysterium designandum, quia scilicet per poenitentiam resurgit homo a morte peccati, ot ita resurgit, ut quantum est ex vi gratiae sanantis et resuscitantis animam, iterum non moriatur, sicut Christus, teste Apostolo, Romanorum sexto.

XII. Ad fundamenta oppositae sententiae respondetur S. Thomam ibi citatum concordasse omnia testimonia allata, quatenus docet sacramentum poenitentiae fuisse commendatum Matth. IX, ejusque utilitatem, sicut et necessitatem declaratam Lucae XIII, potestatem Apostolorum promissam Matth. XVI et XVIII. Nondum tamen adest institutio usquo ad resurrectionem, dum Joan. XX, totaliter instituitur, cum potestatem clavium Apostolis confertur, ox qua recipit sacramentum totam efficaciam, ot originem virtutis in remissionem peccatorum.

XIII. Objicies contra dicta : Nam potestas clavium collata fuit Apostolis ante Christi resurrectionem, Matth. XVIII, ubi eodem tenore verborum dicitur sic : Amen dico vobis : Quaecumque alligaveritis super terram, etc. in quo implet Christus quod Potro promiserat de futuro Matth. XVI : Tibi dabo claves regni coelorum : ergo tunc fuit peractum sacramentum; et saltem tunc fuit institutum, cum cessavit vetus lex. Oportebat enim quod cessantibus legalibus, utpote umbris et figuris, adveniret veritas legis gratiae, quae praecipue constat ex sacramentis, lex autem vetus cessavit in morte Christi id enim non obscure indicant ultima Christi verba : Consummatum est. Joan. XIX, communiterque id censent theologi cum S. Thoma 1-2, quaest. CIII : ergo ante resurrectionem oportebat institui poenitentiae sacramentum, ne homines absque lege et absque remedio degerent, specialiterque cum sit praeparatorium ad eurcharistiam institutam in nocte coenae, ut definit Tridentinum sessione XXII.

XIV. Respondetur, quod in testimonio Matthaei promittitur potestas clavium ad forum animae interius, noc fuit collata usque ad adventum Spiritus sancti, quem per insufflationem Apostolis tribuit Christus Dominus : Accipito Spiritum sanctum : quorum remiseritis, otc. Nam ut expondit S. Thomas Joan. XX, ante pentecosten datus fuit Spiritus sanctus ad hunc effectum (scilicet remittendi peccata) licet non communitor ad omnes effectus collatos in communi adventu. Remissio enim peccatorum, cum fiat media charitate, et Spiritus sanctus sit charitas, debuit advenire ad tribuendam potestatem remittendi peccata. Et ideo cum Matthaei XVIII nondum (588) venerit Spritus sanctus non fuisset conveniens institui hoc sacramentum de praesenti : tunc igitur tantum promittitur de futuro, et confertur post resurrectionem. Sic communiter respondent doctores.

XV. Vel secundo respondetur, quod si ibi tribuitur de praesenti potestas, ut sonant verba, tantum est potestas judicialis forensis et contentiosa, scilicet potestas ad separandos fideles contumaces per excommunicationem propter peccatum . inobedientiae a consortio Ecclesiae, et ad puhiendos rebelles poenis et censuris ecclesiasticis, ut ex contextu colligit S. Thomas Matthaei XVIII, in quo posito praecepto ordinis servandi in correctione fraterna, addit Christus : Si Ecdesiam non audierit, sit tibi sicut ethnicus et publicanus, id est, separatus et excommunicatus per sententiam excommunicationis latam ab Ecclesia._ Ut autem appareat efficacia potestatis ecclesiasticae ad hanc poonam exequendam et inferendam, immediato subjungit Christus : Arnen dico vobis : Quaecumque alligaveritis super terram, etc. Et subdit S. Thomas : "Sic dicitur alligare, quia non solvit, vel quia excommunicat." Unde habemus in illo testimonio non fieri sermonem de potestate clavium in foro interiori,sed de potestate ferendi sententiam in foro exteriori. Ad cessationem legalium, et inceptionem legis gratiae in morte Christi, respondetur cum S. Thoma 1-2, quaest. CVI, articulo III, quod lex vetus cessavit consummata hominis redemptione per Christum, qua

peracta incoepit lex nova; sed a morte Christi usquo ad ascensionem tempus fUlt moraliter quasi instans inceptionis ac dositioniB utriusque legis, constans ex pluribus actionibus ordinatis ad eumdem finem; unde otiam non obligabatur aliquis ad usum baptismi Jam instituti in baptismate Christi, nec peccabat utens circumcisione usque ad praeceptum baptismi promulgatum Matthaei ultimo : Euntes baptizate eos, etc. Itaque toto illo tempore omnia requisita ad firmandam Ecclesiam sunt praevisa. Et inter praecipua fuit sacramentum poenitentiae, quod institutum invenitur Joan. XX, et non antoa.

## Articulas 111.

### it fo enti -poenitentiae, et sensum faoiat ?

I. In Concilio Florentino in Decreto Eugenii, et in Tridentino sess. XIV, cap. III, forma sacramenti poenitentiae praescribitur, quae consistit in illis verbis : Ego te absolvo, etc. Ad istum ergo actum tria spectant determinanda. Primum, an sufficiat aliquid aequivalens verbis ad valorem sacramenti, scilicet nutus, scriptura, aut alia signa quibus innotescat absolutio; et an possit sacramentum perfici absque verbis : secundum, an omnia verba, quae a sacerdote absolvente proferuntur, sint essentiala; et an aliqua; et quae illa sint : tertium, quem sensum faciant.

AN ABSOLUTIO POSSIT IMPETOI SIDI THEBIS.

II. Circa primum, Medina Complutensis codice de confessione IX, de modo confitendi; Paludanus in IV, distinet. XVII, quaeBt. II, art. II, num. VII; Petrus de Soto lect. XVIII de confessione; et Navarrus in summa, cap. XXI, num. XXXVI, existimant formam praefatam sufficere ad valorem sacramenti in aliquo casu scripto missam ad poenitentem. (589) Fundamentum hujus sententiae est, nam hoc sacramentum institutum est per modum Judicii; ergo ad illud perficiendum sufficit ea apponere, quae in foro Judiciali et forensi necessaria sunt, in quo sufficit sententia Judicis in scriptis apposita; neque ex ratione sacramenti excludit scripturam in forma, et aliis concomitantibus. Potest enim sacerdos nutibus aut scripto imponere poenitontiara sacramentalem, ut dum imponitur surdis et mutis, et absolvero a censuris, ut aliqui satis probabiliter existimant. Similiter ex parte formae, ut constat in matrimonio, cujus forma (scilicet consensus conJugum) scriptura et nutibus facta sufficit ad valorem sacramenti, ut determinat Florentinum citatum, dum praeoipit regulariter debere verbis perfici matrimonium; unde datur locus aliquando nutibus et scripturae in supplementum vocum, ae surdi et absentes priventur sacramento matrimonii. Confirmatur, nam muti possunt oomparere in foro poenitentiae ut rei et poenitentes, qui tamen nutibus solum ostendunt cor suum a peccatis recessisse. Imo quilibet potest interprete aut scriptura uti in praesentia sac^^9|t^j,|;)Ne^^^^b,"^';^a per internuntium et scripturam confiteri; ergo et sacerdos potest nutibus praesentem absolvere, specialiter si absolvens sit mutus; et absentem absolvere poterit per litteras, aut per internuntium.

III. Sed his non obstantibus dicendum est, ad valorem sacramenti poenitentiae necessario exigi aeternam prolationem et sensibilem illorum verborum, quae spectant ad essentiam formae. Haec conclusio est communis, quam tradit S. Thomas hic art. III, Cajetanus verbo confessio XI, expresseque definitur ab Eugenio in generali definitione omnium sacramentorum; et in particulari Florentinum definit sic : "Forma sacramenti poenitentiae sunt verba absolutionis, quae sacerdos profert, cum dicit : Ego te absolvo, etc." Omnes autom isti termini, verba, profert, dicit, manifeste declarant proprietatem locutionis humanae. Neque addit regulariter (ut in sacramento matrimonii) neque admittit supplementum loco vocis. Idem definit Tridentinum sess. XIV, cap. III, dum docet formam hujus sacramenti consistere in illis ministri verbis : Ego te absolvo, etc. nec dicit in illis nutibus, aut scripturis. Idem habetur in Concilio Coloniensl et Moguntino capito primo in fine. Batio conclusionis desumitur ex ir£itutione Christi, adjuncta Ecclesiae traditione, et vetusta fidelium consuetudine, et orexi tot saeculis invariata, et exemplo aliorum sacramentorum, quorum forma verbis perfl¬citur, quia absolute forma verborum praescribitur. Illa enim nunquam perficiuntur nutibus, aut scripto, ut patet in sacramento baptismi et ordinis. Et cum possit baptizans et ordinans, si sit mutus, formam illorum sacramentorum scripto aut nutibus applicare, quia tamen traditio Ecclesiae essentialiter exigit verba, nunquam illa sacramenta absque verbis perfici possunt : ergo poenitentia valida non erit si forma illius verbis non exprimatur,

IV. Ad fundamentum oppositae sententiae respondetur, hoc sacramentum institutum fuisse per molum Judicii, non tamen propterea observari debent omnes‘con

ditiones Judicii communis, in quo etiam non est idem reus et accusator, nec reo creditur contra se, et pro se, ut contingit in sacramento et Judicio poenitentiali. In aliis etiam Judiciis ex praecepto legislatoris aliqua potest superaddi solemnitas, ut sententia ibi lata valida sit et exequenda, ut quod detur in scriptis, quod non (59°) feratur diebus feriatis, etc. Sic etiam in sacramentali judicio praefigi potest ritus et forma ferendi sententiam ad ejus valorem, sine quo sacramentum non perficitur. Et istud est forma verbis expressa, quae ab ejus institutione a cunctis observatur Ad id quod objicitur de absolutione a censuris et poenitentia in scriptis imposita respondetur transeat totum, quidquid sit de probabilitate absolutionis a censuris, non enim illg. sunt intrinseca sacramento poenitentiae, sed tantum concomitantia antecedenter et consequenter; ad sacramentum vero exigitur viva significatio ex Christi institutione perpetuo observata.

V. Ad illud quod de forma matrimonii objicitur, respondetur Christum non instituisse contractum matrimonialem, sed jam praeexistentem, ac saepius celebratum, elevasse ad hoc ut esset sacramentum. Unde id sufficit ad rationem sacramenti, quod ad contractum, ad quem sufficit si quomodolibet innotescat contrahentibus matrimonium mutuus consensus. Et sic sufficiunt nutus aut Bcriptura : at in sacramento poenitentiae sacerdos non profert verba ut a poenitente audiantur, cum plures sint surdi; neo absolute requiritur ut elevata voce verba proferantur, sed ita submisso ab aliquibus proferuntur, ut vix audiri possint, et nihilominus perficitur sacramentum; et semper lingua Latina, quae ab ignaris non percipitur. Solum igitur proferuntur, ut ostendatur sacerdos minister vivus Dei, qui utitur ministerio sic instituto, sicque in perpetuum observato.

VI. Ad confirmationem respondetur, posse multos sua peccata nutibus explicare, et alios scripto posse, si aliter non possint confiteri, in praesentia tamen Bacerdotis : in absentia vero non licet per internuntium, nec per litteras absenti sacerdoti confiteri, neque absolutio per litteras missa aliquem habet valorem, ut sub anathemate decernit Clemens VIII, cujus meminit index librorum prohibitorum anno 164o, in regali0 geaera^b

QUAE VERBA SIM! ESSENTIALIA FORMAE T

VII. Circa secundum, quae scilicet verba hujus sacramenti sint essentialia formae, et ad valorem necessaria, certum est apud omnes verba antecedentia, scilicet : Misereatur tui, etc. et ; Domirnus noster Jesus Christus te absolvat, etc. non esse essentialia formae, nec ad valorem sacramenti necessaria. Similiter et illa verba : Passio Domini nostri Jesu Christi, etc. quae tamen omnia congruentissime adduntur, ut testatur Tridentinum sess. XIV, cap. III, licet Coloniense Concilium in enchiridio, sub titulo de sacramento poenitentiae, ea verba inutilia reputet, imo et omittenda. Licet vero eorum omissio non sit mortalis, nec forte venialis, quia est consuetudo consiliativa et libera, ut tradit Navarra de poenitentia, disput. VI, cap. I, num. XXXI, nihilominus utiles ac congruentissimae sunt illae preces, tum ad exorandam antecedenter divinam misericordiam, tum consequenter ad applicandam Christi satisfactionem nostris debilibus satisfactionibus.

VIII. His omissis, circa verba : Ego te absolvo a peccatis tuis, in nomine Patris et Filii et Spiritus sancti, quae a Conciliis assignantur pro forma hujus sacramenti, conveniunt omnes primo in eo quod in omnibus verbis explicatur congruentissima forma sacramenti poenitentiae, propter definitionem expressam Tridentini sess. XIV, capit. III, et Florentini in decreto Eugenii, et (591) propter definitionem Leonis X, contra articulum XI et XII Lutheri. Ita etiam expresse traditur Matth. XVI : Quodcumoue solveritis, erunt soluta, etc. Conveniunt secundo in eo, quod ly ego non spectat ad essentiam formae, quod desumitur ex S. Thoma supra,quaeot. LXVI, art. III ad primum ubi idem verbum ego, ad valorem baptismi docet non exigi, cum ablato illo pronomine adhuc maneat idem sensus formae. Circa alia verba dissentiunt doctores, aliis existimantibus omnia esse de essentia formae, aliis unum aut alterum verbum. Durandus in IV, distinet. XXII, quaest. II, asserit omnia illa verba nullo praetermisso esse essentialia, et ad valorem sacramenti requisita, et saltem invocationem Dei, aut Christi. flabriel distinet. XIV, quaest. II}| ait essentialia esso illa

verba : Absolvo te ab omnibus peccatis tuis : cui favet Concilium Moguntinum cap. XIV, concedens illud verbum ab omnibus. Paludanus in IV, distinet. XXII, quaest. III; Petrus de Soto lect. IV de confessione, asserunt essentialia ess« : Absolvo te a peccatis tuis. In alio extremo Soto in IV, dist. XXII, quaest. I art. I, §. Postremum tandem dubium, affirmat sufficere ad valorem sacramenti illud verbum absolvo, solitarie prolatum; quatenus affirmat in articulo mortis, in quo adest periculum ne quis decedat absque beneficio absolutionis, posse sacerdotem proferre illud verbum absolvo, animo absolvendi a peccatis et censuris; et tunc valide fieret.

EX. Sed his omissis dicendum est, ea verba alsolvo te, omisso omni' alio, esse essentialia forma?, et ad valorem hujus sacramenti necessaria et sufficientia. Ita S. Thomas hic articulo III; S. Antoninus III pary. titulo XVII, cap. 2QCI, §. I; Cajetanus in summa, verbo abBolutio; Sylvester verbo absolutio VI, quaest. IV; Soto citatus, et plures alii. Ratio conclusionis est, nam haec verba absolvo te, aliis omissis, significant determinate remissionem peccatorumm, praesupposita Jam confessione poenitentis. In absolutione enim completur ultima ratio Judicii poonitentialis, scilicet sententia absolutiva a peccatis; nam sententia quae aupponit cognitionom hujus, et non alterius causae, dadit determinate super causam cognitam, et ita determinate significat absolutionem a vinculis in Judicio probatis. Sic etiam contingit in Judicio humano, in quo forma seu sententia Judicis sufficienter exprimitur sine determinatione causae in particulari, solaque facta mentione meritorum et causae, absolvimus aut condemnamus personam talem in subjecta materia cognita et probata : ergo et haec verba absolvo te, sufficienter explicant in exercitio solutionem a pecatis, quae fuerunt explicata, et de quibus fuere actus poenitentis supra quos cadit forma sacramenti.

X. Secundo, probatur ostendendo falsitatem aliarum sententiarum, nam quod fiat invocatio Trinitatis per illa verba in nomine Patris, etc. non habet fundamentum, cum in institutione poenitentiae tantum dicatur : Quorum remiseritis peccata; neque in traditioni Eccioctetl /*t essentialia declarantur, ut communiter censant omnes. Item ly omnibus reformatur in rituali Romano, et congruenter, cum propter connexionem peccatorum mortalium nunquam fiat absolutio.ab uno, quin ab omnibus fiat, et de venialibus saepius non fit absolutio, cum poenitene de illis non poeniteat, nec teneatur. Item quod ly a peccatis tuis, nOn sit de essentia formae hujus sacramenti patet, nam eumdem retinent sensum verba illa basolvo te, ac cum illo addito. Et quod non mutet sensum ly tuis patet etiam, cum nullus (192) absolvatur a peccatis alienis. Unde idem est dicere : Absolvo te a peccatis, ac a peccatis tuis. Qp.od etiam non mutet sensum ly a peccatis patet, nam absolutio cadit hic et nunc supra hanc numero materiam : ergo cum praecesserint pdccata, absolutio cadit supra illa, ut dic$um est; quod non obscure etiam indicat ly te absolvo te, ut indicetur absolutionem cadere supra talem personam delinquentem, accusartam, convictam, poonitentem et confessam talia singularia peccata. Unde in solo verbo absolvo non exprimitur forma absolutiva, cum ex propria significatione non sit determinata ad praesentem vel absentem personam, nec ad peccata vel censuras; ergo haec verba absolvo te suni essentialiter necessaria et sufficientia ad formam hujus sacramenti, et ejus valorem.

XI. Eundamsntum oppositae sententiae est, nam in forma hujus sacramenti exprimere debet sacerdos se absolvere a peccatis ut ministrum, Deum autem esse causam principalem, ut vere contingit} et ideo in sacramento baptismi et confirmationis ly in nomine Patris, etc. spectat ad essentiam et valorem illorum sacramentorum : ergo et in hoc. Item, nam illa verba absolvC to, indifforentia sunt ad peccata et censuras : ergo debent determinari per ly a peccatis, ut talis absolutio; quod et Christus Joan. n expressit : Quorum remiseritis peccata, ubi ot personam designat, ot peeeata manifestata a poneitente praesente, et subjecto clavibus Ecclesiae, sicut diximus de peccatis. Et tandem probatur omnia vorba osse de essentia, et ad valorem sacramenti requisita. Nam Tridontinum soss. XIV, cap. III, ot fflorcntinum in decreto Hugenii, praescribit formam sacramontl poenltentiao in illis ver-

bis a ministro prolati* : 3go absolvo te, etc. In quo innuitur omnia esse essentialia, alias minus apte adderetur illa particula, eto. It urgentius Concilium Mognuntinum capite XXIV, in quo omnia verba exprimuntur : ergo forma saoramenti hujus non tantum consistit essentialiter in his verbis absolvo te.

XII, Respondetur negando causalem; non enim invocatio Trinitatis spectat gd formAm baptismi et confirmationis essentialiter, ut ministrans illi sacramenta exprimat se esse ministrum et non principalem causam; sed quia baptismus in ducit horninem ad fidem Trinitatis, quao est praecipuum mysterium fidei, et objectum principalitatis, et confirmatio roborat ad ejus confessionem; et idoo ex institutiono Ohristi baptismus, et ex traditione Icclesiao confirmatio essentialiter exigunt invocationem Trinitatis. It licet causalis esset vera in praedictis sacramentis, propter institutionem eorum sic peractam, in aliis tamen sacramentis (ut in eucharistia ot reliquis) ejusmodi invocatio nullatenus affertur; si autem esset necessaria ad ostensionem ministerii, a qua penderet essentia sacramenti, in omnibus deberet exprimi, cum in omnibus aequa sit necessitas ministri et causae principalis. In poenitentia vero rolinquitur arbitrio sacerdotis, ut docet S. Thomas hic articulo tertio. It per hoc natet ad Durandum. Ad id quod sequitur de indifferentia verborum ad peccata ot censuras, constat ex dictis, scilicet, verba significare determinatam absolutionem a peccatis, quia practice significant, et Juxta subjectam materiam; per verbum autem absolvo, omnimoda apparet indifferentia'-si solitarie proferatur, cum ex modo suae significationis solitariae non determinetur practice ad personam, nec ad peccata, ut dictum est. Ad testimonium Tridentini et Florentini respondetur, quod ibi assignatur (593) congruentissima forma, in qua scilicat deoalrantur tum essentialia, tum alia in confuso sub ilo verbo, ete, ut congruenter perficiatur poenitentia. Ad Moguntinum respondetur, quod intendit monere sacerdotes ad consuetam absolutionom, ut scilicet uniformiter fiat absolutio ab omnibus, quod fet in ritualibus observatur, in quibus omnia praescribuntur, etiam antoccdontia formam ot subsequentia.

XIII. IlTquires : An omissio verborum quae non sunt essenlTIdlda fprpae hujus sacramenti, *it culpabilis, et quod peccatum, respondetur sub distinctione; nam praecepto ecclesiastico tenetur quilibet ad omnia ea verba apponenda, quae formam veluti integrant, vel ad eam amplius declarandam spectant; ad alia vero' non ita. In omnibus tamen verbis non mutantibus substantialiter sOnsum formae servatur praeceptum divinum,(ut si quis absolvat per haec verba • Condono tibi beneficium absolutionis a peccatis; et per haec : Remitto tibi peccata) licet frangatur ecclesiasticum, et sacramentum valide perficiatur', etiamsi illicite contra praeceptum Icclesiae. Undo existimo ex genere suo esse mortalq omittere verbum de pertinentibus ad formam absolutivam, nisi ex parvitate materiae non perveniat ad mortale. Conseo etiam omittentem a peccatis tuis mortaliter peccare contra praeceptum Conciliorum, et generalem usum Ecclesiae In re gravi. Existimo etiam omittenten invocationem Trinitatis non peccare mortaliter, imo nec venialiter; quod non obscure indioat S. Thomas hic articulo III ad tertium dum docet * " Reliaqui invocationem Trinitatis arbitrio sacerdotis : * Unde licite potest sacerdos omittere : quod autem est malum, etiam venialiter est malum, saltem quia prohibitum, unde et illicitum, et sic non posset arbitrio relinqui sacerdotis. Cum autem a S. Thoma relinquatur arbitrio nostro, possumus apponere vel omitterre: id autem possumus, quod licite possumus, Unde scrupulosus nimis censendus est magister Uhgno hic art. III dubio II, co$-clusione 1^, asserens mortaliter peccare omittentem invocationem Trinitatis,

## Q,UIS SIT S3E. SUS FORMAE?

XIV. Circa Aertium, quem scilicet sonsum faciat forma sacramenti poenitentiae in primis referendi sunt aliqui, quorum neminit S. Thomas opusculo XXII, capita primo, qui substantialiter nutant formam hujus sacramenti, quatenus verba absolutiva dcprocativo ot optativo modo aiunt osse proferonda a sacerdote 5 quam son* tontiam : * Praosumptuosam appellat, ne dicam, inquit S. Thomas, orroneam." Ecco modestiam S. Thomas, qui sententiam plane erroneam, non absoluto erroris censurat. Sic communitb^honsont doctoros, sic

universalis usus, et perpetua traditio Ecclesiae; sic et Concilia citata assignant formam indicativam, et de praesenti. Et Tridentinum sess. XIV, cap. Ili, distinguens preces a forma, docet sic J * De Ecclesiae autem more praecesquaedam laudabiliter adjunguntur; ad ipsius tamen formae essentiam nequqquam spectant !w ex Concilio ergo habetur, ©a quae modo deprecativo proferuntur, non spectare ad formam hujus sarcramenti. Unde debet forma proferri indicativo modo, et de praesenti, per haec verba absolvo te, cum proferatur in judicio per modum sententiae, in qua judex non utitur verbis daprecativis, sed indicativis.

XV. His omissis, et Abulensi,' qui XI parte sui defensorii, capite V et VI (59**) asserit formam hujus sacramenti improprie et abusive significare absolutionem, cum peccata non sint vincula, nec Deus nUc sacerdos proprie a culpa, nec a poena absolvat; sed quia ipse Ahulensis capite VII, ut in margine indicatur, declaravit sensum catholicum, quae declaratio fertur in alio originali haberi, et facta apud Eugenium papam, quod scilicet loqueretur de absolutione propriissime dicta, et de culpa actuali, non de habituali, et de reatu ad poenam, ideo ab ejus impugnatione libenter abstinemus, et etiam a modo loquendi, coi>rigendo : constabit tamen impugnatio ex dicendis. Posita ergo significatione propriissima et rigorosa verborum, et modo indicativo, adhuc doctores diversos adhibent sensus illius formae.

XVT. Alii enim aiunt sensum Aliorum verborum absolvo te, esse ! Ego te ostendo et declaro absolutum a peccatis tuis per contritionem praecedentem. Ita magister in II? dist. XVIII, §. Non autem, et S. Ligant quoque. Magistrum sequuntur.plures antiqui; sed hanc sententiam errov ,_i rapere constat ex Tridentino sess. 1*1'.. c. IX, infra referendo.

XVII. Alii aiunt sensum osse ; Ego te absolvo, id est, libero ab obligatione subiciendi haec peccata clavibus Ecclesiae, ta Gebriel in IV, dist. XVIII, quaestione prima et plures Nominales, quos refert S. Bonaventura distinctione citata, quaestione prima, articulo II, quatenus asserunt liberari hominem a culpa et poena per actus praecedentes, cum voto seu proposito confitendi S per absolutionem vero cunctam 0bligationem tollip i^qupd pefenltenS per confessionem et absolutionem omnino liter maneat a culpa, et poena. Haec sententia est affinis praecedenti. Alensis IV P. quaest. L3QOC, membro I, art. I, et S. Bonaventura proxime citatus, censent sensum formae esse absolvo te, id est, remitto tibi poenam temporalem; non tamen significare solutionem ex opere operato a culpa et poena aeterna; aliquando tamen addunt sacerdotem inpetrare de congruo primam gratiam poenitenti per preces antecedentes absolutionem. Hugo Victorinus libro primo de sacramentis, p. XIV, c.VZII, et Richardus libro de testate ligandi et solvendi, I p.c. I, aiunt sensum esse : Absolvo, id est, remitto tibi poenam aeternam pro culpa debitum; quatenus aiunt, solum Deum remittere «ntecedenter ad sacramentum totam culpam.

XVIII. Tandem Medina codice de poenitentia, tract. II, quaestione XXXVIII, |. Videtur ergo, asserit per contritionem absolvi peccatorem a culpa et poena aeterna, non tamen ab exilio patriae coelestis, quam aperit sacerdos, quatenus habet claves regni coelorum. Unde sensus erit : Absolvo te, id est, aperio januas coelorum. Sed inquisitus a Corduba, ut ipse refert prima parte quaestionarii, quaestione prima, quid intelligat nomine exilii, an scilicet id quod Vtctorinl affirmabant, respondet Hedina, primo ab illis differre perchoc, quod illi absolute tribuebant remissionem poenae damni et sensus, ipse vero solum poenam damni; sed si attente perpendatur Medina, sentit hanc poenam prius etiam remissam fuisse per contritionem, non absolute, sed sub conditiope (si scilicet culpabiliter non omittat absolutionem) quod si poenitens omittat accedere ad sacramentum, subibit poenam damni propter peccata priora : sed omnes hi auctores restringunt £imis potestatem clavium sacerdotibus collatam, quam haeretici absolute negant. Difficile tamen salvatur in his sententiis potestas remittendi peccata expresse a Christo sacerdotibus commissa loco citato, articulo praecedenti. (595)

XIX. Qjiibus non obstantibus, dicendum est formam hujus sacramenti reddere hunc sensum : Ego te absolvo, id est, ego tibi sacramentum absolutionis impendo, seu sacramentum abSblutivum a vinculis, re-

nlsalvum peccatorun. et collativum gra¬ tias. Ita S. Thonas hic articulo III ad quintum. quen sequuntur universi ejue discipuli, constatquo ex rridentino aeco. XIV. caa. IX. definiente elc : 'Si quis dixerit absolutionon oacrnsentaleo oncor-dotla non esto actum Judicialem, and nu¬ dum ministerium pronuntiandi et declaran¬ di rccsloaa osso peccata, anathema olt." In actu auter Judicandi Judex vero abso-lrlt nua aontentia: ot ln abaolutloce. eo ouod aacrancntalla, significatur quod ef¬ ficitur. Cum ergo prlue capite prino de claret Tridontlaum verou potestatem sacer¬ dotibus collataa ad reconciliandum Deo fi¬ deles lapaoa; ot capite eecundo per hoc aacraiientun cor llborarl n peccatio, olc-ut por baptistam a coxnlaala ante lpaun; et canone prino : 'Sffectun hujue sacra¬ menti oaoe reconcillationon cun Deo:" et canono II poenitentiam eeee secundam tabu¬ la» poet naufragiun : absque dubio relin¬ quitur sensum llliua forcae eaae absolu-tlonen rigorosar. a vlncullo peccati, quao fit por gratlem renlaalvan et sanatlva».

XX. Cui oportet addere doctrinam capi¬ to quarto, ls quo Conclliu» docet : 'At-trltlonen cun hoc sacramento disponere ad prlrnn gratia», et rentsslor.en peccati ob-tinenSan ex absolutione oacerdotlo :* ergo eenauo Ullus fomoe est. quen verba lpaa prae oo ferunt. Id eet, conferri solutio¬ nes. cun peccata aunt vinculo moralia, ut habetur ?rov V : Ir.loultatoo nuno coplunt

que /aratrtaAVut. Mas vaacla habetur ln Scriptum. Er quibis omnibus fornatur ratio S. Dionae, alc : "an sacramenta no¬ vae legio officiunt quod significant : or-go forra hujus sacramenti significat quod ln eo agitur. Consequentia patot, non perfectio roi attribuitur fornae. eac unius quod proportlonotur naterlae : hic aut coi forun renovet peccata solvendo Illa, ut fiat reconciliatio, quae intenditur por oncrancntui : orgo BensuB Intentus est le¬ git Inuo quod scilicet sacerdos Impendit beneflciun solutionis a vlncullo. oto.

XXI. Secundo, probatur aperiendo fal-eltatcc allaruxi oentcntloron : ommas cr.in or.orrant virtutes afficacen sacordotibue collataa Jsan. X ad ronlttonda poccatn. Zt quid ea fornam non significare declara-tlonen praecedentis renlsslonls peocatl praehabltae por contrltlonen, probatur ex S. Diona citato : '^ria ad t^Jcp doclarntl-onen desideraretur revelatio Doi opocla-lls superadditn generali revelationi Pe¬ tro factae.• Deinde, quia tollit o mo-dlo potestatem romittendi peccata, quae salva fida negari non potest, ut cor.e-tat ox canone nono citato, unde rejici¬ endi sunt anctoros oppooltno sententiae, quatenus ln eo conspirant. E> quo et lan rait Oobriol. quia sacordot ro Ipsa non absolveret a peccati a, sed a ooln obllgationo iterum cor.fltendl illo quod ost negare clavos.Icelosleo. Ino non exigeretur absolutio sacerdotis, cun por solum oonfooalonlo auferatur obliga¬ tio Iteratae confesslor-ln. ','oquo nd hoc utllle eet grotla conferenda ex opere oporato, noc vorlflcatur formo ln confes¬ sione de solis venialibus, cuc non axtl-torlt obligatio confitendi Illa.

XXII. Dandw.l non auplius eandueerot (596) confessio ct abaolutlo ad delenda peccata, ouaa cujuellbet alterius prae¬ cepti obsorvnntla, cun contritio sit onniu» praeceptorum votum. Unde lndls-crimlnatln vorifl caretur, quod rcnltto-rentur peccata per solutionem dcclaorun ln voto, vel obeorvontlon foatorun ln voto, oto. ac per confeaslonen ln voto. Alon818 ctlar. rejlclondus ab omnltas con-sotur, can ad oolnm poenae temporalem tollendam suppetunt pluro ot pervia re¬ nodia, ut sacrificium miesao, lndulgaa-tiao, ot similia : ad quid orgo nova sa¬ cramenti Institutio, ot gratiae lr.fUsio, et tot angustiae poenltentie T Haec er¬ go ocntnntla praecipuam offleaclnn hujus sacranontl tollit.

XXIII. 3ugo et Hichardus errar.t la assignando sensu absolutionis a solo poe¬ na notnrno. et nor. a culpa, quia ut de finit Tridsntlnun sess. TI. cap. XIV. poena aeterna simul cum culpa remittitur: ot consequenter quando culpa ante confes slonen reni geu eet (Ir. hoc ecllicot son-tentlo) hoc sncranentua nihil renitter et; tum etiam, quia culpa mortalis tantum remitti potest per grutlao infusionem, cum qua (utpote quao ost semen gloriae, ot confort Jus ad haeradltuteu divinam) nequit conpotl reatus poenao cotcrnno: tum otium, quia contritio ex natura sua. in onr.l statu < et lan sino ordino ad sa¬ cramentum) habebat renittero culpam et poeoan aeterna», ut oonotat in Juatls lo¬ gis naturae ot le^ls veteris : ordo euten ed sacramentum :.on tollit ojus offlceolon

intrinsecam, imo auget.

XXI7. Ex his efficaciter expugnatur Medina, n«m poena aeterna coalescit ex poena damni et sensus : si ergo contritio antecedens absolutionem tollit culpam et poenam aeternam, ut constat ex dictis, utramque poenam damni et sensus tollit. Quatenus vero addit, per contritionem sub conditione (si scilicet exequatur alia ad quae tenetur, ut confiteri et similia) remitti poenam aeternam damni, etiam aberrat a veritate, cum hoc non sit remitti absolute poenam; nec remissio illa confert absoluto Jus ad gloriam, contra sacram Scripturam, et definitiones Conciliorum; tum etiam, nam absolutio non esset forma et causa talis remissionis, sed mora conditio, sub qua contritio remisit antea poenam,sicut et subsequena adimpletio praeceptorum, quae est sola conditio sub qua fuit remissa culpa, non vero causa influens. Licet in hoc sensu nescio our nogot Medina per contritionem sub conditione futurae confessionis remitti etiam poonam aeternam sensus. Imo ipse teneretur asserere, per contritionem praecedentem baptisma remitti poenam aeternam, non absolute, sed sub conditione baptismi non omittendi. Ex quibus omnibus relinquitur, sonsum formao hujus Bacramenti esse quem ad8truiraus in nostra resolutione, cum verba hic significent quod officiunt; efficiunt autem remissionem peccatorum, et absolutionom a vinculis, ut ex sacra Scriptura ot Conciliis habemus-: undo ct id significant.

XXV. Adversus nostram resolutionem sese statim offert duplex casus satis difficills, in quo non apparet verlficatio sensus a S. Thoma assignati. Primu^ eBt in sacramento informi poenitentiae, quod est verum sacramentum, ut est communis sententia auctorum; nihilominus nec solvuntur peccata, nec confertur gratia Justificans et remittens peccata; tunc ergo nequit verificari forma in sensu S. Thomae. Secundus casus est, quando poenitens accedit ad hoc sacramentum justificatus per contritionem, vel praecedentem confessionem sacramentalem; tunc enim non sunt vincula (597) moralia peccatorum, a quibus poenitens absolvi possit, nec adest debitum quod condonari possit : quomodo ergo tunc vorificabitur forma ?

3KVI. Pro soluti/SSO st iujjfolligentia formae hujus sacramenti notandum, sensum intentum a S. Thoma non esso nugatorium, ut falso existimant aliqui, imponentes ipsi quod affirmat sensum istum : Ego tibi impendo sacramentum absolutionis, id est, ego exerceo circa te sacramentum istud : ego confero tibi, vel applioo hoc sacramentum. Sed haec expositio frivola est, cum non explicet actum Judicialem, nec effectum aliquem, sed idem per idem significetur, imo obscurior relinquatur sensus : clarus tamen manet, ut meditatur Cajetanus ex eo, quod impendere sacramentum absolutionis, est sacramentaliter absolvere : ac si diceret : Quantum est ex me, vere te absolvo a vinculis : peccata tibi remitto auctoritative, ut inetrumentalis minister sacramenti, et tibi conforo sacramentum collativum gratiae, quam ex se infallibiliter inforet, nisi obicem ponas t nam quantum est ex me, titulum confero ut peccatum remittatur, et ut Jus ex peccato ortum sit ablatum,

XXVII. Ex quo patet solutio ad primum casum, nam in sacramento informi, in quo propter indispositionem poenitontis sacramentum non confert gratiam, verificatur forma : non quia re ipsa detur gratia, sed quantum est ex vi et efficacia verborum, id intendit quantum est de se, licet per accidens non detur. Est exemplun in sacramento ordinis, cujus forma ab episcopo profertur sic : Accipe Spiritum sanctum, etc. Quae verba verum habent, otiam dum ordinatus existit peccato mortali irretitus, quia faciunt hunc sensum : impendo tib} quantum est ex me Spiritum sanctum, cum quo tamen stat non dari gratiam Spiritus sancti habenti obiecem. Cujus ratio est, quia cum minister sacramentonim procedat limitata virtute, et sacramantis ligata, non operatur nisi adsint omnia requisita, praesertim si resistit passum, sicuti et Judex forensis, dum absolvit innocentem, sententia non est omnino absoluta, sed determinata et limitata ad merita allegata et proposita : sic et sensus formae hujus sacramenti, non absolute significat absolutionem; sed quantum est ex parto sui, et per habitudinem ad passum non irretitum obice peccati, et non resistentam efficaciae gratiae,

XXVIII. Ex his constat falsitas sensus quem adhibent Suarez et Coninchus : Suarez enim disput. XIX, sect. III, num. XIX, asserit sensum foratae esse : Ego tibi gra-

tiam sanctificantem confero, quantum est ex se, remissivam peccati; nam revera in sacramenta informi non confert sacramentum grfttiAm sanctificantem, quam si conferret, non remaneret informe? cum gratia sit incon$>ossibilis cum omni peccato : forma autem sacramentorum essentialiter et substantialiter invariata verificari debet in omni casu. Coninchus disput. IV, dub. VIII, num. LV, asserit verificari haec verba, quia faciunt hunc sensum : Ego tibi peccata remitto quantum ex confessione potui cognoscere te esse eorum reum, et esse bene dispositum ad eorum remissionem. Displicet autem, quia in sacramento, informi sacerdos absolvit praevia illa cognitione, nec tamen remitti peccata, et fallitur in Judicando bonam dispositionem esse: ergo sensus iste falsus est : tunc etiam, quia licet non advertisset sacerdos dispositionem poenitontis, ipsa tamen esset sufficiens dispositio ut absolutio esset valida : (598) quinimo etiamsi sacerdos existimaret poenltentem non esse sufficienter dispositum, cum re ipsa esset dispositus, valide absolveret, si id intenderet dum apponit formam.

XXIX. Ad secundum casum do Justificato accedente postea ad sacramentum poenitentiae, respondetur verificari formam invariato sensu. Absolvit enim sacerdos quantum est ex 60, et remittit peccata, etiamsi actu non sint : non enim mentitur, qui offensam, aut debitum dimissum dicit se dimittere iterum, quantum est ex se : et est aliquale exemplum in voto, quo quis se ad aliquid obligavit, quod potest iterum atque iterum repetere, et noviter obligari: sic et in forma hajus sacramenti, quae quantum est ex se, remittere millies potest idem peccatum postquam est dimissum.

3QDC. Objicies contra dicta : Si poenitens nullum commisisset peccatum, vel confiteretur peocatum dubium, quod re ipsa non est, ut existimatum tale, et doleret de illo,verificaretur forma in sensu a nobis explicato, nec tamen efficeretur verum sacramentum : ergo dum quis accedit Justificatus per contritionem, aut praecedentem confessionem, non efficitur sacramentum. Uterque enim revera non habet vinculum a quo solvatur : unde neque officietur sacramentum, et sic non debet forma verificari in sensu intento a S. Ihoma : sicuti ad veritatem hujus locutionis : Ego te solvo a vinculis corporois, ,non sufficit habere voluntatem solvendi, quantum est ex se, et ex parte desiderantis solvere,Bi ligatus non esset, sed si re ipsa solutus sit : ergo neque in sacramento sufficiet solutio intenta, quantum est ex parte sacerdotis, ut verificentur verba.

XXI. Confirmatur duplici instantia, in forma extremae unctionis ot matrimonii; nam forma unctionis verificaretur in sensu assignato, etiam respectu hominis qui nullum unquam commisit peccatum, et in perpetuo amentibus ot infantibus. Haec enim verba : Indulgeat tibi Dous quidquid peccasti, etc. quantum est ex Deo, et eoe me significant intentionem indulgondi, si essent peccata. Constat autem quod si nunquam extiterunt, non efficitur sacramontum. Et in matrimonio posset sacramentum iterari millies inter eosdomeonjuges, si super eadem peccata Jam remissa quantum ad culpam et poenam potest iterari poenitentia, nam contrahere matrimonium non est aliud quam obligatio et traditio mutua corporum, constat autem posse conjugem iterum atque iterum se obligare, et tradere novo vinculo obligationis ad id ipsum, cui antea erat conjux obligatUB : unde fieri potest novus contractus matrimonii,et consequenter novum Bacramentum, contractus enim matrimonii inter baptizatos sacramentum est.

XXXII. Respondetur ad argumentum, negando majorem. Esset enim forma prolata a sacerdote propositio affirmativa de subjecto non supponente, propter materiam non supponentem : absolveret enim a vinculo quod nunquam fuit tale. Ut si absolveret poenltentem a sola occisione exteriori animae rationalis, vel Angeli in se, absolutio non verificaretur, cum non renuntiet Juri, quod Deus acquisierit in tali culpa, cum enim peccatum nunquam extiterit, nec etiam verum Jus, et sic verba sunt affirmativa de subjecto non supponente defectu materiae. Idem contingit in solutione a vinculis corporeis materia enim, et objectum proprium illius locutionis est vinculum corporeum solvendum, quod affirmat propositio ; quod cum a parte rei non sit, nec locutio vera erit : nequit enim actum agere. At (599) in solutione a vinculis spiritualibus animae, materia removenda et objectum propositionis non est exterior ablatio vinculi, me&ractus interior, quo sacerdos

nomine Dei cedit juri ex offensa acquisito, quae si semel praecessit, etiamsi sit remissa, etiam quoad omnem reatum poenae, potest repetita obligatio supervenire ad non utendum, eo jure. Potest enim offensus et creditor iterato se obligare ad non exigendum debitum, quod proprie est cedere juri non exigendi : quod si non sit jus aut vinculum, non verificatur propositio. Sic euiam contingit in reconciliatione hominum, in qua iterum atque iterum potest offensus injuriam remittere, et amplexibus repetitis confirmare amicitiam.

XXXIII. Ad confirmationem respondetur, et quidem ad sacramentum unctionis ex S. Thoma in additionibus quaest. XXII, artic. IV ad primum et secundum, quem sequitur magister Ifugno ibi art. II. definitione II, quod sacramentum unctionis est poenitentiae confirmativum, ut testatur Tridentinum sess. XIV, ante caput secundum de extrema unctione, et consequenter tantum sunt capaces recipiendi unctionem, qui possunt poenitentiam recipere, et confirmat usus Ecclesiae communis, quae non elargitur unctionem eis, quoB Judicat nunquam peccasse; unde etiam negatur infantibus ante usum rationis, et perpetuo amentibus eadem ratione, etiamsi concedatur cadentibus in amentiam post usum rationis, in quibus sufficienter verificatur forma propter peccata commissa ante amentiam, et con gruenter id conceditur, cum unctio sit medicina, quae applicari non potest nisi post morbum et vulnera. Unde anima quae nunquam fuit vulnerata, non habet dibilitatem ex vulneribus procedentem; unde nec ungi potest oleo sancto a Christo instituto ad ultimum agonem viriliter peragendum. Sic etiam poenitentiae forma verificari non potest dum non praecesserit peccatum.

XXXIV. Ad instantiam de matrimonio, respondetur concedendo posse conjuges iterata obligatione se mutuo obligare post contractum semel matrimonium, non .tamen peragere novum matrimonii sacramentum, quod tunc peragitur, cum vere fit actualis traditio, qua se oon,'ux tradit, et introducit in actualem conjugis possessionem. Haec autem introducvic incaeptionem deLignat; incaeptie autem actualem iterari, non potest. Undo nisi dissolvatur matrimonium, quod est impossibile, repeti non potest. Si autem dissolveretur, iterum celebrari posset inter eosdem. Et sic post peractum matrimonium possunt conjuges do novo ue obligare novo titulo et vinculo ad adimplendum promissum, non tamen perficiunt novum matrimonii sacramentum ratione tradita : in poenitentia autem potest ease nova cessio juris, et sic novum sacramentum circa eamdem materiam.

## Articulus IV.

### Pro quo supponat sacramentum poenitentiae. ot quae sit illius materia ?

I. Supponendum est ex Tridentino sess. XIV, cap. III, quatuor praecipua reperiri in sacramento poenitentiae, ex quibus integratur ratio sacramenti (scilicet contritionem, confessionem et satisfactionem ex parte poenitentis, et absolutionem ex parte sacerdotis) ex quibus resultat integrum compositum sacramentale et artificiale causativum gratiae, in quo duplex compositio, ad nostrum intentum, invenitur, sicuti in quolibet sacramento. Prima (600) est ex materia seu subjecto significationis et institutionis, et ex ipsa signiflcatione ut ex forma : quam compositionem fatetur S. Thomas hic art. I, dum assumit generalem propositionem, rationem scilicet sacramenti consistero in Blgnificatione rei sacrae, et subsumit : "In sacramento poenitentiae actus poenitentis, et absolutio sacerdotis significant aliquid sanetum."

II. Ex quo constat hanc compositionem fieri ex actibus poenitentis et absolutione sacerdotis tamquam ex materia, et ex significatione proveniente ex Christi institit tuto tamquam ex forma : nam contritio, confessio et satisfactio poenitentis, simul et absolutio sacerdotis Instituitur et assumitur tamquam unicum instrumentum adaequate significativum gratiae sanantis. Secunda compositio reperitur in ipsa materia et subjecto significationis; componitur enim compositione alterius concreti ex materia et forma, ex actibus scilicet poenitentis tamquam ex materia determinabili et contrahibili, et ex absolutione sacerdotis tamquam ex forma, utpote determinante et contrahente actus poenitentis.

III. In hoc ergo sacramento, sicuti in reliquis, assignari potest, et debet, quid ex his sit sacramentum tantum, quid res tantum, quid et rea et sacramentum : quod breviter tradit S. Thomas hic articulo primo, docetque materiam remotam esse peccata, quae non ingrediuntur compositionem sacramenti; materiam vero proximam esse actus poenitentis; formam vero sacramenti esse absolutionem sacerdotis; et compositum ex his, tamquam ex materia et forma, esse sacramentum tantum, ii ep.^, quoi .talitor significat gratiam, quod nullo modo significatur. Deinde rem tantum hujus sacramenti, docet essegratiam sanativam et justificativam, quia taliter significatur gratia, quod nihil significat : rem vero et sacramentum simul docet esse contritionem, de quo nos articulo sequenti. Haec tamen modo accipimus ostendenda in hoc articulo. Hic ergo difficultas praecipua ad tria capita reduci potest. Prima, an omnia enumerata, quae integrant sacramentum, concurrant ad constituendum illud tamquam essentialiter pertinentia ad ejus substantiam, ex quo constabit pro quo supponat directe et in recto hoc sacramentum : secunda, quae sit materia remota, an scilicet peccata, an universa, et quae: tertia, quae sit materia proxima, nam de forma satis constat esse absolutionem sa¬cerdotis, ut ostendimus articulo praecedenti.

AH ABSOLUTIO ET C01TPESSI0 SINT TORJM SACBAMENTOM, ET SUPPONAT PBO ILLIS,

IV. Circa primum, Scotus distinet, XVI, quaestione ait prima solam absolutionem sacerdotis esse adaequatam et integram essentiam hujus sacramenti, non quia existimet actus poenitentis nullatonue requiri ad hoc sacramentum, ut errarunt Calvinus et Melanchthon, teste Decano, arti¬culo XI, pagina 20. Ereludit tamen illos Scotus a ratione partis essentialis sacramenti, et si non a ratione dispositionis, Durandus in IV, dist. XIV, quaest. III, et distinet. XVI, quaest. I, censettsolam confessionem et satisfactionem ".oqpt.nere essentiam sacramenti. Alii aiunt inte¬gram essentiam esse actus poeni:.en:is, non veru absolutionem. Haec sententia tribuitur Soto in IV. dist. XIV, quaes.i. I, cujus mena aperietur in calce hujus difficuitatis. Alii affirmant confbt.ai.onem et satisfactionem esse partes poenitentiae, et nihil amplius. (601) Ita Gabriel in IV, dist. XIV, quaest. II, art. I, et Antisiodorensis relatus a Carthusiano dist. XIV, quaestione prima. Sed omnes isti auctores in eo conveniunt, quod substractum significationis hujus sacramenti non componitur ex materia et forma, quas cum

Concilio et S. Thoma assignavimus.

V. Et contra omneB dicendum est, sacramentum poenitentiae essentialiter constare ex actibus poenitentis tamquam ex materia, et ex absolutione sacerdotis tamquam ex forma. Ita communiter doctores hic cum S. Thoma'articulo primo, ex•presseque habetur in Tridentino in initio articuli citato. Batioque est, nam hoc sacramentum est quoddam compositum artificiale et morale : ergo essentialiter constat ex partibus (scilicet ex materia et forma) quae unitae integrant adaequatam significationem hujus signi sacramentalis. Et quod non salvetur integra significatio in altera parte patet, nam deficiente absolutione, etiamsi actus poenitentis sint a parte rei, non subsistit sacramentum, ut per se notum est : cum forma sit ratio qua totum constituitur, et qua poenitentia significat et causat gratiam distinctam ab aliis sacramentis, scilicet remissivam, et non aliam : et universaliter in quolibet composito naturali et artificiali forma est praecipua pars; intrinseca quidem quia informat compartem, et cum ea componit : ergo forma seu absolutio est pars intrinseca hujus sacramenti.

VI. Et quod in forma sola non salvetur integra significatio hujus sacramenti, sed quod actus poenitentis sint partes intrinsecae componentes sacramentum, constat ex Tridentino citato, et probatur eadem ratione, nam posita absolutione sacerdatis, si desint actus poenitentis, nihi}. saoramenti subsistit; sicuti in universum nullum compositum subsistere potest deficiente parte materiali, quae actuatur a forma, et cum qua unitur. Quapropter dissoluta unione, dissolvitur et compositum, •Unde sententiam Scoti graviter reprehenduut doctores. Cajetanus infra quaestiono XC, articulo primo censet erroneam esse; alii temerariam; alii pluequem temerariam. Et ex his falsitas aliarum sententiarum comprobatur ex eo quod integra essentia hujus sacramenti est essentia totius et compositi, et consequenter constantis ex materia et forma tamquam ex partibus intrinsecis.

VII. Objicies contra : Nam dxistentibus; actibus poenitentis et absolutione 8acerdotis, si non s^jit re ipsa'peccata, sacramentum! Qs^bi(i^10;, ^jjAximus in calce articuli praecedentia : confessio eniii de occisione agni et aliorum quae reVefa non sunt peccata, nulla est : ergo dt ipsa peccata componunt intrinsece hoc sacramentum, vel ratio allata non probat; tun* etiam, nam deficiente intentione poenitentis vel sacerdotis non subsistit sacramentum : ergo etiam intentio est pars intrinseca componens poenitentiam; tum etiam, nam actus suscipientis alia sacramenta non componunt intrinsece illa, ut patet in eucharistia; sumptio enim passiva non est pars intrinseca illius sacramenti, ut diximus supra quaeet. LXXIII, disp. I, art. II. Patet etiam in eacramento ordinis; nam acceptio libri, quem ordinando tradit episcopus, non componit intrinsece sacramentum ordinis : ergo nec actus poenitentis sunt pars essentialis poenitentiae, et materia illius,

VIII. Respondetur negando consequentiam, peccata enim sunt materia remota, et destruenda per poenitentiam : unde essentialiter exigitur ut non componant sacramentum, quod non fit, nisi ut illa des-(602) truat, verum tamen est connotari peccata ab essentiali ratione sacramenti: connotatum autem extra illius essentiam est. Intentio etiam recipiendi sacramentum, et concedendi absolutionem, in recto ingreditur in constitutione illius : non tamen per modum partis distinctae a confessione et absolutione, quae sunt actus voluntarii, ideoque imbibunt intentionem perficiendi, quod est de essentia sacramenti, sicuti contingit in quocumque actu humano. Ad id quod objicitur de sacramento eucharistiae, concedimus totum : actus enim recipientis supponit sacramentum Jam complete constitutum, cum consistat in consecratione materiae, quae praecedit ante usum; unde non possunt componere praeexistens sacramentum : in sacramento autem ordinis, actus ordinandi etiam ingrediuntur ad componendum sacramentum, cum necessario requirantur ut sacramentum fiat ; neque enim activa sola traditio libri, sed et passiva exigitur, ut sacramentum fiat, et idem contingit in aliis sacramentis, et in sacramento poenitentiae,

## PRO -QUO SUPPONAT SACRAMENTUM POENITENTIIE.

IX. Ex his facilis erit resolutio ad consecutam difficultatem, pro quo scilicet supponat in recto hoc sacramentum, In qua re actores reW-1 asserunt suppo-

nere pro partibus quas putant constitue¬re hoc sacramentum, ut vidimus. A quibus discredimus, asserentes hoc sacramentum supponere in recto pro actibus poeniten¬tiis, et absolutione sacerdotis : ex qui¬bus consurgit sacramentum tantum. Q^i.au¬tem actus poenitentis sint materia essen¬tialis, et qui integralis, constabit ex dicendis ad tertiam difficultatem.

X*rBatlo htijus corollarii est, nam ex hi8 partibus fit sensibile signum gratiae sanantis, et remissivae peccatorum : ergo hoc sacramentum supponit in recto pro ac¬tibus poenitentis, et absolutione sacerdo¬tis. Ex quibus tandem deducitur duplex de¬finitio hujus sacramenti. Physica defini¬tio sic est : Sacramentum poenitentiae est confessio dolorosa oris exterior facta sub praescripta verborum forma, etc. In qua definitione materia habet rationem generis, et ponitur in recto, et forma 'absolutio scilicet, quae est veluti differentia) ponitur in obliquo { non quia npn ingredi¬atur directe ad componendum, sed quia non praedicatur in recto : et hoc intendit So-to citatus. Definitio metaphysica hujus sacramenti est : Poenitentia est sacramen¬tum novae legis a Christo Domino institutum. ad significandam et conferendam gratiam sa¬nantem; et ad remittenda peccata post bap¬tismum comissa. In qua definitione cons¬tituitur proprium genus, scilicet sacrat mentum naccae legis, quod est ratio conve-venientiae cum omni,bus sacramentis, et ap¬ponitur propria differentia in linea si^ni. Circa peccata vero in definitione conten¬ta, Jam procedit secunda difficultas.

## MATERIA REMOTA HUJUS SACRAMENTI.

XI. Circa secundum, quaenam scilicet sit materia remota hujus sacramenti suppo¬nendum est., quod materia sacramentorum est duplex, alia remota, alia proxima : et in poenitentia peccata sunt materia remota proxima vero actus poenitentis; et idem est in aliis sacramentis, ut materia remo¬ta baptismi est aqua, et eucharistiae est substantia panis; proxima est ablutio et species panis. De materia remota poeniten¬tiae (603)dicendum est, e6se peccata actu¬alia post baptismum conmissa. Ita D. Thomas hic articulo II; Soto in IV, dist. XIV, quaest. I, art. II; Petrus de Soto de poenitentia, lectione II et III. ron autem dicuntur materia remota sacramen¬ti ex qua, vel' in qua, ut aqua in bap¬tismo, lignum in cathedra; sed materi-a circa quAm, et -contra quam operatur sacramentum quam scilicet destruit, de¬bendo peccata, ut et panis substantia in eucharistia. Estque materia propria, quia peccata suxit circa quae versantur actus poenitentis, qui sunt materia pro¬xima, 'nam contrtio et confessio sunt peccatorum; satisfactio est vindicta ip¬sorum; absolutio etiam cadit super con¬fessionem peccatorum.

4

XII. Et probatur ex ‘definitione nu¬per tradita, et ex institutione facta JoanniB XX : Quorum remiseritis neccata. quod testimonium applicat Tridentinum sese. XIV, cap. V et can. VII, ad potes¬tatem sacerdotibus collatam ad remitten¬da omnia lethalia; et definit sic : n Christus e terris ascensurus ad coe¬los, sacerdotes sui ipsius vicarios re¬liquit, tamquam praesides et Judices, ad quos omnia mortalia crimina deferan¬tur, in quae Ohristi fideles ceciderint." Haec ibi, et capite primo docet jB De-disse iliis potestatem ad reconcilian¬dum fideles post baptismum lapsos."

XIII. Ex qua doctrina primo habetur, omnia peccata praecedentia baptismum non esse materiam poenitentiae : et sic nec originale, nec actualia ante baptis¬mum commissa, sunt materia remota hujus sacramenti, quia in remedium eorum ins¬titutum est sacramentum baptismi, ut ex S. Thoma astendimus articulo primo; un¬de hoc sacramentum, utpote institutum per modum Judicii, nequit exercere po¬testatem clavium et actus Judiciales ni¬si circa personas sui Juris, cadentes scilicet sub ecclesiastica jurisdictio¬ne, et sic tamen circa fideles: infide¬lis enim non est juris ecclesiastici, dum non ingreditur per fidem in Ecclesi¬am, et per baptismum, et consequenter peccata omnia quae praecessrunt recepti¬onem baptismi, non subduntur foro eccle¬siastico, et poenitentiali.

XIV. Quae autem peccata sint materia remota hujus sacramenti, determinatur a Conclio citato, omnia scilicet mortalia esse materiam remotam; unde certa fide id est tenendum :" Omnia scilicet et sin-

gula peccata mortalia esae materiam necessariam poenitentiae.1‡ Non quia non possit esse validum sacramentum sine confessione mortalium, cum sit validum in confe8sione venialium (ut statim dicam) sed quia peccatum mortale re ipsa commissum, et nunquam confessum, necessario exigit ad sui remissionem, ut ad confessionem deferatur. Unde sciendum est materiam poenitentiae, aliam esse necessariam (scilicet mortale nunquam confessum) aliam voluntariam sed sufficientem (scilicet peccata venialia) ut definit Tridentinum citatum : quae ideo dicuntur materia non necessaria, quia pluribus aliis modis et mediis remitti possunt, etiam absque ordine ad sacramentum, et absque ejus voto: et quia valide fit sacramentum sine eorum confessione, etiamsi adsit advertentia comraissionls et voluntarius affectus ad venialia, nihilominus sunt materia sufficiens sacramenti, ut communiter tradunt doctores. Idem Judicium ferendum est de mortalibus semel confessis, ac de venialibus etiam confessis : omnia enim haec sunt materia sufficiens sacramenti, licet non necessaria, ut docet Benedictus II, in extravaganti primo de privilegiis, ubi ait : "Salubrem esse ejusmodi confessionem, et confirmat usus universalis fidelium." (6o4)

XV. Et ratio est, nam potestas sacerdotibus collata non est limitata ad nrmm actum remissivum : poenitens etiam potest iterum atque iterum eadem detestari peccata, et inde accrescit maxima utilitas animarum. Unde non est audiendus Richardus in IV, dist. XVIII, art. II, quaeso. IV, et Rubion disp. XV, quaestione prima asserens non licere hujusmodi peccata apponere tamquam solam et adaequatam materiam confessionis, propter rationes praedictas, ut exacte ostendit Cajetanus tomo primo opusculorum, tractatu V de donfee6ione, quaestione IV. Quomodo vera verificetur forma in confessione horum peccatorum, tradidimus articulo praecedenti.

DE PECCATO DUBIO.

XVI. Inquires, an peccatum dubium sit materia necessaria poenitentiae. Respondetur sub distinotione, quia dubium contingit dupliciter ; primo enim oriri poteBt ex motivo positivo : secundo ex negativo. Quando enim quis dubitat se commisisse tale peccatum/^Jo.saunt. Adosse ratione® et motiva.suadentia casum, et aliae rationes suadentes oppositum; vel tandem sunt rationes moventes ad dubitandum pro altera tantum partef Si ergo sit Judicium probabile suadens homini se non fecisse peccatum, vel si fecit non peccasse mortaliter, vel. si sit mortale, se Jam confessum esse, non est obligatio ad confitendum hujusmodi peccatum dubium. Hoc enim commune est in qualibet materia, nam potest quis sequi Judicium probabile. Si vero Judicium suadet se fecisse peccatum mortale, et non praecessisse illius confessionem, neque adsit motivum suadens oppositum, tunc est obligatio confitendi peccatum dubium, cum nullum sit probabile Judicium liberans a tali obligatione,

XVII. Secundo, contingit dubium negativum, id est, ex nullo motivo suadente peccatum commissum esse, vel non, ita ut pro neutra parte adsint rationes probabiles ad assensum alterius partis, unde ut pendulus manet animus, sicuti circa hanc propositionem '. Astra sunt patria,' quam negare vel affirmaTS nequit homo, cum non suppetat fundamentum ad affirmationem vel negationem illius. Et quidem si sit certus homo se commisisse peccatum mortale, dubiusque sit de confessione, ita ut non inveniat motivum ad assensum probabilem alterius partis, tenetur confiteri illud. Ita communiter doctores : ratio est, ham obligatio confitendi mortalia est omnino certa ex Tridentino citato, sicuti et peccatum commissum; sed non constat de confessione : ergo tenetur confiteri,

XVIII. Graviorem ingerit difficultatem peccatum, de quo est dubium, an fuerit commissum, et an fuerit mortale. In qua re communis sententia affirmat, peccata mortalia sic dubia, esse materiam necessariam confessionis, sive dubitetur an commissum sit, seu an sit mortale, vel an sit eacramentaliter confessum. Ita S. Thomas in IV, dist. XVII, quaest. III, art. I, et dist. XXII, quaest. II, art. III ad tertium; Soto dist. XVIII,quaest. II, art. IV; Silvester verbo confessio II, quaest. II. Ratio potissima hujus veritatis est universalis praxis totius Ecclesiae, quam ab Apostolis emanasse credunt cuncti, propterea quod tradiderunt obligationem quam affert poenitentia ex sui institutione; ex qua non leve sumitur fundamentum pro hac veritate. Institutio enim hujus sacramenti est per modum tribunalis,

ad quod recurrere tenentur fideiee pro obtinenda .remissione suorum peccatorum, ea-(605) dem omnino obligatione, qua tenebantur recurrere ad Deum per contritionem ante institutionem hujus sacramenti; tunc autem tenebantur ad conterendum de peccatis dubiis, ne se exponerent periculo damnationis aeternae, praesertim in articulo mortis : ergo post institutionem poenitentiae ad id tenentur, nam sacerdotes utpote vicarii Christi, absque restrictione gaudent ita ampla potestate ac Christus Dominus', qui tam excelsam potestatem illis contulit, ut diceret : Q.uodcumque ligaveris, quaecumque ligaveritis super terram, etc. Hoc fundamento nititur Tridentinum sess. XIV, capite V citato ad stabiliendam necessitatem hujus sacramenti : "Ex eo, scilicet, quod Christus reliquit sacerdotes vicarios ad quos recurrere tenentur fideles, sicut recurrere tenerentur ad Christum."

XIX. Probat etiam Suarez hanc veritatem disput. XXII, sectione nona ex eo quod in dubiis tutior pars est eligenda : si autem quis omitteret in confessione peccatum dubium non evaderet periculum omittendi aliquod peccatum, si re ipsa illud commisit; ex confessione autem illius nulli se exponit periculo. Sed haec ratio multum probat, nam etiam in voto dubio quis teneretur ad ejus observantiam, cum sit tutior par8, ita ut ex ojus ommissione immineat periculum non implendi promissum, si re ipsa promissum est; hoc autem est falsum, ut 'fatetur ipso Suarez tomo secundo de religione, libro IV, capite V, numero primo. Alii probant, quia non obligatur poonitons ultra id quod debet, non ad confitendum peccatum dubium, ut certum; sic enim obligaretur ultra limites debiti, ut si quis obligaretur solvere debitum aut votum dubium, obligaretur ad certam solutionem debiti dubii, et sic ultra limites debiti, poenitens autem solum obligatur ad confessionem dubii per modum dubii. Sed haec ratio seipsam destruit, quia licet confessio sit de re dubia, onus tamen et obligatio confitendi est certa, et de facto acceditur ad confessionem, licet non cum tanto rubore, sicut in peccato certo. Sicut ergo pro debito dubio non tenetur quis ad integram solutionem, ita neque pro peccato dubio tenebitur ad confessionem certam et integram.

XX. Quare resolutprie dicendum est, quod licet principalis ratio hujus obligationis- sit ipsa institutio Christi, qui sicut potuit obligare ad manifestandum ocultissima peccata cordis, ita etiam dubia, cum maximo tamen fundamento, et connaturaliter ad ipsam naturam et remedium pecoati, quia aliud est dubium de lege, aliud de facto. Qjiando est solum dubium de lege, verbi gratia, de emissione voti, vel de impositione legis, talA.-votum non obligat, quia quamdiu non constat mihi esse impositum onus, gaudeo et possideo meam libertatem, qua spoliari non possum ex causa dubia. Unde ex eo quod non observem tale votum, nullum periculum incurritur; at vero dubium de ipso facto, quando exinde potest nasci periculum pro se, vel pro proximo, licet factum sit dubium, tamen periculum est certum, quia ad periculum sufficit dubium; obligatio autem certa non solum regulatur penes ipsum factum, sed penes periculum, quod est certum. Sicut si quis est dubius de febre, vel de morbo, 'tenetur procurare remedium;et si quis est dubius sit homo vel fera, tenetur non jaculari i ergo ex natura rei, etiam citra institutionem sacramenti poenitentiae tenerentur homines pro istis peccatis dubiis procurare remedium, et recurrere ad Deum, juxta quod dicit propheta Psal. XVIII : (6o£; Ab occultis meis munda me. et ab alienis parce servo tuo, ubi etiam includuntur dubia, quia ex parte sunt occulta. Oportuit etiam quod pro talibus dubiis recurreremus ad sanguinem Christi, qui pro poenitentibus alligatus est sacramento poenitentiae.

SCI. Plura quae Occurrere possunt circa materiam istam remotam, quae sunt peccata, omittirais hic, quia pertinent ad materiam confessionis infra tractandam. De peccato autem quod committitur in ipso baptismo, quando quis ficte accedit, et impedit effectum baptismi, dubium difficile est quomodo tollatur per sacramentum poenitentiae, quia sacramentum poenitentiae solum dat gratiam sanativam, baptismus autem regenerativam; implicat autem prius aliquem sanari, quam generari ; ergo illud peccatum quod inpedit generationem gratiae, non videtur pertinere, et tolli per sacramentum sanativum, quod est poenitentia.

XXII. Sed de hac difficultate tractatum est supra,if-n, materia de baptismo;

sed certum est quod illa fictio quatenus durat, et impedit 'baptismum susceptum, pertinet ad claves Ecclesiae, quia in quantum fictio supponit susceptum baptismum, et cadit super illum, quia inqjedit ojus effectum : ergo est peccatum hominis baptizati : ergo pelrtinet ad Jurisdictionem Ecclesiae. Licot autem gratia, illius sacramenti sit sanativa, et sic praesupponat regenerativam in aliquo genere causae (nempe effectivae) tamen non repugnat, quod in alia prioritate naturae,· et in genere causae materialis gratia sanativa antecedat, quatenus sanitas est etiam dispositio, quia sicut in animali sanitas resultat ex tomperamento qualitatum, quae sunt dispositiones ad animal, et sub ratione dispositionis possunt antecedere in aliquo priori introductionem formae animalis; ita gratia sanativa potest habere rationem dispositionis ad tollendum impedimentum pro introductione gratiae ut regenerativae, et sub hac consideratione antecedere in aliquo priori naturae.

QUAE SIT MATERIA PBQXIMA ESSHTTIALIS HUJUS SACRAME1TTI.

XXIII, Oomnunis et certa resolutio est, materiam priximam hujus sacramenti esse actus poneitentis, quibus peccata sua accusat, et. subjicit clavibus Ecclesiae : quod perspicue definitur a Concilio Tridentino sess. XIV, capite III, dum explicans formam sacramenti, subjicit sic de formam sacramenti, subjicit sic de materia : Sunt, inquit, quasi materia hujus sacramenti ipsius poenitentis actus, nempe contritio, confessio et satisfactio, qui quatenus in poenitente ad integritatem sacramenti, plenam que et perfectam peccatorum remissionem ex Dei institutione requiruntur, hac ratione poenitentiae partes dicuntur : " et canone IVj n Si quis negaverit ad integram et perfectam peccatorum remissionem requiri tres actus in poenitente, quasi materiam sacramenti pocnitontiae, scilicet contritionem, confessionem et satisfactionem, quae tres poenitontiae partes dicuntur, anathema sit."

X3QV. Qua definitione supposita, restat inquirere quales esse ddbeant isti actus, et quibus conditionibus praediti, ut poesint esse materia sacramenti. Etenim non agimus modo de satisfactione, quem constat non esse partem essentialem in exacutione, cum ante exhibitionem satisfactionis sacramentum perficj^atup»^ ^t^jyfswijbjir gratia; sed sufficit satisfactio in proposito, quae in ipsa confessione et acceptatione poenitentis includitur. Sed agimus solum de materia essentialiter requisita ex parte poenitentia (scilicet-contritione et confessione:* Et reducitur difficultas ad duo, alterum circa substantiam istius materiae, an tales actus debeant esse supematurales, et veram speciem attritionis.habere, ut sint materia sacramenti : alterum circa conditionem in praesentia sacerdotis, ita ut in absentia sit nulla,

G01JTRITI0 DEBET ESSE SUPEHHATUBAIIS.

XXV. Cicra primum oportet prae oculis habere, quod licet contritio simul habeat rationem dispositionis ad effectum sacramenti, qui est sanctificatio, rationem partis seu materiae componentis ipsum sacramentum antecedenter ad ejus effectum, longe tamen diversa formalitas et consideratio est, in quantum materia sacramenti, et in quantum dispositio ad effectum illius : nam ad hoc ut sit dispositio ad Justificationem, est certum dolorem debere esse supematuralem in se, id est, donum et impulsum Spiritus sancti, ut docet Concilium Tridentinum sess. HV, capite IV. Et ulterius debet habeqe alias duas conditiones, ut-sit sufficiens dispositio ( scilicet respectu peccatorum antecedentium) ut'universaliter sit detestatio de omnibus; et respectu peccatorum futurorum, ut sit voluntas efficax et propositum evitandi omnia, non velleitas tantum et inefficax Voluntas. Ad hoc autem ut sit materia et pars sacramenti, non est certum omnia ista requiri, sed videtur sufficere quod peocata manifestentur, et subjiciantur clarvibus Ecclesiae, ut sacramentum sit validum, et liberetur quis ab obligatione Confitendi peccata,

XXVI. Idcirco ut dicemus articulo ultimo,, potest dari sacramentum informe, id est, carens effectu gratiae, quae est forma Justificans, et tamen in se esse verum et validum sacramentum, quia potes' componi ex attritione, sub ea ratione, qua sufficit ut sit materia sacramenti, et carere illa sub ea ratione, quae requiritur ut Bit dispositio ad gratiam, quod utique difficillimum est explica-

tu. In praesenti autem omissa ratione dispositionis in contritione, de quo di-. cemu8 articulo ultimo, solum inquirimus , quid requiratur et sufficiat in contriti¬one ut sit materia et pars sacramenti, ita ut sacram&ritum validum constituat, quidquid sit an habeat effectum justifica¬tionis, vel non habeat; an necesse sit quod sit supematuralis dolor, et habeat reliquae conditiones dictis, vel non.

XXVII. Dividuntur auctores in hac par¬te. Quidam tenent sufficere ad materiam sacramenti displicentiam peccatorum natu¬ralem, et ex naturali motivo ortam, etiam¬si cognita sit ut talis alii dicunt, per se requiri dolorem superaaturalem, per accidens tamen sufficere naturalem, si existimetur esse supematuralis : alii requirunt superaaturalem dolorem cum re¬liquis conditionibus attritionis, ita ut si- .in re non sit talis, quantumcumque ex¬istimetur talis osse,. sacramentum fit nul¬lum. •.Prima sententia patronos habet ali¬quos graves doctoree qui dupliciter illam explicant : quidam, quod sufficit quaeli-' bet .displicentia peccatorum,. etiam sine efficaci proposito non peccandi. Qiam sententiam aut signifioant,- aut tenent Cajetanus tom. I, tract. V, quaest. V, Victoria, Cano, Ledesma et alii- Tempe¬rant tamen hanc sententiam -Soto in IV, dist. XVIII, quaest. III, art, (60S) III.; ITavarrus et alii, quod suffioit quidem ad materiam sacramenti naturalis dolor, seu ex motivo humano, cum efficaci tamen ot absoluto proposito nQn peccandi.

XXVIII. Qil secundam sententiam se¬quuntur, etiam differenter procedunt, nam quidam dicunt per se requiri dolorem eu-pernaluralem, per accidens autem posse naturalem sufficere, dummodo, epdstimetur Bupernaturalis, etiamsi talis existimatio procedat ex ignorantia vincibili et culpa¬bili : alii vero in hoc ultimo puncto dis¬conveniunt, et dicunt sufficere quidem a-liquando dolorem naturalem existimatum superaaturalem, dummodo illa existimatio proveniat ex inculpabili ignorantia, et consequenter sufficiens diligentia, sit ad¬hibita ut supernaturalie attritio elicia-tur. Priorem modum dicendi attribuunt a-liqui Soto, Silvestro, Cano, ITavarro, praeter alios antiquiores, qui non satis rem explicant : seoundum sequitur Petrus de. Soto ; tertiam sententiam sequitur 8u-&r»t hic dlsput. XX, sect. IV, num. VI, citatqae pro se omnes auctores, qui sen¬tiunt non dari sacramentum.poenitentiae informe, cum-tamen ipse oppositum fienti-at : quod quam consequenter dicatur,'pos¬tea videbimus.

XXIX. In hoc puncto existimo non eo¬dem modo loquendum esseIde supernaturali-tate, atque de aliis conditionibus, quae inveniuntur in attritione efficaci, sed 8upernaturalitatem existimo requiri ex parte materiae in dolore ot confessione : "Ita ut sine superaaturalitate vere et in re posita in illo actu, sacramentum sit nullum ut quando quis accedit ex solo motivo naturali; alias vero conditi¬ones ad attritionem efficacem requisitas pertinere ad attritionem ut dispositio est, et poterit aliquando sine aliqua il¬larum sacramentum esse validum, licet non fructuosum. In quo oportet ministrum esse valde vigilantem in inquirendo moti¬vo ex quo poenitens movotur ad dolorem, praesertim cum hominibus rudibus ot igno¬rantibus, quos debent exhortari ut acce¬dant cum dolore et mo-tivo supornaturali, hoc est,.regulato per fidem, seu concep¬to ex motivis quae decet fides, iit ex timoro inferni, turpitudine poccati, amo¬re ipsius Del et virtutis, eto. Sicut enim in aliis sacramentis minister ddbet attondoro diligon-ter ut vora materia si¬bi adhibe»tur ad porfiolendum sacramen¬tum, ut,verbi gratia, vera aqua natura¬lis, vdl oleum verum, verus panis, etc. ita in hoc sacramento poenitentiae debet procurare quod poenitens debituri et pro-pertionatam materiam apponat,' scilicet superaaturalem dolorem?•quod si noluerit nisi tantum ex naturali motivo accedere, non potest sacramentum perficere.

XXX. Ut fundamentum et ratio hujus conclusionis tradatur, oportet advertere, inter actus supernaturales, et ad ali¬quam virtutem infusam pertinentes, esse magnam latitudinem, et aliquos esse im¬perfectos in genere supernaturali,' alios perfectos et efficaces, sicut etiam in reliquia virtutibus inveniuntur; nam ali¬quando in materia alicujus virtutis habe-mue aliquos actus inefficaces, qui qui¬dem tale'objectum et matoria» virtutis attingunt, sed non habent efficaciam ad exacutionem, neque firmiter in voluntate adhaerent, sicut sunt multa pia desideria

et proposita recte vivendi, aut operandi in aliqua virtute, verbi gratia, in temperantia vel Justitia, quae desideria bona sunt, et ad talea virtutes reducuntur et pertinent; non tamen ad effectum perducunt, quiawel ex prava consuetudine, vel ex aliis occupationibus languescit (609) animus circa opera virtutis, nec habet imperium efficax ad talem axecutionem.

XXXI. 2t idem prorsus contingit in actibus supernaturalibus, unde auxilia sufficientia, etiam in genere supernaturali, actus quidam sunt pertinentes ad aliquas virtutes, verbi gratia, aliquis timor Dei, aliquod desiderium boatitudinis, et aliquae aliae bonae inspirationes, sive ox parte intellectus, sivo voluntatie : qui tamen actus et auxilia carent effectu, et aliis conditionibus requisitis, ut officacitor moveant voluntatem, sive motione morali, sive physica; et tamen in se supernaturales actus sunt: eodem modo in virtute poenitentiae possunt dari aliqui actus imperfecti, sed supematurales, quia concipiuntur ex motivo euperaaturali, verbi gratia, ex timore condemnationis aeternae, et respiciunt ipsam institutionem Christi in hoc sacramento, cujus passione et sanguine desiderat quis sua peccata deleri; et tamen nondum perfecteeet efficaciter movetur voluntas ad relinquendum omnia peccata et occasiones. Alii vero sunt actus perfecti, qui non solum hoc desiderant et intendunt, sed etiam efficiunt.

XXXII. Dicimus ergo, quod ut actus poenitentis sint materia hujus sacramenti, indispensabiliter et essentialiter requiritur quod sint actus supematurales, modo inferius explicando; et ita neque per se, neque per accidens fit sacramentum, nisi vere et in re ille dolor sit supernaturalis, quia hoc requiritur ex institutione Christi : reliquae vero conditiones, quae requiruntur ad hoc quod attritio fit efficax et perfecta, magis pertinent ad rationem dispositionis ut sacramentum ipsum habeat effectum; unde non repugnabit aliquando sine ipsis sacramentum validum fieri.

XXXIII. Prima pars conclusionis insinuatur a S. Thoma in hac quaestione LXmv, articulo prime ad secundum ubi Inquit : "Quod in hoc sacramento actus humani sunt pro materia, qui proveniunt ab inspiratione interna : unde materia non adhibetur a ministro, sed a Deo intus operante;" ergo S. Thomas requirit pro ratione materiae actus ex inspiratione interna, et a Deo operante procedentes, quo nomine supematurales actus solent designari. Eadem etiam pars significatur in Concilio Tridentino sess. XIV, cap. III, verbis supra relatis, dum inquit : "Quod sunt quasi materia actus poenitentis, qui quatenus in poenitonte ad integritatem sacramenti, ad plenamque et perfectam remissionem peccatorum ex Dei institutione requiruntur, hac ratione partes poenitentiae dicuntur."

XXXIV. Unde fit argumentum : Ea ratione isti actus sunt materia sacramenti, qua sunt partes illius, cum nonosi^t partes tamquam forma, sed tamquam materia; sed ratio qua Concilium dicit esse partes est ratio supernaturalis : ergo ratio qua sunt materia, et non solum dispositio, debet esse supernaturalis. Minor probatur, quia ea ratione docet Concilium esse partes : "Quatenus ex divina institutione ad integritatem sacramenti,ad plenamque et perfectam peccatorum remissionem requiruntur;" hoc autem totum est supematurale, quia institutio Christi, et integritas sacramenti non est ordinis naturalis, sed supernaturalis, cum fundetur in redenptione Christi, quae est aliquid suporaaturale. Similiter plena et porfecta remissio peccatorum omnino supernaturalis eBt; ergo tota ratio ot formalitas, qua isti actus dicuntur materia et partes sacramenti, supernaturalis est, utpote ad res istas supematurales ordinata.

XAXv. Quomodo autem hoc argumentum (610) non probet omnem materiam sacramenti esse etiam dispositionem sufficientem, et consequenter non dari sacramentum informe, articulo ultimo ostendemus; nunc autem sufficit, quod efficaciter probet rationem illam materiae esse supernaturalem. Omitto quod dicit ConcilUun capite IV : "Attritionem hanc esse donum Dei, et inpulsum Spiritus sancti :" posset enim quis effugere, dicendo quod loquitur de attritione dispositionis, non praecise in ratione materiae.

XXXVI. Xt hinc 8umitvir fundamentum ex ratione, quia actus poenitentis non possunt induere rationem materiae, nisi quatenus subjiciuntur formae, et habilitantur ad illam; sed non possunt subjici niei sint actus supematurales, et non solum ex motlvo naturali; ergo ut reddantur materia sacramenti debent esse supernaturales ex ipsa relatione et habitudine ad formam. Major est per se nota, et minor probatur, quod forma hujus sacramenti est per modum sententiae absolutivae a peccatis; ergo materia quae est accusatio rei, talis esse debet, quod forma possit operari in illa, et subjicere ipsi remissioni peccati talem materiam; qui autem ex motivo naturali subjicit peccata tali judicio et sententiae, non vere subjicit ea clavibus Xccleslae et passionis Christi, quia sanguis Christi non est medicina naturalis, neque Christus mortuus est pro rebus temporalibus acquirendis, neque ad tollenda peccata ut sunt contra salutem, vel honorem, aut aliquod temporale; neque claves Xcclesiae aperiunt nisi regnum coelorum; qui autem ex voluntate accedit ad sacramentum, quia peccatum est contra salutem, etc. non quaerit regnum coelorum, neque medicinam sanguinis Christi; et sic non subjicit proprie et vere peccata sua clavibus regni coelorum, neque sanguini Christi.

mVH. Pices : Etiam forma baptismi informat materiam, neque operatur in illa nisi supernaturaliter; et forma consecrationis non consecrat panem nisi superaaturaliter; et tamen panis est aliquid naturale, et ablutio aquae aliquid naturale est : ergo illa consequentia non est bona, forma sacramenti est supematuralis, verbi gratia, absolutio, et modo supernaturali operatur; ergo materia, quae ad illam ordinatur, et est habilis ad il-lam, supematuralis est. Respondetur esse longe disparem rationem, quia alia sacramenta habent pro materia aliquod inanime, quod sola extrinseca denominatione subjicitur, et ordinatur ad formam, quae tali materiae adhibetur : et illa ordinatio aliquid superaaturale est extrinsece; sed non supponitur ex parte ipsius materiae, sed resultat ex ordinatione ministri, qui eam adhibet, et ordinat ad formam, et ad componendum sacramentum.

TSXn.lI. At vero in sacramento poenitentiae matgj^ke<£jBjy i^cti^S) , non ab ipso ministro elicitus, sed a poenitente; unde per se sacerdos non ordinat materiam ad formam, quia non subjicit peccata clavibus,sed supponit ordinatam a poenitente. Imo cum forma sacramenti sit absolutio per modum sententiae et judicii, non debet proferri nisi juxta allegata et confessa a reo; unde si absolutio est supernaturalis, ipsa confessio rei, qua se subjicit tali sententiae, debet procedere a voluntate supernaturali,et detestatione peccatorum ordinata ad claves Xcclesiae, et ad sanguinem Christi; quae ordinatio non potest convenire actui illi humano per denominationem extrinsecam, sed per ordinem et tendentiam ad objectum, et mediante aliquo motivo, auod non potest esse ordinis naturalis. f6ll)

XXXIX. Xx quo fundamento sequitur, qubd si ille dolor, et confessio inde secuta non habeant istam superaaturalitatem, sive scienter, sive ignoranter, sacramentum est invalidum. Xt ratio est manifesta, quia materia sacramenti, quae requiritur ex divina institutione, ita debet poni vere et in re, quod non potest suppleri per ignorantiam, vel existimationem quantumcumque invincibilem, quia materia existimata non est materia instituta a Christo; sacramentum autem essentialiter conponitur ex materia instituta, non ex materia existimata, ut constat in omnibus aliis sacramentis. Si quis enim in pane aut vino existimato, sed non vero, consecret, nihil facit : et similiter si baptizet in aqua existimata naturali, sed non vera : aut si contrahat cum consensu existimato, sed non voro, nihil facit : ergo cum materia poenitentiae ex institutione Christi juxta Concilium Tridentinum sit actus poenitentis, qua ratione ordinatur ad integritatem sacramenti, et ad plenam remissionem peccatorum, quae ordinatio supematuralis est, manifestum relinquitur quod remota supernaturalitate in re, non manet materia instituta a Christo pro isto sacramento : ergo quantumcumque existimetur osse talis, non conficitur sacramentum; sicut si aliquid panis non est in re, quantumcumque existimetur esse, non fit consocratio.

XL. Secunda pars conclusionis, licet multum dependeat ax tractandis articulo ultimo, ubi ostendemus posse dari sacramentum informe, licet validum, quod non posset esse si contritio requisita ad ma-

teriam et constitutionem sacramenti habe¬ret omnia requisita ut esset dispositio ad effectum sacramenti, tamen hic brevi¬ter explicatur, quia supernaturalitas, quae requiritur in contritione ex insti¬tutione Christi, est supernaturalitas quam aliquis se ordinat ad claves Eccle¬siae, et ad passionem Christi implicite vel explicite : efficacia autem propositi, et aliae conditiones requisitae in contri¬tione, ex ipsa natura rei requiruntur, quatenus est virtus operans et disponens ad expulsionem peccati.

XLI. Unde istae conditiones magis pertinent ad rationem dispositionis in contritione, quam ad rationem materiae : neo otiose Concilium Tridentinum, sed cum magno pondere dixit : "Hos actus ea rati¬one esse partes sacramenti, quatenus ad integritatem sacramenti, et ad plenam re¬missionem peccatorum ex Dei institutione requiruntur." Notetur valde illud verbum, et Dei institutione : neque enim sunt partes, nec materia sacramenti quatenus solum ex natura rei, et in ratione virtu¬tis ad remissionem peccatorum requiruntur (sic enim potius sunt dispositio, quam materia) sed quatenus ex institutione Del requiruntur, quae institutio consistit in hoc, quod actus poenitentis non solum sunt dolor de offensa Dei, id enim etiam ante institutionem hujus sacramenti ex ipsa natura virtutis poenitentiae habe¬bant (sed quod sint dolor cum subjectio¬ne ad claves Ecclesiae, Intendendo per modum Judicii sacramentalis expiare pec¬cata.) Haec est supernaturalitas illorum actuum ex institutione Christi requisita, et ista si deficiat, deficit materia sa¬cramenti, et sacramentum est nullum, quan-tumcumque ex motivo naturali aliquis ac¬cedat, vel potius fingat se accedere ad claves Ecclesiae.

XLII. Cui doctrinae mirabiliter con¬cordat doctrina S. Thomae in IV, dist. XVI, quaest. III, art. IV, ubi distinguit confessionem, ut est actus virtutis, et ut est pars sacramenti. Ut est actus vir¬tutis, dicit : "Quod est actus meritorius: ut autem est pars sacramenti, ordinat confitentem (612) ad sacerdotem qui habet claves Ecclesiae : et tamen haec confes¬sio potest esse in eo qui non est contri¬tum." Ita S. Thomas, ubi explicat ratio¬nem partis sacramenti seu materiae, per illam ordinationem poenitentia] ad sacer-dotem, quae utique ordinatio est aliquid supematurale, quia si vere et proprie aliquis subjicitur clavibus Ecclesiae, utique vere et proprie debet quaerere regnum coelorum, quia solum istud aperi¬tur per illas claves; si autem non vere, sed ficte illis subjicitur, non mirum quod non conficiatur sacramentum. Cons¬tat autem quod beatitudo, et regnum coe¬lorum aliquid supernaturale ost : ergo non potest vere ordinari ad illud, nisi subordinatione supernatur^li; pi-ae. rK-J.n cum ex institutione Christi hoc su^vud-ditum sit, ut non possit quaeri r^num. coelorum a peccatore, nisi per cla:ba Eo-Clesiae et operationem sanguinis Chrieti in hoc sacramento, qdod totum supernacu-rale est : ergo qui solo motivo naturali movetur, non pro regno coelolum vere mo¬vetur, neque vere subjicitur clavibus et sanguini Christi.

XLIII. Sed objicies : Nam si id quod solum requiritur ex parte dispositionis, et non in ratione materiae, etiamsi sci¬enter omittatur, dummodo habeat quis in¬tentionem perficiendi sacramentum, et adhibeatur materia, et forma requisita, sacramentum validum est, ut patet quando fit baptismus a legitimo ministro lm ma¬teria debita; et tamen baptizatus scien¬ter nullam habet attritionem, baptismus est validus. Et contra vero, si id quod se tenet ex parte materiae, non solum scienter, sed etiam ignoranter omittatur, sacramentum est nullum : sed si quis scienter confitetur sine efficaci propo¬sito, aut sine debito examine, et aliis requisitis ad attritionem in ratione dis¬positionis, sacramentum ost nullum; ergo quoad hoc pari passu currunt, seu requi¬runtur supernaturalitas actuum, et alia requisita in ratione dispositionis; et hoc quod nos dicimus dispositionem, de¬bet esse materia, quia si solum esset dispositio, etiamsi scienter omitteretur, sacramentum teneret.

XLIV. Confirmatur, quia non est ma¬jor ratio cur ille qui ignoranter caret efficaci proposito, putans se illud habe¬re, faciat sacramentum validum, licet non fructuosum; et tamen qui sine dolore supernaturali accedit, etiam ignoranter, existimans tamen se habere supernatura-lem dolorem, non faciat validum sacramen¬tum, si quidem tam occultum nobis est, quod aliquis actus sit supernaturalis,

quam quod sit efficax, imo magia occultum, quia supernaturalitaa est magis remota a nohis, utpote alterius ordinis. Unde sl haberetur pro intolerabili onere qviod requireretur pro materia sacramenti attritio efficax in re, ita quod si illa in re deficeret, de facto non esset sacramentum, quia sic non possent quietari conscientiae, sed fere semper tenerentur repetere confessiones, quia nunquam fere constat dari in re hoc propositum efficax cum caeteris conditionibus requisitis; sic enim constaret nos esse in gratia suscepto sacramento. 8i autem in re non est attritio efficax, non est validum sacrament&m; et si non est validum, tenetur repetere confessionem, quod esset intolerabile onus in Ecclesia.

XIV. Idem autem inconveniens currit in nostra sententia, quia dicimus, quod si in re non sit supernaturalis dolor, sacramentum est invalidum, etiamsi ignoranter omittatur; et de illa supematuralitate non. possumus esse certi, magis quam de efficacia propositi, et de aliis conditionibus requisitis : ergo (613) semper teneremur repetere confessiones propter incertitudinem supernaturalitatis, cujus defectus invalidat sacramentum.

XXVI. Respondetur ad principale argumentum, verum osse, quod sive scienter, sive ignoranter omittatur id, quod se habet ut materia sacramenti, sacramentum est nullum; ideoque si dolor et confessio careant omni supernaturalitate, et solum ex rnotivo naturali ducantur, sacramentum est nullum, quia talis vore et proprie non subjioitur clavibUB Ecclesiae, neque quaerit regnum coolorum, et medicinam peccati in sanguine Christi, quia totum thoc extra motivum naturale est.

XLVII. Similiter admittimus, quod si scienter accodatur sino dispositione, dummodo subsistat materia et forma sacramenti, validum sacramentum conficitur; sed negamus hic posse scienter tolli dispositionem, quin tollatur materia, et non fiat invalidum sacramentum; non quia scientar relinquit dispositionem requisitum ad ipsum effectum sacramenti, sed quia existente hac scientia, habet voluntatem perelstendi in peccato, et sic non quaerit remedium illius, et consequenter vore non se subjicit clavibus regni coolorum, quatenus regni coelorum est. Regnum enim coelorum, ut inquit Christus, intra nos est : ille autem solum extrinsecus clavibus Ecclesiae se fingit subjicere. Unde non quia deest dispositio ad effectum sacramenti, sed quia in illo actu deest ordinatio et subjectio vera et interna ad claves Ecclesiae, non est ille actus materia sacramenti, quia deest illi id quod ex institutione Christi requiritur in actu poenitentls ad integritatem sacramenti, et ad plenam remissionem peccatorum, scilicet, ordinatio ad claves Ecclesiae vera et interna, et non solum ir. ratione dispositionis, sed etiam in rav' - one materiae deficit,

XXVIII. Ad confirmationem negamus paritatemi inter eupernaturalitatem actus et efficaciam propositi, et sufficientiam examinis : et dicimus eupernaturalitatem actus non ita'posse humano modo occultarl, ut inde conscientiae fidolium possint inquietari, sicut si illae conditiones ad dispositionem et effoetum sacramenti roquisitae requirerentur in re, et non possent quoad valorem sacramenti por ignorantiam suppleri; nam supematuralitas requisita ad materiam sacramenti uupliciter potest cognosci, uno modd in so immediate; alio modo in suis motivis, quae non possunt homini occultari, cum proponantur per intellectum, sicut etiam materiae aliorum sacramentorum dupliciter possunt cognosci, uno modo in se, videndo ipsam substantiam (verbi gratia, substantiam aquae, aut panis aut vini) alio modo m suis accidentibus, quibus sensibiliter cognoscimus hoc esse panem, et illud vinum, et illud aquam, et hoc ipso quod mediantibus accidentibus communiter notis res istae cognoscuntur, conscientiae ministrorum non manent scrupulosae, sed quietae,licet aliquando per accidens possit contingere quod aliquis fallatur, et existimet hoc esse vinum vel aquam, quod in re non est; et tunc non conficietur sacramentum quantumvis bona fide minister procedat,

XLIX. Similiter in sacramento poenitentiae actus contritionis et confessionis non possunt immediate in se videri, an habeant eupernaturalitatem, sed motiva supernaturalitatis, quibus tangitur objectum tolium actuum, non possent latere, cum sint aliquid fixum et determinatum,

et per intellectum propositum, et sic vi¬ det an moveatur ex (614) motivo ordinis naturalis; an ex tendcmtia et ordine ad clavos Ecclesiae, ad quaerendum remedium pro suis peccatis. Unde si interrogetur a confesBario, quo motivo accedat, facile respondet, quia motivum nunquam latet, et hoc sufficit tam ex parte ministri ut cognoscat materiam sacramenti, quam ex parte poenitentis, ut illam exhibeat, quia in motivis perpendit supernaturalitatem, non in ee. Si autem aliquando per accidens aliquis in hoc fallatur,-repu¬ tando pro motivo supematurali id quod so¬ lum naturale est, non mirum quod nullum conficiat sacramentum, sicut in aliis ma¬ teriis sacramentorum.

L. Unde quando quis cognoscit se nihil supematuralitati8 habuisse in dolore, tenetur confessionem repetere, quod tamen rarissime continget, quia semper Judican¬ dum est de supematuralitate penes motiva, sicut judicamus nos habere fidem supematuralem ex motivis credendi; neque est unde timeatur.aut inquietentur conscien¬ tiae, an habeant vel non habeant fidem supematuralem, cum tamen sit certissimum, quod si in re non detur fides superaaturalis, non salvabitur, quia ergo admiramur hoc ipsum in supematuralitate attritio¬ nis.

LI. At vero de efficacia propositi, et de sufficientia examinis aliieque con¬ ditionibus ex parte voluntatis requisitis, alia est ratio, quia istae non dependent solum ex motivo et objecto actus, quod ab intellectu cognoscitur et proponitur, sed ex conatu et diligentia nostra, quam adhibemus, quod est valde contingens, et difficile cognitu, quia objectum et moti¬ vum actus est aliquid fixum et determina¬ tum, et per intellectum propositum; unde non potest ita latore humano modo; at ve¬ ro diligentia ot conatus voluntatis est valde mutabilis, et frequenter putamus nos adhibere in aliquo negotio sufficien¬ tem diligentiam, et fallimur, quia plus possemus facere, et non facimus. Est enim valde difficile, hominem semper esse vigilantem, et non remisse se habere; et cum res ista sit interna, et coram Deo in veritate agatur, non possumus perfecte co¬ gnoscere, cum in aliquo doflciamus, et non apponamus omnia requisita ex parte di¬ ligentiae et conatus et determinationis voluntatis. Unde si istae conditiones requirerentur ex parte materiae, ita ut sine illis sacramentum esset invalidum, semper conscientiae manerent dubiae de valore sacramenti, et tenerentur repete¬ re confessiones.

III. Si instes : In%egri$as confessi¬ onis non est minus essentialis quam bupernaturalitas doloris; et tamen per ig¬ norantiam aut coarctationem temporis, vel ex aliis causis potest suppleri, et sufficit integritas formalis; ergo simi¬ liter requiretur essentialiter dolor supernaturalis, et aliae conditiones attri¬ tionis; tamen supposita ignorantia suf¬ ficiet dolor, non in re et entitative supematuralis, sed existimatus talis.

LIII • Respondetur falsum esBe, quod integritas materialis confessionis sit de essentia sacramenti absolute loquendo, sed solum integritas possibilis moraliter, quaecumque illa sit. Aliquando enim po¬ test fieri de omnibus absolute, aliquan¬ do solum de aliquibus, et illa sunt omnia tunc possibilia. Unde quando ex aliquo accidenti non dicuntur omnia peccata ab¬ solute, sed quae possunt dici pro tunc, non mutatur materia essentialiter requi¬ sita et formaliter, sed ponuntur res in alio statu, in quo totalis integritas re¬ ducitur ad pauciora peccata quam sint in re, (615) quia humano modo et moraliter non sunt plura; subjecto autem ad claves Ecclesiae vera et interna, quae supernaturalis est, requiritur ex institutiono Christi, et ordinatur ad plenam et per¬ fectam remissionem peccatorum; et sub ea ratione actus poenitentis sunt partes et materia sacramenti, ut dicit Concilium; et ita requiritur quod ponatur in ro; et secundum institutionem Christi, non se¬ cundum nostram existimationem.

BULLA EST CGEJE8SIO JACTA SACERDOTI AB-
SEUTI.

LIV. Ita dicendum est omnino in hoc temporo, post decretum Sedis apostolicae; Juit quidem apud aliquos ex veteribus op¬ posita opinio in usu, licet multi citari soleant pro illa, qui aut parum dicunt,, aut valde obscure loquuntur. ITostra ta¬ men aetate superioribus annis non solum in disputationibus publicis defensata fuit, etiam in hac academia Complutensi,

sed etiam practlcata, et in usu fldelicun posita; unde oportuit rem hanc ad Sedem apostolicam remitti, et ejus auctoritate terminari. Et proposita fuit quaestio ac definita a Clemente VIII, anno 1602, cujus decreti tenor talis est : "Sanctissimus Dominus noster auditis votis, etc. et re mature ac diligenter considerata, hanc propositionem (scilicet licere per litteras, 8eu internuntios confessario absenti sacramentaliter confiteri, et ab eodem absente absolutionem obtinere) ad minus uti temerariam et scandalosam damnavit, atque prohibuit, praecepitque ne ista' quaestio publicis privatisve lectionibus, concionibus aut congressibus doceatur, neve unquam tamquam aliquo casu probabilis defendatur, imprimatur, aut ad praxim quovis modo deducatur."

IV. Qjna. definitione stanto, dicendum est hoc ipsum ex institutione Christi dimanare, et ex necessario consequi, ita ut confessio, aut absolutio in absentia facta reddat invalidum sacramentum. ITeque enim hoc fundatur in aliquo speciali' praecepto Ecclesiae, vel Christi Domini, praeter institutionem ipsius sacramenti; neque enim de hac re datur praeceptum, eo modo quo in sacramento eucharistiae est praeceptum de infundenda aqua in calicem et tamen sine aqua valide consecratur vinum. Cum autem hic tale praeceptum de confitendo in praesentia non inveniatur seorsum datum a Christo vel Ecclesia, sine dubio ex ipsa institutione sacramenti, ejusque natura consequi et dimanare credendum est. Ut autem rds ista exactius cognoscatur, et tradatur fundamentum quo Ecclesia ad hanc definitionem adducta ost.

## 80LVUITTUR ARGUMEITIA.

IVI. Arguitur contra conclusionem : ITam in primis pontifex non dicit, nisi non licere; non tamen dicit factum non tenere, si fiat; ergo sine fundamento nos ampliamus istam definitionem dicendo, quod ex vi illius non solum non est licitum sic ministrare, sed neque factum tenet.

LVII. Arguitur secundo : Quia pontifex solum damnat propositionem copulativam, non divi8ivam (scilicet, licere absenti confessario sacramentaliter confideri, et ab eodem absente absolutionem obtinere) ita quod utuimque simul non liceat, non autem inferri potestr><mpd saltem alterum non licebit, verbi gratia, absenti confessario littetas peccatorum (6l6) mittere, ut postea ipse veniens in praesentia absolvat.

LVXXX. Arguitur tertio : Quia in extrema necessitate hoc licet; ergo absolute est validum sacramentum etiam in absentia sacerdotis- Antecedens patet, quia ita post Clementem VIII, videtur determinari in rituali Romano Pauli V, in rubricis de sacramento poenitentiae, ubi dicitur : "Quod quando infirmus amittit loquelam, et oonfessarius accedit, procuret ejus aliquod peccatum cognoscere; et quocumque modo, sive in genere, sive in specie, sive per se, sive per alium peccata cognoscat, absolvat enim;" sed hoc quod est peccata per alium cognoscere, non contingit nisi quando poenitens non potest in praesentia sacerdotis manifestare peccata, sed aliqui testificantur dedisse signa poenitentiae anto amissum sensum; ergo in aliquo casu valere potest confessio facta in absentia sacerdotis. Dee sufficit dicere, quod ipse sacerdos in illo casu est praesens poenltenti, quando dat absolutionem, et perficit sacramentum; et hoc solum pontifex vult. Dam illa praesentia poenltentis sine sensu non est praesentia ipsius confessionis, sed est praesentia ipsius confessionis, sed est praesentia physica illius corporis, seu hominis moribundi, quae nihil magis conducit ad sacramentum poenitentiae. quam praesentia lapidis, vel ligni. Si enim ipsa confessio non est praesens sacerdoti, quid refert illum hominem esse physice praesentem; alias posset etiam dici, quod si quis mitteret litteras de peccatis sacerdoti, posset postea superveniens homini illi,etiam dormienti, incendere absolutionem, quod est absurdum : ergo requiritur praesentia moralis et humana, et non solum physica.

LIX. Arguitur quarto : Integritas confessionis est perse et essontialiter requisita ad sacramentum, et tamen in extrama necessitate sufficit aliquod peccatum confiteri, quia solum illud est possibile : ergo similiter, licet per se requiratur confessionem fieri in praesentia sacerdotis, tamen si pro aliquo casu illa non est possibilis (verbi gratia, propter infirmitatem, aut clausuram poenitentis vel sacerdotis) sufficiet praesontia moralis perfrlitteras, quia illa

solum est possibilis. Ultimo arguitur : Quia non apparet in quo fundetur haec necessitas praesentiae poenitentis et confesBarii; non in expressa Christi institutione seu praecepto, quia non extat; non in consecutione necessaria ah institutione Christi, sive ex parte materiae, sive ex parte formae; nam hoc sacramentum institutum est per modum Judicii, quod ex natura sua potest fieri in absentem; sicut matrimonium, quia ex natura sua est contractus, qui potest inter absentes celebrari, etiam in quantum sacramentum potest inter absentes fieri : ergo similiter cum Judicium ex natura sua possit fieri in absentem,et reus in Judicio possit suam confessionem, vel defensionem tradere per scriptum, in absentia Judicis, etiam id poterit fieri in hoc Judicio quatenus sacramentum est.

IX. Ad primum respondetur, quaestionem hanc nunquam fuisse circa ipsam confessionem quoad rationem liciti tantum, sed etiam quoad rationem validi; an scilicet factum teneret, si quis in absentia confiteretur. It sic fuit proposita quaestio pontifici, et hoc modo res est intellecta ab omnibus doctoribus et fidelibus; imo non potest hic cervari ratio liciti a ratione validi, quia si eot illicitum poenitenti confiteri in absentia : ergo sic confitendo peccat; et cum scienter id faciat, nullum sacramentum facit, quia scienter in peccato accedit; neo potest excusari ignorantia, quia (617) videt oppositum esse universalem praxim Ecclesiae. Constat autem, quod hoc praeceptum, si datur, poenitenti est irapos3.fcum, cui non licet absenti.confessario confiteri; onus autem confitendi ipsi poenitenti incumbit : ergo si poenitens in absentia confitetur, illicite facit, et cum peccato accedit. Denique hoc praeceptum a Christo Domino, neque seorsum ab Ecclesia, sicut praeceptum de miscenda aqua in calice, et de aliis caeremoniis sacramentorum : ergo si non licet sic confiteri, ideo est, quia ex natura talis sacramenti id postulatur, et sic si non fiat, factum non tenebit.

IXI. Ad secundum respondetur, non solum damnari copulativam, sed etiam divisivam propositionem; ita quod confessioni in absentia factae nunquam liceat absolutionem impendere, negua mittendo illam absenti, neque venlenfo^^ .'^]|^aesontia illam impendendo; non mittendo illam, quia Jam hoc esset utrumque copulare, scilicet confiteri in absentia, et absolvere; non veniendo ad praesentiam poenitentis post litteras peccatorum missas, et ibi absolvendo, quia vel in praesentia sacerdotis poenitens ratificat confessionem, petitque absolutionem, vel non sed tantum sacerdos in praesentia absolvit eum virtute scripti ad se missi; si primum, Jam j'it confessio in praesentia sacerdotis, quia idem est scriptum illud ratificare in praesentia et absolutionem petere, atque confiteri; certificatur enim in praesentia sacerdos de statu poenitentis : si secundum, est perinde atque absoIvere in absentia, et eadem inconvenientia sequuntur, quia por talem praesentiam non magis ce^ti-^.cj-.tur sacerdos de statu poenitentis quando profert absolutionem, quam per scriptum oertifioabatur; et potest contingere quod poenitens mutaverit voluntatem, et actu nunc peccet quando sacerdos profert absolutionem; unde de praesenti non habet materiam quam tali absolutioni subjiciat, quia ignorat illam de praesenti.

### DE MORIBUBDO.

1X1Z. Ad tertium respondetur, in primis verba rubricae in rituali Pauli V, non omnino esse clara, quia quando dicit: "Quod sive peccata per se, sive per alium cognoscat, eum absolvas," ly per alium potest intelligi per interpretem, quando ille infirmus taliter est impeditus, quod licet habeat sensum, non tamen potest intelligi a sacerdote, etiam per nutum, vel quia est alterius linguae, vel ex alio impedimento : vere tamen non exiEtimo sic esse restringendam illam rubricam, sed loqui pontificem simpliciter, quando infirmus petivit confessionem sacerdote non praesente, et postea superveniens sacerdos invenit ipsum sine sensu, et per alios cognoscit statum poenitentis; in tali enim casu non confitotor ille sacerdoti absenti, sed praesenti, ea praesentia quae sufficit ut certificetur sacordos de statu poenitentis, quando profert absolutionem, quia illi qui dant testimonium de signis contritionis et poenitentiae infirmi, se habent quasi interpretes illius usque ad illud instans, quo amittit .sensum; exinde vero Jam non utitur sensu neque discursu; et de hoc certificatur sacordos in praesentia,

quando videt nullo modo neque in genere, neque in specie posse infirmum se explicare, et tamen constat adhuc vivere ex pulsu, vel palpitatione Cordis : et aliunde illi qui se habent ut interpretes explicant poenitentiam, quam petivit infirmus : (6lS) hoc autem semper Ecclesia Judicavit pro sufficienti praesentia ad hoc Judicium sacramentale, quia semper praecipit ut talis absolvatur, ut constat ex Concilio Carthaginiensi IV, capite IXtVT, et ex Concilio Arausicano primo, capite XII, et ex S. Leone p*q>a in epistola LXXXjL, ubi sic inquit : "Quod si aliqua agritudino fuerint aggravati, ut quod paulo ante poscebant, sub praesentia sacerdotis significare non valeant, testimonia his fidelibus circumstantium prodesse debebunt, ut sic at poenitentiae et reconciliationis beneftcium consequantur." Et eodem proreus tenore citata Concilia loquuntur.

LXXIX Ileque dictae auctoritates explicari possunt de sola absolutione ecclesiastica a censuris (ut aliqui dicunt) sed etiam de sacramentali, nam loquuntur genorallter de omnibus, qui in talem casum inciderint, non distinguendo de excommunicatis, ot non excommunicatis : constat enim non omnes qui in talem aegritudinem incidunt excommunicatos esse, et tamen do omnibus generaliter citata Jura loquuntur : et praesertim, quia illa poenitentia, et reconciliatio conceditur propter summam necessitatem tunc urgentem ad evitandam damnationem aeternam : ad hoc autem poenitentia sacramentalis necessaria est, non sola absolutio a censuris, quae etiam in Jure non solet vocari poenitentia absolute. Hoc ergo semper fuit in usu in Ecclesia, ut talibus infirmis confessionem petentibus possit ex aliorum testimonio dari absolutio : neque hoc damnatum est, vel prohibitum in decreto Clementis, sed confirmatum in rituali Pauli. Qui enim sic confitetur, quasi per interpretem confiteretur (quod semper licitum est) scilidet per testimonium eorum qui audierunt : et alias est sufficienter praesens ut certificetur sacerdos quod ipse non mutavit voluntatem, cum videat carere sensu, ex quo petivit confessionem : et ad hoc servit illa praesentia hominis moribundi, non ut ipse aliquid operetur modo humano, sed ut constet illum non mutasse priorem voluntatem : et sic secure absolvitur, et ad minus sub conditione omnino debet absolvi.

LHV. Et ad instantiam argumenti, quod si ita est, posset etiam sacerdos absolvere dormientem, cujus peccata per litteras cognovit, et ipse incipit dormire post litteras missas, et sic non mutavit voluntatem, respondetur etiam, quod non est eadem ratio, quia illum potest facile excitare a somno, vel paululum expectare, et sic ab ipsomet accipere confessionem : quod nullo modo potest fieri cum infirmo, qui omnino sensum amisit. Debet tamen advertere confessarius, quod illi qui dant testimonium, non sufficit solum dicere ostendisse signa devotionis, vel doloris quomodocumque, sed talis, quae sit petitio confessionis, vel ad illam ordinetur, quia solum hoc modo est materia sacramenti.

LXV. Ad quartum dicitur, quod integritas quae essentialiter requiritur ad confessionem, est integritas quae hic et nunc est possibilis humano modo; et haec quae est possibilis, somper est necessaria, ita ut si omittatur, sacramentum sit nullum. Similiter praesentia quae requiritur essentialiter ad confessionem, est illa quae potest notificare et certificare sacerdotem desstatu poenitentis tunc, quando absolvit; quod solum potest fieri duobus modis, aut quia confessio sit in ejus praesentia, quia ea quae facta est in absentia, relinquit hominem in statu in quo Jam non potest mutare voluntatem : quamdiu autem est in statu mutandi illam, absolutio est (619) nulla, quia quantum est de se datur absolutio, etiamsi alter peccet de facto, et nolit se subjicere clavibus : quod est mutare materiam sacramenti, et non certificare de illa sacerdotem.

LXVT. Ad ultimam respondetur,hanc praesentiam sacerdotis non postulare diversam institutionem ab ea, qua institutum est hoc sacramentum per modum Judicii sacramentalis; quod in hoc differt a Judicio forensi et externo, quod hoc non tollit culpam prout est in animo et voluntate peccantis, sed prout est in allegatis et probatis, seu in ipsa opinione et fama hominum; Judicium autem sacramentale tollit culpam prout est in ipsa anima et voluntate, unde debet tollere omnem culpam, quae est usque ad 11-

lud instans in quo profertur absolutio, quia nna culpa sine alia tolli non potest; ergo usque ad illud instans debet certificari sacerdos de statu poenitentis et quod non nutet voluntatem conversionis, alias proferret formam absolutionis, quae de se compateretur cum actuali peccato. Quare sicut in Judicio forensi certificatur Judex per processum et acta de statu ipsius causae, non tamen haec certificatio dependet a dispositione interiori, quam habeat ipse reus hic et nunc, sed ab allegatis et probatis; et sic dummodo ista sint praesentia, non requiritur {jlla praesentia ipsius rei; ita in Judicio tfacramentali debet certificari Judex de statu ipsius causae, non prout in allegatis et probatis extrinsecis, sed prout est in animo et voluntate ipsius rei, usque ad instans quo profertur absolutio, quae etiam manifestatur per allegationem; et haec debet esse confessio praesons, quia alia non sufficit certificare de tali animo.

1X711, Quod attinet ad matrimonium, certum est quod etiamsi celebretur in actuali peccato, validum eat, non autem sacramentum poenitentiae, si fiat in actuali peccato cognito, neque enim ordinatur matrimonium ad remissionem peccatorum, nec requirit eorum cognitionem, sicut poenitentia. Caeterum non est in hoc vis argumenti, sed paritas stat in hoc, quod etiam Recesse eBt contrahentem certificari de consensu alterius conjugis tunc quando celebratur contractus; sicut sacerdos debet certificari de statu poenitentis tunc, quando profert absolutionem, et tamen potest contrahens certificari per scripturam, et per procuratorem de voluntate alterius: ergo etiam sacerdos poterit eertificari sic de statu poenitentis, et de voluntate illius per internuntium, seu per litteras.

IXVXII.Sed respondetur, eSse latam differentiam inter certificari per modum contractus de voluntate alterius contrahentis, et certificari per modum Judicii de voluntate ipsius poenitentis, nam ille qui cer-tificatur de voluntate alterius prout requiritur ad contractum, non pertinet ad ipsum disquirere et Judicare de alterius voluntate, an sit bona vel mala, neque si datur vel non datur talis voluntas in animo interiori, sed sufficit cognoscere expressionem consensus alterius partis, quomodocumque manifestetur, sive in praesontia sive in absentia"?* quod arjtem alter possit tunc mutaro voluntatem, non pertinet ad ipsum contrahentem id scire, nisi exterius manifestetur; nam etiam quando conjuges sunt praesentes, potest unus negare consensum interius, non manifestando exterius, eritque nullum matrimonium; at vero quando certificatio fit per modum Judicii do voluntate alterius, habet Jus eacordos ad inquirendum de ipsa voluntate interiori, quousque (620) proferat formam, quia potest etiam retinere et negare absolutionem, si viderit mutari voluntatem; quo Jure privatur, si in absentia poenitentis absolvat, quia hoc ipso profert absolutionem super indebitam materiam.

LXIX. Alii etiam sumunt necessitatem hujus praesentiae ex verbis formae absolvo te; et illud verbum te dicit p*aesentiam physicam, sicut in consecratione panis ly hoc dicit panem praesentem, nec potest sacerdos absentem panem consecrare, sicut nec designare. Non tamen apparet tanta vis designativa rei praesentis in pronomine te, sicut in ly hoc; nam tu et ego correlatlve se habent; potest autem pronomen ego dirigi ad absentes, sicut et pronomen te, ut patet quando aliquis absens absolvitur a censuris, et Paulus I ad Corinth. V dicit : Bgo quidem absens corpore, -praesens autem spiritu, .lam Judicavi, etc. at vero ly hoc, prout est designativum rei, solum ad praesentem dirigi potest.

LXX. In calce hujus difficultatis adverto, quod quia aliqui dicunt Clementem VIII, vivae vocis oraculo declarasse, etiam infirmum in absentia non posse absolutionem percipere, quando privatur, sensibus, et sacerdos supervenit,Jussisseque deleri ex quodam libro, dicimus hoc non esse verum; quin potius, cum id postularetur, ut in expurgatorio sanctae inquisitionis deleretur a praedicto libro, ostensum est decretum Hornae quo Jussum est non deleri, sicque permissum, nec ille liber est notatus in expurgatorio.

## Articulus V.

### id sit res et sacramentum si in doenitentia ?

I. Supponimus vulgarem distinctionem in quolibet sacramento repertam, quod aliud ost sacramentum tantum, aliud res tantum, aliud res et sacramentum simul. Sacramentum tantum est illud, quod solum habet rationem signi, et non significari, quod solum convenit rei illi sensibili, quam in sacramentis videmus, ut ablutio oxborna in baptismo, unctio in confirmatione, species in eucharistia. Ees tantum, ost res significata, et nullo modo signifioane, sicut gratia in sacramentis, quao non datur ad significandum, sed ad sanctificandum, fies et sacramentum simul ost illud, quod est effeotus sacramenti, qui do utroque participat : est enim res significata respectu sacramenti exterioris, a quo efficitur, et est significativa gratiae modo invisibili et interiori, quia ad hoc ipsum datur, sicut character in baptismo, qui est signum Christi et gratiae, significatur autem et efficitur per baptismum.

II. Supponimus secundo, in omnibus sacramentis ista tria inveniri, licet aliqul ex antiquis, ut refert Paludanus in IV, diBt. ilV, quaest. IV, artic. II, negaverint reperiri in omnibus sacramentis id quod est ree et sacramentum simul, scilicet in matrimonio, poenitentia et extrema unctione; sed constans est eho theologorum sententia, in omnibus sacramentis id reperiri : nec enim est ratio, cur aliquod ex sacramentis privemus tali effectu et perfectione, cum in aliis pluribus ponamus. Constat enim in confirmatione, baptismo et ordine hunc effectum reperiri, (621) scilicet characterem, qui per ista sacramenta imprimitur. In eucharistia ipsum corpus Christi ut sacramentatum et contentum in speciebus, est effectus ipsius sacramenti, seu verborum formae, et ulterius est cibus efficiens et significans gratiam cibantem. In matrimonio, ipsum vinculum conjugale ut significativum conjunctionis Christi et Ecclesiae, atque ipsius gratiae matrimonialis : in extrema unctione est quaedam interior devotio, seu laetitia, aut roberatio spei in Deum, ut tradit S. Thomas in IV, dist. XXIII, quaest. I, art. II, quaestiuncula III, ut infra magis explicabimus; cur ergo aimilis efileotus negandus est poenitentiae ? Et inquiritur qufl illud sit, et in quo consistat.

III. Communis et vera sententia est, quam explicat S. Thomas in hac quaestione LXXi.IV, art. I ad tertium, et in quarto distinctione XXII, quaest. II, art. I, quaestiuncula II : "Qiod interior poenitentia, seu contritio est res et sacramentum simul;" additque loco citato dist. XXII : nQiid est res et sacramentum simul, quatenus illa contritio- ex absolutione sacerdotis ordinatur et disponit ad ipsam gratiam." Omittimus enim hic illam sententiam, quae attribuitur Paludano et Capreolo, quod scilicet res et sacramentum simul est quidam ornatus spiritualis, qui disponit ad gratiam; quae sententia communiter rejicitur, quia, non explicat quid sit iste ornatus, et quomodo ad gratiam disponat. Esse enim ornatum est aliquid generale, et commune omni qualitati, et accidenti perficienti subjectum, unde etiam ipsi contritioni conVenit esse ornatum spiritualem sub hac generali ratione; et sic dicendo quod est quidam ornatus, non explicatur aliquid distinctum a contritione, sed commune illi : si autem est aliquid distinctum, oportet explicari quid sit, cum non sit habitus, vel actus virtutis; hoc enim convenit poenitentiae. Similiter disponere ad gratiam sufficienter fit per auxilia divina, et per actus et habitus supematurales. Quomodo ergo disponit ille ornatus, cum non sit actus vel habitus virtutis (id enim etiam habet poenitentia) neque est auxilium divinum.

IV. Quare sententia hac omissa, circa sententiam S. Thomae, quod interior poenitentia sit res et sacramentum simul, plures difficultates se offerunt, ex quarum solutione explicabitur, qua ratione contritio possit esse effectus sacramenti, et consequenter res et sacramentum simul. Et difficultates ad hoc punctum reducuntur, quia contritio, seu poenitentia interior habet conditiones repugnantes, ut sit res et sacramentum simul; ergo. Antecedens probatur discurrendo per conditiones requisitas ad hoc, ut aliquid sit res et sacramentum simul, nam in primis debet esse effectus causatus ab eo, quod est sacramentum tantum; sicut character causa-

tur a "baptismo. Unde supponit, quod id quod est sacramentum tantum, sit in se constitutum et compositum, ut possit cau¬ sare talem effectum; at vero contritio non supponit constitutum sacramentum, a quo causetur, quia est pars constitutiva illius ut dictum est; ergo non «St effec¬ tus ejus.

V. Secunda conditio est, quod res et sacramentum non sit causa, neque antece¬ dat ipsum sacramentum; id enim sequitur, ex eo quod est effectus illius : at con¬ tritio est causa confessionis sensibilis et externae, quia confessio est expres¬ sio quaedam doloris interni de peccatis: ergo si contritio antecedit confessionem, et causat illam, antecedit et causat ip¬ sum sacramentum, quia confessio est (622) sacramentum poenitentiae : ergo non po¬ test contritio esso res et sacramentum simul.

VI. Tortio conditio est, ut id quod est res et sacramentum non causetur a gratia, sed causet et antecedat illam, oamquo significet, quia gratia est id quod est res tantum, et sic est signifi¬ cata ab eo quod est res et sacramentum : sicut gratia baptismi significatur et subsequitur ad characterem : at vero con¬ tritio, quando est perfecta et formata charltate, causatur a gratia, si quidem formatur et perficitur ab illa : ergo gratia antecedit contritionem : ergo in tali casu contritio non poterit esse res et sacramentum poenitentiae.

VII. Quod si dicatur, contritionem perfectam non esse rem et sacramentum, sed solum attritionem, quae non est for¬ mata per gratiam, neque est causata ab illa, sed antecedit illam, contra est, quia 8is sequeretur, quod solum sacramen¬ tum poenitentiae qoustan* ex attritione habebit rem et sacnamentum simul,non au¬ tem quando constat ex contritione : et sic ex eo quod sacramentum est perfecti¬ us, utpote contritione constans, redde¬ tur deficiens, id est, carens effectu, quo caetera sacramenta non carent, quod est absurdum.

VIII. Quarta eoaditio est, quod id quod est res et sacramentum simul, non solum causetur et inveniatur in sacramen¬ to formato, sed eticua in informi : sicut character causatur ^b^pjtlsrM | ordine, ot vinOulum a matrimonii, etiamsi ab im¬ pio roqlpiantur : at sacramentum informe poenitentiae caret attritione et contri¬ tione, .^oae sit vera dispositio signifi¬ cativ«| gfatiae; ergo tale sacramentum caret isto effectu, qui est res et sacra¬ mentum simul; alias si veram attritionem haberet, causaret gratiam, et non esset informe.

IX. nihilominus sententia S. Thomae fundamento opposito probatur,quia contri¬ tio, seu poenitentia interior habet omnes conditiones requisitas, ut sit res et sa¬ cramentum simul : ergo. Antecedens pro¬ batur, nam in primis est aliquid interi¬ us, non sensibile in se, ut de se mani - festum est. Similiter est aliquid signi¬ ficativum gratiae, quia ordinatur ad re¬ missionem peccatorum, quae utique fit per gratiam:, ut enim diximus ex Tridenti- no requiritur ex institutione Christi ad plenam et perfectam remissionem peccato¬ rum : ergo maxime ordinatur ad illam, ut est apta ad significandum et causandum illam.

X. Denique est aliquid causatum a sacramento, quia licet attritio ex natu¬ ra sua disponat ad gratiam; vel etiam causetur ab ea, si sit contritio perfec¬ ta, t&BUtn quod causet gratiam ex opere operato,,et quod causet gratiam sacramen- talem, ut sacramentalis est, non habet ex natura Suaaantecedenter ad sacramen¬ tum, sed ex ipso sacramento id partici¬ pat, quatenus est instrumentum passionis Chri8ti,quae est opus operatum, in cujus virtute causatur gratia sacramentorum : ergo quod contritio tali modo causet gra¬ tiam sacramentalem, non habet ex sua na¬ tura, et independenter a sacramento, sed ex aliqua derivatione eb ipso : et sic attritio, ut derivata et peffecta a sa¬ cramento, ut possit tali modo causare gratiam, est effectus epusrafoenti : nec subsequitur gratiam illam, sed antecedit: quod melius ex responsione ad argumenta constabit.

XI. Ad fundamentum ergo oppositum respondetur nego antecedens. 3Bt ad pri¬ mam Instantiam dicendum, quod illa prima conditio intelligenda est in sensu forma¬ li, scilicet, quod res et sacramentum de¬ bet esse effectus sacramenti sub aliqua (623) formalitate, non sub omni ; sicut in matrimonio|- vinculum inter virum et

uxorem non est res et sacramentum, prout praecise oritur ex contractu naturali, sed quatenus elevatur ex sacramento ad significandum conjunctionem Christi et Ecclesiae; et corpUs Christi non ahsolute. in se, sed quatenus sacramentatum et. conjunctum verbis et speciehus, eat res et sacramentum eucharistiae, et effectus ipsorum verborum et sacramenti : sic ergo si dolor internus consideretur ut praecise est actus virtutis, et ex institutione Christi ordinat et subjicit poenitentem clavibus Ecclesiao, et sic efficit confessionem, hoc modo est causa illius, et pars informans ipsam confessionem et sacramentum constituens : si vero consideretur non solum prout efficit confessionem, sed prout conjungitur et stibordinatur absolutioni, sic accipit vim specialem ad causandum ex opere operato gratiam sacramentalem peonitentiae, ut talis est, et hoc modo est effectus sacramenti seu absolutionis, potestque esse res et sacramentum simul, li,,6$t in alia consideratione ipse dolor sit pars sacramenti, et causa confessionis, non absolutionis. Quid sit autem illa vis, et ordinatio ad causandum gratiam ex opere operato, statim dicemus.

XII. Ad secundam instantiam,respondetur ex dictis; quod dolor poenitentiae non est res et sacramentum prout causat-confessionem, sed prout elevatur ab absolutione ad significandum et causandum ex opere operato gratiam sacramentalem.poenitentiae, nisi indispositio aliqua obstet. Et talis elevatio posterior est, et consecuta ex absolutione, et prout sic est, effectus sacramenti, non autem antecedens ipsum. Instabis : Hac ratione non recte dicitur ipsa attriiio res, et sacramentum simul, seu effectus illius, sed illa elevatio proveniens ab absolutione, quae vel est aliquid morale, et solum pertinens ad extrinsecam denominationem, et tunc non potest esse res et sacramentum simul, quia hoc reali8 effectus debet esse : vel est aliquid physicum, sive qualitas sit, sive modus superadditus attritioni; et non ipsa attritio, sed modus ille superadditus erit ros et sacramentum, et tunc rostat difficultas, quando ipsum sacramentum est informe, et non causat gratiam. Neque etiam elevabit attritionem ad oausandum ex opere operato illam : ergo tunc non dabitur modus superadditus, neque sacramentum habebit illum effectum, qui est res ;et sacramentum simul.

XIII. Confirmatur, qtiia hoc modo .etiam satisfactio et confessio; et in baptismo -ipsa ablutio poterunt dicirres et sacramentum; nam etiam satisfactio elevatur ad causandum .gratiam, et confessio ipsa st ablutio in baptismo.elevantur a forma ad causandum gratiam; ergo dici poterunt res et sacramentum, non absolute in se, sed prout sic elevata, quia sub hac formalltate sunt effectus sacramenti, et subsequuntur ipsum : ergo nihil prohibet quin sub hac formalltate dicantur res et sacramentum.

XIV. Respondetur illum modum elevationis, sive sit physicus sive moralis, ' non posse haberel rationem signi- sacramentalis interni per s^. solum, sicut heque impositio ipsa dicitur signum, sed vox eae impositione ;t.neque An signis naturalibus ipsa relatio est signum, sed est ratio: significandi, sicut dicitur signum fumus, aut character; sicque elevatio illa superaddita attritioni fee habet quasi, determinatip quaedam ipsius ad significandum ex opere operato gratiam, et sic non est ipsum signum internum,* sed ratio seu determinatio, qua ipsa attritio (624) redditur signum, non solum gratiae communiter dictae, sed gratiae sacramentalis ex opere operato, quod non habet ex natura sua.. i Id autem quod se habet ut ree bt* sacramentum, non sufficit quod sit ipsa impositio, vel determinatio autrelatib significandi, sed necesse eat quod sit ipsum signum internum, sicut patet in charactere, in corpore-Christi sacramentato, etc. Quando autem sacramentum de facto non causat gratiam, tamen adhuc ille interior dolor manet ex vi absolutionis ordinatus ad habendum gratiam sacramentalem, et cum jure ad illam recedbnte fictione, et hoc sufficit dt sit causativa, effectiva etsignificativa gfatiae, quantum est da se, ut magis declarabitur solutione adquartum. Adconfirmationem respondetur, confessionem, satisfactionem et absolutionem non recipere illam elevationem a toto sacramento, qtiia'solum se habent tamquam partes sacramenti, cum praecise teneant se ex parte materiae. Id autem quod se habet ut res et sacramentum, non debet solum elevari ut pars 8acramenti,sed ut effectus shbsecutus ad totum sacramentum; et sic otiam probat argumentum, quod dolor ille in quantum pars praecise non est res et sacramentum.

XV. Ad tertiam instAntiam respondetur, quod quando contritio est formata per gratiam ante susceptionem sacramenti, causatur et formatur ab ipsa gratia, non p$out Bacramentalis est, etccollata ex opere operato, sed a gratia communiter sumpta, id est, secundum quod causat communes effectus independentes a sacramentis, qui etiam dabantur ante instituta sacramenta, sicut est facere sanctum, dare jus ad gloriam, remittere peccata, etd. sunt tamen alii effectus speciales gratiae, qui vocantur sacranentales; et diversioeffectus dantur per diversa sacramenta, sicut per baptismum datur gratia regenerativa, per eucharistiam cibativa, per poenitentiam sanativa; et sic per alia sacramenta; quae gratiae sacramentales entitative non distinguuntur a gratia sanctificante communi omnibus sacramentis, sed secundum diversos respedtus, quibus homo in vita Christiana configuratur et assimilatur Christo, et secundum alias participationes gratiae, et auxilia quae recipiuntur per sacramenta, ut explicari solet supra quaestione LXII, agendo de sacramentis in communi.

XVI. Insuper, etiam habet contritio conjuncta sacramento operari, et causare gratiam ex opere operato, praeter illam quam causat ex opere operantis, prout procedit ex charitate : sic ergo dicimus, quod contritio procedens a gratia non procedit ab illa gratia, quae est res sacramenti, quin potius habet illam in voto, et tamquam rem futuram eam respicit, sed procedit a gratia communiter dicta, et respectu illius, a qua procedit, non est res et sacramentum, sed respectu gratiae quae datur ex opere operato, quae eat aliquid ultra gratiam illam, quae datur ex opere operantis, id est,aliquis diversus gradus; et 8imilitor respectu gratiae, prout sacramontalis est : hanc enim etiam causat ot significat ipsa contritio ex conjunctione ad sacramentum, non ex natura sua, neque prout datur ex opere operantis praecise.

XVII. Ad ultimam instantiam respondetur, etiam in sacramento informi dolorom intoriorem esso rem et sacramentum simul, quia licet de facto non causot ex opere operata gratiam, propter indispositionom subjecti, tamen ex se participat ox forma absolutionis vim, seu Jus ad illam gratiam ox opero oporato dandam, ot quao dabitur (625) recedente fictione; nec enim id quod est res et sacramentum senrper actualiter causat gratiam; sufficit quod sit causativum illius, et ad illam praebeat jus; sicut quando imprimitur character in baptismo informi, aut vinculum in matrimonio.

XVIII. Caeterum, quia dolor ille internus non est aliquid permanens, sed actus transiens, merito dubitari potest quomodo transeunte dolore remaneat res et sacramentum poenitentiae, et quomodo dicatur virtualiter manere, ut recedente fictione sortiatur effectura. Sed respondetur, quod non oportet, quod id quod est res et sacramentum eodem modo sit res permanens in omnibus sacramentis, sed in aliquibus permanet indelebiliter, ut character, in aliquibus certo tempore, ut vinculum durante matrimonio, et donec alter conjugum moriatur; corpus Christi in eucharistia,quamdiu durant species sacramontales : in aliis saltem permanet, dum ipsum sacramentum fit, aut etiam paulo post, ut in sacramento extremae unctionis et poenitentiae. Uam in extrema unctione res et sacramentum est quaedam interior devotio, seu roboratio,spei, quae est spiritualis-unctio, ut docet S. Thomas in IV, distinet. XXIII, quaest. I, art. II, quaestiuncula III ad tertium, quae devotio solum potest se habere per modum transeuntis, cura sit actus, vel excitatio ad illam; et in infirmis qui sunt sine sensu, non potest extrema unctio habere istum effectum per actum intrinsecum in ipso infirmo, sed solum per aliquam gratiam,extrinsecam, quae aequivalet devotioni, in quantum reprimit in sultus daemonum per protectionem extrinsecam Dei. Imo in aliquibus, ipsam non operari et infirmos carere sensibus, tunc magis conducit ad eorum salutem, quia fortasse valde turbarentur si tunc libere operarentur : et sic illa dovotio quasi negativa vel extrinseca, erit tunc effectus extremae unctionis.

XIX. In sacramento autem poenitentiae ipse dolor interior ut subordinatus absolutioni, et ab ea participans vim ad significandum et causandum gratiam ex opere operato, est res et sacramentum simul cessante vero isto dolore, et non Axisten te actu, sufficit illa determinatio, quae

manet in homine ex praecedenti dolore,.et auhordlnatione ejus ad absolutionem : haec enim determinatio, seu respectus ad dolorem praecedentem, sufficit ut dicatur ille dolor virtualiter manere.

XX. Et aliqui dicunt, illam determinationem esse aliquid physicum, scilicet, aliquem modum manentem in anima ex dolore praeterito; alii dictuit, esse aliquid morale, scilicet, respectum ad sacramentum susceptum et dolorem habitum, qui est respectus rationis, cum sit ad terminum non existentem (scilicet ad dolorem, et absolutionem praeteritam) ideoque dicitur aliquid morale, sicut videtur sufficere in aliis sacramentis : ut vinculum in matrimonio non est aliquis effectus physicus, remanens post contractum matrimonium, sed quoddam jus, seu potestas ad utendum corpore conjugis, quae est aliquid morale. Sed certius est, quod sacramenta semel praeterita causant gratiam recedente fictione tamquam instrumenta physica, ut in tractatu de sacramentis in genere dicitur, quaest. 1XII, art. I, dubio VI ad tertium.

30&. Tandem inquires, quomodo solvemus id quod dicit S. Thomas, quod poenitentia interior est res et sacramentum, cum in sacramento informi, non detur, talis interior poenitentia, seu dispositio ad gratiam, et tamen in illa ponimus rem ot sacramentum. (626)

XXII. Respondetur, quod S. Thomas nomine poenitentiae interioris non intelligit solum dolorem.illum prout antecedit confessionem, et est actus virtutis disponens ad gratiam; sed loquitur de illo dolore ut subsequitur sacramentum, et causaturaab illo. Dicit enim S. Thomas in hac quaestione, art. I ad tertium : "Quod totum illud simul (id est, confessio et absolutio) est causa secundi, id est, poenitentiae interioris, quae est res et sacramentum simul." Est tortem causatae illa poenitentia, seu dolor ab absolutione, non ut praecise disponit ad gratiam, ex ipsa natura virtutis; sic enim nihil recipit a sacramento,-sed antecedit ipsum, et causat confessionem; causatur autem ab absolutione et sacramento, quatenus accipit vim et elevationem ad operandum gratiam sacramentalem, et causandum ex opere operato; quod maxime convenit illi dolori in quantum ordinat hominem ad claves Ecclesiae, et detestatur peccatum cum subjectione ad illas, quae subjectio et ordinatio etiam in sacramento informi manet, et sic accipit elevationem ad causandum gratiam ex opere operato, de facto quidem et in actu secundo, si nulla obstat indi8positio : si autem sit aliquod impedimentum, tantum in actu primo.

XXIII. Quod totum expressit S. Thomas in XV, dist. XXI, quaest. I, art. I, quaestiuncula II ad primum ubi inqgit : "Qpod poenitentia interior potest considerari dupliciter; uno modo prout est quidam actus virtutis : et sic interior poenitentia est causa exterioris, si ut in aliis virtutibus actus interiores sunt causa caeterorum ; alio modo prout est actus operans ad sanationem peccati (scilicet modo sacramentali) et non solum diepositive; et sic pertinet ad poenitentiae sacramentum : et ltainterior poenitentia non est causa exterioris, sed effectus vel signatum ipsius, llon enim habet efficaciam operandi contra morbum peccati, nisi ex suppositione propositi exterioris poenitentiae, et desiderio absolutionis." Ecce quomodo ipsa poenitentia, seu dolor interior, non ut praecise est actus virtutis, sed ut operans ad sanationem peccati (utique ax opere operato) est effectussacramenti; atque adeo est res et sacramentum (de hoc enim in illa quaestiuncula loquitur S. Thomas) et hanc efficaciam sic operandi ex opere operato contra morbum peccati (quae est gratia sacramentalls sanativa) ex Christo habet ex desiderio absolutionis, quod pertinet ad illum dolorem, prout ordinatur et subjicitur clavibus Ecclesiae.

## detur sacramentum n
## tiae informe ?

I. Quid Intelligamus nomine sacramenti ifafdrmis articulo quarto declaratum est, videlicet non quod caret forma sacramentali absolutionis (hoc enim non est sacramentum) sed quod caret forma sanctificante subjectum, id est,ipsa gratia, quae est effectus sacramenti : et sic inquirimus, an possit dari sacramentum poenitentiae, quod in re verum sacramentum sit constans sua materia et forma, careat tamen effectu gratiae justificantis.

II. Et sumitur fere tota ratio dubitandi ex eo quod in hoc sacramento eadem attritio est materia, seu pars sacramenti, et dispositio, nec potest unum ab alio separari : ergo nunquam stat hoc sacramentum esse validum, quin sit formatum. Patet consequentia, quia non potest esse validum sacramentum, quin pohetet (627) materia et forma : ergo si materia, qua constat sacramentum, est dispositio ipsa ad gratiam, repugnat quod sacramentum habeat materiam, et non habeat dispoBitionem ad gratiam, vel si istam non habet, neque materiam habet, et consequenter non subsistit sacramentum. Antecedens vero probatur.

III. Tum, quia Concilium Tridentinum sess. XIV, cap. III et IV, non distinguit inter attritionem, quae est dispositio, et quae est pars sacramenti : ergo neque nos distinguere debemus, docet enim Concilium : "Quod ea ratione actus poenitentis sunt partes sacramenti, quatenus ad integritatem sacramenti, et ad plenam et perfectam remissionem peccatorum ex institutione Christi requiruntur." Hon requiruntur autem ad plenam remissionem peccatorum nisi quatenus sunt dispositio perfecta ad ipsam : ergo ea ratione sunt materia, qua sunt dispositio.

IV. Tum etiam, quia ut attritio sit materia sacramenti, debet esse talis, quod super illam possit verificari forma : absolutio autem a peccatis non potest verificari super attritionem, quae non est dispositio, quia remota dispositione, non potest de tali subjecto verificari quod absolvitur a peccatis, licet verificetur quod sacramentum absolutionif| illi impenditur, vel quod absolvitur ab obligatione iterum confitendi (hoc enim non es* absolvi a peccatis, quia hoc non est remitti peccata) idem autem est absolvi, quod remitti.

V. Tum denique, quia ut attritio sit materia sacramenti debot esse supernaturalls, et detestativa peccati cum ordine ad claves Ecclesiae, ut articulo IV diximus, sed non amplius requiritur ut attritio sit vera dispositio ad gratiam, quam quod sit detestatio peccatorum ex motivo supernaturali (verbi gratia, ex metu inferni) cum subjectione ad claves Ecclesiae, ut sumitur ex Concilio, capite IV citato : ergo idem dolor est dispositio ad gratiam et materia sacramenti.

VI. Propter has rationes aliqui ex antiquis tenuerunt non posse dari sacramentum poenitentiae validum et informe, pro qua sententia aliquos canonistas refert Silvester verbo confessio I, 8, XXVI, idque sequuntur Major in IV, dist. XVII, quaest. III, art. IX; Gabriel ibidem quaest. II; Adrianus quaest. V de confessione, dubio V, et aliqui recentiores probabilem reputant, videturque etiam succurri posse ex S. Thoma in Iv, distinet. XXIII, quaest. I, art. II, quaest. II in corpore, ubi ponit pro effectu poenitentiae : "Remissionem peccati eocistente contritione, quae est de essentia sacramenti poenitentiae ergo sentit sine oontritione non salvari essentiam sacramenti; posita autem contritione certum est poni remissionem peccati, quem locum affert pro ista sententia Suarez hic disput. 2S, sect. V, num. II.

VII. Alii oppositam sententiam tenent, eteest sine dubio S. Thomae, qui de hoc facit expressum articulum, et resolvit posse dari confessionem informem, in IV, distinet. XVII, quaest. iii, art. IV, quaest. I. Qui locus oorreepondet in additionibus ad tertiam partem, quaestione IX, articulo primo. Sequuntur S. Thomam ejus discipuli, et communiter omnes doctores, Paludanus et Richardus eadem distinctione X7I1, quaest. VIII; Ca-

proolus ibi quaest. II; Soto in IV, diet. XVIII, quaest. III, art. II et III; Cajetanus tomo primo opusculorum, tractatu V, quaest. V; Cano relectione de poenitentia, quaest. V; Ledesma; Silvester, ITavarrus, Covarruvias, quos citat et sequitur Suarez loco citato, et ITugno tom. II de sacramentis, quaestione IX de confessione, art. I, dubio I, ubi sentit oppositam sententiam esse improbabilem. (628) Et praeter istos auctores antiquos etclassicos, plures ex recentioribus eam communiter sequuntur, et in praxi servatur, quia non iterantur omnes confessiones, de quibus postea cognoscitur aut dubitatur fuisse informes. Unde hanc sententiam nota aliqua vel censura inurere, intolerabilis praecipitatio est.

VIII. Ut rem illam explicemus, suppono ex duplici capite provenire posse quod aliqua confessio sit informis, licet sit valida, scilicet, ex defectu examinis, vel ex defectu doloris, qui dolor (ut supra dixiniis) requirit respectu praeteritorum universalem detestationem de peccatis, respectu autem futurorum propositum efficax evitandi illa. Ex defectu examini8 facilius multi credunt et intelligunt sacramentum informe, quia licot examen requiratur ad integram confessionem faciendam, tamen ista integritas regulatur penes diligentiam et curam quam ponimus circa recordationem peccatorum, et vix potest sciri in particulari quanta diligentia et cura sufficiat, ut quis satisfaciat huic obligationi, et sic relinquitur arbitrio prudenti et morali modo facienda.

IX. Res autem istae arbitrariae magnam habent latitudinem, pitestque aliquando aliquis persuaderi Juxta arbitrium suum quod sufficientem fecerit diligen tiam, et tamen quod non sit sufficiens coram Deo, et secundum prudentiam; unde cum semper fere possit aliquis esse dubius de sufficientia Juxta arbitrium suum facta, si confessio non esset valida, nisi quando in re esset sufficiens, nunquam possent conscientiae esse quietae, quia stante dubio de validitate sacramenti, tenerentur homines repetere illas confessiones, quod esset onus intolerabile, et in tanta hominum multitudine moraliter impossibile; quare hoc ipso quod Christus Dominus instituit pro isto sacremento materiam depondentem ex arbitrio et diligentia humana, oportuit non regulare illam Juxta id quod est in re, et vix potest cognosci, sed Juxta id quod modo humano et morali fieri potest, etiamsi aliquando deficiat id quod requiritur ad effectum sacramenti. Quare tota difficultas est circa defectum ex parte doloris, propter rationem datam a principio, quia revera dolor est materia et pars sacramenti, ut saepe dictum est ex Concilio Tridentino, nec alius dolor institutus est pro materia, quam qui requiritur ut dispositio.

X. Nihilominus respondemus etiam ex parte doloris posse dari sacramentum informe, et assignari debere aliquem dolorem supematuralem ex motivo, qui sit sufficiens ut sit materia sacramenti, non vero ut sit dispositio ad gratiam. Et fundamentum praecipuum, et quasi a priori' est in assignando tali dolore. Potest tamen etiam quasi a posteriori sumi fundamentum conclusionis; tum ex convenientia cum aliis sacramentis; tum ex inconvenienti quod sequitur de obligatione saepius iterandi confessiones.

XI. Ex convenientia cum aliis sacramentis constat,quia conveniens fuit Christum Dominum instituere alia sacramenta ex materia et forma, quae posset esse omnibus nota, et non relinqueret sacramenta sub dubio communiter et ordinarie (quod a fortiori currit in hoc sacramento, propter gravissimam obligationem de iteranda confessione, si sacramentum validum non sit);nihil autem est nobis occultius, quam cognoscere et perpendere efficaciam et valorem actuum interiorum, secundum quod requiritur pro dispositione ad gratiam; unde si ex una parte Christus Dominus institueret pro materia hujus sacramenti actus humanos (629) dependentes ex cura et diligentia humana, et ex alia parte vellet quod solum essent materia sacramenti quando re ipsa haberent omnes conditiones requisitas pro dispositione ad gratiam, esset relinquere hoc sacramentum in magna perplexitato; et cum alias sit omnino necessarium ad salutem piro his qui peccant post baptismum, esset tota salus nostra dependens ex magna incertitudine, cum fere nunquam possemus esse oerti de sacramento isto poenitentiae valide suscepto, quod non so-

lum pareret scrupulos et Inquietudinem, sed etiam ad desperationem videtur cogere.

XII. Et ex hoc noscitur illudmet inconveniens quod proposuimus agendo de defectu ex parte examinis; et S. Thomas proponit loco supra citato in argumento Sed contra, quia quilibet tenetur ad iterandam confessionem invalidam, si quidem tenetur confiteri peccata non confessa; quao autem invalide confitemur, confessa non sunt, sed si requiritur pro materia confessionis illa attritio quae in re disponit ad gratiam, et non alio modo, idem est confessionem esse validam et hominem esse in gratia : ergo tantum potest quilibet dubitare de valore confessionis, sicut potest dubitare an sit in gratia : ergo non poterunt assocurari conscientiae nisi repetendo et iterando confessionos, quia quoties prudenter dubitatur de validitate oonfesslonis, tenotdr quis illam repebere, quia illa peccata rqputqntux pro dubiis, id sst, invalide confessis : hoc autem est gravissimum qt .intolerabile onus, praesertim in tanta hominum multitudine : unde si in aliis sacramentis conveniens fuit quod possent dari sacramenta valida et informia, multo magis in hoc sacramento id necessarium fuit, propter praeceptum confitendi peccata, quod toties urget, quoties invalide sunt confessa, vel prudenter de eo dubitatur : est autem magnum inconveniens, et scrupulis atque anxietatibus plenum, nunquam posse fideles reddi securos de liberatione ab illo praecepto repetendi confessionem;

XIII. VeniamuB ad praecipuam probationem (scilicet, ad assignandum quomodo et quando possit reperiri dolor sufficiens pro materia sacramenti, licet non sit sufficiens pro dispositione ad gratiam) potost autem assignari ex triplici capite, quae supra diximus requiririad attritionem formatam. Primo enim requiritur, quod sit dolor supematuralis : secundo, quod sit universaliter de omnibus peccatis praeteritis : tertio, quod sit oum efficaci proposito excludendi peccata de caetero, et cum spe veniae, 2r primo capite assignant sacramentum validum, sed informe, auctores qui sentiunt non requiri ad valorem sacramenti eupernaturalem dolorem, sed naturalem sufficere, licet requiratur supematuralis u,t Infundatur gratia : quam opinionem articulo IV exclusimus, et diversos modos ill&m explicandi, ut quod sufficiat dolor existimatus supernaturalis, sive id proveniat ex ignorantia culpabili, sive invincibili; nam si semel requiritur supernaturalitas doloris ex parte materiae et institutionis Christi, nihil suffragatur ignorantia, quia materia sacramentorum non regulatur existimatione nostra, sed institutione ipsa prout servatur in re. Quare pro certo relinquimus, non solum ad rationem dispositionis, sed etiam ad materiam hujus saeramenti requiri dolorem supernaturalem, id est, ortum ex motlvo supernaturali, et cum ordine et subjectione ad claves Ecclesiae; qui ordo etiam supematuralis est.

XIV. Ex secundo ergo capite voluit assignare hunc casum, in quo (630) sacramentum sit validum et informe pater Suare* hic disput. HC, sect. IX, num. VII, ubi docet, posse hoc sacramantum esse informe ex defectu attritionis, non intensivo, sed extensivo, proveniente ex inculpabili ignorantia; quod est reducere hunc defectum ad defectum lntegritatle potius quam qualitatis ipsius attritionis, quia videlicet potest poenitens inculpabiliter confiteri cum attritione aliquorum peccatorum, sed non omnium quae commisit, et tunc erit validum sacramentum, sed informe,quia ut sit validum sufficit confessio et attritio de omnibus quae occurrunt memoriae inculpabiliter : ut autem quis consequitur gratiam, debet attritio esse de omnibus peccatis mortalibus, quae quis commisit, nam sine poenitentia interiori nullum mortale peccatum (etiam in sacramento) potest remitti quantumcumque ex Ignorantia inculpabili aliquis non habeat dolorem de tali pecoato.

XV. Haec sententia Suarez valde difficilis est, et contra illam etatim ee effert difficultas, quia peccata inculpabiliter oblita (id est, quae diligenter cogitanti non occurrunt)in universum inclusa intelliguntur in.confessione, pro quibus fideliter cum propheta dicimus : -Ab occultis meis munda me. Domine, iit inquit Concilium Tridentinum eess. XIV, c. V; ergo etiam manent Inclusa talia peccata oblita in ipea attritione, qua fit talis confessio. Antecedens est expressum in Concilio; consequentia vero probatur, quia impossibile est aliqua peccata manere inclusa in confessione, et non manere

inclusa in attritione, quia illa confesaio informatur tali, dolore teu attritione; ergo idem est manere Inclusa in confessione, et manere inclusa in attritione, cum qua fit talis confessio; sed cum ills peccatis oblitis Justificatur homo in tali confessione, quia pro illis dicit propheta ; Ab occultis meis munda meu Domine : quae mundatio non fit sine remissione peccatorum; ergo etiam cum tali attritione Aon extendente se ad peccata oblita nisi virtualiter, Justificatur homo.

XVI. Nec valet differentia quam Suarez conatur ponere inter integritatem confessionis et integritatem attritionis, quod integritas confessionis solum est de praecepto, non de neoessitate medii; unde quomodocumque satisfiat illi praecepto, confessio manet integra formaliter; poenitentia autem Interior est medium per se requisitum ad remissionem peccati; ergo si respectu alicujus peccati haec attritlo non extenditur, illud non manet remlssum, quia non applicatur ei medium per se necessarium. Caeterum haec solutio nullo modo stare potest cum verbis Concilii, si quidem Concilium non solum admittlt quod stante tali peccato oblito post diligentem discussionem manet confessio integra, sed etiam quod habet effectum, si quidem dicit, quod pro illis peccatis oblitis : "Tideliter cum propheta dicimus: Ab occultis meis munda me, Domine :n illa autem mundatio de occultis sive oblitis, est peccatorum remissio et justificatio : ergo talia occulta seu oblita manent mundata- Vel ergo ad Illa extenditur attritio seu dolor, vel non; si non extenditur, ergo sine extensione attritionis non solum datur sacramentum validum, sed etiam formatum, quod negat Suarez, et ruit ejus sententla : ei extenditur non formaliter et expresse, quia illa peccata sunt obiita : ergo virtualiter .: ergo ad peccata inculpabiliter oblita extenditur virtualiter attritio. Neque est major ratio quod una attritio extendatur et non alia, nam Concilium universaliter loquitur de omni peccato oblito, quod manet inclusum (631) in confessione et remissum : ergo quaeoumque attritio virtualiter extenditur ad omnia peccata oblita : ergo sufficiens est ad remissionem illorum : ergo nunquam ex defectu extensionis confessio est informis.

XVII. Hoc poteet dici, quod Concilium loquitur solum in casu, quo confessio fit cum contritione, et non solum cum attritione, eo quod contritio cum sit formata charitate, extenditur virtualiter ad omnia peccata,' quia amat Deum super omnia, attritio autem non extenditur sic, et ideo indiget formaliter applicari cuicumque peccato,

XVIII. Sed haec non est expositio Concilii, sed additio, si quidem Concilium loquitur generaliter de omni confessione, scilicet de illamet.de qua dixerat praecedenti capite : "Qjiod attritio ad Dei gratiam impetrandam in hoc sacramento diaponit, et statlm in capite quinto loquitur de eadem confessione,quando fit cum sufficienti examine : ergo sine fundamento restringitur ad solam confessionem factam cum contritione. Sane cum in confossionibus ordinariis longi tesporis, in quibus plura sunt peccata mortalia, communiter aliqua maneant oblita, praesertim peccata cogitationum, si ab obtinendam gratiam in talibus requireretur vel contritio formata charitate, vel attritio sine ulla oblivione peccati, vix possemus aliquid sperare de talibus confessionibus, quod maxime retraheret homines ab isto sacramento, et scrupulis ac desperatione circa suam salutem repleret., nec putandum est ita coarctasse Christum Dominum viam salutis, ut stante obliviofce' invincibili de aliquo peccato, non posset per attritionem cum sacramento quis Justificari,

XIX. Quapropter alia via assignamus defectum attritionis, cum quo stat sacramentum esse validum, sed informe : nempe quando attritio est supernaturalis tam ex parte motivi, quam ex p&rte ordinis ad claves Ecclesiae; sed tamen vere et realiter non habet effioax propositum excludendi peccata, aut veram spem veniae, licet ipse id Ignoret. Supponimus enim talem hominem adhibuisse sufficientem diligentiam in examine, tum ad recordandum de peccatis, tum ad excitandum dolorem, et omnino esse oblitum naturaliter de efflcacia propositi, et spe vera concipienda, tunc enim in re illa voluhtas non est sufficlens ad excludendum peccatum, seu disponendum ad illius remissionem, quia effioaciter non vult recedere ab illo, licet ipse id putet ex ignorantia, cum tamen ad talem dispositionem expresso Concilium re-

quirat illas duas conditiones attritionis, nempe quod habeat voluntatem excludendi peccata cum spe veniae.

XX. Itaque oportet Dene notare, quanta subtilitate et discretione locutum sit Concilium de dolore, quatenus est pars sacramenti, et consequenter sufficiens ad validitatem illius (quia quod sufficit ut sit pars sacramenti, sufficit ut sacramentum sit valide constitutum) et de ipsamet attritione quatenus est dispositio ad interpretandum effectum sacramenti, qui est remissio peccatorum, nam cui loquitur de attritione, seu dolore utest pars et materia sacramenti, solum dicit sess. XIV, cap. III : "Quod isti actus poenitentis hac ratione dicuntur partes sacramenti, quatenus ex institutione Christi requiruntur ad integritatem sacramenti, et ad plenam perfectamque peccatorum remissionem uhi ly quatenus, et ly hac ratione significant Concilium loqui de partibus sacramenti in sensu formali, id est, sub oa ratione qua sunt partes : ad hoc autem ut sint partes, seu materia sacramenti, non explicat (632) Concilium aliquas particulares conditiones attritionis seu doloris, sed solum quatenuseex institutione Christi requiruntur ad plenam et perfectam remissionem peccatorum, id est, ad illam quae datur in hoc sacramento per claves Ecclesiae : haec enim est plena et perfecta remissio. Ad hanc autem requiruntur dolor ex institutione Christi, et quatenus est sub illa institutione, est pars. Institutio autem Christi hoc addidit supra dolorem consideratum ex sua natura et motivo, quod ordinetur et subjiciatur clavibus Ecclesiae : ergo sub isto respectu et ordine habet ille dolor esse pars et materia sacramenti : at vero quando Concilium loquitur in capite quarto de attritione quatenus est dispositio ad effectum sacramenti, sic ait : "Illam vero contritionem imperfectam, quae attritio dicitur, quoniam vel ex turpitudinis peccati consideratione, vel ex gehennae et poenarum metu communiter concipitur, si voluntatem peccandi excludat cum spe veniae,declarat non solum non facere hominem hypocritam et magis peccatorem, verum donum Dei esse, et Spiritus sancti impulsum, etc." Et per hanc attritionem dicit : "Disponi hominem in sacramento ad impetrandum Dei gratiam ubi Concilium quia loquitur de attritione ut dispositio est, et non solum ut pars sacramenti, expressit illas duas conditiones, nenpe, quod excludat voluntatem peccandi cum spe veniae, quas non expressit quando locutum est de attritione ut est pars sacramenti.

XXI. Sic ergo dicimus, quod si attritio sit supematuralis ex motivo, ex quo concipitur, et dicat ordinem et subjectionem ad claves Ecclesiae, quod ex institutione Christi requiritur, sufficienter est pars, seu materia sacramenti, atque adeo constituit validum sacramentum, etiamsi ex aliqua ignorantia non habeat illam efficacem voluntatem excludendi peccatum, aut efficacem spem veniae, quia istae sunt conditiones requisitae ut attritio sit dispositio ad effectum sacramenti, et in illis habendis potest homo facillime decipi, et sibi persuadere quod habeat efficacem voluntatem re linquendi peccata, et tamon in re et de facto non habeat, sicut oportet ad consequendam remissionem peccatorum.

XXII. Et huic doctrinae Concilii concordat doctrina S. Thomae in IV, dist. XVII, quaest. III, art. IV, ubi docet : "Quod confessio ut est pars sacramenti ordinat hominem ad claves Ecclesiae, et secundum hoc co&fessio potest esse etiam in eo qui non est contritus, quia potest peccata sua sacerdoti innotescere, et clavibus Ecclesiae subjicere;" et hoc modo admittit posse dari confessionem : salvari ergo potest in contritione, seu dolore ratio partis, et materia sacramenti sufficientis ad constituendum sacramentum, sine aliis requisitis ad efficaciam attritionis : non quidem defectu motivi, et specificationis actus (quia supernaturalis est) neque ex defectu extensionis ad omnia peccata oblita, quia virtualiter ad omnia illa se extendit, sed ex defectu conditionum requisitarum et concomitantium, ut, verbi gratia, ex defectu efficacis exclusionis voluntatis peccandi, aut ex defectu verae spei requisitae ad veniam.

XXIII. Dices ; Bene potest aliquis subjicere se clavibus, et confiteri sacerdoti sine aliquo dolore supernaturali, sed solum ex naturali motivo; ergo sola voluntas subjiciendi se clavibus non sufficit ad xonstituendum verum sacramentum;

ergo falso S. Thomas salvat sacramentum informe ex hac parte, quia potest habere voluntatem subjiciendi se clavibus sine contritione; si (633) enim non habet dolorem, eumque supernaturalem, qusntumcumque velit confiteri, non facit sacramentum. Et confirmatur, quia potest' aliquis velle confiteri cognoscendo evidenter se non habere voluntatem efficacem excludendi peccatum, vel ejus occasionem, et tamen tunc non facit sacramentum validum; ergo falso dicit S. Thomas, quod potest se subjicere clavibus, sine hoc quod sit contritus, et faciendo sacramentum informe, cum in casu posito sacramentum ait nullum, etiamsi subjiciat se confessioni. Imo contradicit sibi S. Thomas, quia in IV, dist. XXV, quaest. I, art. I, quaestiuncula II inquit : "Quod contritio est de essentia sacramenti poenitentiae," . cum tamen in hac distinctione XVII dicat: "Quod potest aliquis subjici clavibus Ecclesiae, sine hoc quod sit contritus : et tunc erit sacramentum informe." Quo modo possunt haec componi; si enim contritio ost de essentia sacramenti, non potest, sine contritione sacramentum dari, quantumcumque ee subjiciat confessioni.

XXIV. Respondetur nihilominus, solidam stare consequentiam S. Thomae; solum advertendo, quod in illo loco loquitur de ordinatione ad claves vera et interna, id est,quae provenit ex animo quaerente medicinam et remedium peccatorum, non de externa et ficta; haec enim ad nihilum valet. Et similiter cum dicit, posse esse hanc subjectionem sine contritione, loquitur decoontritione habente conditiones requisitas ut sit dispositio, et non solum habente rationem partis et materiae sacramenti.

XXV. Sic ergo respondemus in forma ad argumentum, bene potest aliquis subjici clavibus Ecclesiae sine aliquo dolore supernaturall, distinguo; subjectione ficta et solum externa, transeat; subjectione vera et orta ex animo quaerendi remedium peccatorum, nego : non enim stat quod aliquis se subjiciat clavibus Ecclesiae ex animo quaerendi remedium peccatorum, et tamen sine ullo dolore superaaturali accedat ad sacramentum, quia animus quaerendi remedium peccatorum per sanguinem Christi, est animus excludendi peccata ex aliquo raotivo supernaturali; qui enim proptor solum motivum temporale, verbi gratia, propter amissionem salutis, vel honoris, detestatur peccatumi non quaerit remedium in Clavibus Ecclesiae et sanguine Christi, quia non est effusus proptor ista commoda temporalia, sed propter salutem aeternam, et liberationem a gehenna ; quare si intendit subjici clavibus vere, et non ficte, oportet quod sit ex aliquo motivo, propter quod can<* guis Christi effusus est, et per claves Ecclesiae communicatur. .

XXVI. Ad confirmationem respondetur, quod S. Thomas dicit : "Quod potost velle se subjicere clavibus Ecclesia, sine hoc quod sit contritus," loquendo de contritione ut est actus virtutis, et dispositio cum omnibus conditionibus requisitis ad justificationem, non ut praecise est pars sacramenti. Utrumque enim membrum distinguit S. Thomas, et loquitur in prima acceptione, quando dicit posse sine contritione confiteri. Quando autem in alio loco dicit : "Quod contritio est de essentia sacramenti," loquitur de contritione ut est pars sacramenti, non ut dispositio ad ejus effectum. In casu autem argumenti, quod aliquis accederet cum voluntate inefficaci scienter, jam supra diximus^ quod confessio erit nulla, non ex praeciso defectu dispositionis, sed quia non stat talem vere subjici clavibus Ecclesiae, hoc ipso quod scienter accedit cum illa voluntate (63^) inefficaci, quia sic accedit cum voluntate perseverandi in peccato scienter, et sic destruit omne motivum subjiciendi se vere flilavibus, et quaerendi remedium peccatorum in sanguine Christi.

XXVII. Sed inquires duo, an fiat sacramentum validum etiamsi quis accedat cuim ignorantia culpabili hujus inefficacis propositi,vel examinis, licet non scienter, ita quod peccet nova culpa in tali confessione,et tamen verum sacramentum -perficiat; an vero requiratur ignorantia invincibilis talis defectus voluntatis, ut sacramentum sit validum.

XXVIII. Secundo, an recedente fictione sacramentum hoc informe habeat suum effectum, et quomodo; an physice vel moraliter; et an talis fictio debeat tolli per novam confessionem, vel contritionem; an voro sufficiat attritionem illam sup-

plere, quae deficit in sacramenta.

XXIX. Ad primum respondetur supponendo quod ignorantia culpabilis seu vincibilis, est quidem vera ignorantia ex parte intellectus, ita quod non cognosoit illud objectum de quo est ignorantia,sed ex parte voluntatis supponit negligentiam, id est, defectum applicationiB ad inquirendum et cognoscendum (deberet enim adhibere media, et diligentiam ad vincendam illam ignorantiam) sunt autem diversi gradus et latitudo in ista negligentia, sicut in opposita diligentia, nam aliquando negligentia est tanta,quod redditur ignorantia affectata et crassa, ita quod etiam rudissimi homines possent illam advertere : et talis negligentia culpabilis reputatur in ordino ad operandum, perinde ac si scienter id fieret : unde talis negligentia et ignorantia reddit sacramentum nullum.

XXX. Aliquando vero negligentia non est tanta, sed adhibetur aliqua diligentia, licet non sufficiens : et in hoc est magna varietas, nec potest una et eadem mensura quodlibet negotium regulari : quod enim uni negotio est sufficiens, non est sufficiens alteri; et in una confessione plus diligentiae requiritur, quam In alia, aut quia intricatior, aut quia longioris temporis, etc. Unde vix potest nisi ad prudens arbitrium relinqui, quanta diligentia sit Sufficiens, vel non sit : et aliquando potest esse negligentia culpabilis mortaliter propter gravem defectum in materia gravi, aliquando solum venialiter, quando adhibetur quidem diligentia, sed cum aliquo defectu levi, ut ex aliqua inadvertentia seu digressione, aut aliquo simili motivo veniali; et tamen super his omnibus potest formare Judicium ot dictamon, quod fecerit sufficientem diligentiam; et quidquid amplius adhibeatur, non esse do necessitate, sed de superabundanti.

XXXI. Inter has ergo duas negligentias seu ignorantias vincibilem et invincibilem, existimo quod in praxi vix potest dari casus, quod aliquis accedat ad confessionem cum ignorantia culpabili mortali, ita quod tunc peccet de novo, et tamen quod validum conficiat sacramentum. Ideoque resolute colligo, sacramentum informe solum contingere quando quis accedit cum ignorantia invincibili., aut vincibili,veniali, non mortali.

XXXII. Ratio est, quia ut negligentia sit culpa mortalis, requiritur plena advertentia de illius gravitate et exercitio, ita quod advertat se habere negligentiam, eamque esse gravem, licet enim sufficiat ad peccatum mortale quod aliquis teneatur advertere et non advertat, cum debet, tamen oportet quod haec ipsa obligatio, et illius omissio (635) sit in materia gravi, et advertatur; aut saltem cognoscat se periculo exponi non tractandi rem illam gravem ea attentione qua debet; qam peccatum mortale utrumque requirit, et materiae gravitatem, et plenam advertentiam, et si fiat per omissionem, quod advertat se omittere seu negllgere; si per commissionem, advertat se velle, et in consensum ruere : impossibile ergo videtur quod aliquis in ipsa confessione novum peccatum mortale negligentiae, seu ignorantiae committat, quin negligentiam illam ejusque gravitatem advertat, vel saltem periculum cui se exponit cum tali negligentia confitendo: si autemuadvertit se peccare graviter illo peccato negligentiae, vel periculi, hoc ipso ex alio capite redditur nullum sacramentum, quia cum advertentia novi peccati, vel periculi ejus, facit confessionem, nec de illo poenitet, quia continuat negligentiam, et facit sacramentum informe in sententia opposita. Si tamen illa ignorantia seu negligentia sit solum venialis, etiamsi sit cognita, non inpedit valorem sacramenti, neque ejus fructum.

XXXIII. Sed instabis : Qjiia, ut nos fatemur, potest dari sacramentum informe ex defectu examinis, et non solum ex defectu doloris; si autem aliquis obliviscitur aliquod peccatum ignorantia invincibili, tale peccatum manet remissum, ut supra docuimus ex Concilio Tridentino, et idem est si ignorantia, seu negligentia solum sit venialis, quia veniale peccatum non inpedit gratiam : ergo ut confessio sit informis defectu examinis, requiritur ignorantia culpabilis moralis : ergo falso dicimus quod cum tali negligentia, seu ignorantia nunquam sacramentum est validum et informe.

XXXIY. Respondetur, quod quando sacramentum confessionis est informe ex defectu examinisM non datur in re dili-

gens advertentia et examen, et sic peccata illa non sunt proprie oblita invincibiliter, et diligenter cogitanti non occurrentia, de quibus loquitur, Concilium, sed in re sunt neglecta; solum autem datur invinoibilis ignorantia de ipsa sufficientia examinis, aut vincibilis venia-' liter, verbi gratia, si quis incipit cum aliqua diligentia facere examen, quo nondum absoluto et consummato, vocatur, seu divertitur ad aliquod ministerium necessarium, verbi gratia, ad assistendum infirmo, vel aliquid simile, et postea omnino obliviscitur de absolvendo examine, sed cum illo facto existimat se satis fecisse, quia res ista e6t arbitraria, nec certis regulis definitur,talis cum invincibili ignorantia defectus examinis accedit, et tamen quia in re non fecit diligentiam, non consequitur fructum confessionis; nec illa peccata oblita includuntur in confessione, quia non verificatur quod diligenter cogitanti non occurrerunt, ut dicit Concilium.

XXXV. Ad secundum respondetur affirmative, quod recedente fictione remittuntur poccata confessa beneficio et virtute confessionis factae, et quantum ad hoc parificatur illa confessio baptismo remittenti peccata recedente fictione. Eatio efficax est, quia illa peccata semel confessa confessione illa informi non possunt remitti nisi virtute et beneficio clavium Ecclesiae, sine ordine ad qua8 nullum peccatum mortale remittitur, sed non in ordine ad novam confessionem, quia non tenetur quis amplius confiteri illa peccata (solum fcnim obligatur ad hoc quando sacramentum est nullum, non quando solum est informe) ergo per ordinem ad confessionem praeteritam : ergo beneficio (636) illius remittuntur peccata in ea confessa recedente fictione. Quare sicut peccata ante baptismum commissa non possunt tolli nisi ipso baptismo, ideoque recedente fictione baptismus operatur ad remissionem illorum; ita poccata confessa per confessionem informem, per se non possunt tolli nisi per eamdem confessionem, quia alteri confessioni per se non subjiciuntur, cum sit Sublata obligatio confitendi illa; et tamen per se remittuntur in vi alicujus confessionis, quia non nisi per claves Ecclesiae remitti possunt.

XXXVI. fleo obstat, quod hoc sacramentum oet iterabile, et non baptismus, quia respectu peccatorum, quae confessa sunt, non est per se iterabile (id est, ex obligatione) sed solum ex voluntate poenitejitis, quam ipse potest nonohabere; et tamen peccata illa per se remitti debent in ordine ad aonfessionem. Solum differentia est, quod in baptisme, etiamsi quis accedat scienter indispositus et fictus, tamen facit validum eaeramentum si apponatur materia et forma; in sacramento autem poenitentiae si quis scienter accedat indispositus, aut scienter negligens negligentia mortali, facit sacramentum nullum, quia accedit cum conscientia- non peccati, de quo non habet poenitentiam.

. XXXVII. Ad aliud quod dicitur, si physice, vel moraliter habeat effectum recedente fictione, pro nunc sufficit dicere,quod quamvis aliqui opinentur quod solum moraliter, probabilius tamen est quod physice, quia Jam articulo antecedenti ad ultimam instantiam do hoc diximus, et latius loco ibidem citato, scilicet quaest. LXII, art. I, dubio VI ad tertium.

XXXVIII. Qjiomodo debeat tolli illa fictio, quando quis facit confessionem informem, an sufficiat attritionem illam apponere, quae defuit; an vero requiratur contritio, vel nova confessio de tali fictione, respondetur qUod per solam attritionem, quae tunc defuit, si de novo apponatur, tollitur illa fictio, quando fuit posita cum ignorantia invincibili, quia tunc non est novum peccatum mortale in illa fictione, et de Jam confessis non tenetur auplius confiteri : si autem illa fictio esset cum peccato mortali tunc de novo commisso, teneretur illud confiteri de novo, quia non est subjectum clavibus Ecclosiao. Vel potius in nostra sententia, tenebitur reiterare totam confossionem, si cum illo peccato mortali fuit nulla ex defectu integritatis. Quando autem ex defectu examinis sit confessio informis, tenebitur quis illud peccatum oblitum, si in memoriam venerit, confiteri :et non sufficit novum examen facere cum sola nova attritione, quia illud peccatum oblitum nunquam fuit subjectum clavibus Ecclesiae : ergo hoc ipso quod recordatur il-

Ilus, tenetur illud confiteri, quia in clavibus Ecclesiae est jus Ot potestas ad cognoscendum de omni peccato post baptismum commisso, et Judicandum de illo;, ergo qui renuit Judicari per claves Ecclesiae, occultando illud, judicabitur a Deo.

3DDCIX. Ad rationes dubitandi a principio, respondetur. Ad primam dicimus, quod attritio, quae est dispositio, et quae est pars sacramenti, ooincidunt in hoc sacramento inadaequate, non adaequate, id est, non mutuo se consequuntur, quia si est dispositio sufficiens, etiam est pars sacramenti, sed non e converso ; potest enim esse pars sacramenti, et non esse sufficiens dispositio ad gratiam ex defectu invincibili earum conditionum, quas requirit Concilium ad dispositionem, et non (637) exprimit requiri ad materiam, ut supra ponderatum est : sicut botto et animal identificantur, non tamen adaequate et mutuo, quia si homo est, animal est, sed non e contra.

2Qj. Et ad primam probationem contra hoc respondetur Concilium Tridentinum sufficienter distinguere quid requiratur in attritione ut sit pars sacramenti; quid vero requiratur ut sit dispositio aa effectum sacramenti, nam in capite tertio dicit : "Actus poenitentis ea ratione esse partes et.materiam sacramenti, quatenus ex institutione Christi requiruntur ad integritatem sacramenti, ad plenamque et perfectam remissionem peccatorum, scilicet quae datur in sacramento ubi Concilium cautissime et formalissime loquitur, non absolute pronuntians esse partem quatenus requiruntur ad plenam remissionem peccatorum, sed quatenus requiruntur ex institutione Christi : ex institutione autem Christi hoc additum est attritioni, ut ordinet poenitentem ad claves Ecclesiae, in quibus est plena et perfecta remissio peccatorum, id est, remissio ex opere operato, et ex sanguine Christi, Ad hanc plenam et perfectam remissionem peccatorum non ordinatur attritio ex natura sua, ut praecise est actus virtutis, sed ex Christi institutione, qui elevavit illam ad hoc, ut componeret sacramentum, et esset pars ejus.

XLI. Qjiando autem in capite quarto explicat Concilium rationem dispositionis in attritione ad impetrandam gratiam in sacramento, explicat alias conditiones, quas non explicavit quando dicit esse pertem, seu materiam sacramenti, scilicet, quod non solum sit ex metu gehennae, vel ex turpitudine peccati, sed etiam cum voluntate excludendi peccata, et cum spe veniae, etc. alio ergo modo explicuit Concilium in attritiono rationem partis, et rationem dispositionis,

XLII. Nec dici potest, quod Concilium supponit illum dolorem, qui est pars, esse dispositionem, et habere conditiones ad illam requisitas; et talis dolor ex institutione Christi requiritur ad integritatem sacramenti, et ad plenam remiesionem peccatorum. Respondetur enim id ex Concilio non constare; et sic argumentum non convincit stando in vi auctoritatis Concilii : potius autem nobis favoc, cum diverso modo loquatur, quando explifcat quomodo attritio est pars sacramenti, et quando explicat quomodo sit dispositio, si quidem hoc secundo loco exprimit illas conditiones ad dispositionem requisiias (scilicet, quod sit cum voluntate efficaci e«cludendi peccata, et cum spe veniae) quas non exprimit quando dicit esse partem. Quod vero eas supponat, non constat ex textu : unde oportet id reduoere ad id quod est magis conveniens, et congruum ipsi naturae et institutioni sacramenti, in quo (ut supra ponderatum est) non debuit pro materia necessaria assignari id, quod tam incertum et occultum est, sicut attritio cum omni conditione requisita ex parte voluntatis efficacis ad disponendum ad gratiam, et propter morale periculum faciendi confessiones invalidas, cum prudenti dubio de illarum invaliditate, quod magnum inconveniens est in hoc sacramento,

XLIII. Ad secundam instantiam respondetur, etiam in sacramento informi verificari formam absolutionis, in primis in illo sensu, quem S. Thomas admittit, et supra posuimus : Ego absolvo to, id est, sacramentum absolutionis tibi impendo, quidquid sit de effectu secuto, qui potest impediri ex aliquo defectususcipiantis. Atque ita verificatur forma, non de absolutione passiva et recepta in poenitente in actu secundo, (638) sed de absolatione activa, et quasi in actu primo; cujus tamen effectus potest impediri, Unde secundo dicimus,quod illa verba absol-

vo te, non significant absolutionem cum , effectu infallibili ex parte poenitentia, sed ex.vi sacramenti, per quod datur infallibiliter absolutio in sacramento : de facto quidem, si non inveniat impedimentuni ex parte dispositionis : si autem inveniat illud, non dat absolutionem de facto, sed de jure, quia ex vi sacramenti habet poenitens jus infallibile, ut recedente fictione illa, praeterita remittantur.

XLIV. Ad tertiam instantiam respondetur, non sufficere attritionem esse supernaturalem ex parte sui motivi (quia videlicet procedit ex timore inferni, et amissionis beatitudinis)et quod etiam supernaturaliter ordinetur ad claves Ecclesiae et ad perfectam remissionem in sanguine Christi; sed ulterius requiritur quod iste dolor sit cum voluntate efficaci exeludendi peccatum, et cum spe veniae, et in his conditionibus potest deficere attrititj, in quantum dispositio est, quia (ut diximus) potest illa voluntas, seu pro positum non peccandi esse inefficax, et illa spes veniae non esse sufficient, sed deolinare vel in nimiam timiditatem, vel inasuperfluam praesumptionem.

# quAEsrio lxxxv.

## DE POENITENTIA SECUNDUM QUCETEST VIRTUS.

I. De habitu virtutis poenitentiae agit S. Thomas in hac quaestione» et ex¬plicat naturam hujus virtutis* tum per ea quae intrinseca sunt, in tH/bus prio¬ribus articulis; tum per ea quae extrin-seca sunt, in aliis tribus. Per intrin¬seca considerat primo genus poenitentiae, scilicet, quod sit virtus, in articulo primo : secundo, spediem illius, osten¬dendo quod est virtus specialis, in arti¬culo secundo : tertio determinando quod pertineat ad speciem Justitiae, quatenus reddit debitum alteri, licet non ad ae¬qualitatem, in articulo tortio : per or¬dinem ad extrinseca considerat S. Thomas naturam hujus virtutis per ordinem ad suum subjectum, In quo est; et por ordi¬nem ad alias virtutes, cum quibus est. Per ordinem ad subjectum ostendit articu¬lo quarto osso in voluntate; tum, quia ejus actus est dolor, seu tristitia; tum quia habet modum Justitiae ad alterum; et totum hoc pertinet ad voluntatem. Per ordinem ad principium, a quo originatur poenitentia, ostondit articulo quinio poe¬nitentiam oriri ex timore; pror.irac quii..i a timore filiali, quatenus ex reverentia Dei movetur ad illum ut ad patrem pro . omondationo; remoto autem a timore servi¬li, quatonus incipit poonitero ox timore supplicii. Doniquo per ordinem ad reli¬quas virtutes, ostondit articulo sexto pbonitentiam non esso primam simpliciter intor caoteraB virtutes, noquo in exeeu-tidno, quia sic prior ost fidos et spes; noquo ordino dignitatis, quia sic ost charitas : est tamen prima quantum ad ali¬quid, quatenus supposito poccato 'operatur ad rostaurandun gratiam et virtutes, et sic praocodit oas ut restaurandas, non absolute.

# DISPUTATIO XXXIV.

## DE VIRTUTE POENITENTIAE.

### Articulus I.

### Utrum poenitentia eit virtus, et in qua specio virtutis ?

I. Totam poenitentiae quidditatom, sou naturam in hoc articulo explicabimus, tam ex parte generis, quam ex parte speciei, seu differentiae- Incipiendo ergo a genere, dico primo : Poenitentia vere et proprie est virtus. Non disputo modo, an sit virtus distincta ab aliis, vel non; de quo est difficultas apud auctores; sed solum affirmo esse virtutem. Probatur a S. Thoma in articulo primo; tum in argumento Sed contra, quia de poenitentia datur divinum praeceptum; sed praecepta sunt de actibus (64o) virtutum : ergo poenitentia est virtus. Minor probatur, quia praeceptum legis non potest esse nisi de actibus bonis; nam finis legis est homines facere virtuosos ; ergo praeceptum legis debet esse de actu bono morali, seu de actu virtutis. Major vero constat ex Scriptura Matth. IV, et Aot. II : Poenitentiam agite : Lucae XIII s Nisi -poenitentiam egeritis, omnes simul -peribitis ; Act. XVII : Nunc annuntiat hominibus, ut omnes ubique -poenitentiam agant; tum secundo probatur in corpore, quia poenitentia, licet prout dicit tristitiam in appetitu sensitivo, sit passio, tamen prout est in voluntate, dicit tristitiam seu dolorem cum libera electione; electio autem libera, si est recta, est actus virtutis : ergo tristitia seu dolor poenitentiae ex recta electione procedens, est actus virtutis, quia virtus est habitus recte electivus : sed sic est, quod pertinet ad rationem rectam, ut aliquis doleat de eo, de quo dolendum est, et eo fine quo dolendum est; quod quidem servatur in poenitentia, si quidem dolet de peccato praeterito cum intentione removendi illud, et satisfaciendi Deo, quod est motivum honestum : ergo poenitentia est virtus.

ARGUMENTA.

II. Contra hanc conclusionem et probationem ejus, difficultas se offert supponendo, quod S. Thomas non solum intendit probare, quod poenitentia est virtus laudabilis quomodocumque, sed vera et propria virtus in toto rigore; potest enim aliquid osse laudabile per modum passionis,. sicut verecundia, quae tamen non est virtus, quia virtus procedit ex electione, non ex passione. Loquendo ergo do virtute rigorose sumpta, difficultas est trimodo ipsa re,tum de ratione S.Thomae. Do ipsa ro, quia poenitentia ex natura sua supponit imperfectionem repugnantem virtuti i ergo non est virtus. Antecedens probatur primo; quia supponit peccatum ab ipsomet homine commissum; est autem contra rationem virtutis quod essentialiter supponat suum contrarium in subjecto in quo est : secundo, quia non supponit peccatum exclusum a subjecto, si quidem antecedit gratiam, per quam tollitur peccatum : ergo prout antecedit gratiam non est virtus : tertio,quia non est in Christo, quia poenitentia supponit hominem imperfectum, scilicet peccatorum. Unde sequitur, quod poenitentia non est dispositio perfecti, sed imperfecti (scilicet subjecti peccantis) virtus autem est dispositio perfecti ad optimum, ut dicitur in septimo, physicorum, quia est dispositio seu habitus hominis perfeeti(id est, justi) ad optimum, id est, ad finem bonum. Et similiter sequitur, quod poenitentia directo et per se non sit appetibilis, sed solum ex suppositione peccati, imo ex suppositione non habendi virtutes, quia poenitentia operatur ad restaurandum illas : ergo non est proprie et per se virtus, sed solum dispositio ad virtutes, antecedens illas, si quidem caret conditionibus virtutum, ut quod sit per se appetibilis, et dispositio perfecti iad optimum.

III. Confirmatur, quia verecundia non est virtus, licet sit passio quaedam laudabilis, ut ex Aristotele IV ethicorum docet S. Thomas hic articulo primo ad Becundum, et in secunda secundae, qu. CXLIV, art. I. Ut similiter continentia non est perfecta virtus, ut docet ibidem quaestione CLV, art. I : ergo nec poenitentia ost virtus. Consequentia probatur, quia sicut verecundia est timor exprobationis de turpi facto, ita poenitentia est dolor de turpi facto, seu de peccato. Nec (641) est sufficions disparitas, quod verecundia est de turpi facto praesenti; poonitentia autem do praeterito. Nam contra est, quia etiam verecundatur de turpi facto Jam transacto, si nobis exprobretur, et memoriae occurrat sicut per poenitentiam tristamur de peccato praeterito, prout redditur praesens memoriae, et adhuc existit praesens in voluntate in non Justificato : ergo sicut verecundia non est virtus, quia virtuosus nihil exprobrabile, sic et poenitentia non erit virtus, quia virtuosus non supponit crimen a se commissum de quo tristetur.

IV. Contra discursum autem S. Thomae fit argumentum : Quia ex eo probat S. Thomas poenitentiam esse virtutem, quia pertinet ad rectam rationem ut doleat de eo, de quo dLolendum est, et eo fine quo dolendum est : contra qu<kd fit instantia: Opia contrariorum eadem est ratio; sicut enim pertinet ad rectam rationem dolere de quo dolendum est, ita pertinet ut gaudeat de quo gaudendum est, quia gaudium opponitur dolori, seu tristitiae; sed gaudium (etiam ex recta ratione procedens) non constituit virtutem, ut docet S. Thomas 2-2, quaest. XXVIII, art. IV : ergo neque dolor constituit virtutem, loquendo proprie rigorose de virtute. Secundo, quia sicut potest secundum rectam rationem dolere quis de peccatis, ita potest dolere de miseriis, de infortuniis, de infirmitatibus, quia haec seeundum rectam rationem sunt objectum doloris et tristitiae, et tamen non ponitur aliqua virtus ad dolendum de istis calamitatibus : ergo neque ad dolendum de peccatis. Postremo, quia haec virtus poenitentiae non est moralis, neque theologica, neque intellectualis; ergo nulla, Non intellectualis, quia est in voluntate : non in intellectu, cum ejus actus sit dolor et tristitia, qui est actus voluntatis : non theologica, quia solum dantur tres virtutes theologicae, fides, spes, et charitas, quarum nulla ost poenitentia : non moralis, quia virtus moralis potest esse acquisita per prudentiam naturalem; ad prudentia naturalis, seu ratio, nihil dictat de poenitentia, quia nihil dictat de gratia et remissione poccatorum, ad quam ordinatur poenitentia, et ratione cujus est virtus : ergo nullo modo pertinet ad virtutem proprie dictam,

SQLVUNIUH.

V. Ad primam difficultatem respondetur, poenitentiam supponere imperfectionem, distinguo; ut materiam rejiciendam et removendam, concedo; ut retinendam, nego. Non est autem contra rationem virtutis supponere aliquam imperfectionem ut removendam, et connotare illam, nam virtutes moderantur passiones, licet praecesserint immoderatae in subjacto, quia removent vitiosa extrinseca, et ad medium rationis reducunt : habere autem de praesenti immoderatas passiones insurgentes, non est perfectae virtutis, qua ratione neque verecundia neque continehtia sunt perfectae virtutes; habuisse autem illas de praeterito, et removere de praesenti, non est contra perfectam vir tutem.

VI. Ad secundam probationem, quod poenitentia antecedit gratiam, per quam tollitur peccatum dicitur, quod poenitentia sumpta pro habitu virtutis simul infunditur cum gratia, et ante illam solum antecedit auxilium movens ad attritionem, et ad alias dispositiones remotas : habitus autem ipse poenitentiae, quae est virtus infusa, non infunditur ante gratiam, sed cum (642) reliquis virtutibus moralibus, quae comitantur ipsam gratiam; et licet antecederet gratiam duratione et tempore, adhuc non tolleretur quin esset vera virtus quantum ab substantiam, licet sine gratia et charitate non haberet statum virtutis, sicut fides et spes, Veritas tamen est, quod poenitentia non remanet in peccatore, sicut fidos et spes, sed infunditur cum gratia; ideoque in instanti quo infunditur gratia, infunditur habitus poenitentiae, potesque ab illa procedere contritio,

VII, Ad tertiam probationem dicitur, poenitentiam non esse in Christo, hoc tamen non tollit esse veram virtutem,, licet non ita perfectam exparte subjecti; sicut etiam fides et- spes non sunt tn Christo, neque in beatis, et tamen verae virtutes sunt; bene enim potest aliqua virtus esse vera et perfecta ex parte objecti, et specificationis, licet sit lmperfecta ex aliqua conditione subjecti; veritas autem et perfectio virtutis regulatur pones objectum; orit tamen minus perfecta, si ex parte subjecti supponat aliquem statum imperfectum, sicut fides et spes supponunt non videri Deum, neque possideri beatitudinem; et poenitentiam supponit peccabilitatem in subjecto, et peccatum ab ipso esso commissum.

VIII. Ad id quod objicitur contra conditiones virtutis, quae repugnant poenitentiae respondetur, poenitentiam, esse dispositionem perfecti ad optimum, quia subjectum poenitentiae non est peccator quomodocumque, sed peccator ut removens et relinquens peccatum; remotio autem peccati non est dispositio imperfecta, si quidem est dispositio convertens ad Deum: ot sic est dispositio perfecti, id est, subjecti relinquentis peccatum, ad optimum, id est, ad Deum. Ad id vero quod dicitur poenitentiam non esse per se appetibilem, distinguo; ex parte sui praesuppositi, quod est esse peccatorem, concedo; ex parte suae rationis formalis, quod est a peccato corrigi ot converti, nogo. Hoc enim non solum ipsi peccatori, sod etiam Deo et Angelis est valde amabile : foda gaudium est in coelo super uno •peccatore poenitentiam agente. Luo. XV : ost ergo appetibilis poenitentia peccatoribus proptor necessitatem, innocentibus propterbonitatem suam absolutam, quia hoc quod est converti a peccato, ex sua specie bonum est; licet exercori non possit nisi in subjecto quod habuit peccatum. Quod voro ipsa poonitontia restauret virtutes, non tollit quod etiam sit virtus, quia non dosinit, sed permanot cum virtutibus restauratis, sicut etiam fidos ot spes operantur ad rostaurationem gratiae ct virtutum, ct tamon sunt virtutes.

IX- Ad confirmationem respondetur ex S Thoma hic art. I ad secundum, quod vorocundia est de turpi facto praosonti, quatenus ex J.llo timet exprobratIonem et confusionem, ut etiam docet 2-2, quaest. CXLIV, articulo primo; unde verecundia proprie non operatur ad excludendam turpitudinem peccati propter se, sed propter exprobrationem, quam timet : et cum dicitur, quod etiam potest quis verecundari de facto praeterito, distinguo; praeterito quantum ad exacutionem, transeat; praeterito quantum ad exprobrationem, nego : seraper enim manet exprobrabilis de praesenti, et de illa turpitudine ut exprobrabili de praesenti' confundimur, quia timemus exprobationem; at vero poenitentia tristatur de peccato, non propter oxprobrationem praesentem, sed propter offeneam Dei : et ideo operatur ad exclunionem peccati, quatenus malum culpae est : et hoc (643) maxime pertinet ad~*irtutem, quia oppositum virtutis excludit in quantum tale. 'Et saltem‘poenitentia nunquam potest esso de peccato praesenti, quia si peccatumett praesens,'voluntarium est, ot sic non habetur de illo dolor : voracunila autem salvatur etiam in facto turpi praesenti, imo-tunc maximo e3t verccundia, quod est manifestum signum ipeam non operari contra peccatum ut poccatuc est, sod ut timet exprobrationem : conetinontia autem non est perfocta virtus, quia non moderatur ipsas passiones, quod portinet ad tonuerantiam perfectam,sed contra insurgentes passiones,easque vehementes detinet voluntatem, ne ducatur, quod non est tam perfectum opus virtutis, licet sit majoris laboris et difficultatis ex parte operantis, non ex parte operis : hoc enim majus est, si quis non solum dotineat voluntatem ne ducatur, sed etiam coerceat passiones no Insurgant.

X. Ad ea quae'objiciuntur contra discursum S. Ihomae respondetur, quod gaudium et-dolor possunt considerari dipliciter, uno modo ut sunt simplices affectus consecuti ad amorem alicujus objecti; ex eo enimquod aliquod objectum ametur, sequitur quod gaudeamus de illo praesenti, et doleamus de illius absentia, et odio habeamus ejus contrarium : et sic odium de peceatis, et tristitia seu doloi’ do ipsis, non constituit virtutem distinctam a charitate, sicut neque gaudium de Deo : alio modo potest accipi dolor secundum modum specialem, scilicet, prout operatur ad expiationem et vindictam peccati, ut est offensivum Dei : et hac ratione induit aliud speciale motivum» praeter simplicem

affectum charitatis, scilicet, motivum justitiae ut satisfacientis Injuriam, saltem imperfecte, et sic pertinet ad poenitentiam : in gaudio autem non inve¬nimus talem specialem ordinem et motivum, praeter ipsum simplicem affectum dilecti¬onis ortum ex amore; et sic non assigna¬tur gaudio specialis virtus : potest ta¬men aliquid altius virtute assignari, scilicet, donum Spiritus sancti, quod est sapientia ; haec enim tendit ad cognos¬cendas res divinas ex quadam experientia, et sapore rerum divinarum, qui sapor et gustus fit ex delectatione et gaudio, quod de divinis habetur ; et hoc modo ta¬le gaudium charitatis spectat ad donum sapiontiae, de quo videatur S. Thomas 2-2, quaest. 3QjV, articulo secundo.

XI. Ad secundum respondetur, quod dolere de infortuniis et miseriis modera¬te, etiam est actus virtutis, et pertinet ad illas virtutes, ad quas pertinet has calamitates et infortunia removere, ver¬bi gratia, ad misericordiam, qua quis movetur ad sublevandum defectus proximo¬rum; et ad charitatem, qua quis removet a proximis et a se mala; vel etiam ad justitiam vlndicativam, qua quis procu¬rat per viam justitiae se defendere, et vindicare a malis; non autem est specia¬lis virtus, sicut in dolore de peccatis non est specialis virtus, ut est simplex affectus (sic enim pertinet ad charita¬tem) sed in quantum est expiativus, et satisfactorius divinae offensae; quod motivum non invenitur in dolore de pro¬priis, vel alienis calamitatibus nam si per illas satisfacimus Deo,' non est do-lendo de illis, sed acceptando.

XXX. Ad ultimum respondetur, poeni¬tentiam esse virtutem moralem, ut docet S. Thomas hic art. III, et in IV, dist. XIV, quaest. I, art. I, quaest. IV, sicut religio quae reddit oultum Deo tamquam supremo principio est virtus moralis, sic poenitentia, quae expiat offensam Dei : quod pertinere videtur ad (644) quedam cultum et honorem redditum Deo, in tantum quod aliqui existimant poeni¬tentiam non distingui a religione : quod autem dicitur, non dari poenitentiam ac¬quisitam et naturalem, id videtur: falsum, quia etiam in pura natura posset aliquis dolere de peccato, quatenus est offensa Dei, si quidem in illo statu cognoscitur peccatum esse contra/legem ipsius et licet non posset sperare veniam peccato¬rum, quia haec sine gratia non datur, quae in illo statu non dabatur, quia e-rat status purae naturae, tomen posset sperare aliquam condonationem poenae, saltem^temporalis, et pro hac vita, et aliquam Dei placationem; et sic haberet propositum non peccandi de caetero, sed diligendi Deum auctorem naturae super om¬nia : et hoc modo potest dari poer-iten¬tia imperfecta in statu purae nat rae, sicut et oharitas ordinis naturalis et religio. Unde gentiles naturali lumine ducti sacrificiis et caeremoniis exterio¬ribus Deum placandum existimabant, quod utique ad aliquod genus poenitentiae per¬tinebat : non enim potest quis intendere placare Deum, nisi iratum et offensum.

## POBNITXNTIA EST VIETUS A RELIQUIS DISTINC¬TA.

XIII. Dico secundo : Poenitentia est virtus specialis distincta a reliquis om¬nibus virtutibus. Haec conclusio est ex¬pressa S. Thomae hic art. II et in IV, disti XIV, quaest. I, art. I, quaest. V, et sequuntur S. Thomam communiter docto-res, praesertim ex discipulis S. Thomae, et ex recentioribus : non tamen desunt (praesertim ex antiquis) qui poenitenti¬am non distinguant ab aliis virtutibus. Aliqui enim absolute sentiunt non esse ponendam specialem virtutem poenitentiae, sed oommuniter convenire omnibus virtuti¬bus poenitere, seu dolere de peccatis si¬bi oppositis sicut temperantia dolet, seu detestatur intemperantiam, justitia injustitiam : et sic de reliquis. Neque enim datur speoialis virtus pro fugiendo malo opposito ipsi virtuti, sed fuga de malo sequitur prosecutionem alicujus bo¬ni : ad fugiendum autem malum in communi non requiritur specialis virtus, quia ne¬que datur ad appetendum bonum proprium in communi, ut docet S. Thomas 1-2, qu. LVI, art. VI : alii existimant poeniten¬tiam non distingui a charitate, quia ac¬tus ejus praecipuus, qui est contritio, est actus elicitus a charitate, si qui¬dem detestatur peccatum propter Deum sum¬me dilectum, tamquam propter motivum : ergo non requiritur alia virtus ad poe^nitentiam, quam virtus charitatis. Et istae sententiae consideraverunt in poe¬nitentia solum id, quod est de dolore et detestatione peccati : qui vero ulterius consideraverunt |&iaipSA poenitontia rati-

onem Justitiae, et recompensationis erga offensam Sei, divisi sunt in duas senten¬ tias : quidam dixerunt poenitentiam non distingui a justitia commutativa, quae reddit satisfactionem pro injflria, ut sentit Durandus in IV, dist. XIV, quaest. II; Scotus vero itidem quaest. II reducit poenitentiam ad Justitiam vindieativam, quia ejus finis est punire culpam, Nec obstat,quod poenitentia non possit redder re Deo totum debitum, sed partem, nam hoc etiam pertinet ad justitiam commutativam: nam qui debet centum, et solum habet quinquaginta, reddit illam partem ex Jus¬ titia commutativa, quia non ost alia vir¬ tus per quam reddat. Alii vero conside¬ rantes in hac satisfactione poenitentiae reddi Deo honorem, (6U5) quia satisfit injuriae, dixerunt poenitentiam non dis¬ tingui a religione, qUae dat cultum et honorem Deo sive offenso, sive non offen¬ so.

XIV. Nihilominus nostra conclusio probatur et fundatur; tum in ratione ge¬ nerali, quam ponit S. Thomas; tum speci¬ aliter ex solutione oppositarum rationum. Et prima ratio deducitur sic : Quia for¬ male objectum poenitentiae est distinc¬ tum a reliquiB virtutibus : ergo et ipsa poenitentia, ejusque specificatio distin¬ cta est. Consequentia patet, quia ex . distincto specificativo sequitur species distincta; objectum autem formale est specificativum : ergo ex distincto objec¬ to formali sequitur distincta species virtutis. Antecedens autem probatur, quia in poenitentia invenitur specialis ratio formalis, quae ad nullam aliam vir¬ tutem pertinere potest, scilicet, opera¬ ri ad destructionem peccati, ut est of- fensivum Dei; hoc enim est valde hones¬ tum et laudabile. Si enim honestum est operari ad reparandum damnum, et Jus pro¬ ximi laesum, quanto magis ad reparandum honorem ipsius Dei, et Jus illius lae¬ sum ?

XV. Quod vero hoc non possit pertine¬ re ad aliam virtutem, probatur discurren¬ do per omnia genera virtutum, nam quae¬ dam virtutes sunt theologicae, aliae mo¬ rales; et ex istis quaedam versantur cir¬ ca passiones moderando illas, quaedam se habent ad alterum, adaequando aliquod de¬ bitum per modum justitiae. Et omittimus virtutes intellectuales, quia constat poenitentiam non esse in intellectu, cum ejus proprius actus sit-dolor. Poeniten¬ tia ergo non est virtus theologica, quia non est fides neque spes, cum istae vir¬ tutes inveniantur etiam in peccatore non poenitente; neque est charitas, quia cha- rita8 habet proprium actum diligere Deum propter summam bonitatem, et per modum amicitiae tendit in illum, non autem pro¬ prius ejus actus est satisfacere, et re- compensare debitum pro peccato (sed hoc pertinet ad distinctum motivum formale) sicut reddere cultum Deo pertinet ad ali¬ am virtutem distinctam a charitate, sci¬ licet ad religionem, licet utraque (tam religio quam poenitentia) possint impera¬ ri a charitate,quia ex amore finis ince¬ rantur media : praeter istas autem virtu¬ tes theologicas non datur alia quarta virtus theologica, Juxta illud Pauli : Nunc autem manent fides, spes, charitas. tria haec. I Cor. XIII. Et generalis ra¬ tio id suadet, quia virtus theologica respicit directe Deum,- seu aliquid divi¬ num tamquam objectum quod attingit, et materia circa quam versatur : poenitentia autem solum respicit Deum ut objectum, cui debitum reddit; pro materia autem et objecto quod respicit, actus humanos (verbi gratia confessionem et contritio¬ nem) quibus hoc debitum Deo reddit : sic¬ ut religio respicit pro materia cultum, Deum autem pro objecto, cui reddit illum, et ideo non est virtus theologica : ergo nec poenitentia. '

XVI. Quod vero inter virtutes morales poenitentia non sit virtus per se et di¬ recte moderativa passionum probatur, quia poenitentia non offert Deo directe et per se dolorem sensibilem, qui est passio; nec contritio est dolor sensibilis,- sed spiritualis, quia procedit ex motivo spi¬ rituali, id est, ex amore divino et af¬ fectu expiandi peccata, ut sunt offensa Dei, et est in subjecto spirituali, sci¬ licet in voluntate ; ergo non pertinet ad ipsam moderari passiones sensibiles directe et per se, licet ex consequenti moderari possit dolorem sensibilem, qui excitari solet ex dolore voluntatis : Ne, scilicet, abundantiori tristitia ali¬ quis absorbeatur, ut inquit Paulus II ad Corinth. It- Relinquitur ergo (S46) quod poenitentia debeat pertinere ad virtutes quae sunt ad alterum; et in his vel po¬ test pertinere ad justitiam commutativam

communiter dictam, vel ad juBtitiam legalem, quae respicit debitum boni communis per observantiam legis; vel ad religionem, quae respicit debitum divini cultus et Jus divinum. Ad justitiam commutativam communem non potest pertinere, quia haec justitia per se respicit debitum et jus aequale personarum, et per se tendit ad faciendam recompensationem aequalem, licet in exercitio aliquando non reddat aequale ex impossibilitate aliqua, vel impedimento debitoris, quod omnino se habet per accidens : reconpensatio autem ad Deum ex sua natura respicit Jus divinum, quod per se est inaequale ratione personae, et irrecompensabile a creatura, et non solum per accidens ex defectu materiae : et sic requirit speciale motivum et virtutem talis recompensatio. Si enim erga parentes datur specialis virtus, quae est pietas ad reddendum illis debitum, et similiter erga principes et superiores datur specialis virtus pro reddendo debito Juris divini, quod longe altius et difficilius est.

XVII. Ad Justitiam etiam legalem non pertinet, quia motivum justitiae legalis est observatio boni communis et legum, ideo enim legalis appellatur, quia legum observationem intendit, secundum quod hoc spectat ad debitum boni communis; hoc autem bonum commune est aliquid inferius bono divino, si quidem bonum commune est bonum creatum provisum a Deo, et sub ejus gubernatione contentum; poenitentia autem respicit offensam factam Deo, et jus divinum laesum, quod reparare intendit : ergo respicit aliquid altius bono communi : ergo habet distinctam difficultatem et motivum a justitia legali, quia distinctum Jus st debitum respicit : ergo est, distincta virtus. Ad religionem autem non pertinet, ut expresse docet S. Thomas in IV, distinctione XIV citata, quia religio respicit pro objecto cultum divinum ut reddendum Deo tamquan supremo principio et benefactori, non vero respicit id quod reddendum est Deo ut offenso; imo habent contrarias conditiones istae virtutes, quia Deus ut benefactor supponitur, seu respicitur ut placatus, quia ut benefactor : poenitentia vero respicit ipsum ut placandum, quia ut offensum et punitorem, et sic offert illi non cultum tamquam be^nefactori, sed placationem et reconpensam per modum punitionis ot vindictae de scelere commisso; haec mji^em sunt diversa objecta et motiva, scilicet colere Deum, vel placare; respicere illum ut offensum, vel ut benefactorem; unde ei donum timoris distinguitur a religione, quia licet revereatur Deum (quod videtur pertinere, ad quemdam modum cultus)tamen quia respicit Deum ut potentem infligere malum, non autem sub ratione benefactoris, distinguitur timor a religione ; ergo multo magis poenitentia,quia respicit Deum non sub ratione benefactoris, sed offensi et punitoris, distinguitur a religione.

SOLVUNTUR ARGUMENTA.

XVIII. Sed objicies primo : iTam contritio est praecipuus actus poenitentiae; sed ad eliciendum istum actum sufficit charitas ; ergo frustra ponitur pro illo distincta virtus poenitentiae. Major est certa, quia contritio numeratur inter actus poenitentis a 'Concilio Tridentino sess. XIV, cap. XII, et IV, et constat, quia est actiis doloris maxime expiativus peccatir et dispdnens hominem ad remissionem illius : (647) ergo maxime pertinet ad virtutemexpiativara,quae est poenitentia. Minor probatur, nam formalis ratio motiva contritionis respicit charitatem, non inperantem, sed ut elicientem, si quidem ratio formalis contritionis est dolor de peccatis propter Deum summe dilectum quae summa dilectio non se habet ut circumstantia finis imperantis, sed ut ratio formalis illius actus, si quidem est de intrinseca essentia illius : per' illud enim motivum distinguitur essentialiter ab attritione : ergo non est a charitate ut imperante, sed ut eliciente. Patet consequentia, quia virtus imperans non comparatur ad actum imperatum tamquam dans illi essentialem et formalem rationem, sed solum accidentalem et extrinsecam, si quidem imperans solum movet ex parte finis alliciendo et efficaciter movondo, aion autem concurrit ex parte objecti specificando; ergo non praebet essentialem specificam rationem actui : ergo si contritio dolet propter Deum summe dilectum,tamquan propter rationem qua specifice distinguitur ab attritione,dilectio illa non est imperans, sed specificans contritionem : ergo charitas est proprie et specificative elicitiva contritionis : et sic non requiritur virtus poenitentiae distincta ad eliciendam illam.

XIX. Secundo, arguitur ad probandum poenitentiam non eeae distinctam virtu¬tem a Justitia, nam justitia per se res¬picit recompensationem debiti : et si fiat in vindictam alicujus delicti, fit a justitia vindicativa, quae est species quaedam commutativae. ' Quod autem resti¬tuat, vel recompenset totum debitum inte¬gre, vel partim, per accidens se habet,- cum sit hoc ex defectu matetiae. De se enim justitia inclinat ad restituendum totum debitum, si facultas suppetat; sed poenitentia respicit recompensationem di¬vinae offensae tantum, quantum potest, et si do facto non reddat totum, non est ex defectu inclinationis, sed ex imppssibi-litate materiae : et Similiter respicit expiationem peccatorum per modum vindica¬tionis : ergo non est necesse distinguo-re illam a Justitia commutativa'vel vin-dlcativa. Nec refert, quod poonitentia recompensat, et satisfacit Deo; justitia vero communitati vel hominibus, quia Deus ot homines solum se habent ut objectum cui justitiae, non ut objectum quod spe¬cificativum ; ergo ex hac parte non muta¬tur species justitiae essentialiter et spocificative. Itaque specifica ratio justitiae salvatur in hoc, quod est red¬dore debitum ad aequalitatem, quantum est ex parte ipsius virtutis et inclina¬tionis ejus, licet do facto non reddatur aequale ex aliquo impedimento, s6u impos¬sibilitate debitoris : differentia vero personae cui fit recompensatio (scilicet, quod sit Deus, vel homo) materialiter se habet, nec pertinet ad differentiam ob¬jecti speoificativi.

XX. Tertio, in favorem sententiae Ca-jetani arguitur, ad probandum non distin¬gui poenitentiam a religione : Uam in poe nitentia non offertur aliquid Deo distin¬ctum a cultu divino : ergo non est ali¬quid specialiter distinguens a religione. Consequentia patet, quia propria specifi¬catio religionis est exhibitio cultus divini : ergo virtus quae non respicit aliquid distinctum a cultu, non est ali¬quid distinctum a religione. Antecedens vero probatur, quia cultus non est aliud quam honor alicui debitus : reoompensa-tio autem injuriae est hohor, qui fit offenso, si quidem per injuriam aufertur honor : ergo satisfactio illius est res¬titutio honoris ; ergo cultus,quia est honor restituens : unde praecipuus actus poenitentiae, qui est humiliatio hominis ad Doum, est etiam actus religionis, (64S) quia religio non aliter Deum hono¬rat, quam subjiciendo illi hominem : ergo ad eamdem virtutem pertinet submissio ho¬minis facta Deo offenso,et Deo benefacto¬ri; tum etiam, quia ad remissionem pecca¬torum obtinendam senper adhibentur ali¬quae caeremoniae religiosae, sive sacri¬ficia, sive sacramenta, tam in lege anti¬qua, quam in nova : ergo signum est expi¬ationem peccati fieri a virtute religio¬nis, quia fit caeremoniis religiosis; tum denique, quia ad religionem non solum pertinet cultus et reverentia, sed etiam gratitudo erga Deum, 6t fidelitas, et a-liae similes virtutes quae hoc ipso quod reddunt debitum Deo,pertinent ad virtu¬tem religionis : ergo similiter poeniten¬tia, quia reddit debitum Deo ut offenso, non excedet rationem formalem religionis, quia reddi.hoc debitum offenso vel bene¬factori, non variat essentialem rationem debiti. Et patet a simili, quia per eam¬dem virtutem Justitiae commutativae ser¬vatur Jus integrum alterius, et restitui¬tur laesum; redditur debitum in commuta¬tionibus voluntariis (ut emptione et ven¬ditione) et debitum in offensis; ergo si¬militer per eamdem virtutem conservatur honor divinus,ot restituitur laesus. A-1iis rationibus movetur Cajetanus ad po¬nendum, quod poenitentia non est virtus specialis, et sunt a nobis adductae et solutae supra, ideoquo hic omittimus.

XXI. Ad primum respondetur ex doctri¬na S. Thomae in hac quaestione, art. II ad primum, quod contritio non ost actus elicitus a charitate, sed a poonitentia, licet imperari possit a charitate. Et ad probationem minoris dicitur, quod contri¬tio est dolor de peccatis propter Deum, summe dilectum, sistendo in ipsa displi¬centia peccati, et dilectione Dei secun¬dum se, nego; accipiendo dolorem et modi¬ficando dilectionem per modum expiatio¬nis et vindicationis peccati, concedo- et sic est propter Deum summe dilectum, tamquam propter finem impetrantem et di¬rigentem, non tamquam propter rationem formalem specificam, si dilectio Dei con-8idedetur solum absolute et secundum se ; ut autem pertinet essentialiter ad poeni¬tentiam, non sumitur summa illa dilectio solum secundum se, sed ut modificata et determinata ad dolorem de peccatis per

modum satisfactionis et recompensationis. Et cum instatur : Quia per hoc distingui¬tur specifice contritio ah attritione, quia est propter Deum summe dilectum res¬pondetur ex hoc praecise,quod est propter Deum summe dilectum absolute et secundum se, nego; per hoc quod est esse propter Deum summe dilectum, ut modificatur ac determinatur ad satisfaciendum pro pecca¬to, transeat : charitasautem elicitive non elicit ipsum diligere, nisi diligendo Deum absolute et in se, et eodem modo do¬let atque detestatur peccatum sibi opposi¬tum : sed dolore de illo sub tali modo, scilicet, ut cui est satisfaciendum, vel cujus vindicata injuria, sic pertinet ad spociale motivum, atque ita dilectio Dei absolute considerataest divshSae speciei a peonitentia, et imperat illam. Ut au-tom modificata et determinata ad elicien¬dum dolorem per modum expiatiohls ot sa¬tisfactionis, constituit essentialiter a-liam speciem virtutis, scilicet poeniten¬tiam.

XXII. Et hoc ipsuto contingit in aliis virtutibus et peccatis, nam virginitas est virtus specialis distincta a castitate communiter dicta, per hoc quod sit voto firmata, ut notat S. Thomas 2-2, quaest. CLII, art. III, quia solum ratione voti potest reddi illicitum matrimonium, a quo etiam abstinet virginitas, et non casti¬tas communis, et tamen (649) votum est ac¬tus religionis, qui est alterius virtutis a virginitate : et sic quando consideratur religio absolute et secundum se, distinc¬ta vitftus est a virginitate, illique impe¬rat : si vero consideretur votum in quan¬tum modificat et determinat materiam il¬lam castitatis, ita ut reddat illicitum etiam matrimonium ex amore castitatis, sic specialem virtutem constituit. Simi¬liter adulterium est distincta species luxuriae quatenus addit deformitatem in¬justitiae erga uxorem alienam, quae injus¬titia si consideretur absolute et secun¬dum se, est distinctae speciei a luxuria; si autem consideretur ut modificans mate¬riam luxuriae, constituit speciem illius, quatenus aliquis ex libidineet concupis¬centia sio effraenatur, ut etiam injusti¬tiam velit committere.

XXIII. Et sic inquiras : Qjxid est in dolore poenitentiae iste modus et ratio expiationis, ot quid addit supra simpli¬cem affectum charitatis quod tantam difficultatem faciat, si quidem qui habet simplicem displicentiam pjsccati ortam ex charitate sufficienter satisfacit Deo; et si accedat ad sacramentum cum illo do¬lore, fructum sacramenti habebit, quid ergo necesse est specialem virtutem poe¬nitentiae constituere, solum pro illo modo expiativo, respondetur charitatem secundum se solum importare simplicem am6?effl divinae bonitatis prout est in Deo, et displicentiam de peccato prout est contra Deum, sive sit proprium, sive alienum peccatum, indifferenter : dolor autem poenitentiae ut expiativus, addit duo Buper hunc amorem et dolorem charita¬tis : primum est, detestari peccatum, ut proprium et a se commissum determinate; ea.enim quae propria sunt et a nobis fac¬ta, difficilius dote8tamur, et correctio¬nem nobis impositam et poenam pro de licto difficilius sustinemus. Unde cha-ritas procedit sub ratione formali altio-ri et abstractiori (nempe dolendo de pec¬cato ut abstrahit a proprio vel alieno:) poenitentia vero magis contracte et de terminate procedit,scilicet, dolendo de peccato ut proprio et corrigendo.

XXIV. Secundo, addit specialem ratio¬nem poenitentia supra charitatem, quate¬nus facit quamdam adaequationem per mo¬dum Justitiae, tum in ratione culpae, tum in ratione poenae, quia et offert Deo cor contritum et confractum pro of¬fensa facta, et imponit sibi peenam, vel acceptat pro satisfactione : ad charita¬tem autem, licet pertineat amare Doum, et detestari peccatum absoluto, non tamen facere istas adaequationes et mensuras, quia non tendit ad Deum sub ratione Jus¬ti et vindicativi, sed sub ratione boni amabilis, licet ex tali amore imperetur ille dolor ut expiativus est et satisfac-tivus. Qpod si aliquia cum illo dolore simplici elicito a charitate accedat ad sacramentum, Justificabitur : imo etiam ante sacramentum per actum charitatis Justificatur, quia eminenter et virtuali-ter est poenitentia, non tamen formaliter; et ideo non superfluit poenitentia, quia praeter emlnentialem illum dolorem et virtualem, requiritur etiam formalis et proprius, sicut etiam charitas virtuali-ter implet totam legem, nec tamon super¬fluunt aliae virtutes morales, quae spe¬cialia praecepta adimplent ex specialibus motivis.

XXV. Ad secundum, respondetur, quod Justitia communiter dicta respicit debi¬tum humanum, quod est. inter homines; debi¬tum autem divinum non potest respicere, quia debitum divinum est altius et supe¬rius, et per se et ab intrinseco non po¬test reddi aequale : quod si aliquando (650) Justitia contautativa reddit aliquid inaequale et minus.pro debito, hoc solum est per accidens, ex impotentia debitoris et defectu materiae, ndri ex diversitate rationis formalis, seu inclinationis ex parte ipsius virtutis, sicut contingit quando debitum est per se superius et in-adaequabile, sicut est debitum divinum : hac enim ratione cogimur ponere aliquas virtutes praeter Justitiam, ad reddendum debitum inaequabile, ut pietas pro paren¬tibus, observantia pro superioribus, reli¬gio pro Deo. Ut cum dicitur, quod haec differentia solum est ex parte personae,' seu objecti cui, non ex parte rationis specificae, negamus hoc, quia refunditur diversitas objecti cui, in objectum spe¬cificum, quatenus ex ordine ad talem per¬sonam ita superiorem nascitur diversum de¬bitum et diversum Jus : sicut aliud est Jus superioris in inferiores, aliud Jus unius particularis in alium; Jus enim su¬perioris per se ex natura sua adaequari non potest ab inferiori; Jus autem parti¬culare adaequari potest, licet aliquando per accidens, et in ipso facto non adae¬quetur : Jus autem est objectum Justitiae: unde ex diversitate Juris nascitur diver¬sa ratio specifica Justitiae ex parte ob¬jecti.

XXVI. Quod si dicatur : Jus laesum, quantumcumque sit superius et divinum, semper inducere debitum Justitiae commuta-tivae, quia licet Deus sit excellentior omni creatura, neC debitum illius possit adaequari, tamen habet strictum et propri¬um Jus ne laedatur a creatura : ergo lae¬sio illius speciale debitum fundat stric¬tae et rigorosae Justitiae, ut resarciatur quod si non sit, hoc erit ex impossibili-tate materiae, quia non habemus quod red¬damus, non ex inaequalitate Juris stricti et rigorosi.

XXVII. Respondetur, ex parte Dei fun¬dari strictum et proprium Jfcs ne laedatur multo magis quam quilibet homo respectu alterius, quantum ad proprietatem Juris et dominii quod Deus possidet ne laedatur; caeterum propter emijieh^i^c eu im, non pati¬tur fdndari ex parte creaturae recipro¬cum Jus reddendi aequale, propter infe¬rioritatpm personae, et bonorum quae pos¬sidet, quae respectu Dei nihil eUnt;et sic non solum ex defectu materiae,sed per se ex defectu Juris fundati iniinferiori-tate personae et bonorum, non potest red¬di aoqoale, nec ad id dari inclinatio ot virtus aliqua in homine.

XXVIII. Dices : Per poenarapotest reddi aequale culpae, ut cum Judex ponit reum Juxta qualitatem delicti; ergo homo per poenam potest reddere aequale ipsi culpae, verbi gratia, supplicium aetor-num quod meruit.

XXIX. Respondetur, quod in delicto seu culpa sunt duo : alterum ex parte ipsius peccatoris, quatenus peccatum in¬fert damnum ipsi' peccanti amittendo gra¬tiam, et recedendo a Deo; alterum ex par¬te ipsius Dei, quatenus est illius offon-sivum per modum injuriae; et quantum ad primum potest culpa adaequari per poenam, quatenus peccatum damnificativum est et tollit gratiam; secundum vero non potest ad aequalitatem recompensari, quamdiu persona offendens inferior est ipoi of¬fenso, sed solum potest per humiliatio¬nem etconfractionom cordis (quae est con¬tritio) disponere ut Deus misericorditer dimittat peccatum. Unde neque Deus, ne¬que Judex quamdiu puniuqt ad aequalita¬tem delicta, puniunt in illis nisi id quod damnificativum est, non praecise quod est offensivum personae, si sit per¬sona superior; haec enim injuria per ex¬hibitionem honoris, non per poenam recom-pensatur. (651)

XXX. Ad tertium nego antecedens. Ad primam probationem respondetur, sub alia ratione reddi honorem et cultura Deo per religionem, et per poenitentiam, quia ut docet S. Thomas in IV, dist. XIV, quaest. I, art. I, quaestiuncula V religio respi¬cit honorem debitum Deo, qui debetur ei quatenus aliquid ab illo recipimus; poe¬nitentia autem ex eo quod ei detrahimus, eumque offendimus; unde oportet quod is¬te honor et cultus reconpensativus sit major, vel alterius rationis a primo, qui solum est honorativus, quia plus debet qui offendit, quam qui solum beneficium accepit : unde reBtitutio honoris divini debet fieri per dolorem cordis, et poena-litatem operis^|'icultus vero per religio-

nem exhibitus fit per laudes et devotionem et gratiarum actionem, aliasque similes actiones, quae magis ad gaudium et solemnitatem pertinent : itaque conveniunt tam religio quam poenitentia in reddendo honore et cultu ipsi Deo, quasi in quodam praedicato generico; differunt vero in diversa ratione formali hujus cultus, et diversa ratione debiti, quia poenitentia per modum vindictae et satisfactionis pro malo commisso; religio autem non procedit vindicando, neo respiciendo malum, sed tantum redditionem boni pro beneficiis a Deo acceptis. Sicut etiam distinguitur religio a dono timoris, quia licet timor respiciat reverentiam Dei (quae etiam videtur pertinere Ad honorem et cultum) tamen timor respicit Deum refugiendo quasi potentem infligere malum; religio autem accedendo,quasi ad potentem benefacere, tamquam ad creatorto : et sic distinguitur timor a religione.

23XX. Ad secundam probationem respondetur, quod expiatio peccatorum fit caeremoniis vel sacrificiis, quantum ad rationem sacramenti,' vel quantum ad satisfactionem poenae, quae'fit per sacrificia, sicut etiam per alias res poenales, ut orationem, jejunium, etc. non tamen actus virtutis poenitentiae formaliter coneistit in illis caeremoniis aut sacrificiis: licet quando illa fiunt, etiam concurrat actus religionis ad illa facienda : imperatur tamen a poenitentia, quae dirigit illas caeremonias ad expiationem peccatorum.

XXXII.. Ad tertiam probationem respondetur, quod omnia illa quae pertinent ad honorem et cultum Dei ut benefactoris, fundant eamdem rationem debiti pertinentis ad religionem, ut est gratitudo pro . boneficiis aceeptis, oratio, devotio, etc. quae vero fundant debitum respectu Dei ut offensi, vel potentis infligere malum, fundant aliam rationem debiti, scilicet timoris, vel poenitentiae, eo quod Dous ut potons infligere malum attingitur a timore, non per accessum et cultum, sed^por reverentiam et resilientiam in propriam parvitatem; Deus autem offensus attingitur ut placabilis per dolorom cordis, et vindicationem peccati; ot sic diversum Jus attenditur in Deo offenso, quam in Deo benefactore.

XXXIII. It titia, quae unica sufficit ad recompensandum offensas,- et ad commutandum pro debitis voluntariis ad conservationem juris, et ad reparationem laesi, respondetur sufficere unam justitiam, ubi est unicum jus et debitum, scilicet, quando ad aequalitatem potest reddi utrumque : tunc enim ipsum jus aequalitatis pariformiter currit in redditione pro offensa et pro commutatione, cum tantum respiclat aequalitatem rei ad rem, cui per accidens est, et raateriale quod illa res adaequanda sit recompensatio offensae, vel redditio coamutationis; at vero quando (652) juo seu debitum non est primo et per se inter rem et rem, sed nascitur ex personA, et inaequalitas personae non potest fundare aequalitatem recompensae, tunc non est idem jus, neque idem modus debiti in offensis rocompensandis, et in aliis redditionibus exhibendis: nam inVbcnefaciendo creaturis fundatur jus recognitionis ad Deum tamquam ad supremum Dominum, quod est jus dominativum in subditos, a quibus tamen non potest adaequari, quia supremus Dominus est; at vero quando Deo fit injuria, et laeditur Jus quod habet, ut sit finis ultimus nostrarum actionum, non solum attenditur jus dominativum, sed jus proprietatis et possessionis, quia Deus in omni proprietate|et rigore possidet honorem suum, non minus quam homines honorem quem habent, licet propter suam eminentiam honor divinus non possit ad aequalitatem reconq)eneari : sicut ergo quando laeditur honor alicujus, non agitur contra illum jure dominativo, tamquam superioris in subditum, sed jure proprietatis laeso, quod de se petit strictam recompensationem; ita quando laeditur honor divinus, non agitur contra creaturam solum jure dominativo, sed jure proprietatis laeso : et ideo de se postulat ut pel* Justitiam commutativam ei recompensetur, quod in homine pure est impossibile, sed solum in Christo, qui habet personam aequalem personae offensae : pertinet tamen ad imperfectam justitiam (quae est poenitentia; conari ad satisfactionem, saltem petendo veniam : et talis justitia non respicit solum jus dominativum, quod respicit religio, sed jus proprietatis laesum, quia Deo anteposuit creaturam per peccatum, quod tamen perfecte non potest rosarciri.

XXXIV. Bx dictis colligitur, diverso modo oporari poenitentiam ad remotionem ot destructionem p^^^i^.quam reliquae

virtutes, et gratia ipsa, nam in peccato plures respectus considerari possunt, et secundum illos diversimode a diversis virtutibus respicitur et tollitur. Et pro praesenti consideratione possumus distinguere tres respectus, nam primo habet peccatum determinatam speciem contrariam determinatae virtuti, ut peccatum injustitiae opponitur Justitiae, intemperantla temperantiae, etc. secundo, causat in anima maculam tollentem.lucem rectitudinis gratiae in anima, et; per consequens potentias ipsas deordinans a recta subJectione ad rationem : et,tertio facit injuriam Deo, quatenus ipstun non habet, neque aestimat tamquam finem ultimum. Et quantum ad primum tollitur peccatum per oppositam virtutem; sicut por tomperantiam intcmporantia; per justitiam injustitia : secundum tollitur per gratiam justificantem et roctificantem animhm : tertium tollitur per remissionem et condonationem Dei, qui sua misericordia et intultu sanguinis Christi reconciliat homines; et ad hoc disponit et operatur poenitentia, quatenus cum contritione et dclore cordis, atque spe veniae accedit ad Deum, etei submittitur pro condonatione obtinenda, quia non potest aliam recompensationem purus homo exhibere- Deo, nisi humiliare se detestando peccatum ad obtinendam remissionem. Quare licet peccatum tollatur per gratiam quantum ad maculam, et per condonationem quantum ad remissionem offensae (quae condonatio in ipsa gratiae infusione et largitione involvitur) et per virtutem oppositam,quantum ad speciem vitii et peccati oppositi, tamen adhuc ost locus poenitentiae ut operetur ad destructionem peccati per modum (653) recompensationis et expiationis, quatenus per dolorem cordis disponitur ad intetrandam istam gratiam. Et ita concursus et influentia unius virtutis vel gratiae ad removendum peccatum et vitium oppositum, rion tollit concursum poenitentiae, sed quodlibet istorum concurrit in diversa linea et ordine, et sub diverso respectu; sleque praeter omnes virtutes, quae opposita sibi vitia formaliter expellunt, necessaria fuit alia specialis virtus (nempe poenitentia) quae operatur ad tollendum peccatum in quantum injuria, offerendo Deo recompensationem et satisfactionem, saltem imperfectam, quia disponatur homo ad obtinendam remisslonem plenam a Deo.

QJJOMQDO POSUITJHTIA SIT SPECIBS JUSTITIAE,

XXXV. Dico tertio : Poenitentia est species justitiae, et continetur sub justitia commutativa, non tamquam perfecta species ejus, sed imperfecta, et reductive ad illam pertinens.' Quod sit species justitiae docet S.-.Thomas in articulo tertio hujus quaestionis,.quia poenitentia non solum est cessatio ab offensa, et resipiscentia quaedam, ut volunt haeretici hujus tenqjoris, sod est emendatio et vindicatio poccati commisbi, offerendo Deo satisfactionem, quam potest;tum pro culpa, petendo veniam; tum pro poena, tolerando afflictionem : ergo habet veram rationem justitiae,quia est ad alterum cum quadam commutatione et vindicatione. Quod-vero contineatur sub Justitia commutativa, docet ibidem S. Thomas ad tertium, quia fit secundum commutationem quamdam; ut scilicet prol offensa fiat voluntarla emendatio, ratione cujus Deus remittit offensam, faciendo tamen gratiam et favorem, quia illa emendatio et recompensatio' est imperfecta. Ex quo deducimus', quod poenitentia (ut supra dicebamus) nbn respicit praecise in Deo Jus dominativum, sicut religio, sed jueproprietatis laesum; ideoque recompensatio talis injuriae fieri debet secundum modum jus'titiae commutatiVae; perfectae quidem in Christo,imperfectae autem in nobis por poenitentiam, quae reductive ost justitia commutativa, quia non est species ejus perfecta, sed interfecta,

XXXVI. Bt hoc dicimus in tertia parte conclusionis, videlicet, quod est species interfecta, et reductive pertinens ad Justitiam commutativam, quod affirmat «anctus doctor articulo tertio citato in corpore, ubi inquit ; "Quod Justum quod invenitur in poenitentia, est secundum quid, quia non facit aquale simpliciter, sicut justum politicum, seu civile, quod dicitur inter aequales; sod reddit quod potest (scilicet humiliationem et emendationem) et quasi justum; sicut inter superiorem et inferiorem." Justitia enim sinqjliciter dicta requirit duas conditiones, scilicet, quod jus seu debitum quod reddit, sit rigorose et proprie debitum, et quod illud cum aequalitate recompon¬set; unde virtutes quae sunt ad alterum, si non servant utramque conditionem, dicuntur deficere a Justitia perfecta sim-

pliciter, et sunt partes potentiales Justitiae. Poenitentia autem non differt a ratione debiti proprii et rigorori, quin potius propriissime illum supponit, quia injuria facta Deo violat maximum et Justissimum Jus, quod Deus habet ut non offendatur, sed summo modo honoretur;deficit autem a ratione aequalis, quia non potest purus homa reddere ad aequalitatem Deo id quod debet, cum Jus laesum sit infinitum (id est, contra personam infinitam) humiliatio (654) autem quae fit per poenitentiam sit humiliatio personae finitae, de quo tractari solet III parte, quaest. I, art. I.

SOLVUlTTUR ARGUMELTTA.

XXXVII. Objicies contra hanc conclusionem, ex duplici capite. Primo, ex uno extremo, ad probandum poenitentiam reddere aequale, saltem ex parte rei exhibitae* licet aliunde non perveniat ad rigorosam Justitiam, quia totum hoc habet homo ex bonis creditoris (scilioet a Deo) et sic non satisfacit ex propriis : secundo ex alio extremo, ad probandum poenitentiam nullo modo esse satisfactivam, et sic non esse speciem seu partem Justitiae. Et ex primo capite objicitur sic: Quia per poenitentiam elicitur actu» contrarius, qui est dolor formatus charitate; iste autem actus tantum bonum reddit Leo, quantum mali intulit peccatum : ergo satisfacit ad aequalitatem, quantum est ex parte rei exhibitae. Major supponitur ut certa, minor probatur. Totum malum quod intulit peccatum fuit aversio a Deo fine ultimo, et conversio ad creaturam, unde secuta est offensa Dei; sed contritio convertit a creatura ad Deum ut finem ultimum, amando ipsum super omnia, et dolendo de ejus offensa super omnia, ex quo sequitur flummus honor Dei, si quidem respicit ipsum tamququm summum principium, cui per totalem et summam servitutem humiliatur homo : ergo reddit tantum, quantum abstulit. Ueo sufficit dicere, quod totum hoc quod homo reddit Deo, est alias debitum, etiamsi non peccasset, unde non potest per talem exhibitionem reconrpensare obligationem ortam ex peccato, nam contra est, quia licet ante peccatum sit debita Deo humiliatio hominis, ot amor Dei super omnia, tamen dolor ille ut contritio de offensa Dei, non est debitus ante peccatum, quia non tenetur aliquis coitfeMyi^ |?eccet : ergo poenitentia aliquid reddit, quod ante peccatum non debebatur : et hoc est aliquid supematurale, et tantum bonum, quan tum .abstulit.

•XXXVIII. Confirmatur, quia Christus Dominus reddit Deo aequalem satisfactionem pro peccato a Justitia commutativa elicitam (ut nos admittimus)et tamen non aliter reddit hanc recompensationem, quam merendo nobis gratiam et auxilium, quo actum charitatis et contritionis eliciamus, ut intrinsece Justificemur a peccato; posita enim gratia, sine ullo novo favore tollitur offensa : ergo signum est quod ipsa gratia et actus contritionis de se reddunt aequivalens pro peccato, quia intrinsece illud emendant, licet quia poenitentia non meretur ipsam gratiam et auxilia, sed supponit esse donata a Deo, non fiat Justitia rigorosa; Christus autem, quia non supponit ista auxilia in nobis, sed meretur ea, dicitur satisfacere ex perfecta etrigorosa Justitia.

XXXIX. Secundo, arguitur ex alio extremo, ad probandum quod poenitentia nullo modo sit satisfactio pro peccatis, etiam imperfectae : ITam ipsa Justificationis gratia,quae sanctificat impium, datur omnino gratis : ergo non supponit aliquam satisfactionem : sed contritio antecedit ipsam gratiam Justificantem, cum sit dispositio ad illam : ergo talis contritio non potest esse satisfactio pro offensa Dei. Primum antecedens est certum, quia ipsa sanctificatio et infusio gratfiae est beneficium omnino indebitum paceatori, si quidem usque ad illud insians homo est peccator, et offensus Deo : ergo quaecumque gratiaest (655) illi indebita, quantumcumque per bona opera se disponat, quia omnes illae dispositiones usque ad illud instans Justificationis compatiuntur cum peccato : ergo gratia quae datur in illo instanti, datur peccatori, quia Justificat ipsum a peccato : ergo datur omnino gratis,sicut dicitur Rom. III : Justificatis gratis ner gratiam ipsius. Consequentia vero probatur, quia si praecedit aliqua satisfactio, non omnino gratis remittitur offensa : opponuntur enim dari omnino gratis, et dari ©x satisfactione, si quidem satisfactio ex natura sua aliquod debitum extinguit, alias non esset satisfactio : ergo si est satisfactio iurperfeota, saltem aliquale

et imperfectum debitum extinguit : ergo non datur omnino gratis.

XL. ilee dici pptest, quod datur omnino gratis respectu meriti,non respectu satisfactionis : meritum enim supponit gratiam in subjecto, quae est principium merendi, dans valorem ipsi actui; satisfactio autem non supponit gratiam in subJecto, .quia non fit in bonum ipsius satisfacientis, sed in bonum offensi; et sic non praesupponit ez fluo conceptu dignitatem in satisfaciente, sicut meritum supponit in merente, quia non ordinatur ad hoc,ut ipsi satisfacienti aliquid reddatur, sed offenso. Contra enim est, quia satisfaciens licet non recipiat, in quan¬tum satisfaciens est, sed offensus sit, qui reoipit ab illo, tamen facta satisfactione fit sibi remissio bffensae, et extinguitur debitum, saltem imperfecte : ergo ex vi satisfactionis non fit remissio culpae omnino gratis, sed dignus est satisfaoiens ut sibi remittatur offensa, et ad hoc tendit essentialiter satisfactio, ut fiat sibi remissio oulpae : ergo licet non mereatur gratiam, tamen dignus est remissione culpae. Et confirmatur, quia poenitentia est pars Justitiae erga Deurn : ergo aliquod debitum induoit Deo ad remissionem culpae : ergo Deus non illam omnino gratis remittit supposita poenitentia.

XLI. Ad primum argumentum negatur minor : Ad probationem distinguitur major : totum malum quod intulit peccatum fuit aversio a Deo fine ultimo, distinguo; totum malum fuit aversio, ut offensiva Dei et damnificativa peccatoris, concedo; ut solum damnificativa peccatoris, nego. Utrumque enim facit peccatum, et damnificat peccantem, destruendo rectitudinem et gratiam; et offendit Deum, non habendo ipsum pro fine ultimo. Distinguitur etiam minor; contritio convertit hominem ad Deum finem ultimum, subjiciendo Deo offenso personam finitam, concedo; subjiciendo ei personam infinitam, nego : unde non reddit quantum abstulit, quia abstulit a persona infinita Jus suum; reddit vero humiliationem personae finitae, quae semper est debita Deo, etiamsi homo non peocasset i et sic recompensatio offensae manet insoluta. Et ad replicam, quod offert aliquid quod non debebat nisi peocasset, scilicet,dolorem et contritionem de peccato respondetur, quod etsi non debei^t^^o ^jtritionem, si non peccasset, tamen reddere tenotatur id, unde contritio habet valorem (scilicet afftfctum charltatis et subjectionem ad Deum, ut ad finem ultimum) hoc enim ante peccatum tenebatur reddere Deo; addit vero post peccatum dolorem et tristitiam de illo, sed dolor iste non reddit honorem Deo offenso, quia dolet; sed quia summe amat,et pro fine ultimo habet Deum; hoc autem tenebatur facere, etiamsi non peccaret : totus ergo valor satisfactionis ex alias debitis desumitur : ergo non est perfecta satisfactio, quia non (656) possumus duplici debito unico pretio satisfacere, et per rem alias debitam novum debitum extinguere.

XLXZ. Ad confirmationem respondetur, nego quod Christus Dominus solum satia¬fecerit merendo nobis gratiam et auxilia, sed exhibendo Deo offenso tantum honoris per humiliationem personae infinitae, quantum ab eo per peccatum fuerat ablatum de honore infinito,quia per offensam hanc persona infinita Dei fuit humilia¬ta, et postposita creaturae in ratione ultimi finis. Unde satisfactio adaequata debet esse per hoc, quod persona sindliter infinita humilietur ipsi Deo, sustinendo poenam, quam Deus offensus taxaret, et hoc fuit Christus. Per hoc au¬tem quod meruit nobis auxilia .et gratiam, quibus nos operaremur,non poterat fieri satisfactio, quia hoc non esset satisfacere Christum, et pati pro peccatis nostris, sed dare nobis principia quibus ipsi satisfaceremus; sicut qui alicui debitori dat pecuniam, qua satisfaciat cre¬ditori,talis non diciturtproprie satisfacere, sed ille cui donatur pecunia; ita Christus Dominus proprie non satisfecisset pro nobis, cum tamen perpetuo clamet Scriptura, Christum redemisse nos, Gei. III, et passum esse pro peccatis nostris, Petr. II, et posuisse Deum in eo Iniquitates omnium nostrum, Isai. LIII, et sic propriissime satisfecerit, quia propriissime redemit nos, et fuit fidejussor peccatorum ; quod non ita proprie salvatur, si solum obtinuit nobis principia, quibus nos satisfaceremus pro peccatis,

XLIZZ. Imo non poterat Illa satisfactio esse aequalis, quia haec aequalitas non attenditur penes aequalitatem operum cum peccatis, aut gratiae cum exclusione maculae, sed penes aequalitatem persona-

rum (scilicet offensae et satisfacientis) quae humiliari illi debet; quod nunquam invenitur, nisi ista persona satisfaciens aequalis sit offensae. Oportuit nihilominus Christum mereri nobis gratiam et auxilia, praeter satisfactionem a se exhibitam Deo, quia illa satisfactio, etiamsi de se sit sufficientissima, tamen non applicatur nobis efficaciter et de facto, nisi nos velimus illi incorporari et communicare, quod non potest esse si volumus in peccato ipanere; sed oportet illud excludere, quod non fit sola fide, sed operibus et charitate, cum fides sola etiam sit in peccatoribus. Et ideo istam charitatem et gratiam, et reliqua auxilia debuit Christus Dominus promereri; non quidem ut per nostra opera aliquid adderemus satisfactioni Christi ex parte valoris et sufficientiae, sed ex parte applicationis, qua Christus Dominus noluit omnibus dare et mereri, sed illis tantum quibus praeordinatum est.

XLI7. tyiod vero dicitur in argumento, gratiam se sola sine ullo favore extrin-86C0 tollere peccatum, et remittere offensam respondetur, quod sino novo favore superaddito, et consecuto post ipsam gratiam, verum est quod gratia tollit et remittit culpam, non tamen sine favore antecedenti, et causativo ipsius gratiae; gratia enim' est effectus divinae voluntatis, ut nobis gratiosae et placatae. Ex eo enim quod Deus reconciliatur, et placatur, nobis infhndit gratiam, quae habet aliquos effectus physicos, et alios morales; physicos, respectu sanctificationis, et emundationis animae a macula peccati; et sic renovat nos interius, et facit sanctos per illam participationem divinae naturae;'morales, respectu offensae Dei, in quantum tollit peccatum in ratione offensae, condonando illud, et sic est effectus divinae voluntatis condonantis offensam; et sub hac ratione procedit a (657) favore divino, id est, ab ipsa voluntate ut favorabili nobis, quia favor est condonatio delictorum, et ideo non indiget superaddito favore, quia supponit ipsum.

XLV. Si tamen poneretur casus possibilis vel impossibilis, quod infunderetur gratia ut forma physica est, et non procederet a voluntate Dei condonante offensam, talis homo manerpt sine peccato in ratione maculaeu et/hab&re V tundationem interiorem ab illo, non tamen haberet effectus morales quantum ad remissionem offensae, quia Deus nollet illam remittere, licet animam exornaret gratia; et talis homo non obtineret gloriam, licet haberet gratiam, quousque remissa esset offensa, quia sine hac remissione non potest stare beatitudo, quae est status omnium bonorum aggregatione perfectus ; illa autem gratia haberet tunc jus ad gloriam, sed impeditum, sicut detinentur animae in purgatorio, licet habeant gratiam, quousque sit soluta tota poena,imo post solutam totam poenam detinebantur animae patrum in limbo, quousque esset facta plena satisfactio per Christum, ita quod si Christus non veniret, nunquam glorificarentur*. sed de his latius in materia de incarnatione et de justificatione.

XL7I. Ad secundum respondetur, non contrariari. hoc, quod est dari nobis justificationem omnino gratis, et tamen praecedere poenitentiam in ratione satisfactionis, et per modum dispositionis, nam gratis justificantur adulti, et tamen per dispositiones antecedentes, quae condun eunt ad obtinendam gratiam, licet imperfecte : itaque duplici ratione fit omnino gratis justificatio et remissio culpae, non obstante quod praecedunt tot dispositiones, et contritio ipsa satie-factiva, saltem in aliquo priori naturae; primo quidem, quia ipsamet contritio et dilectio, per quam quis disponitur ad gratiam, ab ipso Deo misericorditer tribuitur, et sic homo nihil offert de suo pro illa justificatione, nec recompensat proprie Deo ex parte personae, quia totum illud provenit a Deo; et consequenter quando in vi talis satisfactionis gratis a Deo acceptae solvitur debitum, omnino gratis dicitur so}.vi. Et hanc rationem assignat S. Thomas I parte, quaest. XXI, art. IV ad primum, servat tamen Deus adhuc in tali opere aliquem modum justitiae, in quantum relaxat culpas propter dilectionem, et aliquid aequalitatis et recompensae intervenit, saltem ex parte rei oblatae, licet non ex parte personae satisfacientis, quia totum illud gratis accepit a Deo.

XLVII. Secundo, dicitur fieri gratis Justificatio, quia adhuc positis illis conditionibus et satisfactione, poenitentiae non adaequant ^Lebitum, neque offensam, in (jU^tij^n est- i!%W^ personae in-

finitae. Unde remanet lpsl omnino liberum talem satisfactionem acceptare; quod si acceptat, est ex mero favore. Quando autem debitum aliquod est divisibile, bene stat quod qui reddit partem, extinguat debitum partialiter» ut si debentur centum, et redduntur decem, pro illa parte extinguitur debitum, et ita non fit omnino gratis, quia datur aliqua satisfactio ejusdem rationis : quando autem debitum consistit in indivisibili, ut honor, vel jus ad aliquid, et non restituitur, id quod ablatum est, nec pars illius, quia indivisibile est, sed aliquid inferioris rationis, tunc si creditor acceptat, omnino gratis acceptat, quia ex solo suo favore dependet illa commutatio gratuita inter suum debitum, et rem illam oblatam. Unde non opus habemus recurrere ad illam distinctionem de merito et satisfactione, licet distinctio vera sit. (653)

XLVIII. Ad confirmationem respondetur, poenitbntiam esse partem potentialem et imperfectam justitiae. Et cum infertur, ergo aliquod debitum inducit Deo; distinguo, aliquod debitum ex suppositione et beneficio Dei sic acceptantis, transeat; exwi ipsius personae satisfacientis, nego. Unde adhuc stat quod omnino gratis detur, quia quando tota obligatio fundatur in beneficio ipsius creditoris, non in actione aut valore ipsius debitoris, totqm manet intra limites purae gratiae, et solum servatur modus quidam et forma Justitiae secundum quid et imperfecte, quatenus contritio quae redditur, et gratia quae confertur, aliquam proportionem servant in ordine supernaturali.

## Articulus II.

nere causae contritio
ellat peccatum.

I. In articulo secundo hujus quaestionis LXXXv, solutione ad tertium docet S. Thoinas : "Quod quaelibet virtus specialis formaliter expellit habitum vitii oppositi, sicut albedo expellit nigredinem ab eodem subjecto; sed poenitentia expellit omne peccatum effective, in quantum operatur ad destructionem peccati, prout est remissibile ex divina gratia, homine cooperante." Circa quae verba oritur difficultas primo, cur dicatur poenitentia effective, et non formaliter expellere peccatum, cum contritio, quae est praecipuus actus poenitentiae, sit fonmta charitate, et ita expellat peccatum formaliter, quia ille actus est amor amicitiae : ergo qui habet illum, formaliter est amicus Dei per talem actum; sed formalis amicitia formaliter expellit peccatum et offensam Del, quia implicat esse amicum et esse offensum sive inimicum : ergo id quod formaliter facit/ amicum, facit non esse inimicum : ergo non esse peccatorem. Potius ergo debuit S. Thomas dicere, quod poenitentia formaliter eaqpellit peccatum, quam quod effective.

II. Secundo, est difficultas exparte ipsius efficientiae, quomodo verificetur quod poenitentia effective expellit peccatum, nammlla causa efficiens expellit aliquam formam, nisi attingendo aliam, quae formaliter expellat illam; sed poeni• tentia non producit effective aliquam formam expellentem formaliter peccatum : ergo neque effective expellit ipsum. Major est certa, quia expulsio, seu corruptio est effectus secundarius agentis, non primarius, si quidem corrumpere est destruere : nulla autem oausa effectiva primo et per se destruit, sed primo et per se facit, et ex consequenti destruit, quia si solum destruit, nihil facit : ergo si per se officit, per se aliquam formam vel effectum debet causare : unde consequitur quod alia forma destruatur, quae cum ista non compatitur. Minor vero probatur, quia forma expellens peccatum est gratia in essentia animae, et virtutes in potentiis; sed poenitentia non producit effective gratiam et virtutes, quia gratia solum fit a Deo effective et physice, jjJ; dicitur 1-2, qu. CX, art, I : ergo, etc.

III; Nec sufficit dicere, quod poenitentia expellit peccatum effective instrumentaliter, vel solum moraliter, contra enim est, quod efficientia instrumentalis convenit poenitentiae sacramento, non poenitentiae ut virtuti, et extre sacramentum, de qua solum agimus hic. Neque etiam moraliter, quia moralis efficientia, nec proprie est effectiva cum tamen S.' Thomas dicat poenitentiam effective expellere peccatum : nec convenit (659) solum poenitentiae, sed cuicumque alteri, quod possit habere rationem conditionis requisitae, vel pacti vel congruitatis ad expulsionem peccati, quia totum hoc in genere morali est. Dices concurrere poenitentiam effective physice, non quidem producendo gratiam, sed disponendo subjectum ut illi infundatur et uniatur; et consequenter physice expellere peccatum oppositum gratiae; sicut homo dicitur effective generare hominem, et expellere oppositam formam a materia, quia disponit illam ad recipiendam animam rationalem, nec tamen illam producit sed producendo physicaB dispositiones, expellit physice dispositiones oppositas, et oppositam formam. Sed contra; tum, quia homo generans, licet non producat animam, tamen physice unit illam ad materiam; poenitentia autem non unit gratiam subjecto, haec enim ex ipso subjecto educitur, et ipsa eductione unitur per inhaerentiam; tum, quia homo producit physice dispositiones ultimas ad introductionem animae, quae habent naturalem et necessariam connexionem cum illa; poenitentia autem non habet physicam et necessariam connexionem cum gratia, sed solum ex misericordia divina, quia avertentibus se a peccatoi vult misericorditer gratiam infundere : ergo non potest dici quod physice expellit peccatum, quia non producit aliquid habens physicam repugnantiam cum illo : nisi enim Deus infunderet gratiam, poenitentia non expelleret peccatum, gratia autem infunditur misericorditer, et gratuito beneficio poonitenti, non ex debito naturali, sicut infunditur anima corpori disposito et

organizato.

IV. Propter haec et similia argumenta varie loquuntur auctores in hac parte. Et multi per unum extremum tenent, contritionem formatam ch&rltate non effective, sed formaliter Justificare, quae est opinio Vazquez in secundo tomo prima, secundae, quam nos in materia de Justificatione reJicinfaSi.;.Alii in alio extremo negant actum poenitentiae esse formam Justificativam, sed solum dlspositivam ad gratiam, et aliqui solum illi tribuunt rationem dispositionis moralis, alii vero physicae. In praesenti duo suppono : primum, non esBe actum contritionis formam Justificantem, sed solum disponentem ad gratiam, ut in materia de Justificatione tractatum est; neque enim hic est locus disputandi illam quaestionem, licet disputatione sequenti aliquid de illa attingemus. Secundum est, non posBe negari moralem efficientiam poenitentiae respectu Justificationis, quia poenitentia operatur per modum satisfactionis, et expiationis ad remissionem peccati; satisfactio autem pertinet ad genus morale, quia respicit peccatum sub ratione debiti remittendi, et offensae satisfaciendae : quod totum fit secundum moralem aestimationem et exigentiam Juris; non secundum aliquam phy8i eam actionem destruentem ipsum debitum, ut etiam videmus in satisfactionibus humanis.

V. Et praeterea peccatum, licet physice relinquat maculam, et privationem intrinsecam ipsius gratiae in anima, tamen multos etiam effectus morales relinquit, ut hominem denominari peccatorem voluntarium, ex actu voluntario praeterito non retractato; et Deum denominari offensum, ex actu injuriae praeterito : quem actum et denominationem inde ortam non potest tollere poenitentia effective et physice, sed moraliter, quia non sunt aliquid physicum, sed mofcale, seu denominationes rationis ex actu praeterito relictae : ergo oportet fatere hanc efficientiam moralem poenitentiae, (660) quam S. Thomas praecipue videtur designasse in illis verbis supra relatis, cum dixit: "Quod poenitentia effective expellit omne peccatum, in quantum operatur ad destructionem peccati, prout est remissibile ex divina gratia, homine cooperante :" si enim poenitentia eff$Qtive expellit sub illa formali ratione (scilicet, prout peccatum est remissibile ex gratia Dei) ergo formalis ratio efficiendi in ipsa est aliquid morale, scilicet, peccatum ut remissibile, id est, sub ratione remissionis, quae est condonatio; sed ipsa remissio et condonatio solum moraliter expellit peccatum,, quia non ect actio physica, sed moralis : ergo a fortiori ipsa poenitentia, quae solum expellit peccatum ut remissibile, moraliter expellet illud. Imo ex hoc posset aliquis inferre, quod secundum sententiam S. Thomae nullo modo poenitentia tollit peccatum physice, sed moraliter, qUia non possumus majorem efficientiam tribuere poenitentiae, nec S. Thomas attribuit, quam ipsi remissioni, ut remissio et condonatio est peccati, si quidem dicit S. Thomas, quod poenitentia operatur ad destructidhem peccati, ut remissibile est : ergo in edftem linea et ordine poenitentia eapellit effective, in quo ipsa remissio peccati; sed remissio et condonatio solum moraliter expellit peccatum: ergo et poenitentia,4uae dicitur operari ad destructionem peccati ut remissibilis.

VI. Nihilominus adhuc Juxta haec principia S. Thomae valde probabile est poenitentiam physioe expellere peccatum, quia licet condonatio et remissio Dei extrinseca morali modo expellant peccatum, quia directe tollunt illud in quantum est injuria et offensa Dei (qui est effectus moralis) tamen poenitentia expellit physice mediate et remote, quatenus expellit physice dispositiones aliquas, e quibus peccatum dependet, licet non expellat physice immediate, id est, producendo ipsam gratiam aut' uniendo illam subjecto. Unde non est necesse recurrere ad effectum aliquem physicum in ipsa gratia producenda, vel unienda subjecto : in hoc enim nullum video fundamentum, quo possimus physicam influentiam poenitentiae tribuere : qua gratia a solo Deo physice producitur, tamquam a causa principali; per modum autem causae instrumentalls convenit hic effectus poenitentiae in quantum sacramentum ost, vel pars sacramenti, non autem extra sacramentum, ut praecise actus virtutis est. De hoc enim nullo fundamento constat; neque hic agitur de tali modo instrumentall operandi, sed de expulsione peccati a poenitentia in virtute propriae

suae naturae. Neque etiam est fundamentum, ut dicamus per poenitentiam uniri gratiam animae physica unione, sicut ab homine generante unitur anima corpori, quia homo format corpus disponendo et organizando illud, ea dispositione physica et naturali, quae requiritur ut anima infundatur : at vero poenitentia non format neque disponit animam nt physice recipiat gratiam, quia ipsa gratia immediate educitur, ex potentia obedientiali animae, et illi unitur per ihhaerentiam, sicut quodlibet accidens, sine hoc quod praecedat alia entitas naturalis, aut supematuralis inter animam, et gratiam.

VII. Quare poenitentia solum potest physice operari ad expulsionem peccati mediate et remote, quatenus destruit affectum et inclinationem voluntatis ad conversionem contrariam Deo, et aversionem a fine ultimo, a qua necessario dependet ipsa ratio et denominatio peccati et offensae Dei; et introducit physice oppositam determinationem voluntatis, quatenus illam (66l) convertit ad Deum, quod non fit sine aliqua mutatione physica : nec tamen poenitentia facit istam conversionem et mutationem voluntatis sub omni consideratione et respectu, sed sub ratione justi vindicativi, expellendo oppositum affectum, quatenus Iniquus et injustus erat Deo; et hoc est dostruoro peccatum effective, quatenus remissibile est a Deo, homine cooperante, ut dicit S.Thomas. x Conversio enim et aversio, quae relinquitur ex peccato, non solum opponitur conversioni, quatenus fit per charltatem, sed etiam quatenus tollit injustam et injuriosam aversionem a Deo, quia utrumque habet ex ipsa ratione peccati, et aversionis ab ultimo fine. Sicut ergo a charitate expellitur physice peccatum, quatenus illi opponitur conversio dilectionis Del super omnia,'^uam determinationem introducit charitas, licet non producat gratiam; ita expellitur physioe a poenitentia, quatenus elicit actum expiationis et satisfactionis, quo mutatur voluntas no sit impia et injusta erga Deum: et hoc est physico expellere peccatum introducendo illam determinationem et affectum voluntatis, et expellendo oppositam conversionem quatenus est injusta et offensiva Dei. Uec tamen producit, vel unit ipsam formam justificantem, quae est gratia : sicut etias^flt a charitate, et aliis virtutibus, quae physice operantur ad destructionem peccati, non producendo gratiam, sed mutando voluntatem.

VIII. Dices : Haec expulsio non videtur effectiva, sed formalis, quatenus quaelibet virtus expellit vitium oppositum sibi, quod S. Thomas in verbis supra citatis docet fieri, formaliter a virtutibus; a poenitentia autem dixit effective eaqpelll peccatum : non autem reducimus hanc expulsionem poenitentiae ad expulsionem formalem, quatenus contrariaturr-determinationi et effectui voluntatis ad peccandum. , l

IX. Respondetur hanc expulsionem fieri effective a poenitentia, ut a principio eliciente effoctive actum contritionls, et mutante ipsam voluntatem, quatenus injusta et iniqua erat : et hoc effective fit a poenitentia : non tamen ex hoc tollitur, quod ipse effectus productus a poenitentia formaliter destruat oppositam determinationem voluntatis. Sicut calor existens in igne effective expellit frigus, quod est in ligno ; quod non tollit quin formaliter tollatur per calorem receptum in ipsomet ligno : sic poenitentia, ut est principium elicitivum contritionis effective operatur ad destructionem peccati; non tamen ex hoc negat S. Thomas, quod detur aliquid a poenitentia relictum, quod formaliter se habeat ad istam destructionem, nam hoc ipso quod effective operatur, oportet quod habeat effectum; et ille effectus formaliter se habebit ad destructionem peccati; non quidem producendo ipsam gratiam (quae formaliter immediate expellit) sed convertendo voluntatem : quae conversio et mutatio formaliter reddit voluntatem conversam, seu detestantqm peccatum, mediate autem, et remote ipsum peccatum expellit : ponit autem S. Thomas differentiam inter reliquas virtutes et poenitontiam, quod aliae virtutos expoliunt vitia opposita sibi formaliter et immediate, quia contrariantur eis; poenitentia autem non solum evellit oppositui:, quod inpoonitcntia formaliter et immediate, sed etiam operatur ad expulsionem omnis peccati effective, producendo aliquid quod mediate et remoto ipsum oxpellat.

SOLVUNTOR ASGUMBETEi.

X. Ad difficultates a principio respondetur. Ad primam, in qua quaeritur, cur poenitentia dicatur expellere effective, et non formaliter peccatum, dicimus ideo esse,quia poenitentia non est forma sanctificans formaliter, sed solum dispositive, ut modo suppono ex materia de Justificatione, quia et si actus contritionis et charitatis formaliter nos convertunt ad Deum,non tamen formaliter convertunt Deum ad no8, nec ponunt in anima lumen gratiae, quod ex conversione Doi ad nos infunditur; sicut lux ex conversione luminosi diffunditur ad corpus, non ox motu ot convprsiono corporis illuminati habotur : hic enim motus formaliter non H7 luminat, sod dispositivo : quod magis manifostatur considerando quod contritio ost actus elicitus ab homine, non ipsa romissio et condonatio porsonae offonsao : ot sic oportot quod praeter actum contritionis, qui elicitur a persona offondento, detur aliquid causatum a porsona offensa, quo remittatur peccatum; collatio autem auxilii ad eliciendam contritionem non est condonatio et remissio peccati, quia compatitur cum peccato tale auxilium, quousque actus charitatis de faoto sit elicitus: ergo antecedenter ad ipsum actum, in illa prioritate in qua recipitur auxilium ad eliciendum,nondum est remissum peccatum : ergo collatio talis auxilii formaliter non est remissio peccati : et cum dicitur, quod ille actus contritionis et charitatis formaliter constituit amicum Dei, cum sit formaliter actus amoris amicitiae, distinguendum est; formaliter ex parte effectus et condonationis divinae, nego : neque enim sufficit ad restitutionem amiOitiae quod offendens amet, sed requiritur quod offensus condonet, licet per amorem illum et affectum disponatur offendens, ut offensus ei condonet.

XI. Ad secundam difficultatem distinguitur major; nulla causa efficiens expollit aliquam formam, nisi effective producendo eam, quae formaliter expellit, distinguo; quae formaliter expellit mediato vel immediate, adaequate vel Inadaequato, transeat; quae formaliter expellit immediate tantum, nego. Ad minorem dicitur, quod poenitentia non producit ipsam formam quae Immediate expellit peccatum (scilicet ratiam) sed produciteffectiva id, quod mediate et remote evellit peccatum, scilicet, conversionem voluntatis ad Deum per actum contritionis, qui etiam postquam transactus est, relinquit voluntatem determinatam ad talem conversionem, et talem mutationem voluntatis physioe introducit poenitentia; et hoc est expellere peccatum effective mediate, tollendo conversionem ad creaturam, quatenus injusta est et iniqua, et in quanti® peccatum est offensivum Dei, et remissibile a Deo, homine cooperante.

XII. Ad repiicam respondetur, exemplum illud de homine generante, et expellente oppositas dispositiones ad introductionem animae, non in omnibus tenere, quia poenitentia non unit gratiam subjecto, sicut homo generans unit animam rationalem corpori; sed tenet, quantum ad expulsionem peccati mediatam et remotam, ex parte alioujus dispositionis in voluntate, a qua dependet peccatum, ut est offensivum Dei; nam etiamsi homo non uniret corpus animae rationali, nec diceretur generare hominem, tamen si produceret dispositiones aliquas ordinatas (saltem mediate) ad talem formam, quibus destrueret oppositas dispositiones, diceretur physice (663) expellere illam, et consequenter formam oppositam animae, prout a talibus dispositionibus, licet non diceretur physice generare hominem : sunt enim distincti effectus, generare hominem uniendo animam corpori, et expellere dispositiones contrarias; et sic operari mediate ad expulsionem formae substantialis praecedentis : hoc enim secundum praecise fit per introductionem contrariarum dispositionum expellentium alias oppositas,non per introductionem ipsius formae substantialis : sic ergo licet poenitentia non assimiietur homini generanti quantum ad primum effectum uniendi animam physice et generandi hominem, quia revera non unit physice gratiam animae : tamen in secundo effectu assimilatur illi, scilicet, introducendo dispositionem oppositam dispositioni peccati, scilicet, affectum et con versionem voluntatis ad Deum, quatenus tollit injustitiam et inaequalitatem voluntatis iniquae.

XIII. Unde sequitur, quod operetur ad expulsionem peccati, quatenus peccatum dependet a voluntate sic injusta et

iniqua. Et licet forma praecedens non expellatur nisi per introductionem alterius formae de novo genitae, tamen hoc est in genere causae effectivae mediate et remote operantis ad expulsionem illius formae, per introductionem dispositionis contrariae tollentis illam a qua dependet forma corrumpenda : et sic poenitentia, licet non introducat physice gratiam immediate, tamen expellit peccatum effective mediate, introducendo in voluntate dispositionem et affectum contrarium omni peccato, quatenus convertit voluntatem ad Deum.

XIV. Ad secundam probationem respondetur, probaro quod poenitentia non unit gratiam subjecto physice et immediate, sicut homo introducens ultimam dispositionem necessitantem ad formam rationalem, unit illam materiae, quia poenitentia non est dispositio necessario connexa cum gratia exwi physicae entitatis, sed ex misericordia Dei infudentls illam : nec se habet ut dispositio activa ad producendam vel uniendam gratiam; sed disponit quasi passive, ut illa posita Deus gratiam infundat;, sicut posito diaphano in medio, luminosum illuminat illud, nec tamen diaphaneitas producit lucem, sed disponit passivo, ut recipiatur in medio, non tamen probat argumentum, quod poenitentia non concurrat physice effective ad expulsionem peccati, modo explicato, scilicet mediate, quatenus facit conversionem et mutationem voluntatis iniquae, a qua dependet ipsum peccatum. Et quando S. Thomas dicit : "Effective expellere peccatum, quatenus rimiBsibile ex divina gratia," non loquitur de sola expulsione morali, eo modo qUO remissio et condonatio intellitur expellere sine infusione physica gratiae; sed addidit S. Thomas : "Quatenus remissibile est, homine cooperante." Cooperatur autem homo, quAtenus convertit se, et mutat voluntatem in ordine ad Deum, tollitque oppositam determinationem et duritiam voluntatis, a qua dependet conservatio peccati ; et hoc physice facit, et sio saltem mediate et remote expellit peccatum : vel ut loquitur S. Thomas : "Operatur ad destructionem peccati," quia peccatum a voluntate dependet, quia in tantum est peccatum, in quantum voluntarium : mutata ergo voluntate, tollitur id a quo peccatum dependet ex parte hominis, et disponitur ut etiam tollatur dx parte Dei,ipso remittente offensam et Infundente gratiam homini sic disposito.

## QJXAJESTIO LXXXVI.

## DE E3TECTU POBTITEETTIAE QUOAD MORTALIUM·

## 710CASORUM REMISSIOREM.

I. In articulo primo ostendit S. Thomas, nullum esse peccatum, quod in hac vita per poenitentiam deleri non possit, quia poenitentia operatur virtute gratiae et misericordiaedivinae, quae sufficiens est ad omnia peccata exhaurienda in homi¬ne viatore. In secundo articulo docet, non posse peccatum mortale tolli sine poenitentia, quia non potefct tolli offen¬sa non suhiata causa, unde procedit : pro¬cedit autem ex voluntate Aversa a Deo. Ex hoc enim Deus manet offensus, quia a-vertlmur ah illo : ergo nisi mutetur ista aversio voluntaria, non tollitur offensa Dei : non mutatur autem nisi per volunta¬tem contrariam, quae est detestatio illi¬us aversionis; et haec est poenitentia. In articulo tertio docet, unum peccatum mortale sine alio remitti non posse, quia nullum peccatum mortale tollitur, nisi per gratiam,quae sola potest tollere ma¬culam et offensam illius : si autem rema¬neret aliud peccatum mortale in subjecto, non posset cum illo stare gratia, quia gratia et peccatum simul non sunt : ergo non potest tolli unum peccatum mortale sine alio, quia nequit stare cum gratia. In articulo quarto dooet.quod remissa cui-pa potest remanere in homine reatus, seu obligatio ad aliquam poenam temporalem, quia licet remota offensa et culpa non maneat aliquis debitor poenae aeternae, potest tamen ratione oonversionis ad bo¬num' commutabile, in quo nimis sibi indui-sit, manere debitor alicujus poenae, si non perfecte doluit, vel afflictus eat ex tali nimietate; sed quia conversio est finita, etiam poena illi correspon-dens finita est. In articulo quinto do¬cet, quod remissa culpa non statim tol¬luntur omnes reliquiae peccatorum pravae dispositionis, seu pronitatis ad peccan¬dum, ut ipsa experientia constat, quia istae dispositiones pertinent ad illam conversionem ad bonum commutabile erga quod potest manere inclinatio aliqua vel dispositio, licet non maneat ordinatio ad illud ut ad finem. In articulo sexto docet, quod remissio culpae est effectus poenitentiae; tum poenitentiao ut est sa¬cramentum (in quantum illis ex opero ope¬rato virtus divina operatur ad infunden¬dam gratiam) tum poenitentiae ut est virtus, in quantum per hanc poenitentiam disponitur subjectum ad gratiam, et or¬dinatur ad claves Ecclesiae.

# qoxsno mm:.

## DE REMISSIO 1' E TIIIUIC1I.

I fatuor docot S. Taoxac la hac quaestione. Prima, requiri etlan ai ronleslonce peocatorun vonlallun po<mlteotlan, llcot aon Ita porfcetan eleu? od reclBeloaea nortollua, quia do poocatlB nortallbue requiritur doteetatlo actualib. cua diligentis ad recordandua de slngulte. ut de singulie poenlteat : ad realeslona» auton venialius sufficit detestatio vlrtualie, quateaue «licui dlepllcet quidquid retardat affectun ln Deus, licet de Illo peccato ln speciali non cogitet. Secundo, docot ln coeundo, articulo non requiri ad renleelonea venialia Infusiones gratlao habitualis, eed sufficit allquen notus gratlao. sou oharltatle excitari, quia peccatuc veniale non opponitur gratlao habituall. quia tvon destruit iUoa, red forTori, seu notui illius- Tertio. In articulo tortio docet, quod por aaperalonea aquae booalictae.et alio sicilio saeranontalla. recdttuntur venialia peccata, la quantun Ista fiunt cua aliquo notu detestationis peccati, vol notu revorantiae ln Deun. vel in res divinae, $iorto. ln articulo quarto docet, quod oxletcatl ln poccato aortali non rccltltltur vonlalo nlei reolttatur aortalo. quia vonlole poccatun remittitur por favoren ot notux oharitotlo, cui Opponitur, noceeoorlo oupponenton lpoax gratlnn ot charltnton; qui aatem eet ln peccato nortali, noque cratiar, hobot. noque charltat en. et olc r.oc forvoroo.

## distotatio xxx..

## Dl 8BQ88I0SI PKCATI MC2TA1I8 ET 7XTAII8.

### Articulus I.

### tla poflolt rcnlttl T

I. Loquendo de facto, et eecundua potentlan Dei ordinarias, facile constat resolutio dubii, nullo xodo pooee realttl peccatux nortale elne poenitentia. Hoc enln nanifestlselsds Scripturae testis©nils constat, Lucao XIII : ITlel poocltac•dan oleretis, ornee elnil carlbltl» : Ssech. Xnil : Convert'--'r,l. et ac|te ooe nitentia.- ab canibus iltatIbus vontrls : et_ .pr.^rlt^vobl. Inlqultfts, ln rul-

« mtfWLWM -h°?-C-C^.tat.lp, Co.^.Ib .tui.-, atot otiar, aoflnltlo Concilii Trldontlnl sobb. XIV, cap. IV : "Mt, Inquit, quovis tenpore ad lupe trandaa.venias peecatorux hic contrltiocle notus neconoariue ;* orgo alno poonltantla nullo temero data fuit peccatorun renleelo honlnlbue lapeleinetltutloneo.quae ost (656) praecipua ot fundaner.tolis ratio, ea ont, quia offonaa Del procedit ex averelom voluntatis hunanae a Deo; ergo requiritur ad reolooionon bujue offonooo.quod nutetur lata aversio voluntaria, quae eet ratio fundasentunquo llllue offonsao ; haec auteci aversio tollitur por gratiae Del, quae in hoo differt a gratia honlnls. quod gratia hominis nor. si:tat, nec inprlalt aliquid in altero; gratia vero divina eaueat bonitaton in honlno.qula gratia Dol est bona voluntas ejus qui oet causa universalia omnis boni, orgo talie gratia eaueat oppoBitax voluntatea deteatandl ot nolendi pooentuB cuc proposito onondno; quae dotoetatlo portlnet ad poenltentian : ergo lnpoaslblle ce» elao poonltectla peccatu» roaltti.

II. Patio varo S. Thoxae ln articulo eecundo praeter diviasm ordinatione» et

III. Videtur tanon haec ratio 8. Bionao parui efficax ot dlnlnuta, quia licet

voluntas Dei sit causa omnis toni creati, tamen ex hoc retorquetur argumentum : Deus est causa omnis toni : ergo etiam moralls boni et moralis effectus, et non solum physici : ergo cum remissio Dei sit condonatio quaedam, etiam causat effectum condonationis offensae,quae in remissione et ablatione peccati intervenit, qui est moralis effectus; restat ergo S. Thomae probare, cur non possit divina voluntas et gratia ita causare hunc effectum moralem, quod non causet physicum, et quare repugnet separari hos effectus, ita quod solum moralem causet effectum, id est, extrinsecam condonationem offensae, sine immutatione physica cordis, et conversione ojus ad Deum, quae est actus poenitontiae. Itaque bene probat S. Thomas, quod gratia divina debet causare aliquid, sed quod necessario debet causare aliquid physicum, et non sufficiat causare aliquid morale, unde probat : diminuta ergo est ratio ipsius.

IV. Secundo, nam dato quod debeat causare aliquid physicum, quare non sufficit infundere gratiam habitualem, non causando actum in voluntate, sed solum habitum infundendo, ut 8i infunderet dormienti. Et dato, quod debeat causare actum, cur non sufficit actum dilectionis Dei causare, sed requiritur actus pocjnitentiae doloris, seu detestationis Vindlcativae, quae est proprie actus poenitentiae : ergo undique deficit ratio S. Thomae, neque efficaciter infert absque poenltentia non posse remitti peccatum ex gratia Dei, cum Jam multis viis possit instari illa ratio, quod scilicet debeat causare aliquid in anima, et quod hoc aliquid debeat esse poenitentia, et motus ejus.

V. Efficax nihilominus est ratio S. Thomae, supponendo quod connaturaliter, modo proportionato, et Juxta exigentiam naturae rerum, non tollitur aliqua offensa, nisi tollatur ejus fundamentum et 0-rigo; quod significat S. Thomas articulo secundo illis verbis : "Offensa peccati mortalis procedit ex hoc,quod voluntas hominis est aversa a Deo; unde requiritur ad remissionem divinae offensae, quod voluntas hominis immutetur, et convertatur, etc." ubi ly procedit insinuat fundamentum offensae, quod est aversio, et ly requiritur etiam indicat exigentiam connaturalem et debitam; jpo's,ito aul em fundamento et indignitate subjecti, ex qua oritur denominatio offensi, Deus debot judicare hominem illum esse sibi offensum, et indignum sua amicitia et reconciliatione, loquendo juxta connaturalitatom subjecti, quia manente fundamento offensae ex parte hominis (scilicet aversione) connaturale est remanere offensam, et indicare hominem indignum amicitia divina : ergo loquendo de facto, et juxta exigentiam rerum, effloax est ratio (667) S. Thomas Quod si gratia et voluntas divina causat totum tonum creatum, et peccatum non remittitur nisi ex gratia Dei, quod non potest remitti sino immutatione interiori voluntatis, quia voluntate immutata manente, semper manet fundamentum offensae; immutatio autem ab ipsa gratia causari debet, quia gratia Dei, cum sit bona ejus voluntas, omnis toni causa est; et cum ex ista gratia, seu tona Dei voluntate remittatur nobis peccatum, oportet quod si connaturaliter et juxta naturae exigentiam remittatur,quod causet immutationem aliquam in nobis, sine qua non tollitur fundamentum indignitatis et offensae; et consequenter non potest modo connaturali remitti peccatum, nisi interveniente ista immutatione ex gratia Dei; quae immutatio non est alia,quam detestatio illius aversionis injuste factae contra Deum, et dilectio ipsius Del super omnia, quod pertinet ad motum contritionis seu poenltentiae.

71. Shc quo solvuntur instantiae allatae• Ad primam enim concedimus divinam voluntatem et gratiam esse causam omnis boni, tam moralis quam physici, quod intervenit in remissione peccati. Et cum infertur unde ergo probat S. Thomas, non posse separari hunc effectum moralem ab illo physico, nec sufficere quod divina voluntas causet effectum moralem extrinsecum, sine reall et intrinseca mutatione peccatoris per poenitentiam, respondetur optime id inferri ex praesupposita et subintellecta conditione requisita ad talem remissionem, scilicet, quod tollatur indignitas offendentis, et fundamentum offansae erga Deum, quia manente fundamento offensae, non potest connaturaliter et juxta exigentiam rerum ipsa offensa tolli; et hoc fundamentum est voluntas ipsa aversa a Deo : ergo gratia remittens offensam Juxta istam connaturalem exigentiam, ita debet causare effectus morales in condonando, quod etiam tollat physicos,

ut fundantes istam offensam moralem, alias non perfecte, neque connaturalitar tolleret et remitteret offensam : et sic non possunt separari isti effectus, si remissio fit juxta connatoralem modum et exigentiam ipsius, sicut de facto fit.

VII. Ad secundam et tertiam Instantiam respondetur, quod non sufficit infundere gratiam habitualem sino actu immutante voluntatem, et quod iste actus non solum debet esse dilectionis, sed etiam contritionis et doloris, quia licet ut gratia recipiatur in anima physice, nullas requirat dispositiones; tamen ut recipiatur voluntaria, requirit voluntatem ipsam disponi et immutari : est autem connaturale cuicumque formae, ut non recipiatur sine dispositionibus; et connaturale est gratiae, ut recipiatur cum consensu et voluntate hominis, et non aliter, quia gratia convertit hominem ad finem supernaturalem; quae conversio sine voluntate non fit. Unde si gratia divina connaturaliter, et modo proprio debet causare remissionem peccati, oportet quod non solum infundat gratiam habitualem, sed etiam dispositiones, sine quibus voluntas non immutatur, ut voluntarie gratiam recipiat; inter istas autem dispositiones oportet unam ex illis esse poenitentiam seu contritlonem, eo quod voluntas per peccatum facta est impia etinjusta contra Deum; unde oportet, quod per modum justitiae et vindicationis revertatur ad Deum; non ergo sufficit sola dilectio, ut praecise talis, nisi etiam per modum justitiae et expiationis importet; quod directe pertinet ad poenitentiam, et hoc loquendo connaturaliter et Juxta exigentiam rerum. (668)

VIII. An vero sufficiat aliquando virtualis poenitentia, quae in ipso actu dilectionis continetur, tamquam in aliquo eminentiori, loquendo de facto, respondetur sufficere in aliquo casu, ut quando aliquis non recordatur suorum peccatorum distincte, et elicit actum dilectionis Dei super omnia, talis Justificabitur sine explicita et formali poenitentia, id est, sine actu doloris,quia cum non recordetur peccatorum, non datur materia doloris et detestationis, quae solum sunt peccata; et tamen habet dilectionem Dei super omnia. cum qua non compatitur peccatum, quia ut dicitur I Petri IV : ' Charltas onerit iltitudlnem neccatorum : et I Joan. IV : Qui manet in charitate. et iterum VII : Omnis oui diligit, ex Deo natus est : non ergo ille qui elicit dilectionem Dei super omnia manet in peccato, et tamen non habet formalem dolorem, Sed solum actum amoris, qui eminenter est dolor poenitentiae, eo quod sic diligens hfiCbet motivum dolandi de peccato per contritlonem; contritio enim est ex motivo dilectionis Dei super omnia; ergo qui habet istam dilectionem, jam habet notivam contritionis; ergo virtualiter contritionem habet; forraaliter autem conversionem ad Deum ut ad ultimum finem, quia diligit eum super omnia; ergo justificatur,

IX. Sed quid, si recordetur actualiter peccati mortalis, et non habeat dolorem, qui est formalis actus poenitentiae, sed tantum dilectionem Dei super omnia, sufficiet ne ille actus dilectionis, qui est virtualis poenitentia sine formali dolore, quae est poenitentia ? Respondetur non sufficere : et negamus suppositum, nempe quod in illo casu haboatur verus Dei amor super omnia, si non habeat formalem poenitentiam, et dolorem de peccato, quando recordatur illius, .Ratio est, quia in habentibus conscientiam peccati mortalis currit praeceptum divinum de poenitentia, quod certum est dari, cum toties repetatur in Scriptura: Poenitentiam agite, etc. Quod tamquam distinctum praeceptum a praecepto dilectionls ponitur : hoc enim obligat etiam eos qui non peccaverint; praeceptum vero poenitentiae solum.obligat eos qui peccaverunt. Et licet non statim obliget, vel pro omni tempore,quia est praeceptum affirmativum, tamen sine ejus impletione non potest peccatum remitti, alias frustra poneretur, quia remisso peccato non urget praeceptum poenitentiae, quod solum est ad obtinendam remissionem peccatorum, Cum autem non obliget eum, qui obliviscitur peccatorum, quia sic est impossibile detestari ea,'.aequitur quod obliget eos qui habent conscientiam peccatorum..

X. Et hujus ratio est, quia naturale est, ut qui recordatur peccatorum, quando convertitur ad Deum, etiam recordetur se esse obligatum ad satisfactionem, et insuper teneri ad confessionem : quam saltem in voto et implicite tenetur desiderare : ergo non potest diligere Deum super omnia in tali casu, ut oportet, nisi dpieat de illa offensa, velitque Deo satiefacere : quod pertinejt^ad poenitentiam

formalem. Unde Concilium Tridentinnm docet : "Ihisse motum contritionis quovis tempore necessarium ad impetrandam veniam peccatorum ergo si iste, qui nunc recordatur peccati mortalis, vult habere veniam,non sufficit elicere actum dilectionis, omisso motu contritionis; sed tenetur illum adhibere, alias non diligit ut oportet, quia diligit, et non vult satisfacere, cognoscendo se debitoran.(669)

QUID DI ABSOLUTA POTENTIA. DE ?

E. Ostenso quod connaturaliter et de facto non potest remitti peccatum sine poenitentia, restat videre, an etiam essentialiter id sit necessarium, ita quod nec de potentia absoluta possit sine aliqua poenitentia remitti peccatum. It potest hoc in duplici sensu disputari. Primo, an sine ulla physica et reali mutatione ex parte hominis, possit per votam extrineecam.Dei condonationem peccatum remitti : secundo, an dato quod requiratur aliqua realis mutatio in homine, sufficlai alíqua alia mutatio praeter poenitentiani, etsi non ita connaturaliter remittatur peccatum, sicut cum poenitentia. In primo sensu plores auctores tenent, posse sine ulla mutatione reali ex parte hominis peccatum tolli per solam extrinsecam condonationem Dfei. Pro qua sententia citantur Scotus, Henricus, Gebriel, Medina; satisque significat Bellarminus libro II de Justificatione, capite XVI.

EI. fundamentum est, quia peccatum praecedens nihil physicum relinquit in homine, sed tantum moralem quamdam denominationem per respectum ad peccatum praeteritum, a quo homo etiam tunc denominatur peccator, quamdiu illi non remittitur offensa : ergo per se et essentialiter non requiritur ad ablationem talis peccati aliquld physicum, sed sufficit moralis condonatio et remissio Dei. Bec obstat, quod requiritur ut qui offendit retractet offensam, et veniam petat, ut ei possit condonari : hoc enim verum est, si connaturali modo id fiat; tamen essentialiter et absolute sufficit voluntas offensi remittentis illam injuriam, si quidem offendens solum remanet secundum moralem aestimationem aversus, et inimicus offenso, atque obligatus illi satisfacere pro injuria; quod est esse reum, id eBt, obligatum poenae ; huic autem obligationi potest alter cedere sine ulla mutatione voluntatis offendentis,80lum nolendo illum habere etrreputare pro reo, et sibi obligato. Sicut etiam apud homines fieri potest; et sicut potest aliquis absolvi a censuris solum quia superior vult illam censuram tollere, etiamsi ille qui est ligatus nolit voluntatem mutare; ergo similiter potest Deus vincula omnia, et obligationem seu reatum peccatorum tollere, nulla facta mutatione in voluntate hominis, sed etiam ipso repugnante et nolente, Deo autem condonante et remittente.

Eli. Pro secundo sensu plures casus numerantur, quibus potest Deus per aliquam mutationem hominis, non tamen per mutationem poenitentiae peccatum tollere et destruere. Primo, per unionem hypostatioam; si enim Deus(naturam hominis peccatoris asdumerot- ad suam personam, etiam ipso homine nihil operante, nec actum poenitentiae eliciente, peccatum non maneret in illa natura sic assumpta, quia repugnat peccatum esse in homine, qui est Peus; sic enim Deus, seu persona illa divina diceretur aversa a Deo, habendo humanitatem aversam per peccatum.

XIV. 8ecundo, potest tolli peccatum per visionem beatificam, quia si homini existenti in peccato Deus daret visionem beatam, hoc ipso ille homo maneret beatus, quia videt Deum : ergo maneret sine peccato, nam peccatum non conpatltur cum beatltudine, si quidem beatitudo est gratia consummata, et perfecta unio cum Deo: ergo si peccatum non compatitur cum gratia, multo minus cum beatltudine, quae est gratia consummata : et tamen ille ' non elicit actum poenitentiae, sed solum visionis, ut supponimus : ergo bene (6|0) potest sine poenitentia tolli peccatum.

XV. !|ertio, si Deus peccatori nihil operanti,- sed dormienti vel amenti infunderet gratiam habitualem, illa gratia tolleret maculam peccati, et redderet hominem sanctum et gratum Deo; non minus quam facit in'parvulo, in quo tollit peccatum sine aliqua ejus operatione per solam infusionem gratiae : ergo similiter poterit Deus infundere gratiam adulto nihil operanti,et justificare illum a peccato, non minus quam parvulum, nam etiam peccatum parvuli voluntarium est, voluntate primi jsarcp^ls, et in quantum

voluntariam tollitur per gratiam.

XVI. Quarto, si Deus reducat hominem peccatorem ad statum purae naturae, red¬datque illi rectitudinem naturalem sine supematurali, talis non elicit actum poenitentiae,qua poenitentia est virtus infusa et supematuralis, qua caret sta¬tus pure naturalis : et tamen ille homo non retinet peccatum, quia ponitur in statu rectitudinis naturalis, cui etiam peccatum contrariatur : ergo potest in tali casu sine poenitentia peccatum tolli;

XVII. Quinto, potest Deus hominem peccatorem annihilare, et postea eumdem reproducere sine aliqua poenitentia : tunc ex vi talis reproductionis ille non habehit peccatum, quia ejus voluntas non reproducit illud, cunn nihil agat in sui reproductione, ut supponimus : nec Deus reproducens causat illud peccatum, quia Deus non potest esse auctor et causa pro¬xima peccati, etiam habitualis, et quan¬tum ad maculam, quia est aversio ab ipso Deo : ergo tunc ille homo non habebit peccatum.

XVIII. Denique Deus de facto remittit peccatum sine perfecta et ultima disposi¬tione ex parte voluntatis : ergo etiam potest sine aliqua dispositione illud re¬mittere ; ergo sine poenitentia, quia haec solum requiritur ut dispositio, non ut forma Justificans. Antecedens est certum in eo qui Justificatur in sacra¬mento cum sola attritione : non enim at¬tritio est ultima dispositio, quia haec solum est contritio formata charitate : unde extra sacramentum non sufficit ad Justificationem : ergo sine ultima dispo¬sitione Deus remittit peccatum. Prima vero consequentia probatur, quia si dis¬positio requiritur, maxime propter exi¬gentiam formae,quae connexionem habet cum illa dispositione, eamque ex natura sua requirit; forma autem magis exigit ulti¬mam dispositionem, quam primam, quia ha¬bet immediatam connexionem cum illa, est-que sibi magis proportionata et oonnatu-ralis : ergo si potest poni forma gratiae sine ultima dispositione, etiam sine pri¬ma; imo et ipsa contritio non est dispo¬sitio ultima ad gratiam physice et enti-tative, sed moraliter et ex parte volun¬tatis; neque habet necessariam connexio¬nem cum gratia, sed solum ex misericordia Dei volent^disponen¬ti se; ergo non repugnat sine tali dis¬positione Deum infundere gratiam et re¬mittere peccatum.

XIX. Dicendum nihilominus est, non posse culpam, quatenus malum voluntarium est, tolli non solum connaturaliter, sed etiam essentialiter, et per potentiam Dei absolutam, manente eadem numero per¬sona, quae peccavit, sine aliqua poeni¬tentia formali vel radicali, ex parte hominis : poterit tamen sine formali poenitentia, vel actu voluntatis tolli peccatum cum sola radicali poenitentia: vel etiam e converso sine habitu seu ra¬dicali poenitentia poterit peccatum tol¬li stante poenitentia formali, vel actu (671) aequivalenti. Haec est communior sententia inter Thomistas, qui communi¬ter requirunt aliquam immutationem rea-lem in voluntate, vel in radice volunta¬tis, ut peccatum possit tolli, licet non hanc vel illam immutationem determi¬nate, quos auctores refert Nugno super hanc quaestionem UXX7I, art. II, dubio II.' Bt notandi sunt duo termini positi in conclusione, nam primo dicimus non posse tolli culpam, quatenus malum vo¬luntarium est, quia si solum attendamus ad reatum, seu obligationem ad poenam, quae remanet transacto actu peccati, ta¬lis reatus sicut et ipsa poena, cum sit aliquid involuntarium, potest tolli vel suspendi a Deo, vel remitti sine aliqua mutatione ex parte hominis, quia ille reatus seu obligatio solum est denomina¬tio quaedam rationis, non voluntaria, nec habens voluntarium denominans : sed potius ipso nolente consecuta ex ordina¬tione superioris destinantis istum pec¬catorem ad poenam.

XX. Bt secundo dico, manente eadem persona, ut removeamus illos duos casus supra positos, quod scilicet Persona divina assumeret naturam hominis peccar toris, destruendo ejus personalitatem : et secundo, si annihilet hominem pecca¬torem, et postea reproducat illum : nam in primo casu Jam est altera persona ab illa quae peccavit, scilicet Persona di¬vina, cui omne peccatum et denominatio peccati repugnat i unde non manebit pec¬catum in tali natura facta unione hypos¬tatica, qui peccatum non denominat natu¬ram, nisi cum ordine ad personam peccan¬tem, quia natura non peccat, et agit ut quod, sed suppositum: et sic destructa

peroona. qio peccavit, non reetat ali¬ quod pecca tua. In secundo sut«* casu dl-econtinudtur pertona et natura per anni-hllatlenso; reproducta aut*n tali perso¬ na. non reviviscit actio praeterita, nec voluntario», quia onr.oa lllao denominati¬ one* in desltlone illa defecerunt, quia cessavit voluntas; et ideo non consurgit unii novun voluntarius, vol docca'natio voluntatle per voluntatis productionem, vol reproduotlono». In qua solus passive so habet voluntas, ot noro motor Inii tor. non per liberas elicientia» Illius, quod de novo non datur. Eis duobus casibus ronotls. In reliquio, ln quibus onda» porsona oonat sine dlscontlnuatlono dlol-nus. non posse peccatu» tolli alne l mu¬ tatione aliqua voluntatis radicoli vol formali; et in hoc a er. eu acclpinus cus toto rigore dictus S. Thoaao articulo II, quod : ImaM^lla.e^ D-.ri9 rocr.llqqt.lj ronlttl pnoentua. Et ldon significat 1-2 quacet. «til. articulo 7, ot aliis locis quae lbl citantur.

XXI. PUcdaconton hujus resolutionis oot. quia culpa ost salus voluntarius, noc danoninat homines peceatoreu nisi no¬ do voluntario : ergo non potest tolli es¬ sentialiter hoc salus, et haoo dencnlna-tlo. nlsl voluntate nutata. Patet conse-quontla, quia voluntate inutata, et ranea-to sicut antea, non tollitur quod peeoa-tu» Illud non sit voluntarii, el qulden ooden modo se habot sicut antea : orgo non tollitur por quascusque «trlnsoean denonlnatlonem vel lvnutatlonea, quod il¬ la voluntas sit paraavona ln poccato : ergo r.equo tollitur quod ab Intrinseco, ot ln quanti volitas, sit Judicanda in¬ digna divina gratia ot aaorls, et quod habent Deus offansi, quia Intrinseco ha¬ bet aversione» a Duo : ei aute» por Illa» extrlneecaa condonationem tollitur culpa, otlns ln quantus aolux voluntarii, ot Ecus dobet Judicare lllu» hominem ut non Indigni, noc avara i a (672) so. noque Ipsi Soub sonoro offonsux, quia offense ablata ost. ut supponit haec sententia : ergo eiiwl Judicabit lllu» homine» digni et Indigni, tibi offensu» ot non offen¬ si, quae sit xanlfasta contrcdlotorla.

XXII. Xt hinc sumitur ratio a priori, quia quando aliqua denominatio eeeentla-liter dependet ab aliqua forna vol actu reali.non potest illa donednatio, otlan-sl oxtrlnaooa sit t^ll nldja^lato Illo actu vol form. a qi provenit, et ailto minus si denominatio Intrlnsoca nlt. Ee denominatione lntrlneeca non eet dubii, quia essentialiter a forna dependet for¬ malis denominatio st effectus, ut nlbi ab albcdlno: nec onlm potest tolli albi non separata albodino n subjecto. Pe ex-trlnseca denominatione conetat, quia sl parloe oet vlsue denoninatlve, non potest tolli Illa denonlnatlo. nlol cassanto vi¬ sione a qua provenit. Sl 1« est facta, aut vox Imposito. non potant tolli talis denominatio, nisi nutotur volitas circa talcc Impositionem, quae quidem natatio non est intrlnsoca ot realls ln ipea pe¬ cunia vel voce imposita, sod ln Ipsa vo¬ litato, a qua tali e denonlnatlo seu in-posltlo provenit. 3t clc do ocnl dcoonl-natlone. Kaec ooten denonlnatlo moralis et extrlnseca, que Deua deaoninatur of-fannus, non provonlt a volitato Eoi. sed a voluntate aversa psccatorlo. sicut a convorso reatue esu obligatio, qua pecca¬ tor r manet obligatus ad poenam, provenit n volitato Pol,non a volitate peccato¬ ris. quaro non sublata ot mutatu volita¬ te peccatoris, non poteet tolli Illa do-noninatlo Pol offensi, quia eet effectus formalis qJub, licot extrlneocue. eicut parietem esso visi a vislono; sicut o contru. non oublata volitato illa Pol, qua obligavit leti ad poena» (quod cet renieelo Ullus) non tolllti dononlnatio talla rectus.

XXlll. :*ec obetat. quod poccato» tran¬ sivit, tranaanats actu; transivit er.im actuallter, sod remanet vlrtuallter ln volitato noc retractata, et ex illa fit denominatio offer.eas ln Eoo : et eic triclvlt actus, sod manot volitas arer-ea. ollae si sufficeret transire actus pecca'1. ut tolleretur denominatio offen¬ sae ln Eoo, stati» ac quis peccavit, E eu* non r maneret offer.eus. quod est ab-eardue : ergo lndlgot retractatione vo¬ litatis. ut Illa denominatio peccatorie tollatur, et offensa Eel rwittntur ln ratione Offonsao volitnrlao.

SOLVUTTOE XS3CKEEA-

XXIV. Endo dissolvitur argumenta a principio posita, et ad as qio ponitur in primo sensu hujus dubitationis, ree pondetur ln prinle falsi eese Illud fi-danontu». quod peccati soli rollnquit offoctus mruios, sou denonlnatlonen ex-

trinsecam, revera enim multos intrinsecos effectus relinquit; tum privativos, sicut est macula et privatio gratiae;tum positivos, ut est conversio ad finem creatum, cui remanet affectavoluntas, de quo latius tractari solet 1-2, in materia de peccati8 : reatus vero seu obligatio ad poenam, est effectus pecc§ti non voluntarius (neque enim peccator vult esse obnoxius poenae) sed mediante ordinatione divina, quae peccatorem destinat et ordinat ad poenam; et si peccatum non relinqueret post se alium effectum, quam istum, non est dubium quod posset tolli per solam extrinsecam condonationem Dei relaxantis istam obligationem, neque ista denominatio extrinseca nascitur ex ipso peccatore, sed ex ordinatione divina : unde non est necessarius ad illam (673) tollendam essentialiter loquendo aliquis actus realis ex parte peccatoris, sed ordinatio ipsarealis ex parte Dei volentis talem obligationem relaxare et tollere : caeterum in peccatore, praeter istum reatum est alius effectus et moralis et extrinsecae denominationis, ortus ex voluntate peccatoris,non ab ipso Deo. Licet enim denominet Deum offensum, non tamen ab ipso, sed ah homine offendente oritur denominatio : sicut esse visum in pariete oritur a vidente, ideoque talis offensa voluntaria est ratio a qua procedit (scilicet a voluntate hominis) et haec denominatio tolli non potest, non sublata causa illius, per mutationem voluntatis, sicut denominatio visi tolli non potest, nisi sublata visione, illa enim manente, paries non potest non denominari visus, quia est quaBi effectus formalis ejus extrinsecus.

XXV. St ad exemplum de homine qui potest remittere offensam sine mutatione aliqua ipsius offendentis respondetur, quod etiam apud homines, offensa facta alteri quantum ad id quod habet de culpa ot do voluntario, remitti non potest ex sola extrinseca condonatione,immutata manente alterius voluntate; sed potest remitti quantum ad reatum et obligationem satisfaciendi, et quantum ad animum ipsius offensi, quod non sit male affectus ad offendentem, sed illum amet, nec odio habeat : hoc totum potest tolli per solam voluntatem offensi, nihil ponendo extrinsecum in voluntate offendentis; quod tamen voluntas divina non facit, cum ei amat, hoc ipso imprimit aliquid in eo, quem amat : eodem modo Deus potest sua voluntate sola remittere peccati reatum, et obligationem ad poenam, relaxando supplicium, et nihil immutando de voluntate offendentis : non tamen potestremittere offensam ut voluntaria et culpabilis est, et ut orta ex voluntate offendentis, nisi voluntas mutetur formaliter, vel eminenter seu virtualiter. Quod voro dicitur de censuris faciliorem habet solutionem; censura enim solum est poena ecclesiastica, non culpa ipsa, licet propter culpam feratur : poena autem imposita tolli potest, etiam ipso roo invito, et voluntate ejus non mutata, quia non provenit ex ejus voluntate, sed a sola voluntate et ordinatione superioris.

XXV1. Ad ea quae pro secunda parte objiciuntur respondetur, quod in primo casu de unione hypostatica, non remanet eadem persona peccatoris, quae ante unionem hypostaticam peccaverat; ideoque non Indiget mutatione voluntatis, facta mutatione personae, quae non potest peccato esse obnoxia, ut Jam explicatum est; nostra autem resolutio tantum procedit, quando manet eadem persona. Ad secundum et tertium casum respondetur, hic non reperi poenitentiam formalem, neque formalem voluntatis mutationem, sed eminentialem aut radicalem, quia gratia est radix voluntatis. Similiter posita visione beatifica in intellectu, rectificatur voluntas, etiamsi non infundatur charitas, nec resultet amor beatificus, quia voluntas radicaliter continetur in intellectu, et ab ejus dictamine et apprehensione dependet : nihil enim volitum, quin praecognitum. 2t ita rectiflcato omni dictamine intellectus per summam unionem cum Deo, et gratiam consummatam, virtualiter et in sua radice manet voluntas immutata, et conversa ad Deum, licet nondum formaliter sit in actu amoris, sed quasi in habitu et radice. Haec autem immutatio sufficit ad remissionem peccati, et substituitur loco formalis poenitentiae, et immutationis formalis voluntatis quia est radicali8 ejus immutatio. (67^)

XXVII. Ad quartum casum dicitur, quod si reddatur hominis rectitudo naturalis, licet non habeat poenitentiam formalem et supematuralem, habet tamen naturalem detestationem peccati, explicitam aut im-

plicitara et virtualem, qualem ille status naturalis secum compatitur; nam eo modo quo illa naturalis rectitudo rectificaverit voluntatem, eo modo immutabit illam, immutatione convenienti pro illo statu purae natura, non sufficienti pro gratia, unde nec illud peccatum remittetur in ordine ad statum supernaturalam, quem destruxit, sed in ordine ad naturalem rectitudinem, quam vulneravit; sicque illa non erit adaequata remissio, et simpliciter ablatio peccati, sed inadaequata, et seeundum quid, scilicet pro statu mere naturali; et in illo habebit voluntas Immutationem aliquam illi statui convenientem, scilicet ordinis naturalis.

XXVIII. Ad quintum casum dicitur, jam supra explicatum esse, excipiendum esse illum casum, quia excipimus illum, asserenteB quod in universum manente eadem \ numero persona formaliter, nequit peccatum remitti absque immutatione voluntatisj in illo autem casu, licet sit eadem persona entitative, non tamen est eadem continuative, quia annihilatur et reproducitur, et illa desitione omnino perit, tam ipsa persona, quam peccatum, et non manet eadem quantum ad mansionem continuationis. Quod autem postea reproducitur non juvat, quia peccatum non potest reviviscere, quia non datur causa rdproductiva illius; non Deus, quia nonoest auctor peccati; ,pon voluntas hominis, quia nihil agit de novo, ut supponimus.

XXIX. Ad ultimum casum respondetur, quod quando justificatur homo in sacramento cum sola attritione, etiamsi non habeat ultimam dispositionem ad gratiam ex parte voluntatis, habet tamen illam quae sufficit, ut si Deus gratiam infhndat, voluntarie accipiatur, quia non ponit obicem, seu resistentiam gratiae; et sic est sufficiens dispositio ut dicatur dari gratiam volenti et consentienti; et haec mutatio sufficit pro dispositione voluntaria, sine qua formaliter haberi non concediraus, nec posse Deum remittere peccatum, et justificare hominem sine illa, infundendo gratiam : caeterum si cum illa dispositione imperfecta attritionis Deus gratiam infundit, ipsa infusio gratiae est mutatio suffioiens voluntatis solum radicaliter et eminenter, ut dictum est, ot sic fit ex attrito contritus : non quia attritio mutetur in contritionem, sed quia effectum contritionis|habet adjunctum (scilicet gratiam) atque adeo non sine mutatione interiori fit illa remiseio, nec sine poenitentia, saltem radicali et virtuali.

UNUM PECCATOM SINE ALIO NON H3BMHPTI7UH.

XXX. Ex dictis colliges brevem resolutionem alterius dubii, an scilicet possit unum peccatum mortale sine alio remitti et tolli. De quo agit S. Thomas in hac quaestione UuulvI. articulo III. Et de facto et secundum potentiam ordinariam, certum est non posse, quia nullum peccatum mortale tolli potest sine gratia et dilectione Dei super omnia, saltem habituali; sed cum gratia non potest stare simul aliquod peccatum mortale, quia necessario et essentialiter habet annexam privationem gratiae; ergo non potest unum peccatum mortale tolli per infusionem gratiae, (sicut de facto fit) alio peccato mortali remanente,

XXXI. De potentia vero absoluta (675) dicimus, quod in nostra sententia, qua resolvimus, non posse sine poenitentia formali vel eminontiali peccatum remitti, neque etiam posse tolli unum peccatum sine alio, quia existente formali poenitentia, illa habet annexam gratiam, cum qua simul peccatum stare non potest; posita autem eminontiali poenitentia, illa est ipsa gratia, vel gratia consummata, ut beatitudo, vel eminentior gratia, ut unio hypostatica, et reliquae similes mutationes, quae multo magis repugnant cum peccato, quam gratia ipsa; in altera autem 8ententia affirmante quod potest peccatum de absoluta Dei potentia remitti sine mutati0ne aliqua intrinseca hominis, et sine poenitentia aliqua, tam eminentiali quam formali, sed pe£ solam extrinsecam denoninationem et condonationem, poterit unum peccatum tolli sine altero,quia non repugnat Deum condonare unam offensam, et addltionem maculae, non sublata alia offensa distincta : neque in hoc ulla apparet implicatio, quia condonatio extrinseca unius non est opposita cum omni peccato, sicut gratia, seu forma intrinseca omni peccato repugnat,

## Articulus II.

### Per quam formam tollatur peccatum vehlale. tam ex opere onerantis, auam ex oneye ope¬rato t

I. Supponit titulus articuli duplici¬ter peccatum veniale tolli. Primo, sine aliqua susceptione sacramenti, vel alicu-jus sacramentalis, sicut est aspersio aquae benedictae, et alia similia; sed per excitationem alicujus motus spiritua¬lis in Deum, qui dicitur fervor charita-tis : secundo, ex opere operato, sicut suscipiendo eucharistiam, vel aliquod sa¬cramentum delentur peccata venialia ex ipsa virtuti sacramentorum, quae virtus dicitur ex opere operato, id est* ex vir¬tute sanguinis Christi, delere peccata; et similiter ex susceptione aliquorum fla-cramentalium, ,id est, aliquarum sacrarum caeremoniarum,' quas Ecclesia pro remissi¬one venialium ordinavit. Et sic oritur duplex difficultas : prima, ex parte for¬mae tollentis formsJ.iter maculam peccati venialis : secunda, circa dispositionem requisitam ad tollenda ista peccata, prae¬sertim quando tolluntur per sacramenta vel sacramentalia ex opere operato, quae scilicet dispositio sufficiat ad illa tollenda.

II. Ex S. Thoma in articulo primo et secundo hujus quaestionis LX3DCVII, habe¬mus tria. Primum est, requiri poeniten¬tiam aliquam (saltem imperfectam et Vir¬tualem) ad tollenda venialia, non formalem sicut ad tollenda mortalia : secundum est, non requiri ad tollenda venialia aliquam infusionem gratiae habitualis, vel ali¬quid habituale de novo infusum, sed suffi¬cere motum aliquem gratiae vel charitatis: tertium est in articulo secundo ad ter¬tium. Quod macula peccati venialis non inducitur per privationem gratiae, sed per inclinationem affectus inordinatam ad aliquid temporale; et ad hanc maculam pec¬cati venialis tollendam requiri aliquem actum procedentem ait gratia, por quem re-movoatur Inordinata adhaesio ad rem tenq>o-ralcm.

QUID SIT EQHMA DELENS MACULAM VENIALIS ?

III. Circa has conclusiones, et dicta S. Thomae, licet aliquae occurrant diffi¬cultates, quas statim (676) proponemus, tamen antequam de illis agamus, oportet prius examinare, et assignare determina¬te, quaenam sit forma tollens formaliter maculam peccati venialis. Nam licet pro¬ponat S. Thoma8, et resolvat, quod pec¬catum veniale non tollitur per habitum gratiae sanctificantis, sed per motum gratiae : non enim aliquid est habituale infusum de novo animae, nec requiritur infusio gratiae aut augmentum illius, quod optime probatur ab ipso, quia pec¬catum veniale non opponitur ipsi gratiae, neque augmento illius, neque alteri habi¬tuali dono, quia in gratia et augmento gratiae eXistens, secum compatitur pec¬catum veniale cum habitibus virtutum et donorum : nam adhuc in perfectis viris sunt peccata venialia, nec tamen in eis gratia diminuitur, vel tolluntur virtu¬tes.

IV. Tamen circa positivam formam tol¬lentem maculam peccati venialis est dif¬ficultas, an sit ip8emet actus charita¬tis vel poenitentiao, sive implicitus; an aliquid ex tali actu relictum. Quod S. Thomas non explicat, et tamen sine hoc non possumus plene discernere, et de¬terminare quidnam sit forma tollens pec¬catum veniale. Et ratio est, nam si ip-semet actus est forma tollens peccatum veniale ; ergo jam poenitentia non requi¬ritur ad remissionem peccati venialis tamquam dispositio, sed tamquam forma; hoc autem est falsum : ergo. Sequela est manifesta, nam non potest idom esse si¬mul forma et dispositio ad seipsam, tam¬quam ad formam, quia dispositio antece¬dit causatquo ipsam formam. Minor vero probatur,nam actus ille poenitontiae for¬malis, sive virtuali8, est actus volunta¬tis : orgo solum potest formaliter tolle¬re id quod in voluntato est; at voro ma¬cula peccati pertinet ad essentiam ani¬mae, et in oa ost, sicut, macula peccati mortalis ; ergo oportet aliquid ponere in essentia animae distinctum ab eo quod in voluntate ponitur, quod solum perti¬net ad dispositionem.

V. Confirmatur, quia peccatum veniale

habitualiter manet in homine, et transeunte actu remanet reatus : ergo non potest formaliter tolli per actum ipsum poenitentiae, si quidem actus formaliter solum opponitur actui, non autem remanenti post ipsum actum habitualiter. Er alia vero parte urgetur ratio, quia si actus ipse non est forma, quae formaliter tollit omne peccatum veniale, oportet pro forma ipsi necessario aasigpare aliquid habituale, cum tamen S. Thomas quaest. L3DQCVII, art. 11 ad primum, doceat, quod: "Remissio venialium est effectus gratiae per actum, quem de novo elicit, non per aliquid habituale de novo animae infusum:* ergo nihil habituale intervenit tamquam forma in remissione venialium. Nec dici potest, quod intervenit aliquid habituale, non infusum de novo, sed acquisitum, nam peccata venialia opponuntur fervori charitatis, seu actui aharitatis, ut docet S. Thomas, sed id quod est contra fervorem charitatis non tollitur per aliquid acquisitum, seu ordinis naturalis, Bed per aliquid supematurale cum fervor ipse charitatis aliquid supernaturale sit, praesertim cum remissio peccati venialis sit donum gratiae, quia illam petimus a Deo : neque explicari potest, quid sit illud acquisitum quod relinquitur.ex. actu charitatis, vel poenitentiae; si enim est habitus, vel aliqua habitualis dispositio, illa debet esse supematuralls : ergo a Deo infusa, quia habitus supernaturalis non potest esse acquisitus : ergo falso dicit S. Thomas, non tolli peccatum. (SfT) veniale per' aliquid habituale de no,vo^ infusum animae.

VI: In hac difficultate vix aliqUid auctores dicunt, sed communiter asseritur, peccatum veniale tolli per actum ch*ritatis seu poenitentiae, inplicitum vel explicitum, nihil distinguendo, an.talis actus sit forma, vel dispositio : et si est dispositio, quid sit assignandum pro forma. Et videtur mihi distinguendum esse de actu, nam potest sumi actus ipse vel praecise prout est ipse actus secundus, qui cito transit, et dependet a sua potentia ia fieri et conservari : vel potest sumi actus simul cum effectu ex tali actu relicto, scilicet cum aliqua determinatione relicta a se in habitu charitatis et gratiae tollente adhaesionem illam et determinationem, quam relinquit peccatum veniale ad rem temporalem. Et quidem actus ille praecise et/mda consideratus, non potest formaliter tollere peccatum veniale, qudntum ad maculam,quae relinquitur post transactum actum, quia actus ille formaliter non opponitur illi maculae, -sed solum formaliter opponitur vel actui contratio, vel negationi, seu privationi talis adtus : actui quidem contrario opponitur contrarie : privationi autem aut negationi opponitur privative, illa vero macula quae transeunto actu peccati venialis remanet in homine,neque est sola cessatio aut privatio actus boni (sic enim cessante actu, vel dormiente homine desineret peccatum veniale) neque etiam est actus contrarius, quia illa macula non est actus, sed remanet po st actum, ad quem sequitur : non ergo formaliter nudus et merus actus bonus . illi opponitur.

VII. Si vero secundo modo consideretur actus, sic formaliter tollitur peccatum veniale et macula illius, quatenus tollitur adhaesio illa voluntatis ad rem temporalem, sine subordinatione ad ultimum finem : et consequenter tollitur obligatio, seu obliquitas illa, qua voluntas inclinatur ad.operandum aliquod peccatum veniale : macula enim peccati venialis, ut docet S. Thomas hic articulo secundo ad tertium inducitur per inclinationem affectus inordinatam od aliquid tenporale. Unde non debet considerari actus in se solum, et quatenus durat in actu secundo, sed secundum id quod relinquit transacto actu, scilicet, secundum, voluntatem conversam et determinatam ad operandum non inordinate, nec cum adhaesione ad rem temporalem : per id enim formaliter tollitur illa macula, et adhaesio prava relicta ex peccato veniali.

VIII. Sed inquires, quid est ho'o quod relinquitur ex actu illo praeterito. Nam habitus esse non potest; tum, quia unus solus actus non generat habitum; tum, quia peccatum, veniale non tollitur per aliquid habituale de novo infusum; tum, quia ille habitus deberet esse supernaturalis et gratuitus, atque adeo non potest acquiri per actum; tum denique, quia non sesper peccatum veniale generat habitum, si uno tantum vel altero actu fiat, et tum non generat habitum, et casu quo illum generet (ut quando aliquis consuetudinem mentiendi habet) tunc peccatum veniale potest tolli quantum ad

cuipam et maculam, manente habitu Illo vitioso Inclinanto ad mendacium : non ergo est habitus, id per quod peeCatum veniale tollitur : praeter habitum auteA non apparet quid relinquat actus 'ille praeteritus, nisi denominati6nem aliquam rationis, quaternis hoc subjectum denominatur conversum, vel aversum ab adtu praeterito.

IX. Respondetur, ex illo actu non solum posse relinqui habitum operativum (678) similis actus, quem constat non nisi ex pluribus actibus generari, sed etiam relinqui alios effectus, Vel privativos vel positivos, quasi habitualiter ita post actum ipsum, et eO transacto permanentes, a quibus subjectum denominari potest : nam de privativis effectibus constat in probato, quod post ipsum manet privatio gratiae. De effectibus positivis constat, quod ex actu quo finem intendimus sive bonum sive malum, 'manet virtualis determinatio et intentio, quia homo manet tunc determinatus ad tdlem finem, et ex tali determinatione et conversione operatur in subsequentlbus actibus: quae determinatio quid sit, et in quo consistat, late explicatum est prima secundae de ultimo fine, Sicuti ergo ex conversione ad finem remanet homo habitualiter conversus positive, non privative, ita in actu peccati venialis. Zt ex adhaesione ad Deum causatur determinatio quaedam in voluntate, quae contrariam adhaesionem tollit,quatenus illa voluntas manet sine impedimento et adhaesione ad actum oppositum per actum destruentem peccatum veniale; qui actus ex charitate et gratia fit, ut in exemplo quod affert S. Thomas manifeste apparet, nam privatio decoris potest dupliciter fieri, uno modo per privationem intrinsecam ipsius pulchritudinis, verbi gratia, quia perditur debitus color, aut proportio membrorum ; alio modo per superinductionem alicujus impedientis, verbi gratia, alicujus luti aut pulveris : et ad restaurandum privationem intrinsecam coloris, requiritur quod generetur novus color : ad tollendum vero inq>edimentum pulveris vel luti, non requiritur novus color, sed tantum requiritur extercio luti, et quod maneat color diverso modo determinatus aut dispositus, sive expeditus ut videri possit, et elucere : ergo si diversae affectiones diversam determinationem in voluntate relinquunt, etiam pos Ile transi'vit, oportet'quod illa determinatio formaliter tollatur jior oppositam determinationem ex actu_opposfto relictam.'

X. Concedimus ergo,- determinationem istam non ease habitum inclinantem ad actus, ex quibus est genitus, id est, non esse habitum operativum, si quidoia iste si est naturalis seu acquisitus, ex pluribus actibusgeneratur : si est snperaaturalis, est etiam infUsus : per unum-- autem actum convertitur voluntas ad bonum finem, 'manetque conversa transacto actu, ut patet in actu dilectionis Dei : sicut e contra per unum actum peccati manet aversa voluntas a Deo, et conversa ad creaturam, etiam post eum transactum. Zst ergo ista determinatio aliquid praeter habitum operativum, et inclinantem ac similes actus et sic potest esse vel quaedam ordinatio, seu respectus in voliin tatO ad illum finem,' ad quem per actum fuit conversa : sicut ex actu generationis resultat et relinquitur relatio patris ad filium, ita in voluntate relinquitur respectus et ordo ad finem, quoties proponitur in apprehensione : vel est modus aliquis, seu modificatio, qua voluntas remanet sic ordinata erga talem finem vel objectum, aut actum faciendum, et ita hoc in idem refert cum primo,quia ille ordo, seu respectus voluntatis ad finem illum non potest esse purus et praedicamentalis respectus, cum non semper terminusejus sit existens in re, neque assignetur aliquod fundamentum super quod proximo fundetur, si nihil relinquit talis actus, saltem tamquam modum aliquem, et passivam quamdam determinationem : ergo id quod relinquitur (679) ex actu et conversione illa, et modus ille seu relatio supernaturalis est, quando relinquitur ex aliquo actu supernaturali, sicuti ex actu charitatls vel poenitentiae, vel alio simili, quo peccatum veniale tollitur : ex quibus patet ad rationes dubitandi pro hac parte.

XI. His suppositis, circa primum dictum S. Thomae est difficultas, quid intelligat nomine virtualis poenitentiae, quando dicit eam requiri ad deletionem venialis, cum tamen ad remittenda peccata mortalia requirat formalem poenitentiam; nam:si nomine virtualis poenitentiae intelligitur poenitentia, quae non sit distincta de singulis peccatis, etiam illa non requiritur ad tollenda peccata morta-

lia : potest enim aliquis per actum charitatis sine recordatfone alicujus peccati Justificari, ut supra admisimus : si autem nomine poenitentiae virtualis intelligatur actus charitatis, eequeretur ad. remissionem venialis requiri elicientiam charitatis, cum tamen per minutiores actus peccata venialia remittantur, ut per rationem dominicam, tunsionem pectoris, aquam 'benedictam, etc. Et confirmatur, quia talis poenitentia virtualis plerumque non opponitur peccato veniali Commisso; quid enim oppositionis halet devotio ad res divinas, verM gratia, tunsio pectoris, vel oratio dominica cum mendacio otioso, cum imperfecto motu adulterii vel infidelitatis ? Ergo per talem virtualem poenitentiam non tollitur peccatum veniale. Confirmatur secundo, quia peccatum veniale transacto actu solum relinquit reatum ad poenam : neque enim explicari potest quid aliud relinquat sive positivum, sive per modum maculae et privativum; sive conversiones et maculae multiplicari deleant multiplicatis peccatis venialibus, sive non debeant : ad tollendum autem reatum poenae non requiritur poenitentia, et intrinseca mutatio voluntatis, sed sufficit extrinseca Dei condonatio : ergo non est necessaria poenitentia.

XII. Respondetur S. Thomam nomine virtualis po-enitentiae intelligere affectum aliquem in Deum, vel res divinas tali modo, quod quidquid occurreret ei, quod eum a tali motivo retardaret, displiceret ei, et doleret se commisisse. Sic docet in hac quaestione articulo primo. Itaque non requiritur affectus dolens directe et actu de peccato veniali, sed sufficit affectus non retardans in Deum, vel res divinas : hic enim Virtualiter includit displicentiam oppositae retardationis . si enim de facto fertur in Deum, implicite excludit adhaesionem ad rem tenporalem, quae retardabat motum hominis in Deum : et sic est virtualis displicentia talis peccati retardantis illum motum. Sicut in peccato mortali, quia totaliter homo avertituy a fine, requiritur quod totaliter convertatur in finem ; et quia in illa aversione voluntas iniqua et injusta fuit contrai Deum, requiritur dolor per modum Justitiae et expiationis, ita quod de singulis doleat, nisi sint oblita. Oportet autem istum affectum saltem virtualem habere, quia ille affectus retardativus in peccato veniali, voluntarius fuit, et oportet ad illum tollendum intervenire affectum contrarium, etiam voluntarie, ut voluntarie peccatum illud, et ejus macula expellatur : ideoque aliqua poenitentia necessaria est, et non Sufficit quilibet bonus affectus, ut aliqui dixerunt, vel cessatio ab illo peccato, quia requiritur ad ejus expulsionem aliquid contrarletatis et oppositionis, quae .non invenitur in quolibet actu bono, praesertim si (680) solum si crdinis naturalis, vel si non sit affectus bonus voluntatis, sed solius intellectus : sed tamen omnis motus supematuralis involuntate qui de se ordinatur ad JuBtitificationem, id est,' ad Deum, vel res divinas, videtur habere oppositionem (saltem virtualem) cum peccato veniali, et ad illud expellendum sufficere.

XITI. Unde respondetur ad rationes dubitandi. Et ad primam dicitur, quod nomine poenitentiae virtualis intelligitur non solum actus charitatis, quo movemur in Deum, sed etiam affectus, quo movemur in res divinas, ut S. Thomas docet in hac quaestione LXXXVTI, articulo I et III. Unde non requiritur plus ad remissionem venialium, quam mortalium, quia non requiritur senper detestatio explicita peccatorum, nec recordatio, aut cogitatio singulorum,sicut requiritur ad remissionem mortalium : nec requi ritur actus altioris virtutis quam poenitentiae (scilicet actus charitatis) sed sufficit excitatio, aut motus ipsius affectus in Deum, qui vlrtualiter tollit adhaesionem ad res tea$orales, quae per peccatum veniale erat contracta. Unde nec S. Thomas citatu* dixit requiri motum charitatis in Dettm ad tollenda venialia, sed sufficere affectum, quo movemur in res divinas, quod etiam fit per motum aliquem religionis circa ea quae ad cultum Dei spectant, ut oratio dominica, tunsio pectoris, et alia sacramentalia.

XIV. Ad secundam respondetur, quod isti affeotus ad Deum., vel res divinas dicuntur opponi peccatis venialibus vlrtualiter, non quantum ad speciem actus (quia mendacium verbi gratia, ex specie sua solum opponitur veritati, seu veracitati) sed quantum ad effectum, quem relinquit, scilicet retardationem ad ten dendum in Deum, et affectum ad res tempo rales, non subord.inat.um fini ultimo; in

hoc enim omnia peccata venialia conveniunt, et hanc retardationem, seu impedimentum et adhaesionem tollit ille affectus ad Deum, vel res divinas, quatenus ex ' 1110 affectu displiceret ei quidquid occurreret, quod eum ab hoc motu retardaret, ut docet S. Thomas hic articulo primo, Quod si instes : Nam si hoc ita est : ergo quilibet actus bonus sufficiet delere peccatum veniale quodcumque, ei quidem quilibet actus bonus est tendentia aliqua in Deum, quae virtualiter est displicentia cujusoumque impeditivi.talis motu», atque adeo virtualiter est poenitentia. Quod si requiritur amplius, nempe contraria adhaesio respectu illius conversionis, quam relinquit peccatum veniale (si quidem veniale aliquam conversionem et adhaesionem causat ad res temporales) ergo oportet tolli per aversionem contrariam : ergo per formalem poenitentiam, et non solum per virtualem, licet conversio illa non sit circa rem gravem, sed levem; et similiter aversio.

XV. Respondetur negando consequentiam, quia non quilibet actus bonus moraliter habet adjunctam illam dispositionem, ut si oppositum occurreret, ei displiceret, quia fortasse fit ita languide, et ex occasione aliqua,ut si oppositum occurreret ei non displiceret : et saltem illa opera bona, quae fiunt ab infideli, vel existente in peccato mortali, possunt esse actus boni morales, verbi gratia, eleemosyna ex naturali misericordia, aut exercitium justitiae ex motivo naturali : tales actus non tollunt peccatum veniale, quia subjectum est in mortali peocato, et tamen sunt actus moraliter boni; si tamen 1111 actus fierent ab homine Justo ex imperio charitatis, illi sufficerent ad talem remissionem peccati. Et cum dicitur, (681) requiri conversionem ad Deum, tollentem illam conversionem ad rem temporalem, distinguo; requiritur conversio in Deum per modum ultimi finis, et per modum expiationis satisfacientis injuriam, nego, et haec est formalis poenitentia; requiritur conversio Virtualis in Deum, quatenus displicet ei id quod retardat affectum et motum ad Deum, transeat : sed haec non est poenitentia formalia, quae non 8emper requiritur, sed est tantum virtualis.

XVI. Ad tertiam rationem, quae eat secunda confirmatio patet ex dictis, quod peccatum veniale non relinquit reatum ad poenam nude et praecise, sed reatum voluntarium, qui voluntarius essa non potest, nisi ex actu praeterito voluntario, quo'voluit sic adhaerere rei temporali : neque illd actus praeteritus denominat hominem voluntarie peccatorem, ' postquam transivit, nisi relinquendo aliquam.conversionem et adhaesionem ad rem temporalem, quae tolli debet voluntarie ab homine, et non nisi per voluntatem contrariam : et haec est poenitentia saltem virtualis.

SI S2MPER IN INTUSIONE GRATIAE REMITTITUR VENIALE ?

XVII. Circa secundum dictum S. Thomae (scilicet, non requiri habitualem gratiam de novo infhndi, vel augeri ad remissionem peccati venialis) non est aliqua difficultas, quia habitualis gratia non repugnat, neque etiam gratiae augmentum, cum peccato veniali : ergo ex infusione gratiae, aut ejus augmento non tollitur peccatum veniale, neque ad ejus remissionem necessaria est talis infusio : addit tamen S. Thomas in articulo secundo ; "Quod in adultis nunquam contingit gratiam infundi, quin remittatur peccatum veniale; eo quod non contingit esse infusionem gratiae sine motu liberi arbitrii in Deum, qui motus opponitur peccato veniali, ut dictum est." Et loquitur S. Thomas de lege ordinaria, et per se loquendo, nam Deus bene potest homini adulto infundere gratiam de potentia absoluta, sine motu aliquo, et dispositione liberi arbitrii- : sed tamen in hoc est difficultas; tum, quia potest homo accedere ad aliquod sacramentum vivorum (verbi gratia, ad confirmationem vel eucharistiam) omnino distractus, aut etiam cum affectu ad peccatum veniale, et sine ulla actuali dispositione, et tamen recipit augmentum gratiae : ergo non semper accipienti infusionem gratiae remittuntur venialia, etiam'de lege ordinaria. Et secundo urgetur : Quia non tolluntur omnia peccata venialia per illum actum,quo quis se disponit, quia non opponitur ille actus omnibus peccatis venialibus, neque est necesse omnia peccata venialia simul' tolli, cum possit unum sine alio remitti : non est autem major ratio quod tollatur istud, quam illud; ergo non est certum, quod remittantur peccata venialia per quamcumque

infusionem gratiao.

XVIII. Ad primum respondetur admittendo illos casus; sed dicimus tunc non remitti peccata venialia ob impedimentum ex parte subjecti, non ex defectu causae remittentis. Differentia autem S. Chomae procedit loquendo per se, et non in casu impedimenti et per accidens: sicut etiam est verum in omnibus sacramentis dari gratiam, et tamen ex aliqua impedimento et per accidens potest non dari, ut oonstat in sacramento poenitentiae informi : sic per se et ab intrinseco infUsio gratiae, prout fit in adultis, ordinario modo(682) est remissiva peccati venialis, quia est excitativa motus contrarii talibus peccatis : si tamen subjectum ponat impedimentum et obicem, aut- ex distractione, aut ex affectu ad veniale peccatum, hoc est per accidens. Similiter si Deus homini dormienti, aut nihil operanti gratiam infundat, talis recipit gratiam, non tamen ut adultus, sed ut parvulus, quo casu non loquitur S. Thomas. ••

XIX. Ad secundum respondetur, quod per quemcumque bonum motum gratiae remittuntur omnia peccata venialia, si homo non habeat affectum ad illa; tunc enim non ponit impedimentum : si vero ad nullum peccatum veniale afficitur, sed per talem motum ita se habet, quod si occurreret quodoumque peccatum veniale, displiceret ei, omnia remittuntur, quia tamen possunt aliqua peccata venialia remitti sine aliis, ut si quis habeat affectum et adhaesionem ad unum, et displiceat ei aliud, vel alia : aut ita sit affectus, quod si* illa occurrerent, displicerent; illa remittuntur, quae displicent,- et non alia. Si vero non determinaverit ista prae aliis, et tamen habet affectum ad aliquod veniale, hoc non remittetur : de aliio vero illud, vel illa venialia remittentur, ad quae ille actus relipquit hominem sine affectu et complacentia, saltem virtuali, ita quod si illa occurrerent, non faceret, nec placerent.

quomodo Bsramimra venialia ex opere OPERATO PER SACRAMENTA.

XX. Restat in articulo secundo, explicare, quomodo peccata venialia tollantur ex opere operato per sacramenta et sacramentalia. Et de sacramentis certum est, quod tollunt et remittunt peccata venialia ex opere operato; nec in hoc est magna difficultas, quia virtus sacramentorum, quae operatur in virtute passionis Christi (ideoque dicitur esse ex opera operato, id est, ex opere non a nobis elicito, sed a Christo operato in passione sua) extendit se ad gratiam infundendam, et ad remittenda peccata mortalia, a fortiorique et multo magis ad venialia delenda, ad quorum remissionem sufficit motus seu affectus ad Deum et ad res divinas. Et de universis sacramentis id tenet S. Thomas in hac quaestione LXXXVII. articulo III. . .Specialiter vero de sacramento baptismi oonstat tollere omnia peccata, tam originale, quam actualia omnia ante ipsum commissa, et ab omni poena liberare, quod stare non posset nisi venialia deleret; illis enim remanentibus non potest ,totan poenam remittere, et immediate in coelum introducere. De eucharistia etiam oonstat, specialem virtutem habere ad remittenda peccata venialia, ex dictis supra quaestione LXXIX, articulo IV, quia eucharistia maxime excitativa est affectus charitatis, si quidem nutrit illam. Et denique de omnibus sacramentis id probatur, quia omnia habent infundere gratiam, sive primam, sive secundam, et consequenter de se habent vim excitativam ad affectum bonum, illumque pro dispositione exigunt per se loquendo : ergo etiam per se habent tollere peccata venialia, quae tali dispositioni seu affectui bono opponuntur. Itaque eo modo quo virtus sacramenti se extendit ad rationem peccati mortalis, extendi etiam potest ad remissionem venialis, quae quantum est de se, ac nisi is qui suscipit sacramentum ponat obicem, habet vim ad hoc veniale remittendum, nempe si non manet cum affectu formali, vel virtuali ad illud. (683)

. Sed difficultas est in duobus. Primo, quia sacramenta ex opere operato solum causant gratiam ipsam, vel augmentum ejus, non motum vel excitationem aliquam erga Deum : illi enim motus vel excitationes pertinent ad dispositionem, qua recipitur sacramentum, et ad opus operantis, id est, ad opus elicitum ab ipso suscipiente; sed gratia, vel augmentum gratiae non opponuntur cum venialibus, nec tollunt illa; imo bene compatiuntur cum illis : ergo totum quod ex opere ope-

rato causatur a sacramento, non est con¬trarium peccato veniali : ergo solum re¬mittuntur ratione operis operantis, seu ratione illius motus disponentis ad gra¬tiam, non ratione ipsius gratiae, quae ex opere operato fit. Unde etiam S. Tho-mas in hoc articulo secundo docet, quod quia in adultis non contingit esse infu¬sionem gratiae sine motu liberi arbitrii, (qui sana pertinet ad rationem disposi¬tionis) ideo non stat infUndi gratiam si¬ne remissione venialium : ergo non ad id, uod ex opere operato fit in sacramentis quod est gratia)8ed ad ipsam dispositio¬nem qua acceditur ad sacramentum, (quod pertinet ad opus operantis) reducitur re¬missio venialium.

XXII. Secundo, quia non potest bene discerni, an per quodlibet sacramentum remittantur omnia venialia; an aliqua; an tota poena illorum; an solum culpa. Nam quod non remittantur omnia venialia, videtur certum,quia non eemper habet ho¬mo affectum et dispositionem oontrariam omnibus peccatis venialibus, sed cum af¬fectu ad aliqua accedit ad sacramentum : ergo neque remittuntur omnia; tum, quia non remittitur tota poena debita peccatis venialibus, alias'per quamlibet receptio¬nem sacramenti, vel aquae benedictae sta-tim quis evolaret ad coelum si moreretur, ut arguit S. Thomae hic articulo III ad tertium. Unde etiam constat, quod licet remittatur culpa, sed non tota poena in venialium remissione. Si* autem dicatur solum aliqua peccata remitti ex opere operato per sacramentum, non pdtest esse major ratio de'his, quam de illis : neque enim sacramentum habet majorem contrarle¬tatem cum aliquibus venialibus, quam cum aliis. Matrimonium, verbi gratia, nul¬lam majorem contrarietatem habet cum his, quam cum aliis, sicuti extrema unctio. St confirmatur, quia qui ex proposito aliqua venialia omittit confiteri, illa non illi remittuntur ex opere operato ta¬lis sacramenti : ergo neque ex vi aliorum sacramentorum venialia remittuntur. Con¬sequentia patet, quia non sagis operan¬tur alia sacramenta respectu omnium pec¬catorum venialium, quam sacramentum poe¬nitentiae respectu peccatorum, quae non confitemur, si quidem de utriusque non fit mentio,neque applicatio ad tale sa¬cramentum, Antecedens vero probatur, quia alia peccata venialia nsn fiunt ma¬teria illius s&crakenii) t fikt^non remit¬tuntur per illud.

XXIII. Ad primum respondetur in pri¬mis, quod multa sacramenta causant gra¬tiam Sine actuali dispositione praeceden¬ti, ut si quis accedat ad sacramentum eu¬charistiae distractus sine praervia dispo¬sitione, et sit in gratia : talis enim accipit effectum gratiae sine dispositio¬ne praevia; causant autem omnia sacramen¬ta etiam ex opere operato aliquem novum motum et excitationem, quatenus gratiam sacramentalem causant, secundum 'quod dant aliqua auxilia opportuna ad effec¬tus proprios sacramentorum : et talia au¬xilia sunt excitativa alicujus novi motae seu affectus : et hie bonus (684) affec¬tus non pertinet ad dispositionem ante¬cedentem, sed subsequitur ad sacramentum, cum sit effectus ejus : unde ratione il¬lius remitti possunt peccata. St licet aliquando in susceptione sacramentorum non sentiantur illi boni affectus et ani¬mi excitationes, ld erit per accidens ex aliquo impedimento subjecti, vel corpora¬li, ut si sit sine sensibus; vel spiri¬tuali, ut si sit distractus : quare nega¬mus peccata venialia solum remitti ex opere operantis in susceptione sacramen¬torum, licet verum sit, quod requiratur aliquod opus Ipsius operantis, ut remit¬tatur veniale, quia ex aliquo bono motu, seu affectu tollitur, tamquam per suum oppositum : sed hoc opus operantis dupli¬ci via potest causari a sacramento in virtute operis operati. Primo quidem, quatenus ex opere operato datur aliquod auxilium, quo talis bonus affectus, seu opus operantis excitetur : quod auxilium eemper datur per sacramentum, nisi pona¬tur impedimentum ex parte subjecti. Se¬cundo, quatenus ipsum opus operantis, quod de se non est sufficiens ad veniale delendum, potest virtute sacramenti ad id reddi sufficiens : quomodo autem ld contingat, amplius explicabitur, dum age¬mus de 8acramontalibuB. Cum vero dicitur a S. Thema,sacramenta remittere venialia, quia infusio gratiae non est sine motu liberi arbitrii, sufficienter intelligi-tur non solum de motu antecedenti et dis¬ponente ad susceptionem sacramenti, sed etiam causato a sacramento.

XXIV. Ad secunduia respondetur, sacra¬menta de se habere virtutem ad remittenda omnia venialia, dummodo homo non ponat impedimentum: aiiqun Amittantur, quia

scilicet retinet complacentiam aliquam formalem vel Virtualem ad aliqua venialia, vel ad omnia : ei enim ad nulla retinet complacentiam, omnia remittentur : nec tamen tota aemper poena remittitur, quia non aemper conver8io ad Beum eat tanta, quod adaequet totam converaionem ad rem temporalem, cui adhaeaioni poena correepondet, cum aliquando ait valde tepida conversio ad Deum, ideoque parum de poena remittatur. Tamen notandum est, quod cum sacramenta specialius et connaturaliu8 conferant ea auxilia, quae conducunt ad suoa effectus sacramentalea, ut confirmatio ad fortitudinem, eucharistia ad amorem, extrema unctio ad apem, etc. specialius remittere habent ea peccata venialia, quae aunt contra tales virtutes, aut cum illis majorem dissonantiam habent, si oppositam repugnantiam non inveniant : possunt tamen alia remittere, si homo ex vi talium auxiliorum ad nulla habeat couplacentiam formalem, neque Virtualem.

XXV. Ad confirmationem respondetur, quod ille qui non vult confiteri venialia ex proposito, retinet complacentiam ad illa, saltem virtualam, ideoque ponit impedimentum ne remittantur : quod non ponit qui accedit ad alia sacramenta sine tali proposito, quia sic potest habere displicentiam de illis, saltem virtualem: nec ponit impedimentum ut non operentur auxilia data per sacramenta illa contra venialia, et ideo non est simile.

QUID DE SACRAMENTALIBUS DICENDUM SIT ?

XXVI. Circa sacramentalia desumitur ex S. Th6ma hic articulo tortio, quod consistunt in septem actionibus, quae sunt : Benedictio episcopi, aspersio aquae benedictae, sacraraentalis unctio, oratio in Ecclesia consecrata, confessio generalis, tunsio (685) pectoris, oratio Dominica : alii addunt comestionem panis benedicti, et elargitionem eleemosynae : ex quibus quatuor priores fiunt cum aliquo motu novo reverentiae in Deum, et erga res divinas : tria vero posteriora fiunt cum aliquo motu detestationis peccatorum ; et concludit S. Thomas, quod operantur ad remissionem venialium. Q,uod si intelligatur de remissione venialium ex opere operantis, id est, ex vi operis eliciti, seu motus boni in Deum, et affectus in rea divinas, fertissima|est ejus doctrina,*ut constat ex dictis : quod vero haec sacramentalia ex opere oporato remittant venialia, non caret difficultate : et difficultas consistit in duobus.

XXVII. Prima est, nam cum haec sacramentalia non sint a Christo immediate instituta, et assumpta per modum instrumenti physici aut moralis ad venialia delenda, sed sint immediate ab Ecclesia instituta, non apparet auctoritas ecclesiastica ad instituendum aliquid, ut medium efficax ad remittenda ex Opere operato venialia, nam ex usu Ecclesiae constat nunquam exercuisse hanc potestatem extra sacramentalia; si autem haberet talem potestatem, aliquando eam exercuisset, dimittendo venialia auctoritative independenter a sacramentalibus, sicuti saepius remittit poenas pro poccatis debitas immediate per indulgentias, et non interveniente opere operantis : signum ergo est non es6e in Ecclesia potestatem ad remittenda venialia ex opere operato extra sacramentum. Ex quo confirmatur, quia sicut Christus donavit Ecclesiae communicationem thesauri suorum moritorum, ut posset applicare illa pro debito poenae per indulgentias, ideo Ecclesia exercet talem potestatem, ita etiam si dedisset potestatem Ecclesiae (ut poterat) remittendi culpas veniales extra sacramentum exercuisset aliquando talem potestatem; nunquam tamen id est factum : ergo non agnoscit Ecclesia talem potestatem sibi collatam.

XXVIII. Secundo, probatur ratione, nam omnis remissio peccati ordinatur ad mundandam animam, et sanctificandam per gratiam : quod non contingit in remissione poenae, quae absque gratiae infusione, vel motu operantis fieri potest, cum dependeat a Bola divina voluntate, ut dictum est articulo praecedenti. Et augmentum gratiae non datur extra sacramentum, saltem secundum legem ordinariam, nam reconciliatio, quae do novo intervenit in remissione venialium, fit per novum amplexum, quo Deus assumit hominem ad arctiorem amicitiam quam antea, quod fit per gratiam : ergo cum non constet de potestate Ecclesiae ad conferendam gratiam extra sacramentum, neque apparet quomodo sacramentalia causent ex opere operato remissionem venialium ex instituto Ecclesiae.

U.« . »st diffinitas in a»-suraami: firar fumiam-rutc ut sacramenta-lia sx sus instintirne sii: nadia effica-cis ai ielsnds v-nixlis ex rper? :perato. nam ticms in msulunt sacraaeu-talix. Tantum rrrdnrunt ai rsuissicuen re-nisi.i", ψ^tsnus ncr-nt lenn nt per ino-murvtiense: ima* res mereat et reneveai aidxcsdcrssr ai ren tarprralem: dnc autem men pr:lat -rnrtntan infallicilan. et ex cmers cmintr ime??? sacramentalis. ali-niterent peccata. ntis mrnn axipenti-tc? livi'.'sitimsn arr

:ra sii si-mnt

?n rp<cre m-rxt: reccata rsmilic. lem-firmatur nam >sc=ddctuc episerpi nem pc-t•st *m cpsrs cm-snic remissuener. imfalli-I_l an im.:ere sit sctic ipsius lene-iicsctns. surmuuscus cadit super dandus* distructcs r?l Lrnmtrs ant nem dudentes rctun in Irum et res dirimas.

HI. lemiqus currit m: iiirinitas

Tvcialinm instingui rptns ementum ai rre-rs cmerartus si quirem daec remissu: m:m fut ner infusien-em alicuius irmd malitua-

i: ?: cpnnr:s eliciuntur ecvrr nrm met est re..ussuc remdalinn fieri ax cmer. rrcratr. nt i.srunguitur ac emere cm«=nmtis et sic neu ammarst ;nii addit irum lec.edicta.

xl crarantc! 'licere anim. eccd crus sec ictus ulle :JL alias de se r-cn sufficis-lat tollere raeda!ia. redditur sufficiens mer ispereirmec aquae lecedictas, ccmimc --nier-m nrm:rrimems. quir. actus ille, seu rerm? lorus qui i= se nem sufficiebat tcl-l?r? ^emialia. mer ccmc~cticn» ad aqua» Ismsdnriam mem accipit mcTam cmmcsiticmec cur illis meocatis T^rialiVus. si cuinsc manet nide actus sfrsucr maturae ac amtea-er-r: mer tadsc cerdumcticasm mem tollit nlla. r=i peccata recijadia toliumtur «ime fera erresita. rep xssupma;da est quae sit fmrma illis emmesuta.- qma= imftouit aqua lemedicta, citra illum aetum et actua. qnec :une aqca b«xed«da alieais dalelat-

Ilii. In hac quaestione sunt duae praecipuae sententiae. Prlna affirmat icta sacramentalia renittere venialia ex cpere operato. Hanc tenent cosmuniter Thenistae; et addunt aliqui, ut Petrus de Soto, quod licet ex opere operato haec sacramentalia remittant venialia, non ta-nen ii facere immediate, sed mediate, prout excitant aliquae actum, de se suffi-cientes ad illam remissionem. Secunda temet solum remittere venialia ex opera operantis, pro qua citantur antiqui, A-laasis. Sicharcus et alii; sequitur Sua-

ai dia aacr&memtalioos ex et clarius im IT, distinet II. art. II. qusest. -i. XE. quaest. II. art. I. De Male, artic. HI. It

rraeciunnn est im ucc. gr1« nec de facto crustat institutum ecse aliquod sacraaen-tale ad renitieria venialia ax epera ope-rate, nec viietur iata esse pctectas Bc-riesiae ad dcc. ut instituat sigma sensi-lilia, quixus allidmre possit imfallibi-liter iMig ris meris mrumti ad resuit-tsmda peccata, licet per modum interees sieris illum ebiimere pessit.

lix.1. ricemium tamam est. sacranen-talia, saltam illa qua* ccmeistumt in a-liqua ccmsecrstione et lemedictione ec-

eis ax institutieme et tenaiictirce ec-clssiae aliqrsr fenum netum, se*n iervo-ree claritatis im reum. Itaque nen con-sistit remissic ita em emere eperate in

aliqued lalituale nemur ex rirtute illa dirima. qcae talilcs sacramentalilini con-venit, sed in ec. ^ned ex illa rirt-nte iiriua. sec sx emere -perate passiemis llristi mrcremiat ut inspiretur im menine lenes ille actus im leum. si ncac ille clicen rem memat et ita meqjne gacraem-tads al-.qdi reque sacraremtum c?7 possunt tollere ex eper? emerat: remialia, uven sxertamde et nmspi-rarde istum ^cmua motum quia firma eppo-sita ye\- lälitus mom est Uilitus ut supra iixvmue. sed aliquis actus ssu I mus ao-te im Toum.. qnea si iufxdllilciliter ope-ratur al vqccd «**craac:.tale. dicitur tcl-Iere w.*.1 eperato.

XXXiII. Sic ergo intellecta conclusio ostenditur, tum ex auctoritate S. Thomae, tum ex ipsa Ecclesiae institutione et traditione, quae in hac parte est ratio hujus assertionis. S. Thomaa quaest. 71I de Malo id affirmat articulo XII, ubi inquit : "Quod voluntas, ad quam pertinet fervor seu actus charitatis, tripliciter inclinatur : aliquando ex sola ratione aliquid demonstrante, aliquando ex ratione simul et aliquo interiori instinctu; aliquando autem ex inclinatione habitus inhaerentis; et illa causant charitatis fervorem, atque adeo remissionem peccati venialis secundum tria praedicta, ut sacramenta novae legis, quia ea ratio considerat ut salutares medicinas, et divina virtus in eis secretius operatur salutem et per se confertur habitualis gratiae donum : quaedam vero sunt, quae causant remissionem venialis peccati secundum duo praedicta; non enim causant gratiam, sed explicant rationem ad aliquid considerandum, quod excitet charitatis fervorem; et pie creditur, quod virtus divina interius operetur excitando dilfectionis fervorem; et hoc modo aqua benedicta, benedictio pontificalis, et hujusmodi sacramentalla causant remissionem venialis solum excitando charitatis fervorem per modum considerationis, sicut oratio Dominica,' tunsio pectoris."

XXXIV. Itaque in his sacramentalibus distinguimus ea, quae specialem considerationem et benedictionem ecclesiae habent ad sanctificationem nostram; et alia quae consecrationem non habent, sed ipsa de se motum aliquem bonum includunt et fervorem charitatis. Prima sunt, ut aqua benedicta, benedictio episcopalis, etc. alia sunt oratio Dominica, quae petit remissionem peccatorum, tunsio pectoris, confessio generalis, etc. De prioribus docet S. Thomas, quod non solum remittunt venialia excitando rationem ad considerandum, in quo maxime consistit id, quod fit ex opere operantis, sed etiam quia pie creditur virtutem divinam interius id operari; quod utique ad virtutem ex opere oporato pertinet; eisdenuenim verbis declaravit S. Thomas modum quo sacramenta remittunt peccata ex opere operato, scilicet, quia virtus divina in eis secretius operatur. De eodem videri potest S. Thomas in IV, dist. XVI.quaest. II, art. II, quaestiuncula IV, praesertim ad primum et secundum, et locis supra citatis, in quibus docet haec sacramentalla operari remissionem venialis, in quantum excitant aliquem bonum motum, vel fervorem charitatis; et talis bonus motus provenit a virtute divina in his sacramentalibus assistente.

XXXV, Ratio vero sumitur ex eo, quod haec sacramentalla dicuntur ex benedictione ecclesiae sanctificare, et mundare nos; non quidem a peccatis mortalibus (sio enim deberelnt gratiam infundere) sed a venialibus, quia non datur alia sanctificatio atque mundatio, nisi a peccatis mortalibus, vel a venialibus : sanctificationem enim a legalibus impedimentis non dicuntur efficere, quia legalia illa jam cessaverunt : neque a censuris et poenis liberant, quia ab istis solum per absolutionem Ecclesiae, non per aspersionem aquae benedictae liberamur : sed non posset dici, quod sanctificent et mundent nos, si solum ex opere operantis, (688) et modo morali excitant rationem seu considerationem ad bonum motum animi, et non ex opere operato, seu ex assistentia virtutis divinae intus operantis,quod est ex opere operato id facere : ergo ita dicendum est, quod ex opere operato remittant peccata venialia.

XXXVI. Major est expressa in Jure in capite, Aquam sale de consecratione, distinctione III, ubi Alexander primus, qui fuit quintus post D. Petrum, sic ait : "Aquam sale conspersam in populis benedicimus, ut ea cuncti aspersi sanctificentur et purificentur, quod omnibus sacerdotibus faciendum esse mandamus. Si enim cinis vitulae aspersus sanctificabat atque mundabat, multo magis aqua sale conspersa, divinisque precibus sacrata populum sanctificat atque mundat. Et si sale asperso per Elisaeum prophetam sterilitas aquae sanata est, quanto magis divinis precibus sacratus sal sterilitatem rerum aufert humanarum, et coinquinatos sanctificat et purgat, etc. hoc est, multiplicat, et insidias diaboli avertit, et a phantasmatis versutis homines defendit." Ita pontifex, qui cum ita proximus fuerit temporibus Apostolorum, sine dubio traditionem Ecclesiae in his verbis nobis tradidit, eamque ex locis Scripturae probavit, quos effectus spiritua-

XXIX. Secundo, est difficultas in as¬ signando firmo fundamento ut sacramenta- lia ex sua institutione sint media effica¬ cia ad delenda venialia ex opere operato, nam actiones in quibus consulunt sacramen- talia, tantum conducunt ad remissionem ve¬ nialium, quatenue movent Deum ut per ins¬ pirationem ipse nos moveat, et removeat adhaesionem ad rem temporalem; hoc autem non probat virtutem infallibilem, et ex opere operato inesse sacramentalibus, ali¬ as etiam distractis remitterent peccata, ut contingit in sacramentis non exigenti¬ bus dispositionem actualem praecedentom, et sic tollerentur venialia sine forma contraria, scilicet, sine virtuali saltem displicentia peccatorum, quod est contra S. Thomam, ut diximus; saeramentalia enim non opponuntur ex se- cum peccato veniali, ut comestio panis benedicti, et.(686) si¬ milia : ergo sacramentalia non remittunt ex opere operato peccata venialia. Con¬ firmatur, nam benedictio episcopi non po¬ test ex opere operato remissionem infalli¬ bilem habere, cum sit actio ipsius bene¬ dicentis, saepiusque cadat super homines distractos vel invitos, aut non habontes motum in Deum, et res divinas.

XXX>. Denique currit hic difficultas generalis, quia non potest in remissione venialium distingui opus operatum ab ope¬ re operantis, si quidem haec remissio non fit per infusionem alicujus doni habitua¬ lis, sed per elicientiam actus; omnis au¬ tem actus est opus operantis, si quidem ab ipso operante eliciuntur : ergo non potest remissio venialium fieri ex oper3 operato, ut distinguitur ab opere operantis; et sic non apparet quid addat aqua benedicta, verbi gratia, ut dicatur ex opere operato remittere peccata, ultra actum elicitum ab operante. Dicere enim,quod opus, seu actus ille, qui alias de se non sufficie¬ bat tollere venialia, redditur sufficiens per aspersionem aquae benedictae, omnino videtur impertinens,quia motus ille, seu actus bonus.qui de se non sufficiebat tol¬ lere venialia, per conjunctionem ad aquam benedictam non accipit novam oppositionem cum illis peccatis venialibus, si quidem manet ille actus ejusdem naturae ac antea: ergo per talem conjunctionem non tollit illa, vel peccata venialia tolluntur sine forma opposita, vel assignanda est quae sit forma illis opposita, quam infbndit aqua benedicta, ultra illum motum et actum quem sine aqua benedicta aliquis habebat.

•. XXXI. In hac quaestione sunt duae prdecipuae sententiae. Prima affirmat ista sacramentalia remittere venialia ex opere operato. Hanc tenent communiter Thomistae; et addunt aliqui, ut Petrus de Soto, quod licet ex opere operato haec sacramentalia remittant venialia, non ta¬ men id facere immediate, sed mediate, prout-excitant aliquem actum de se suffi¬ cientem ad illam remissionem. Secunda tenet solum remittere venialia ex opere operantis, pro qua citantur antiqui, A- Isn8i8, Bichardus et alii; sequitur Sua- rez hic disput. XII, sectione II, ubi plu- res citat, imo S. Thomam, qui in hoc loco nunquam dixit remitti peccata venialia ab his sacramentalibus ex opere operato; et clarius in IV,distinet. XVI, quaest. II, art. II, quaest. IV, et distinet. XXI, quaest. II, art. I, et quaest. VII De Malo, artic. XII. St fundamentum praecipuum est in hoc, quia nec de facto constat institutum esse aliquod sacramen- tale ad remittenda venialia ex opere ope¬ rato, nec videtur data esse potestas Ec- Clesiae ad hoc, ut instituat signa sensi¬ bilia, quibus alligare possit infallibi- liter illam vim operis operati ad remit¬ tenda peccata, licet per modum interces¬ sionis illam obtinere possit.

3KXII. Dicendum tamen est, sacramen¬ talia, saitem illa quae consistunt in a- liqua consecratione et benedictione ec¬ clesiae, remittere venialia ex opere ope¬ rato, quatenus virtus divina operatur in eis ex institutione et benedictione ec¬ clesiae aliquem bonum motum, seu fervo¬ rem charitatis in Deum. Itaque non con¬ sistit remissio ita ex opere operato in hoc, quod praescindamus ab omni opere elicito ab ipso operante, et infundatur aliquod habituale donum ex virtute illa divina, quae talibus sacramentalibus con¬ venit, sed in eo, quod ex illa virtute divina,- seu ex opere operato passionis Christi proveniat ut inspiretur in homine bonus ille motus in Deum, si homo ille obicem non ponat; et ita neque sacromen- tale aliquid, neque sacramentum (6?>7) possunt tollere ex opere operato venialia, nisi infallibiliter excitando, et inspi¬ rando istum bonum motum, quia forma oppo¬ sita venialibus non est habitus, ut supra diximus, sed aliquis actus, seu bonus mo¬ tus in Deum, .quem si infallibiliter ope¬ ratur aliquod sacramentale, dicitur tol¬ lere venialia ex opere operato.

XXXIII. Sic ergo intellecta conclusio ostenditur, tum ex auctoritate S. Thomae, tum ex ipsa Ecclesiae institutione et traditione, quae in hac parte est ratio hujus assertionis. S. Thomaa quaest. VII de Malo id affinnat articulo XII, ubi inquit : "Quod voluntas, ad quam pertinet fervor seu actus charitatis, tripliciter inclinatur : aliquando ex sola ratione aliquid demonstrante, aliquando ex ratione 6imul et aliquo interiori instinctu; aliquando autem ex inclinatione habitus inhaerentis; et illa causant charitatis fervorem, atque adeo remissionem peccati venialis secundum tria praedicta, ut sacramenta novae legis, quia ea ratio considerat ut salutares medicinas, et divina virtus in eis secretius operatur salutem et per se confertur habitualis gratiae donum : quaedam vero sunt, quae causant remissionem venialis peccati secundum duo praedicta; non enim causant gratiam, sed explicant rationem ad aliquid considerandum, quod excitet charitatis fervorem; et pie creditur, quod virtus divina interius operetur excitando dilbctionis fervorem; et hoc modo aqua benedicta, benedictio pontificalis, et hujusmodi sacramentalla causant remissionem venialis solum excitando charitatis fervorem per modum considerationis, sicut oratio Dominica,' tunsio pectoris."

XXXIV. Itaque in his sacramentalibus distinguimus ea, quae specialem considerationem et benedictionem ecclesiae habent ad sanctificationem nostram; et alia quae consecrationem non habent, sed ipsa de se motum aliquem bonum includunt et fervorem charitatis. Prima sunt, ut aqua benedicta, benedictio episcopalis, etc. alia sunt oratio Dominica, quae petit remissionem peccatorum, tunsio pectoris, confessio generalis, etc. De prioribus docet S. Thomas, quod non solum remittunt venialia excitando rationem ad considerandum, in quo maxime consistit id, quod fit ex opere operantis, sed etiam quia pie creditur virtutem divinam interius id operari; quod utique ad virtutem ex opere operato pertinet; eisdem^enim verbis declaravit S. Thomas modum quo sacramenta remittunt peccata ex opere operato, scilicet, ouia virtus divina in eis secretius operatur. De eodem videri potest S. ThomaB in IV, dist. XVI,quaest. II, art II, quaestiunculp^IV, praesertim ad primum et secundum, et locis supra citatis, in quibus docet haec sacramentalla operari remissionem venialis, in quantum excitant aliquem bonum motum, vel fervorem charitatis; et talis bonus motus provenit a virtute divina in his sacramentalibus assistente.

XXXV, Ratio vero sumitur ex eo, quod haec sacramentalla dicuntur ex benedictione ecclesiae sanctificare, et mundare nos; non quidem a peccatis mortalibus (sio enim deberent gratiam infundere) sed a venialibus, quia non datur alia sanctificatio atque mundatio, nisi a peccatis mortalibus, vel a venialibus : sanctificationem enim a legalibus impedimentis non dicuntur efficere, quia legalia illa jam cessaverunt : neque a censuris et poenis liberant, quia ab istis solum per absolutionem Ecclesiae, non per aspersionem aquae benedictae liberamur : sed non posset dici, quod sanctificent et mundent nos, si solum ex opere operantis, (688) et modo morali excitant rationem seu considerationem ad bonum motum animi, et non ex opere operato, seu ex assistentia virtutis divinae intus operantis,quod est ex opere operato id facere : ergo ita dicendum est, quod ex opere operato remittant peccata venialia.

XXXVI. Major est expressa in Jure in capite, Aquam sale de consecratione, distinctione III, ubi Alexander primus, qui fuit quintus post D. Petrum, sic ait : "Aquam sale conspersam in populis benedicimus, ut ea cuncti aspersi sanctificentur et purificentur, quod omnibus sacerdotibus faciendum esse mandamus. Si enim cinis vitulae aspersus sanctificabat atque mundabat, multo magis aqua sale conspersa, divinisque precibus sacrata populum sanctificat atque mundat. Et si sale asperso per Elisaeum prophetam sterilitas aquae sanata est, quante magis divinis precibus sacratus sal sterilitatem rerum aufert humanarum, et coinquinatos sanctificat et purgat, etc. hoc est, multiplicat, et insidias diaboli avertit, et a phantasmatis versutis homines de fendit." Ita pontifex, qui cum ita proximus fuerit temporibus Apostolorum, sine dubio traditionem Ecclesiae in his verbis nobis tradidit, earaque ex locis Scripturae probavit, et qUjQS ^ffectus spiritua-

les habeat, explicavit, et in avertendis daemonibus, et in sanctificandie atque mundandis peccatis; eadem autem est ra¬tio de aliis sacramentallbu8 sic consecra¬tis. Minor autem probatur, quia si aqua benedicta, et alia saeramentalia per con¬secrationem Ecclesiae hoc solum obtinent, quod moraliter excitent bonum affectum, et non habeant virtutem divinam assisten¬tem quae ex opere operato id efficiat; non magis diceretur remittere venialia, quam imagines pictae, lectio aut concio sacra.aut quaelibet alia excitativa ad devotionem, et ad bonum motum seu deside¬rium ; ergo si aliquid speoialiter habent ex consecratione et benedictione eccle¬siae, requiritur quod id habeant eae speci¬ali virtute, verbi gratia assistente et operante, atque adeo ex opere operato.

XXXVil. Dices : Quomodo virtus divina, verbi gratia, assistens operatur median¬tibus his sacramentalibus interiorem bo¬num motum. Nam aqua benedicta non potest influere physice et instrumentaliter in illum bonum motum, quia ille est actus vitalis procedens physice ab illa poten¬tia eliciente, ot Deo causante, non ab a-lio instrumento : ergo aqua benedicta so¬lum moraliter potest influere in talem actum, atque adeo per modum excltativum extrlnseoum, sicut imagines, vel lectio sacra vel concio, aut quodvis simile ob¬jectum extrinsecus propositum.

XXXVIII. Respondetur virtutem divinam, seu interiorem instinctum (ut vocat S. Thomas) operantem et moventem ad elicien¬dum illum actum, etiam mediante illaaqua benedicta, posse causare illam interiorem immutationem cordis, sivo sit actus ipse vitalis praeelicituB, sivo sit aliquid antecedens elicientiam actus, et determi¬nans atque applicans ad illum : sicut e-nim non repugnat Deum elevare ablutionem aquae in baptismo ad causandum habitum gratiae, et gratiam sacramentalem cum qui¬busdam divinis auxiliis; ita non repugnat elevare aspersionem aquae benedictae ad causandum ediquod auxilium, quod est qua¬litas vel motio transiens, aut aliquis concursus, quo moveatur voluntas ad eli¬ciendum illum bonum motum in res divinas, nisi homo ponat obicem, et resistentiam ex parte sua; et talis modus causandi est (6S9) ex opere operato, non influendo in ipsam elicientiam actus, sed in ipsam mo¬tionem seu qualitabam' avpci ItlJ^^quod Deus dat homini ut eliciat talem actum.

SOLVUNTOR ARGUMEJTA.

XXXIX. Ad difficultates a principio positas respondetur : et ad primam 'dici¬tur, constare de auctoritate Ecclesiae ad instituenda haec sacramantalia pro remissione venialium, et sanctificatio¬ne nostra, ex ipsa traditione Ecclesiae explicata in textu allegato ex Alexandro papa; neque ad hoc requiritur quod ali¬quando usa sit Ecclesia tali potestate remittendi venialia auctoritative sine usu alicujus sacramantalis, quia cum utatur potestate acoepta.a Christo, et non constet nobis ex aliquo textu, vel traditione accepisse ad utendum absolute et pro‘ llbito, sed cum alligatione ad aliquod sacramentale, ideo non potest Ecclesia alio modo uti ad remissionem venialium ; sicut neque Christus Dominus voluit dari ipsam gratiam, et remissio¬nem mortalium, nisi mediis sacramentis. Neque verum est, thesaurum Ecclesiae, et indulgentias pro remissione poenae distribui ab Ecclesia sine aliquo opere, quo fideles illas lucrantur, verbi gra¬tia, orando, jejunando, visitando eccle¬sias, etc. sine ullo autem opere facto ab ipso lucrante, non conceduntur ab Ecclesia. Et dato quod absolute posset pontifex indulgentias concedere sine ul¬lo opere faciendo a lucrante, adhuc non est similis ratio de remissione peccati venialis, quia ea indulgentia et remis¬sio poenae solum fit per applicationem earum poenalitatum, quas sancti susti¬nuerunt, et quibus non indiguerunt pro se, neque determinate applicaverunt pro isto vel pro illo, sed reliquerunt Eccle¬siae applicanda.

XL. Unde pontifex concedens indul¬gentias nihil aliud facit, quam supplere intentionem applicandi illa opera satis-factoria sane torum,quae non applicave¬runt pro isto vel pro illo, ad quod non videtur requiri aliquod opus ipsius lu¬crantis absolute loquendo,sed tantum ipsius applicantis; ad remissionem autem venialium, requiritur aliquis motus bo¬nus voluntatis, et iste non fit neque ex¬citatur in nobis connaturali modo nisi per aliqua sensibilia, quibus anima ex¬citari solet ad actus suos : et ideo con¬veniebat alligare hanc remissionem veni¬alium aliquibus signis sensibilibus, quo-

rum designationem Christus commisit Ecclesiae, quia sic ipsa utitur et facit. Ad probationem ex ratione respondetur, ad remissionem venialium non requiri infusionem gratiae habitualis, per quam fiat bonus motus in homine ad res divinas : Ecclesia autem, licet non acceperit potestatem ad instituenda sacramenta, et infundendam gratiam habitualem, bene tamen ad operandum ex virtute divina aliquam excitationem gratiae actualis, et ad sanctificandum per illum bonum motum a venialibus, ut ex allegato textu colligitur.

XLI. Ad secundam difficultatem respondetur, quod actiones quae fiunt in sacramentalibus, obtinent a Deo ex benedictione et consecratione Ecclesiae infallibilem assistentiam divinae virtutis ad excitandum illum bonum motum, qui sufficiat ad delenda peccata : et ita hoc non fit per solam intercessionem, sed per • assistentiam illam divinae virtutis, quod S. ThomaB vocavit interiorem instinctum, loco supra citato. Neque sequitur ex hoc, quod etiam distractis et invitis remittuntur venialia, quia ille qui est distractus, et non (690) vult aut negligit habere bonum motum in res divinas ponit obicem ad remissionem venialium : et sic non mirum quod illam non obtineat: nam etiam sacramenta habent infallibilem assistentiam virtutis divinae ad causandam remissionem venialium,et tamen si aliquis accedat distractus aut affectus peccato veniali,non consequetur remissionem illius : poterit tamen consequi gratiam, quia ad recipiendam istam illa distractio et peccatum veniale non est obex, sicut est ad remissionem venialium, quia ista solum tolluntur per aliquem bonum motum, qui impeditur per talem distractionem; Et cum dicitur, quod sacramentalia non opponuntur venialibus dico,, non opponi formaliter, id est, tamquam formam oppositam, sed instrumentallter,quatenus tamquam instrumenta cauBant id, quod formaliter opponitur venialibus (scilicet illum bonum motum interiorem) sicut etiam sacramenta non opponuntur mortalibus nisi instmmentaliter, quia sunt instrumenta gratiae; ipsa autem gratia formaliter opponitur.

XLII. Ad primam confirmationem respondetur, benedictionem episcopi esse quidem actionem ipsius, sed respicere pro subjecto, supra quod cadit moraliter, ipsos homines quibus benedicit : et sic potest assumi, ut instrumentum ad causandum in omnibus illis bonum motum ad res divinas, quia licet episcopus benedicens physice distet ab illis, tamen Deus bene potest per rem distantem operari in alio gratiam, vel bonum motum, aut aliquid simile : si tamen illi homines sint distracti vel inviti, ponunt obicem : et sic non causabitur in eis bonus motus, et remissio venialium. Ad secundam respondetur, bene posse dari opus operatum ad remissionem venialium, non quidem praescindentem ab omni opere operantis, sed cau8antem illum, quatenus causat bonum motum interiorem, quo venialia tolluntur : et tamen hic bonus motus caueatur ab illo sacramentali ex opere operato, quatenus media virtute divina sibi infallibiliter assistenti ex Christi passione, causat in nobis illum bonum motum, et hanc virtutem habet aqua benedicta ex consecratione et preoibus Ecclesiae,ut possit causare illum bonum motum. Potest etiam contingere, quod si aliquis accedat ad sacramentalia cum aliqua devotione, quae-non sufficiebat ad tollenda venialia, vel ad non tollenda omnia, accipiat ex aqua benedicta virtutem ad eliciendam majorem devotionem, magisque extendendam ad alia peccata, et sic plura vel etiam omnia remittit : non quia ille actus praecedens, cum quo accessit, majorem oppositionem recipiat quam ex natura sua habet cum venialibus, sed quia ultra illum excitatur alius actus, majorem extensionem et oppositionem habens ad alia peccata, et hic motus sic excitatus est forma, per quam illa venialia tolluntur.

XLIII. Ad fundamentum pro secunda sententia allatum patet ex dictis : constat enim esse in Ecclesia talem auctoritatem, quia in textu supra allegato explicata est supra unum sacramentale (scilicet aquam benedictam) et eadem est ratio de aliis, quae similem consecrationem ab Ecclesia habent. Quae enim sine consecratione vel benedictione Ecclesiae dicuntur remittere venialia, non. $x opere operato dicuntur id facere, sed ex ope re operantis.

QPABSTIO LXimil.

DI BXDIH7 FBCGATQHDM PXR PQWITMTI1M DIMISSQEDM.

quaestio innx

DE TIHTUTUM KBODPEBATIOB? PXR ?03231TXflTIAM

I Licet praecipuus effectus poenitentiae sit restituere gratiam perditam, et consequenter virtutes,quae gratiam consequuntur, tamen non potest iste effectus plene explicari, nisi comparative ad suum oppositum (scilicet peccatum) de quo oportet videre, an peccatum semel remissum possit per sequens peccatum reviviscere et redire, sicut per poenitentiam gratia amissa recuperatur. De peccatis ergo semel remissis ostendit S. Thomas in quaestione LXJLX.vi.n, quod per sequens peccatum non redeunt, neque recuperantur formaliter et in se : possunt tamen Virtual!ter redire. ITon possunt redire formaliter, quia macula, et aversio peccati non habetur formaliter, nisi mediante conversione ad bonum commutabile, ex quo sequitur aversio a Deo; sequens autem peccatum non facit illam conversionem, qua quis ante peccaverat, potest enim peccare in diversa materia : ot dato quod peccot in eadem, fit distinctum numero peccatum, et sic illud praecedens peccatum jam remissum non redltt Dicitur autem peccatum remissum redire vlrtualiter, quia in peccato sequenti invenitur quaedam aggravatio ex ordine ad peccatum remissum, scilicet ingratitudo; et quia haec aggravat ex comparatione ad peccatum remissum, dicitur illud peooatum redire virtualiter tfatione talis aggravationis. Haec autem ingratidudo dupliciter sumitur. Primo generaliter, prout fit contra ipsum beneficium remissionis prius acceptum, et sic omne peccatum iteratum post remissionem habet Ingratitudinem : secundo specialiter, quatenus aliqua ingratitudo non solum est contra beneficium, sed etiam contra formam beneficii praestiti s ut est odium fraternum. nuQ_fcliquis non vult remittere injuriam aut debitum proximo, sicut Deus nobis remittit. It similiter qui dolet se poenituisse, aut contemnit confiteri, vel contemnit ipsam fidem, dicitur habere specialem ingratitudlnem, quia excludit a se modum et formam, qua debet se in Deum convertere, et beneficium illud recipere.

II. De recuperatione vero gratiae et aliarum virtutum distinguit S. Thomas quaestione LXXXIX, id quod est gratiae de novo datae, et id quod est meriti per priora opera (692) habiti, quod impeditur per subsequens peccatum, ne consequatur suum praemium : et hoc est opera illa mortificari, id est, impediri ne consequantur suum effectum. Et de primo docet, per poenitentiam restitui gratiam et virtutes, quia per poenitentiam Infunditur gratia, et sic omnia 'ista recuperat poenitentia, non tamen semper in eadem aequalitate et gradu, quo fherant antea, quia quandoque homo, tepidius resurgit per poenitentiam,, quam fuerat antea dispositus. Et de Secundo docet, merita bonorum operum Impediri, seu mortificari per peccatum sequens, ne consequantur praemium ; reviviscere autem per poenitentiam ad suum antiquum valorem, quatenus remoto impedimento peccati, recuperant efficaciam perducendi ad gloriam : et hoc est reviviscere, licet ex dispositione.poenitentis, si remissa sit, possint minorem gratiam sortiri, et sic minus praemium essentiale consequi; opera autem bona facta extra statum gratiae nunquam reviviscunt, quia nunquam habuerunt vitam, et sic non manent in acceptatione Dei, tamquam efficacia ad perducendum in gloriam jiii idcoque talia opera non ur mortifioata, sed; itortuau

DISPUTATIO XXXVI.

DI RECUPERATIOiH GRATIAE, IT REVIVISCELTTIA MERITORUM.

## Articulus I.

### omodo dicatur gratia restitui per poenitentiam, et an cata per seauena peccatum redeant 7

I. Recuperari per poenitentiam gratiam amiseam, quantum ad ipsam speciem gratiae, tam certum est, quantum est certum per poenitentiam nos Justificari, et Justificationem ipsam fieri in nobis per infusionem gratiae : recuperari etiam virtutes infusae constat, quia gratia sine virtutibus non est. Consequuntur enim ad illam, ut communiter sentiunt doctores, et significat Tridentinum sess. VI, cap. VII, dum inquit : "Quod in ipsa Justificatione cum remissione peccatorum haec omnia simul infusa accipit homo, fidam, spem et charitatem. Charitas autem sine aliis virtutibus esse non potest, quia qui est rectificatus circa finem, oportet etiam rectificari circa media, sine quibus ad talem finem non tenditur. Solum potest esse dubium de aliquibus virtutibus, quae videntur irrecuperabiles, sicut est virginitas et innocentia; illa quidem, quia consistit in totali inexperientia rei venereae; ista vero, quia consistit in integritate mentis ab omni peccato. De virtutibus etiam acquisitis constat non recuperari per poenitentiam, quia istae virtutes per consuetudinem plurium actuum acquiruntur; contingit autem poenitentem unico solum actu Justificari, nec plures actus virtutum exercere,

II. Respondetur poenitentiam restituere omnes virtutes, etiam virginitatem, quantum ad id quod est formale in vlrtutibus, id est, quantum ad ipsum habitum cum inclinatione et proposito erga tales virtutes; non tamen senper restituere id, quod materiale est in virtutibus, quia aliquando materia circa quam versantur est irrecuperabilis, sicut est in virginitate; nam experientia, quam aliquis semei habuit in materia luxuriae, non potest tolli,ita quod reddatur inexpertus, virginitas autem habet pro materia totalem inexperientiam veneris. Unde docet S.Thomas 2-2, quaestione (£93) CUI, art. III ad tertium, quod : "Virginitas reparari potest per poeniten^iqu^ijvm ad id quod est formale in virtute, non autem quantum ad id quod est materiale in ipsa: non enim si quis magnificus absumpserit divitiae, per poenitentiam peccati restituuntur divitiae; et similiter ille, qui virginitatem perdidit, per poenitentiam non recupqrat virginitatis materiem, sed recuperat Virginitatis propositum." Ita S. Thoaas. De virtutibus acquisitis dicimus, illas non recuperari per poenitentiam, sed infusas, quae gratiam ipsam concomitantur, acquisitae enim per assuetudinem operum, non per actum poenitentiae acquiruntur.

III. Restat ergo difficultas circa ipsam gratiam amissam per peccatum, an reparetur per poenitentiam,' non quidem quasi illa entitas numero gratiae, quae amissa est, iterum reproducatur; sed quod similis gratia infundatur poenitenti, quae erat antea, ita quod non solum detur illi gratia correspondens praesenti dispositioni, sed ultra illam etiam dentur illi gradus gratiae, qui antea erant, iTon vero per peccatum de novo commissum redeat peccatum Jam remissum, ita quod et ratione illius peccator puniatur. Videtur enim par ratio currere de utroque, nam non minus perditur gratia per peccatum, quam peccatum deleatur per gratiam; nec minus dicitur Ezech. XVIII de Justo peccante, quod : Omnes Justitiae illius non recordabuntur, quam de peccatore poenitente, quod : Omnium iniquitatum ejus Deuo non recordabitur amplius : ergo pari modo loquendum est de recuperatione gratiae per poenitentiam, et de reditu peccatorum per lapsum. Unde hoc ipsum signifleat Scriptura, quod peccata Jam dimissa redeant, cum dicitur in Psalmo CVIII : ln memoriam redeat lniouitas •patrum e.lus; et iterum LXXVIII : ITe memineris iniquitatum nostrarum antiquarum : et III Reg. XVII, dixit mulier ad Eliam : Ingressus es ad me. ut rememorarentur iniquitates meae : et Matth. XVIII, servus cui fuerat debitum dimissum, per peccatum sequens

Traditur tortoribus donec reddat universam debitum. Similiter ex parte conversionis, qua poenitene convertitur, et qua peccator labitur, non minus efficax est una quam altera ad ordinandum hominem in finem : ergo neque est minus efficax ad recuperandum bonum amissum, quam peccatum remissum.

IV. Quod si recurratur qd voluntatem Dei, qui pro suo arbitrio s$q disposuit, scilicet, in poenitentia repuperari gratiam, non autem rbdire peccatum remissum, contra hoc est, quia hoc deberet nobis constare per revelationem Dei, cum tamen Scriptura aequaliter videatur loqui de reditu peccatorum, et de recuperatione virtutum. Et praeterea, hoc non est reddere rationem propter quam peccata non redeant, et tamen gratia recuperetur, nisi solam voluntatem Dei extrinsecam; unde saltem de potentia absoluta, et Juxta naturas rerum peccata semel remissa redire possunt, sicut gratia perdita.

V. Denique confirmatur, quia si poenitentia restitueret gratiam perditam, totam deberet restituere, et non solum partem : at non semper restituitur tota gratia, quia Juxta S. Thomam in hac quaestione LXXXIX„ art. II et V ad tertium non semper homo resurgit in aequali gratia, in qua antea fuerat; sed in ea gratia, quae correspondet dispositioni praesenti : ergo non tota gratia restituitur, sed solum gratia similis in specie, non autem in ea aequalitate et gradu, in quo antea fuerat : hoc autem modo etiam peccatum remissum dicitur (69^) redire, quia potest homo simile peccatum committere, imo cum majori gravitate, quam antea : ergo potest simile peccatum in specie redire, sicut redit similis gratia; et sic pari passu currunt.

VI. Dicendum tamen est, peccata semel remissa nunquam redire formaliter, et in se, ita quod ejus macula reponatur in homine, aut quod propter illud peccatum puniatur; redire autem gratiam amissam, quia restituitur tota illa gratia, et ratione illius gloria, nisi homo ponat impedimentum. Quae conclusio est communis sanctorum patrum et scholasticorum. Et quantum ad restitutionem gratiae et meritorum per poenitentiam deducitur communiter ex illo Pauli ad Hebraeos VI, ubi loquens cum fidelibus, qui prolapsi fuerant, sic inquit : Confldtais autem de vobis dilectissimi meliora, et viciniora salutis. tametsi ita loquimur. Non enim injustus Deus, ut obliviscatur oneris vestri, et dilectionis, quam ostendistis in nomine ipsius, qui ministrastis sanctis ot ministratis. Si ergo Deus non obliviscitur operis boni facti ante peccatura, quando postea poenitentiam agimus : ergo remunerat illud, et sic redit de novo ille fructus. Quo etiam sensu intelligitur illud Joel II : Reddam vobis annos, quos comedit locusta, etc. ubi glossa inquit: "Hon faciam perire ubertatem, quam cum perturbatione animi perdidistis." Videndus est S. Augustinus libro de vera et falsa poenitentia, capite IV | Hieronymus ad Galatas III, super illa verba : Tanta passi estis sine causa, si tamen sine causa; et ibi Chrysostomus et communiter doctores scholastici in IV, distinctione XIV.

VII. E contra vero de peccatis semel remissis, quod non itenun redeant, nec puniantur propter sequens peccatum, deducitur in primis ex illo Ezechielis XVIII: 81 impius egerit poenitentiam, omnium iniquitatum ejus, quas operatus est, non recordabor : Et ITahum I : Consummationem lpBo faciet : non consurget duplex tribulatio. Unde sumptum est commune proverbium : ITon punit Deus in idipsum bis : si autem peccata redirent per sequens peccatum, Deus recordaretur eorum, et his puniret : semel quando remisit per poenitentiam, et iterum quando redeunt illa peccata; Sumitur etiam ex illo ad Rom. XI : Sine poenitentia sunt dona. et vocatio Dei, id est, beneficia irrevocabilia; remissio autem peccati est donum Dei : ergo semel datum non revocatur, ita quod pro illo Deus puniat. Idem Sumitur ex patribus, ut constat ex verbis S. Prosperi in responsione ad secundam objectionem Gallorum : BQii recedit, inquit, a Christo, et alienus a gratia finit hanc vitam, quid nisi in perditionem cadit ? Sed tamen non in id, quod remissum est, recidit : neque in originali peccato damnabitur; qui tamen propter postrema crimina ea morte afficietur." Idem docuit Benedictus II, extravaganti Inter cunctas, ubi definit : "Absurdum esse, ut quis peccata per poenitentiam dimissa rursus debeat confiteri, et ut debitor

literatus, adhuc maneat ad solvendum obligatus." Et Gelaslus papa in capite finali de poenitentia, dist. IV : "Divina, inquit, clementia dimissa peccata in ultionem ulterius redire non patitur:" si autem peccata remissa redirent, utique ut punienda in ultionem redirent.

VIII. Ratio autem pro reviviscentia gratiae et meritorum sumitur a S. Thoma in articulo V, -quaest. LXXXIX, ex eo, quod efficacia quam habent bona opera ad perducendum in vitam aeternam, convenit illis etiam postquam actu non existunt, quatenus manent in acceptatione divina, (695) qui ea acceptavit ut siti grata : ista autem acceptatio perpetua est in Deo ex parte sua, quia opera illa bona fuerunt et grata; sed impeditur eorum renumeratio ex parte subjecti, quatenus per peccatum superveniens homo redditur indignus vita aeterna, et privatus gratia, sine qua non est capax gloriae : remoto ergo tali impedimento per poenitentiam, subjectum manet capax illius praemii; et alias cum illa opera fuerint accepta Deo, et in ejus acceptatione maneant, suam renumerationem accipient : quod non currit in peccato, quia peccatum nunquam fuit aceeptum Deo, sed potius odio habitum a Deo; unde satisfacto peccato, et ablato per gratiam, non restat neque in ipso subjecto, neque in acceptatione divina aliquid propter quod puniatur. Si autem reviviscunt merita praeterita ex divina acceptatione, ut iterum praemientur, etiam gratia illis correspondens debet reviviscere, quia gratia illa est tota ratio, et principium a quo illa opera habent valorem meriti. Et dato quod gratia non habuerit merita (sicut in infantibus) adhuc per sequentem poenitentiam debet illa gratia redire, quia non solum ipsa opera, sed etiam ipsa persona redditur grata et accepta Deo per gratiam, et reddit sul&ctum dignum vita aeterna : ergo non minus debet perseverare acceptatio personae sublato impedimento peccati, quam acceptatio operum.

IX. Ratio autem ad probandum quod peccata remissa non redeant, ea est, quia aversio peccati et ejus macula et reatus poenae non possunt homini imputari nisi, de novo reddantur voluntaria; aversio autem non est voluntaria nisi mediante aliqua conversione ad creaturam, cui illa aversio annexa est;^ssd quando homo de novo peccat post peccatum remissum, illa prior conversio peccati remissi non est in homine de novo, neque illam reproducit, quia solum habet conversionem peccati, quod de praesenti committit : ergo si non redit conversio peccati remissi, neque redit aversio et macula ejus, neque de novo est voluntaria : orgo neque pro illa puniri potest, quia non punitur quis, nisi pro peccato voluntario.

X. Confirmatur primo, quia ei quis peccavit peccato infidelitatis vel desperationis, et postea poeniteat, et iterum labatur in peccatum luxuriae : vel per tale peccatum redit prior infidelitas, vel non : si non redit, habetur intentum : si redit, ergo amittit fidem per peccatum luxuriae, quod est omnino absurdum, cum ex vl talis peccati nulli articuli fidei discredat. Et confirmatur secundo, quia si redirent peccata remissa, non possent iterum tolli nisi per a-11quod sacramentum, non aliud quam poenitentiae : ergo teneretur homo iterum confiteri illa peccata, quod est absurdum. Et ei rediret peccatum originale (est enim eadem ratio de illo atque de aliis) deberet rursus tolli per aliquid sacramentum; non per poenitentiam, quia illa non ordinatur contra peccatum originale, sed solum contra actualia commissa post baptismum : ergo per baptismum : ergo baptismus deberet iterari in omni peccante post baptismum, quod est haereticum.

XI» Dices : In aliquo casu potest redire poena aeterna peccati jam remissi : ergo et ipsa culpa. Patet consequentia, quia poena aeterna non datur nisi habenti reatum poenae aeternae; nec habet talem reatum, nisi qui habet culpam : ergo si redit poena aeterna, redit et culpa. Antecedens vero probatur : Si (696) alicui remittitur peccatum mortale, et relinquitur poena tenporalis solvenda in purgatorio, si antequam illam satisfaciat, incidat in aliquod peccatum mortale, et statim moriatur, ille debet solvere priorem poenam temporalem peccati remis-8i ; non in purgatorio, quia ipse ost damnatus ad infernum, et in purgatorio non BUnt nisi justi : ergo debet illam 80lvere in inferno; ibi autem nulla est poena temporalis, quia nulla est redemptio, alias reciperet ille damnatus aliqUam alleviationem, fsi aliquid de poena

quam incipit pati finoretur temporaliter, possetque illa poena temporalis per suf¬fragia Ecclesiae et sacrificia tolli, cum tamen suffragia non prosint damnatis : orgo illa poena durabit in perpetuum.

XII. Ad hoc argumentum aliqui concodunt illam poenam temporalem illo casu reddi aeternam per accidens, sine hqc quod redeat culpa, quia ille homo per oeccatum sequens, et mortem constituit se incapacem satisfactionis temporalis pro aliqua poena, et sic impossibile est iilam poenam finiri, non ex eo quod Deus imputet culpam Jam remissam, sed ex illo statu, quem accipit homo per damnationem aeternam : Caeterum quia hoc videtur valde durum, ut pro culpa Jam remissa sine novo reatu accipiat quis poenam aeternam, cum solum debeat temporalem, quod est contra Justitiam.

XIII. Melius respondetur cum S. Choma in IV, dist. XXII, quaest. I, art. I ad quintum, ubi relata hac priori solutione, et rejecta, subdit : "Et ideo alii dicunt, quod poena cujus aliquis est debitor post culpam remissam, in inferno punitur temporalitor : nec propter hoc sequitur, quod in inferno sit redemptio, quia poena quae solvitur, non redimitur : neque est inconveniens, quod quantum ad aliquid accidontale poena inforni minuatur usquo ad diem Judicii, sicut otiam augetur (ex consortio scilicet damnatorum) noque in eis prosunt suffragia Zcclosiae, otiam pro illa poena temporali, quia cum sint oxtra gremium Ecclesiae, non communicant ojus meritis et suffragiis."

SGLVUITTUE ARGUMETHA.

XIV. Ad rationes dubitandi a principio respondetur ' et ad primam dicitur, quod in illo loco Ezechielis dicitur Deus non recordari iniquitatum poenitentis, neque meritorum peccatoris, quantum ad hoc quod utrumque deletur et tollitur, seu impeditur per poenitentiam et per peccatum : modus autem specialis quo peccata tolluntur per poenitentiam, ita ut etiamsi quis de novo peccet, non puniatur pro illis, et modus quo merita mortificantur, ita quod remoto peccato iterum revivis-eant, non exprimitur in illo loco, sed in aliis a nobis allegatis : neque enim oportet quod in eodem loco Scripturae omnia exprimantur, sed debent divensa loca comparari inter se. '

XV. Ad id quod adducitur ex Psalmo respondetur, quod iniquitates parentum dicuntur redire in memoriam pro filiis, non quantum ad culpam, sed quantum ad aliquam poenam temporalem, qua Bolet Deus castigare peccata parentum : et de hac poena loquitur propheta, cum dicit : In memoriam redeat Iniquitas -patrum e.1us. id est, poena iniquitatis : et de eadem intelligitur illud : ITe memineris Inlquitatum nostrarum antiquarum, id est, poenae pro iniquitatibus antiquis, sive propriis, sive parentum. Et simili modo possunt accipi illa verba viduae ad ELisaeum, quod loquebatur de memoria (697) iniquitatum quantum ad poenam temporalem, qua Deus castigabat illam in morte filii, vel fortasse illa mulier habebat peccata non remissa, et loquebatur de illis.

XVI. In parabola vero Matthaei XVIII, de illo a quo exigitur totum debitum propter peccatum sequens respondetur, quod exigitur totum debitum peccati Jam remissi, non quia formaliter redeat, sed virtualiter, id est, non ratione peccatorum remissorum, sed ingratitudinis adjunctae, quando de novo peccat, per quam vel adaequat gravitatem peccatorum praeteritorum, vel permittitur cadere in peccata aeque gravia : et sic totum debitum exigitur in gravitate, non in formalitate et existontia peccati romissi.

XVII. Ad rationem respondetur, quod etsi conversio poenitentiae aeo^ue sit efficax ad tollenda peccata,sicut conversio peccati ad tollendam gratiam, peccata semei extincta, et remissa neque manent in subjecto, neque in acceptatione divina, ut rursus inputentur : gratia autem et merita, licet per peccatum interrumpantur in subjecto, remanent tamen in acceptatione divina : et ita datur locus ut remoto peccato iterum reviviscant. Et licet Deus possit oppositum facere, nec illam gratiam restituere, quia peccator etiam hac misericordia est indignus, tamen magnum habet fundamentum in ipsis naturis rerum, ut Deus illam gratiam restituat; tum,quia pronior est ad miserendum, quam ad puniendum; tum, quia ipsa bona opera ex eo quod semel Deo placuerunt, nunquam Deo displicent, nec Deus illa abjicit a sua acceptatione, licet peccatorem abjiciat quando eat in peccato; unde illo re-

moto per poenitentiam, maxime congruit naturae talis meriti, ut Deus iterum praemiet et vivificet illud : at vero peccatum semel remissum ita del.etur per gratiam, quod neque in se manet in subjecto, neque in acceptatione Dei, quia nunquam illi placuit; neque in acceptatione justitiae divinae ad illud puniendum, quia divina justitia non potest punire, nisi illud quod non est satisfactum, et supponendo reatum poenae in subjecto; iste autem reatus non redit, quia non redit voluntaria conversio illius peccati, ratione cuJus aversio et macula et reatus voluntaria sunt, et alias est satisfacta illa injuria; ergo non possunt illa peccata sic remissa et satisfacta manere in acceptatione Justitiae. Ad confirmationem respondebitur articulo sequenti.

I. Licet certum sit merita mortificata reviviscere per poenitentiam, ut diximus articulo praecedenti, tamen de modo, quo ista merita reviviscunt, longa et difficilis quaestio est inter theologos, quam non possum hic operosius disputare, sed studebimus totam difficultatem ad brevitatem reducere.

II. Punctus ergo difficultatis reducitur ad illud tertium argumentum, quod ponit S. Thomas art. Y, quaest. LxXalX. ubi Inquit : "Quod opera in charltate facta mereatur gloriam secundum quantitatem gratiae et" charitatis, sed quandoque resurgit homo in minorem gratiam et charitatem: ergo non consequitur gloriam secundum meritum priorum operum, et sic non reviviscit totum illud meritum mortificatum." Major a nullo negatur, quia (698) merita totum suum valorem habent a gratia ergo secundum quantitatem gratiae et charitatis majoris vel minoris meriti sunt, et major vel minor gloria eis correspondet. Minorem vero concedite ips S. Thomas cum in articulo secundo, tum in.articulo quinto, solutione ad tertium : ergo stando in hac doctrina S. Thomae, non sen^er reviviscunt merita quoad totam suam quantita tem et gradum, sed plura manant evacuata. Dicere autem quod solum reviviscunt ad praemium accidentale, (ut insinuat S. Thomae dicta solutione ad tertium) est idem, quod evacuare illa merita quoad substantiam suam, quia substantiale praemium est gloria essentialis : ergo si ad.illam non reviviscunt, substantialiter evacuantur.

III. Propter hanc difficultatem multi recedunt a sententia S. Thomae : alii in ea explicanda laborant. Qui recedunt, dicunt per quamcumque poenitentiam totam gratiam antiquam et merita, quoad praemium essentiale restitui, etiamsi poenitentia praesens sit valde remissa. It fundantur praecipue in tribus. Primo,in ratione facta, quia alias illa merita pro ea parte qua non reviviscunt ad praemium essentiale, simpliciter et substantialiter evacuarentur, et non redirent, quod est contra Scripturam : secundo, quia intelligunt contritionem, qua aliquis de praesenti resurgit, non esse dispositionem secundum quam mensuratur gratia illa restituenda, sed solum est remotio obicis ct impedimenti, quo subjectum impediebatur consequi fructum illorum meritorum, quae manebant in acceptatione Dei; sed impedimentum tollitur per poenitentiam, quii totaliter remittitur peccatum : ergo sublato hoc Impedimento omnia illa merita, et gratia restituuntur.

IY. It tertio fundatur haoc sententia in doctrina magis genorali, quia ex istimat augmentum gratiae et charitatis non mensurari penes augmentum et intensionem physicam nostrorum operum, sed penes moralem, id est, pones meritum, ita quod si opera remissa charitatis merentur augmentum illius, etatin datur ratione meriti, non axpectata dispositione aliqua physica intensiori, quia posito merito de condigno, nihil eet quod retardet ejus praemium : nec aliquid deest operibus factis in gratia, quominus vita aeterna suo tempore reddatur, ut determlnat Tridentinum sess. YI, oap. XV1 : ergo cum omnia illa merita antiqua vere fherint merita in tanta quantitate, et manserint in acceptatione divina, consequenter sublato peccato, a nulla physica dispositione magis, vel minus intensa dependebunt, ut sibi detur tota illa gloria suo tempore, et gratia de praesenti Hanc sententiam sequuntur plores ex antiquis, ut Oabriel, ocham, Marsilius, Hichardus, Durandus : et ex recentioribus latissime Suarez in opusculis, relectione do reviviscentia meritorum, Vasque*, Torres, Oranados et alii.

V. Sententia autem S. Thomae e contrario supponit pro fundamento certo, quod quantitas seu augmentum gratiae et charitatis non infunditur actu et de facto, nisi exlstente dispositione proportionata illi augmento,non solum per modum meriti, sed etiam per modum physicae .dispositionis proportionantis subjectum ad illam formam; quae dispositio si desit, non dabitur de facto illud augmentum, sed suo tempore, scilicet, quando proruperit in actum ferventiorem, ut docet 1-2,

quaest. CXI7, art. VIII ad tertium, et in secunda secundae, quaest. XXIV, art. VI ad primum. Quod fundamentum esse certum ostendimus in materia de (699) charitate, disput. XV, art. II, et apertissime traditur a S. Thoma multis in locis, praesertim in I, dist. XVII, quaest. II, art. III, in corpore, et in II, dist. 3XVII, quaest. I, art. V ad secundum, et aliis locis, quae ibi citantur : et communiter acceptatur a Thomistis, et a multis aliis auctoribus : estque conveniens naturae rerum, quia semper formae recipiuntur in subjecto juxta dispositionem et proportionem illiuB. Est etiam conformis definitioni Concilii Tridentini sess. VI, cap. VII, dicentis : "Quod unusquisque recipit justitiam secundum suam mensuram, quam Spiritus sanctus partitur singulis proutvult et secundum propriam cujuscumque dispositionem.1l Et non loquitur ibi de dispositione morali, seu meritoria, quia loquitur de prima confusione gratiae, quae non cadit sub meritoria dispositione praecedentiuuf : ergo illa dispositio habet se ut physice proportionans subjectum ad gratiam, non physice illam efficiendo, sed subjectum praeparando. Si autem in prima infusione gratiae quantitas gratiae, quae infunditur mensuratur penes dispositionem, eadem ratione cum postea augetur, mensurabitur illud augmentum per dispositionem subjecti, quia non est major ratio de uno quam de alio.

VI. Hac ergo doctrina stante, quam ibi late confirmavimus, oportet S. Thomam consequenter loqui in reviviscentia meritorum, quod quando per poenitentiam reviviscunt, et tamen subjectum non disponitur, nisi remisse, et non conformitur ad totum augmentum gratiae,quod antea existebat, non potest tunc de facto dari et infundi tantum augmentum gratiae,quantum fuit antea, ex defectu dispositionis proportionatae. Et prorsus eodem modo loquendum est tunc de his meritis mortificatis, et per contritionem remissam reviviscentibus, sicut de actibus remissis charitatis, qui merentur quidem augmentum gratiae, et sunt merita, et non mortificata : et tamen juxta S. Thomam non statim datur illis tale augmentum, sed suo tenpore, scilicet,- quando homo prorumpit in actum ferventiorem, ut constat ex locis citatis. Eodemmpdo merita mortificata et per dispositionem remissam reviviscentia, non statim accipient totam quantitatem gratiae, quae antea erat in subjecto, sed juxta dispositionem' quam habuerit. Caeterum, quia semper est difficile denotare illud inconveniens, quod aliqua merita maneant evacuata suo praemio essentiali, sive sint remisse facta, sive remisse iterum vivificata,ideo interpretes S. Thomae divisi sunt ad hoc explicandum.

VII. Alii semper, et in toto rigore dicunt, merita remissa solum valere juxta suam quantitatem, non vero augere gratiam, respectu cujus remisse se habent, sed solum valere ad praemium accidentale, non vero ad aliquod augmentum essentiale: quae est sententia Bagnez 2-2, quaest. a XXIV, art. VI : alii dicunt, contritionem qua aliquis resurgit, esse dispositionem ad duplicem gratiam, scilicet, ad eam quae de novo datur in vi praesentis dis- ositionis, juxta quantitatem illius scilicet contritionis) et ad restituendam antiquam in eadem intensione et quantitate, ita quod si aliquis resurgat per contritionem ut octo, recipit gratiam ut XVI, octo de novo,' juxta "praesentem dispositionem, et octo de gratia antiqua et restituta. Ita tenet Uugno in hac quaestione LXXXIX, articulo V, in secunda difficultate, et multi id sequuntur. Alii dicunt, tam merita remisse facta, quam remisse vivificata de praesenti,solum augere gratiam moraliter, id est, in ratione meriti et juris ad habendam aliam majorem gratiam suo tempore : physice (700) autem et entitative solum recipere illud augmentum gratiae,quando prorumpit in actum ferventiorem, quia tamen potest contingere quod homo in hac vita non eliciat talem actum ferventiorem; vel si eliciat, illi actui correspondebit augmentum gratiae juxta suam latitudinem tantum : unde actus remissus qui antecessit, semper manet frustratus parte sibi debita.: ideo dicunt, quod tales actus remissi, Vel merita remisse vivificata, accipient suum augmentum essentiale ratione actus ferventioris, qui elicitur ab anima separata a corpore, quia talis actus jam non est meritorius, quia est extra viam : est tamen dispositio pro meritis factis in via, ut recipiant physice augmentum gratiae et gloriae : quam solutionem docent. 3plwes Thomistae, ITugno,

 

Alvarez. Montesinos, et alii, qufts cita¬ vimus in materia de charitate, dieput. XXV, articulo tertio.

VIII. In hoc puncto probabilior reso¬ lutio secundum mentem S. Thomae mihi vi¬ detur componenda ex hic duabus ultimie solutionibus. Dico ergo, quod poeniten¬ tia, seu contritio habet duplicem causa-litatem, et rationem mensurandi, seu dis- • ponendi subjectum ad gratiam : unam res¬ pectu gratiae de novo dandae Juxta illam, et ad hanc comparatur tamquam dispositio propria et per se ad illam formam : aliam respectu gratiae antiquae restituendae et vivificandae, et respectu hujus se habet contritio, ut causa removens prohibens, quae^tamen non semper removet totum impe¬ dimentum adaequate, sed aliquando plus, aliquando minus. Licet enim inpedimentum quoad ipsam substantiam gratiae sit pec¬ catum, quod totaliter deletur et tollitur, tamen quantum ad augmentum et quantitatem gratiae, non solum peccatum est impedimen¬ tum, sed etiam defectus dispositionis, quia non est proportionata augmento gra¬ tiae, cum sit remissa : quare Juxta quan¬ titatem dispositionis cpntritionis, in qua homo resurgit, datur augmentum grati¬ ae praesentis, quod per se correspondet illi dispositioni de novo : et iterum da¬ tur tantum de gratia antiqua, quod oorres-pondet illi contritioni, ut causa per ac¬ cidens, sicut dictum est in secunda solu¬ tione : si autem praeter istam gratiam restitutam adhuc remaneat alia,quae tali dispositioni remissae non potuit corres-pondere, redibit illa quantum adjpraemium essentiale, quando habebit homo ferventio-rem dispositionem, saltem in exitu hujus vitae, sicut de actibus remissis docet ultima solutio.

IX. Quod haec sit mens S. Thomae pro¬ batur, quia in primis infundi gratiam de novo Juxta quantitatem dispositionis aper¬ te docet in hac quaestione LXXXIX, articu¬ lo II, ubi inquit : "Qpod secundum quod motus liberi arbitrii in poenitentia est intensior vel remissior, secundum hoc poenitens consequitur majorem, vel mino¬ rem gratiam." Et constat etiam ex Triden-tino dicente : "Quod consequitur unusquis¬ que gratiam Juxta propriam dispositionem." Contritio autem in poenitentia est pro¬ pria dispositio. Qjiod vero eadem poeni¬ tentia respectu gratiae antiquae restitu¬ endae se habet ut ^aur>& p-^|^eiden8, et removens prohibens, manifeste docetur a S. Thoma in IV, dist. XIV, quaest. II, art. II, ubi inquit • "Quod sicut ventus auferens nubem, nobis solem restituit; ita poenitentiae tamquam removens prohi¬ bens, gratiam gratum facientem, et omnes virtutes nobis restituit." Et idem in solutione ad primum et secundum ipso ex¬ emplo solis indicat hanc causam removen¬ tem prohibens, non unico et indivisibili modo removere, sed aliquando plue, ali¬ quando minus sicut, : ventus aliquando plus, (701) aliquando minus removet nu¬ bes, et sic plus vel minus 3olis resti¬ tuit : et sicut aperiens ostium potest plus vel minus aperire, et sic plura vel pauciora admittere. Qiare si Ista duo loca conjungamus, aperte colligitur, quod in sententia S. Thomae, poenitentia habet duplici modo disponere ad duplicem gra¬ tiam, scilicet, ad restituendam antiquam ut causa per accidens et removens prohi¬ bens, et ad introducendam novam tamquam dispositio per se : ergo non repugnat eidem dispositioni diversos gradus cor-respondere, quia non est dispositio ef¬ fectiva gratiae, sed pure dispositiva; Deus autem, qui est gratiae collator, su¬ per illum gradum gratiae quem dat de no¬ vo, Juxta illam dispositionem, infundit alios gradus ex antiqua gratia, Juxta dispositionem removentis prohibens.

X. Quod vero existente remissa con¬ tritione, in quo homo resurgit, non res¬ tituatur tpta gratia antiqua, ai sit ma¬ gna, sed solum de facto restituatur Jux¬ ta quantitatem contritionis, constat in doctrina S. Thomae;tum, ex generali rati¬ one, qua docet per actus remissos non da¬ ri statim augmentum gratiae, licet merean¬ tur illud, nisi quando quis prorumpit in actum ferventiorem, ut patet 1-2, quaest. CXIV, art. VIII ad tertium, et 2-2, qu. XXIV, art. VI ad primum; tum specialiter loquendo de reviviscentia meritorum in hac quaestione LXXXIX, art. V ad tertium et charissime in III dist. XXXI, quaest. I, art. IV, quaest. III ad quartum. Et. hoc totum est proptera fundamentum supra positum, quia gratia non recipitur physi¬ ce in subjecto, nisi Juxta proportionem dispositionis, quA quis disponitur ad gratiam, et non solum propter rationem meriti; unde non existente hac dispositi¬ one, non recipitur secundum augmentum de facto et inactu in subjecto.

XI. Sed quia potest contingere, quod aliquis in tota vita non eliciat illum ac¬tum ferventiorem, vel statim moriatur, numquid illa gratia non restituta perpe¬tuo peribit, aut illa merita remissa care-bunt perpetuo suo praemio ? In hoc casu nihil expresse docet S. Thomas, sed solum ponit generalem doctrinam, quod illud aug¬mentum dabitur suo tenpore, id est, quando prorumpet in actum ferventiorem : et quod illa merita praeterita remisse vivificata valebunt ad gloriam accidentalem, quae men¬suratur actibus magis, quam habitu chari-tatis, ut docet S. Thomas loco citato ex tertio sententiarum. Cum ergo pro isto casu nihil expresserit S. Thomas, discur¬rendum est in illo juxta principia huc usque ab ipso tradita, vel alibi data.

XII. Dicimus ergo, valde congruere pietati divinae, quod pro istis meritis remissis, vel remisse vivificatis accipi¬at homo in alia vita actum ita ferventio¬rem, quantum exigitur ut illa merita suum sortiantur effectum in augmento gratiae : et ad hoc adducimus in materia de charita¬te citata insignem locum S. Thomae in ad¬ditionibus quaestione XCIII, articulo III, ubi inquirens quomodo mansiones in coolo distinguantur penes diversos gradus cha-ritatis, inquit : "Quod principium distin¬eti-Tum mansionum sive graduum charitatis ost duplex, scilicet propinquum et remo¬tum : propinquum est divorsa dispositio quae est in beatis, ex qua contingit di¬versitas perfectionis apud eos in operati¬one beatitudinis : sed principium remotum est meritum, quo per tale praemium conse¬cuti sunt talem beatitudinom : primo au¬tem modo distinguuntur mansiones secundum charitatem patriae, quae quanto in aliquo fuerit perfectior, tanto reddit capacio¬rem divinae charitatis, secundum cujus augmentum augebitur perfectio visionis divinae : secundo vero modo (762) distin¬guuntur mansiones secundum charitatem viae; actus enim noster non habet quod sit meiitorius ex ipsa substantia actus, sed solum ex habitu charitatis, quo informa¬tur."

XIII. Ita S. Thomas. quo loco constat, quod sicut praeter meritum quod habetur in via, oportet quod actus chari¬tatis mensuret mansiones beatitudinis, prout charitas illa est in patria, ille actus charitatis solum mensurabit augmen¬tum beatitudinis, temqu^, dtopj^sltlo, non tamquam meritum, quia ibi omne meritum cessat : ergo mensurat tamquam physica dispositio : et sic datur locus fervenj-tiori actui eliciendo in patria, temquam dispositioni physicae ad augmentum illud requisitae. Cui loco conjungendo id quod docet citatis locis ex prima secun¬dae et secunda secundae: ""Quod sicut vita aeterna redditur suo tempore (licet modo mereamur illam) ita et au.,-mentum, quod per actus remissos meretur, dabitur suo tempore, scilicet, cum aliquis suffi¬cienter fuerit dispositus,"" valde veri¬similis fit ista solutio, quod tunc pro¬xime disponitur homo ad talo augmentum, quando in alia vita prorumpit in actum ferventiprem, quia quando in hac vita prorumpit, illo actus ost otiam merito¬rius, et accipit gratiam sibi correspon-dentem : undo actus remissi carebunt dis¬positione ferventiori, quae requiritur ad augmentum, quousque detur aliquis ac¬tus intensior, etnon meritorius novi aug¬menti, quod solum invenitur in patria : nec S. Thomas unquam dixit, hunc actum ferventiorem, in quora prorumpunt actus rornissi, debere esse in hac vita, et non in alia.

SOLVIMUR ABGUMEL7TA.

XIV. Solum possunt urgeri duo contra hanc solutionem. Primo, quia assumimus rem incertam; unde enim constat animam separatam senper pronuipere in actum fer¬ventiorem omnibus remissis, quos habuit in hac vita, verbi gratia, si exercuit mille actus meritorios remissos, aut a-lias exercuit centum : unde constat, quod anima separata unius eliciat actum inten¬sum ut mille, et alia ut centum, nam to¬tum hoc est divinare. Secundum est, quia potest contingere quod aliquis qui habuit plures actus remissos in hac vita, tamen quando moritur exeat ita purgatus, vel propter martyrium, vel propter alias expiationes, quod in ipso instanti sepa¬rationis videat Deum : et tunc actus cha¬ritatis, quem elicit, erit ferventissi-mus, imo necessarius, et non liber; non tamen isto potest esse dispositio ad ma¬jus augmentum gratiae vel gloriae, quia iste actus procedit et regulatur per vi¬sionem beatificam : ergo illa visio pro¬cedit in toto suo augmento et statu, quem 8enrper habitura est, quia est visio aeter¬na : et non potest crescere aut mutari : ergo actus. cb^r^^^^b^lla visione

procedens aon potest osse dispositio et censura, ut sibi datur tanta intoaalo in visione-

XV. Re*j>ondetur ad prisma, eoa osse incertun id. quod AseuxiBue, «od probabl-lisolnia principiis ot oonjocturle flinda-ri : nan nx una parta constat aniaaa se-paratas, praesertin in gloria, nuito per-foctius ot intonsius oporarl. qua» dua est in corpora retardante illas in suis actibus, quia : Cornus quod corrigpltur arjruvat anima. Ssplent. 'r. Rursus Deus, qui illa norita acceptat ot tan-qua» vivificata habet, stlan dobot doro onnia. quae ad talea neritorux praealatl-onea sunt nocosearia : ot Sic cun sit valdo aor.sonun rationi, quae fornao recl-piantur juxta dispositione» subjocti, utique dabit Deus Illaa dispositione» ro-(703) quisitan. no sorita defraudentur praeolo. Et cun dispositiones forventio-res in hac vita agant ratioao xoritl. Buuxqac praeniun soorsux habeant, optlno dlscurrltur. quod fervontior actus, qui requiritur,ut talia norita physice aeeo-quantur augnentux gratiae, erit illo qui dntur in alia vita : portinotquo ad ipsus conpleeantun neritorun, ut taa fervens nctua dotor in alia vita, quantun do cuig-nento gratiae et gloriae petunt illa no-rita, quia actus illo regulator a visione gloriao illius intensionis, vol proportl-onate ad illa» datur.

X71. Ad ascundun respondetur, non esse inconveniens, quod in divereo genero causae actus choritatis in patria soqua-tur ad vieIone» regulatlve, seu effecti-vo: prnncoiat voro vlslonan dlspositivo. quia Juxta illius xar.au nui tur diversae vi-sloneo, seu naneionee beatitudinie. Sicut otlox in naturalibus ultlxa dlspo-sitio praecedit fornax in genere causao dlsposltlvae, ot subsequitur Illan in ge-noro causao effcctlvao. cun hoc totun sit in «oden durntlono. et instanti rea-11. Est «fexplua nsnlfestun in anisa Christi, quao in prlro instanti s'uao oon-coptionls habuit vislonan gloriao ut on-nes thoologl fatentur cun S. Ihona III part. quaest. ECC7. art- III, et in ooian lnetar.ti recepit gratiae, et sanctifica-tlonon Occidental on por proprlan disposl-tlonon, quin non est ssnetificatus Chris-tus roro parvulorun sine actu suo, seu perfocte tanque» adultus : Illo ergo actus chnrltatie. quo dispositus est Christus ad illnn gratlan ot glorloa, processit o visione beatifica tonquar. a rogclanto, vol supposuit i Usa vlslonea; a fortio-rl si procoseit a sclontla inAjso. quao est effectus visionis beatificae (nan a fido aon potuit procolero. cus non fuerit in Christo) ot tanon ilis actus charltatls por nedun dispositionis nnto-cossit gratian ejus habltualen. ot glo-rian. todoe ergo eodo potest lntelllgl in beatis actus charitatio sacandux dl-versos roopectus, ut procedens o visione tanquan offectus illius, ot ut praeco¬dens vlslonea tanquan ojoo diop-ooitio : ot secunda» prluan coneldorotlocac ha-bot rationem fruitionis et praer.il. Jux-ta aeouoian rationos dispocltionis die-Unguentis sanniones,

XVII. id fundaMBta oppooltao aeo-tsntlao patot ea dictis. Ad prinnx onln dicitur, quod norita vivificantur olxpll-citor, ot qoantun ad praexiux aubotanti-alo: sod tanon hoc praooiun et auenentux gratiae non datur do facto ot entitati-ve.nisi juxta dleposltloncn proportlona-tan ad tale augswntun, vol in hac vita, rei in alia : si vero totaliter renove-rotur illa dispositio, illa norita tan tux valerent ad praeniun acclder.tolo : ot in hoc seneu loquitur S. Thoas* quaa-do doeot : "Quod si hano resurgit por dispositione® reni euan, nerlta illa non valent nisi ad praooiun occidentale ' <$iod verlsolxun sot in sensu formli, id eat. quantun oot ex vi dispositionis renlssae. Accedente voro dlepositioco forvontlori et proportlonata, nurqua» negat S. Thctnc dori illud eugnontua, ot praeaiun substantiale, ut patot in ista quaestione UXCX. art. II ad se eundos. Quod vorc isto fervontior actus detur in hac vita, vel in alia, nunquan negavit S. Tfconaa.

X71II. Ad socundun fUndanimtu» res-pordetur, poenitentlan etian se !»bore ut causoc renovant en prohibens, ut dlxl-sus ex S. Thona: sed taxer, non oimis causa rwiover.e prohlber.u renovet odae quate ot totalitor ispodinontux, sod ali-quando plus, aliquando alnus, ut osten-dinus : et ita se habet (7CW poanlten tia respectu gratiae antiquae. Teque 0betat, quod peceatun quod erat ixpoii-nontux totolltor tollitur : Jan «nic

diximus, quod ad habendam Illam majorem quantitatem, seu augmentum gratiae, non solum peccatum-est impedimentum, sed et¬ iam defectus dispositionis proportiona- tae et requisitae ad'recipiendum de fac¬ to et entitative ipsum augmentum gratiae; et hic defectus dispositionis non plena¬ rie tollitur in eo, qui remisfle resurgit.

XIX. Ad tertium respondetur, quod operibus remisse factis, vel remisse vi¬ vificatis, vere promeremur vitam aeter¬ nam, et augmentum gratiae et gloriae,ut sumitur ex Concilio Tridentino sess. VI, can. SOCII, nec aliquid illis deest, quo minus eamdem vitam aeternam, et idem aug¬ mentum promeruisse dicamur, scilicet, quantum ad vim et rationem meriti; quan¬ tum autem ad actualem exhibitionem prae¬ mii, ot augmenti,quando et quomodo detur, et a quibus conditionibus vel dispositio¬ nibus dependeat, Concilium nihil docet, sed relinquit disputationi theologorum, Imo cum Concilium dicat : "Gratiam dari unicuique Juxta ejus dispositionem," con¬ sequenter etiam innuit dari augmentum se¬ cundum dispositionem subjocti; quae dis¬ positio ad augmentum, vel in hac vita, vel in alia datur; et sic nunquam frau¬ damus merita, etiam remissa,suo praemio; sed dicimus hoc augmentum et praemiur: non semper statim dari, sed suo tempore (sci¬ licet, quando adest dispositio proporti- onata illi augmento sic intenso) quae dispositio semper dabitur saltem in alia vita. Quare nec aliquid ponimus contra Concilium, sed semper Juxta illud,quia nec defraudamus merita, etiam remissa, suo praemio essentiali, nec negamus quod gratia et augmentum illius detur Juxta dispositionem propriam et proportionatam illi augmento; quae dispositio saltem da¬ bitur in alia vita.

MD- Calgary, Alta.
25-1-45

# INDEX RERUM

## TRACTnTUS DE SACRIFICIO MISSAE

### QUAESTIO LXXXIII



## TRACTATUS DE SACRAMENTO POENITENTIAE

### QQ. LXXXiy - LXXXIX.

Quaestio LXXXV.



Quaestio LXXXVI.



Quaestio LXXXVII.



Quaestio LXXXVIII.



Quaestio LXXXIX.